

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

139745

BEYOĞLU AHUDUDU SOKAĞI VE SOKAKTA YER
ALAN 31 NO'LU ARAPOĞLU EVİNİN KORUNMASI
İÇİN ÖNERİLER

Mimar Burcu Selcen YALÇIN

FBE Mimarlık Anabilim Dalı Restorasyon Programında
Hazırlanan

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Doç. Dr. Cengiz CAN
Tez Danışmanı : Doç. Dr. Cengiz CAN

prof. İsmet Açıkgilmez
Y. Doç. Dr. Yegân KAHYA

İSTANBUL, 2003

BEYOĞLU AHUDUDU SOKAĞI VE SOKAKTA YER
ALAN 31 NO'LU ARAPOĞLU EVİNİN KORUNMASI
İÇİN ÖNERİLER

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ŞEKİL LİSTESİ.....	i
RESİM LİSTESİ.....	ii
ÖNSÖZ.....	vi
ÖZET.....	vii
ABSTRACT	viii
1. GİRİŞ	1
1.1 Amaç	1
1.2 Çalışmanın Kapsamı ve Yöntemi	1
2. BEYOĞLU	2
2.1 Konumu ve Sınırları.....	2
2.2 Beyoğlu Semtinin Adı.....	3
2.3 Tarihsel Gelişim.....	4
2.3.1 19. yüzyıl Öncesinde Beyoğlu.....	4
2.3.1.1 15. ve 16. Yüzyıllarda Beyoğlu	4
2.3.1.2 17. Yüzyılda Beyoğlu	7
2.3.1.3 18. Yüzyılda Beyoğlu	8
2.3.2 19. Yüzyılda Beyoğlu	8
2.3.2.1 Sivil Mimarlık Özellikleri ve Örnekleri.....	14
2.3.2.2 Sosyal Yapı.....	19
2.3.3 20. Yüzyıl ve Günümüzde Beyoğlu.....	23
2.3.3.1 Sosyal Yapı.....	25
3. BEYOĞLU AHUDUDU SOKAĞI	26
3.1 Konumu.....	26
3.2 Ahududu Sokağı İsmi'nin Kökeni ve Sokağın Tarihi.....	27
3.3 Sosyal Çevre.....	42
3.4 Sivil Mimarlık Örnekleri.....	42
3.4.1 Plan Özellikleri.....	42
3.4.2 Cephe Bileşenleri.....	44
3.5 Sokak Analizleri	46
3.5.1 Yapıların Fiziksel Durumları.....	46
3.5.2 Yapıların Kat Adetleri.....	47
3.5.3 Korunacak Yapılar	47
3.5.4 Yapıların Zemin Kat Kullanımı.....	47

3.6	Müdahale Önerileri	51
3.6.1	Sokak İçin Öneriler	51
3.6.2	Yapılarla İlgili Müdahale Önerileri	51
4.	31 NO'LU ARAPOĞLU EVİ	56
4.1	Konumu	56
4.2	Tarihi	58
4.3	Genel Özellikleri	61
4.4	Ayrıntılı Tanım	62
4.4.1	İç Hacimler	62
4.4.2	Cepheler	134
4.4.3	Pencereler	142
4.4.4	Kapılar	145
4.4.5	Strüktür	155
4.4.5.1	Döşemeler	155
4.4.5.2	Duvarlar	155
5.	YAPININ RESTİTÜSYONU	157
5.1	İç Mekanlar	157
5.2	Dış Mekanlar	159
6.	YAPININ RESTORASYONU	164
6.1	Yeni Kullanım Önerisi	164
6.2	Yapısal Müdahale Önerileri	165
6.2.1	Temizleme	165
6.2.2	Şağlamlaştırma	166
6.2.3	Bütünleme	167
6.2.4	Yenileme	167
7.	DEĞERLENDİRME ve SONUÇ	168
	KAYNAKLAR	169
	EKLER	173
	EK 1	174
	EK 2	175
	EK 3	176
	EK 4	177
	EK 5	178

EK 6	178
EK 7	179
EK 8	180
ÖZGEÇMİŞ.....	181

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1 1887-1901 tarihli Beyoğlu haritası.....	3
Şekil 2.2 Galata ve Pera, 1556-1574.....	6
Şekil 2.3 Galata- Beyoğlu Tüneli, Gavand, 1872-1874.	11
Şekil 2.4 1880 haritasında Pera ve Galata.....	12
Şekil 2.5 Galatasaray Yöresi, Hüber, 1887; haritada Odeon, Concordia, Christal tiyatroları. 22	
Şekil 3.1. Sokağın ait olduğu Katip Mustafa Çelebi mahallesi'nin ilçedeki konumu.....	28
Şekil 3.2 Beyoğlu ilçesi mahalle tablosu.....	29
Şekil 3.3 İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanmış haritada Ahududu Sokağı (1998).....	30
Şekil 3.4 Beyoğlu'nun ana arterlerini gösteren kroki çalışması (A. H. Çelikkol-Yüksek Lisans Tezi, 1995, MSÜ Fen Bilimleri Enstitüsü).....	31
Şekil 3.5 E. Goad (Aralık,1905) Plan d' Assurance de Constantinople-Vol II Pera&Galata (Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü Arşivi).	32
Şekil 3.6 E. Goad (Aralık,1905) Plan d' Assurance de Constantinople-Vol II Pera&Galata, Pafta no: 39, (Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü Arşivi).....	33
Şekil 3.7 E. Goad (Aralık,1905) Plan d' Assurance de Constantinople-Vol II Pera&Galata, Pafta no: 40, (Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü Arşivi).....	34
Şekil 3.8 J. Pervitiç tarafından hazırlanan nisan 1944 tarihli Beyoğlu haritası.....	35
Şekil 3.9 Suat Nirven'in hazırlamış olduğu 1950 tarihli haritada Ahududu Sokağı (Atatürk Kitaplığı Harita Arşivi).....	39
Şekil 3.10 E. Goad tarafından 1905'te hazırlanmış Beyoğlu planında mimar Perpignani'nin tasarlamış olduğu binalar.....	40
Şekil 4.1 Arapoğlu Evi'nin Ahududu Sokağı'ndaki konumu (Belediye'nin hazırlamış olduğu 1988 tarihli haritada)	56
Şekil 4.2 Balkon korkuluğundan detay, (Ölçek: 1/5).....	123

RESİM LİSTESİ

Resim 3.1 Sokağın İstiklal Caddesi girişi	27
Resim 3.2 No:20, eski 'Pikadelli' barının bulunduğu yapı.	37
Resim 3.3 Eski Hacıpulo Apartmanı, bugünkü no: 25. levha.	Resim 3.4 No: 25'in cephesinde yapının mimarının ismini gösteren taş 41
Resim 3.5 Ahududu Sokağı'nda 13 no'lu bina	Resim 3.6 Ahududu Sokağı'nda yer alan 21 no'lu bina43
Resim 3.7 Ahududu Sokağı, no: 3	Resim 3.8 Ahududu Sokağı, no: 38 45
Resim 3.9 Ahududu sokağı, No: 30.	Resim 3.10 Ahududu Sokağı, No: 28. . 46
Resim 3.11 Ahududu sokağı, no: 40/1, Bursa Palas apt.	Resim 3.12 Ahududu Sokağı, no: 1048
Resim 3.13 Ahududu Sokağı'nda büfe.	49
Resim 3.14 Ahududu Sokağı'nda lokanta ve büfeler.....	49
Resim 3.15 Ahududu Sok. No: 33-35, geçmişte Rahibeler Okulu olarak hizmet vermiştir. ..	50
Resim 3.16 No: 33-35, Arapoğlu Evi'nin yan parselinde yer alan yapılar.	50
Resim 3.17 Sokağın genelinde görülen sorunlu eşik kaldırım birleşmeleri.	Resim 3.18 Sokakta yer alan boş parsel. 53
Resim 3.19 Ahududu Sokağı'nda kimi eklerle özgün kimliğini kaybeden bir yapı.	53
Resim 3.20 Sokakta reklam panoları ve tabelaların yarattığı görüntü kirliliği.	54
Resim 3.21 Ahududu Sokağı'nda kat indirimi uygulanması öngörülen yapılar.	54
Resim 3.22 Sokakta turizm amaçlı kullanılan bir yapı.	55
Resim 3.23 Ahududu Sokağı no: 35'in parseline yapılan ek bina.	55
Resim 4.1 Arapoğlu Evi'nin Ahududu sokağı'ndan algılanışı.	57
Resim 4.2 Arapoğlu Evi'nin Ahududu sokağı cephesi.	57
Resim 4.3 Arapoğlu Evi'nin arka sokaktan algılanışı.	58
Resim 4.4 Zemin katta yer alan döşemeci dükkanı (Z01).	76
Resim 4.5 Z01 mekanının beşik tonoz örtüsü.	76
Resim 4.6 Z01 mekanından koridora açılan kapı	77
Resim 4.7 Döşemeci dükkanı arkasındaki Z02 mekanı.	77
Resim 4.8 Z02'den havalandırma boşluğuna bakış.	78
Resim 4.9 Z08'deki merdivenlerin altı (Z03).	78
Resim 4.10 Z05 mekanında yer alan dolap nişi ve beşik tonoz örtü.	79
Resim 4.11 Z05 mekanının dolap nişi.	79
Resim 4.12 Z06 mekanını Z11'den ayıran muhdes tuğla duvar.	80
Resim 4.13 Z06 mekanının avluya bakan penceresi.	80
Resim 4.14 Z06 mekanının güneybatı duvarı.	81
Resim 4.15 Z06 mekanının eşiği ve bozulmuş kapı pervazı.	81
Resim 4.16 Z07 mekanından demir giriş kapısına bakış.	82
Resim 4.17 Z07 mekanının bozulmuş mermer döşemesi.	82
Resim 4.18 102'den Z07'ye açılan iç pencere.	83
Resim 4.19 Z07 ile Z08 arasında yer alan ahşap kapı ve tavandaki kalemişi.	83
Resim 4.20 Z07 ile Z08'i ayıran kapıdan ayrıntı.	84
Resim 4.21 101 merdiven holüne çıkan masif mermer basamaklar.	84
Resim 4.22 Z08 mekanının tavanında yer alan bozulmuş kalemişi dekorasyon.	85
Resim 4.23 Z08'den Z09'a geçiş merdiveni.	85
Resim 4.24 Z08 ile Z09'u ayıran ahşap bölücü ve basamaklar.	86
Resim 4.25 Z08'den avluya çıkış koridoru olan Z09 mekanının beşik tonoz örtüsü.	86
Resim 4.26 Z09'dan Z11'e açılan ahşap kapı.	87
Resim 4.27 Z09'a iniş basamakları ve döşeme parçası.	87

Resim 4.28 Z09 koridoru ve Z10'a giriş kapısı.....	88
Resim 4.29 Z10'nun girişine bakış.....	88
Resim 4.30 Z10 ile Z11'i ayıran ahşap kapı.....	89
Resim 4.31 Z10'da bulunan mermer basamaklar ve bozulmuş döşeme.....	89
Resim 4.32 Z10 no'lu mekanda bulunan basamaklar.....	90
Resim 4.33 Z10 no'lu mekanda bulunan basamaklar.....	90
Resim 4.34 Z10 no'lu mekanın beşik tonoz örtüsü.....	91
Resim 4.35 Z11 no'lu mekanın genel görünüşü.....	91
Resim 4.36 Z11 no'lu mekandan avluya açılan pencere.....	92
Resim 4.37 Z12 no'lu mekandan genel görünüş.....	92
Resim 4.38 Z12 no'lu mekanın avluya açılan kapı ve penceresi.....	93
Resim 4.39 Avludan Z13 no'lu mekana giriş.....	93
Resim 4.40 Z13 no'lu mekanın girişi yanından marangozhaneye çıkan merdiven.....	94
Resim 4.41 Z13 no'lu mekanın avluya açılan kapı ve penceresi.....	94
Resim 4.42 Z08 no'lu mekandan 101 no'lu merdiven holüne bakış.....	95
Resim 4.43 101 no'lu merdiven holünde bulunan ahşap sütun başlığı.....	95
Resim 4.44 101 no'lu merdiven holü ve ahşap sütun.....	96
Resim 4.45 102 no'lu mekana giriş kapısı.....	97
Resim 4.46 101 no'lu merdiven holünün tavan dekorasyonundan ayrıntı.....	97
Resim 4.47 101 no'lu merdiven holünün tavanı ve ahşap sütun başlığı.....	97
Resim 4.48 102 no'lu mekanın ahşap kapısı ve tavanı.....	98
Resim 4.49 102 no'lu mekanın sokağa açılan penceresi ve metal kapakları.....	98
Resim 4.50 102 no'lu mekanın Z07'ye açılan giyotin penceresi.....	99
Resim 4.51 102 no'lu mekanda geçmişte mutfak nişi olarak kullanılmış olan bölüm.....	99
Resim 4.52 103 no'lu mekandan 106 no'lu mekana bakış.....	100
Resim 4.53 103 no'lu mekanın Z08'e bakan penceresi.....	100
Resim 4.54 104 no'lu mekanın bozulmuş tavanından ayrıntı.....	101
Resim 4.55 104 no'lu mekanın avluya açılan pencereleri.....	101
Resim 4.56 105 no'lu mekanın girişine bakış.....	102
Resim 4.57 105 no'lu mekanla 104 no'lu mekanı birbirinden ayıran duvar.....	102
Resim 4.58 105 no'lu mekanın avluya bakan penceresi.....	103
Resim 4.59 105 no'lu mekanın penceresinde bulunan Fransız balkon korkuluğu.....	103
Resim 4.60 201 no'lu merdiven holünden 205'e giriş kapısı.....	104
Resim 4.61 201 no'lu merdiven holünün tavanı.....	104
Resim 4.62 201 no'lu merdiven holünün tavan dekorasyonu.....	105
Resim 4.63 201 no'lu merdiven holü tavanı.....	105
Resim 4.64 Merdiven korkuluğundan ayrıntı.....	106
Resim 4.65 Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü'nün merdiven korkuluğundan ayrıntı.....	106
Resim 4.66 202 no'lu mekandan 203 no'lu mekanın girişine bakış.....	107
Resim 4.67 202 no'lu mekandan 206 no'lu mekana girişe bakış.....	107
Resim 4.68 203 no'lu mekan.....	108
Resim 4.69 204 no'lu mekan.....	108
Resim 4.70 204 no'lu mekanın giriş kapısı.....	109
Resim 4.71 204 no'lu mekandaki cumbanın tavanı.....	109
Resim 4.72 204 no'lu mekanda bulunan cumbadan görünüş.....	110
Resim 4.73 204 no'lu mekandaki cumbanın penceresi ve tavanından ayrıntı.....	110
Resim 4.74 205 no'lu mekandan 207 no'lu mekanın giriş kapısına bakış.....	111
Resim 4.75 205 no'lu mekandan wc kapısına bakış.....	111
Resim 4.76 207 no'lu mekanın döşemesinden ayrıntı.....	112
Resim 4.77 207 no'lu mekanın tavanından ayrıntı.....	112
Resim 4.78 208 no'lu mekanın avluya bakan pencereleri.....	113

Resim 4.79 208 no'lu mekandan 207'yi ayıran kapıya bakış.....	113
Resim 4.80 301 no'lu merdiven holü.	114
Resim 4.81 301 no'lu merdiven holü kapıları.....	114
Resim 4.82 301 no'lu merdiven holündeki ahşap dikmeden ayrıntı.	115
Resim 4.83 301 no'lu merdiven holü tavanında bulunan kalemışı dekorasyon.....	115
Resim 4.84 302 no'lu mekanın ahşap kapıları.	116
Resim 4.85 302 no'lu mekandan 303 ve 304'e giriş kapılarına bakış.	116
Resim 4.86 302 no'lu mekanda bulunan dolaplar.	117
Resim 4.87 303 no'lu mekandan genel görünüş.	117
Resim 4.88 304 no'lu mekanın girişinden ayrıntı.	118
Resim 4.89 304 no'lu mekandan görünüş.....	118
Resim 4.90 304 no'lu mekanın Ahududu sokağı'na açılan pencereleri.....	119
Resim 4.91 305 no'lu wc'den görünüş.....	119
Resim 4.92 305 no'lu wc'nin penceresinin havalandırma boşluğundan görünüşü.....	120
Resim 4.93 307 no'lu mekanın girişi.....	120
Resim 4.94 307 no'lu mekanın balkona çıkış kapısı ve avluya bakan penceresi.....	121
Resim 4.95 Balkondan üçüncü kat pencere sövelerine bakış.	121
Resim 4.96 Dördüncü katı merdiven sahanlığından ayıran ahşap kapılar.....	122
Resim 4.97 Dördüncü katın holü, 401 no'lu mekandan merdiven sahanlığına bakış.....	122
Resim 4.98 401 nolu mekanda yer alan dolaplar.....	124
Resim 4.99 401 nolu mekanda bulunan dolaplar ve dolaplara gizlenmiş çatıya çıkış merdiveni.	124
Resim 4.100 402 no'lu mekanın bozulmuş tavanı.....	125
Resim 4.101 402 no'lu mekandan genel görünüş.....	125
Resim 4.102 402 no'lu mekanın sövesinden ayrıntı.....	126
Resim 4.103 402 no'lu mekandan 401 no'lu hole bakış.....	126
Resim 4.104 Beyoğlu (eski İngiliz) Hastanesi'nin özgün pencere kepenği.....	127
Resim 4.105 403 no'lu mekandan genel görünüş.....	127
Resim 4.106 403 no'lu mekanın penceresinde bulunan metal korkuluk.....	128
Resim 4.107 401 no'lu mekanın bozulmuş bağdadi çitah tavanı.....	128
Resim 4.108 Geçmişte mutfak olarak kullanılan 404 no'lu mekan.....	129
Resim 4.109 405 no'lu mekanın bozulmuş tavanı ve döşemesi.....	129
Resim 4.110 404 mekanın avluya bakan penceresi ve metal kapakları.....	130
Resim 4.111 406 no'lu mekanın bozulmuş tavanı ve sıvaları dökülmüş duvarı.....	130
Resim 4.112 406 no'lu mekanın nemden ötürü bozulmuş bağdadi çitah tavanı.....	131
Resim 4.113 Çatı katından genel görünüş.....	131
Resim 4.114 Çatı katından merdiven boşluğunu ayıran korkuluk.....	132
Resim 4.115 Çatıya katından merdiven sahanlığını ayıran ahşap bölücü ve pencere.....	132
Resim 4.116 Merdiven sahanlığından çatı katı ahşap korkuluğuna bakış.....	133
Resim 4.117 Çatıya çıkmak için kullanılan yan mekan.....	133
Resim 4.118 Çatıya çıkış mekanının bozulmuş duvarları.....	134
Resim 4.119 Ahududu Sokağı'ndan binanın demir giriş kapısı.....	137
Resim 4.120 Demir konsollarla taşınan ahşap cumba.....	137
Resim 4.121 Günümüzde mevcut olmayan ahşap kepenge ait kasa.....	138
Resim 4.122 Ön cephenin saçağından ayrıntı.....	138
Resim 4.123 Arka cephe, birinci kat penceresi.....	139
Resim 4.124 Avluyu örten muhdes eternit çatı.....	139
Resim 4.125 Köprüye ait dökme demir korkuluk.....	140
Resim 4.126 Binanın arka cephesinden genel görünüm.....	140
Resim 4.127 Üçüncü katta yer alan balkon.....	141
Resim 4.128 Sövelerde günümüzde mevcut olmayan metal kepenklere ait menteşeler.....	141

Resim 4.129 Arka cepheden genel görünüm.	142
Resim 4.130 Sokaktan binanın dükkan penceresine bakış.	146
Resim 4.131 Binanın arka avlusuna bakan zemin kat penceresi.	146
Resim 4.132 102 no'lu mekandan Z07'ye açılan iç pencere.	147
Resim 4.133 Binanın ön cephesi birinci katta bulunan metal pencere parmaklıkları.	147
Resim 4.134 Fransız balkon korkuluğundan ayrıntı.	148
Resim 4.135 Birinci kat penceresinin ispanyoleti.	148
Resim 4.136 Ahşap cumbanın yan görünüşü.	149
Resim 4.137 Binanın sokağa bakan ikinci ve üçüncü kat pencereleri.	149
Resim 4.138 İkinci katta avluya bakan pencereler.	150
Resim 4.139 Üçüncü katın avluya bakan pencereleri ve balkon.	150
Resim 4.140 Dördüncü katın avluya açılan pencerelerinde yer alan yatay metal korkuluklar.	151
Resim 4.141 Merdiven sahanlığında havalandırma boşluğuna açılan pencereler.	151
Resim 4.142 Merdiven sahanlığında havalandırma boşluğuna açılan pencereler.	152
Resim 4.143 Ahududu Sokağı'ndan binaya giriş.	152
Resim 4.144 Galatasaray, Hayriye sok.'ta bulunan Apel Galerisi'nin özgün metal kepenkleri.	153
Resim 4.145 Avluya çıkan Z05 no'lu holün kapı boşluğunda yer alan pencereden ayrıntı... ..	153
Resim 4.146 Köprüyü taşıyan putralli döşemeden ayrıntı.	154
Resim 4.147 Balkonun dökme demir konsol taşıyıcıları.	154
Resim 5.1 İstiklal Caddesi üzerinde yer alan Şişmanoğlu(Sismagleon) Binası çatı ışıklığı.	160
Resim 5.2 Sokak cephesinde dökülmüş sıvalar.	160
Resim 5.3 Beyoğlu'nda 19. yüzyıl konutlarında kullanılan ahşap kepenge bir örnek.	161
Resim 5.4 Arka avluda eski bahçenin yerine yapılmış olan marangozhane.	162
Resim 5.5 Birinci kattan arka bahçeye ulaşımı sağlayan köprü.	163

ÖNSÖZ

Beyoğlu günümüzde İstanbulluların eğlence, kültürel aktiviteler ve alışveriş amaçlı kullandıkları, sevilen bir semttir. Pek çok büyük kuruluş ilçenin ünlü caddesi, İstiklal Caddesi üzerinde dükkanlar açmaktadırlar. Şehrin üniversiteli genç nüfusunun buluşma ve boş vakitlerini değerlendirdikleri bir yer olarak gördüğü semt çeşitli festivallere ev sahipliği de yaparak, uluslararası bir kimlik kazanmaya başlamıştır.

Beyoğlu, elbette bu renkli yüzüne 20. yüzyıldan önce de sahipti. Bölgedeki mimari oluşum bugün halen ağırlıklı olarak 19. yüzyıl mimari anlayışının izlerini taşır. SİT alanı olan bölge için bugünlerde yerel yönetimler çeşitli rehabilitasyon kararları almışlardır. Unesco'nun dünya mimari mirası listesine aday olan Beyoğlu'nda koruma bilincinin gün geçtikçe artması son derece olumlu bir gelişmedir.

Beyoğlu, ismi anıldığında kendisiyle birlikte ilk akla gelen İstiklal Caddesi'nden daha fazlasıdır. Caddenin üzerinde yükselen özgün 19. yüzyıl yapıları, elbette önemlidir ve korunmalıdır. Fakat, Beyoğlu'nun arka sokaklarının da acil bakıma ihtiyacı vardır. Zamanla yıpranmış ve sahipsiz kalmış yüzlerce tarihi yapı, günümüzde ya yanlış kullanılmaktadır, ya da terkedilmiştir. Bu teze konu olan Ahududu (Sadri Alışık) Sokağı ve sokakta bulunan 31 no'lu Arapoğlu Evi bu duruma birer örnek oluşturmaktadır.

Beyoğlu'nun mevcut mimari mirasının korunup değerlendirilebilmesi için çözüm önerileri geliştirilmeli ve bunlar acilen uygulamaya geçilmelidir. Bu tezde, bu çözüm önerilerini Ahududu (Sadri Alışık) Sokağı ve Arapoğlu Evi örnekleri üzerinden yapmaya çalıştım. Belgeleme çalışmalarında büyük yer tutan fotoğraflar, tarafımdan 2002 ilkbahar ayları başından başlayarak 2003 sonbaharına dek aralıklarla çekilmiştir.

Öncelikle beni bu ilginç yapıyla tanıştıran ve yapının çözümlenmesinde bana ışık tutan, yön veren sayın hocam Doç. Dr. Cengiz Can'a; konuyla ilgili birikim ve belgeleri benimle paylaşan Beyoğlu Belediyesi'ne; azınlıklara ait gayrimenkullerle ilgili beni aydınlatan ve binanın geçmişiyile ilgili araştırmalarımda yardımcı olan sayın avukat Murat Cano'ya ve benden her türlü desteği esirgemeyen aileme teşekkür etmek isterim.

ÖZET

Bu tezin amacı, Beyoğlu'nun günümüzde en canlı noktası olan İstiklal Caddesi'ni dik kesen Ahududu (Sadri Alışık) Sokağı ve sokaktaki bir 19. yy. konutu olan Arapoğlu Evi'nin korunmasıyla ilgili koruma önerileri geliştirmektir.

Giriş bölümünde, çalışma kapsamı, izlenen yöntem ve elde edilen bulgular hakkında bilgiler verilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde; Beyoğlu semtinin tarih boyunca geçirdiği evrelere ve sosyal açıdan doruk noktasını ulaştığı 19. yüzyıldaki yaşam tarzı ve önemli sosyal olaylarına değinilmiştir. Semtin mimari oluşumunda Osmanlı İmparatorluğu'nun içinde bulunduğu batılılaşma hareketi ve başkentte artan nüfusun etkileri irdelenmeye çalışılmıştır.

Daha sonraki bölümde; Ahududu Sokağı ile ilgili toplanan bilgiler değerlendirilip, sokağın günümüzdeki durumu ile ilgili analiz çalışmaları yapılmıştır. Sokağın 1/200 silueti çıkarılarak cephelerin mimari rehabilitasyonu için öneriler getirilmiştir. Sokağın mimari zenginliğinin yitip gitmemesi, mevcut yapıların yeniden değerlendirilmesi için nasıl bir yöntem izlenmesi gerektiği tartışılmıştır.

Ahududu Sokağı 31 numarada yer alan Arapoğlu Evi, 19. yüzyılın ilk yarısında inşa edilmiş olmalıdır. Yapı, günümüzde herhangi bir onarımdan geçmediği için oldukça yıpranmış ve bakımsız durumdadır. Hem planlama, hem de dekorasyon özellikleri açısından yapıldığı dönemin mimari anlayışına ışık tutan Arapoğlu Evi'ni daha iyi tanıyabilmek amacıyla, bilimsel ölçme ve belgeleme yöntemleri kullanılarak hazırlanan mevcut durum analizi tezin dördüncü bölümünde yer alır.

Beşinci bölümde, yapının mevcut durumunun yorumlanması sonucu hazırlanan restitüsyon projesi yer alır. Restitüsyon projesi, Arapoğlu Evi ile aynı dönemde Beyoğlu'nda inşa edilmiş yapıların incelenmesi ve eski ev ve sokak sakinlerinin anlattıkları çerçevesinde hazırlanmıştır. Bu bölümün arkasından, yapı için yeni bir işlev önerilmiş ve restorasyon projesi hazırlanmıştır. Yapıya olabildiğince az müdahale edilmesi öngörülmüştür.

Arapoğlu Evi, 19. yy.'ın sivil mimarlığına örnek oluşturan önemli bir yapıdır. Döneminin mimari kimliğinin üç boyutlu olarak gelecek nesillere aktarılması için korunması gereklidir. Ahududu Sokağı'nda bu ve bundan sonra yapılacak benzer çalışmalar, semtin sosyal ve kültürel anlamda canlanmasına katkıda bulunacaktır.

Anahtar kelimeler: Beyoğlu, Ahududu Sokağı, 19. yüzyıl, Sivil mimarlık, İstanbul.

ABSTRACT

The aim of this thesis is to develop a conservation proposal for the mid 19th century building, the Arapoğlu Residence in Beyoğlu and Ahududu Street, on which the building stands.

In the introduction part, the scope of work, methodology and the gained information are introduced. The European life style and the increasing population in teh capital city were the main reasons that influenced the development of architecture in Beyoğlu. Following this part, third part includes the detailed information and the general analysis of the street, Ahududu (Sadri Alışık) on which the building stands.

The Arapoğlu Residence is a very good example of the civil architecuture in 19th century in Beyoğlu, both with its decoration style, its construction technique and also its planning. The building is in need of urgent restoration because of the serious decays that have continued since years. Although it is today in a poor state of repair, no major alterations have been made to the interior or facade of the building since it was built. Therefore, the building may be taken as fortunate. It still has many original details from the time it was first constructed. The analyse of the present condition of the building, with the help of scientific investigations and documentaries is mentioned in the fourth section. In the following section, the reconstruction project has been developed with the concern of the least intervention. The general information about Arapoğlu Residence was obtained from the past dwellers of the residence and the street. The similar civil architecuture examples from the same period and the same area were also taken in comparison to develop ideas about the lost elements of the building.

The Arapoğlu residence is a unique example with its significant architectural elements from 19th century. It is out of question that it has to be preserved. The restoration of this building will certainly bring positive social and cultural changes to Ahududu Street and Beyoğlu, as well.

Keywords: Beyoğlu, Ahududu sokağı, 19th century, civilian architecture, İstanbul.

1. GİRİŞ

1.1 Amaç

Bu çalışmada, İstanbul Beyoğlu'nda Katip Mustafa Çelebi mahallesinde bulunan Ahududu (Sadri Alışık) Sokağı'nın tarihi ve mimari açıdan araştırılması, günümüze dek geçirdiği değişimlerin saptanması; sokakla ve sokak üzerinde yer alan, bir 19. yy. geleneksel konut örneği olan 31 nolu Arapoğlu Evi ile ilgili bir koruma projesinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Zaman içinde, yanlış kullanım ve terk edilme yüzünden özgün mimari kimliğini yitirmeye başlamış olan sokağın korunmasına yönelik önerilerin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Arapoğlu Evi'nin restore edilerek uygun bir işlevle kullanılması için yapılması gerekenleri ortaya koymak tezin amaçları arasındadır.

1.2 Çalışmanın Kapsamı ve Yöntemi

Beyoğlu'nun 19. yüzyıldaki hayatını incelemek ve bu yüzyıldaki mimarisini oluşturan koşulları anlamak amacıyla Beyoğlu üzerine hazırlanmış yazılı belgelerden okumalar yapılmıştır. Beyoğlu'nun 19. yüzyıl öncesi ve 19. yüzyıldaki gelişimini görebilmek amacıyla eski haritalardan yararlanılmış, kütüphanelerin fotoğraf arşivlerinden bölgenin eski durumunu gösteren fotoğraflar incelenmiştir. Türk Edebiyatı'nda Beyoğlu ve Ahududu Sokağı'nı ele alan yazılar toplanmaya çalışılmıştır.

Ahududu Sokağı'nın mevcut durumunun analizini yapabilmek için sokağın her iki yüzünde bulunan yapılardan fotoğraflar çekilmiş, yerinde yapılarla ilgili notlar alınmıştır. Sokağın 1/200 ölçeğinde siluet çizimleri hazırlanmıştır. Bu çalışmalara dayanarak sokakla ilgili müdahale önerileri geliştirilmiştir.

Arapoğlu Evi'nin yapıldığı zamanı tespit edebilmek için yapının eskiden ait olduğu Balıklı Rum hastanesi Vakfı ile görüşülmüştür. Ayrıca binanın şu andaki sakinlerinden Manukoğlu kardeşlerle görüşülerek binanın geçmişi hakkında bilgi toplanmıştır. Yapının 1/50 ölçeğinde rölövesi hazırlanmış, sokak cephesinden 1/20 sistem detayı , iç mekânlardan da 1/10 ve 1/5 detaylar çizilmiştir. Bu çizimlere dayanarak yapıyla ilgili 1/50 ölçekli restitüsyon ve restorasyon projeleri hazırlanmıştır.

2. BEYOĞLU

2.1 Konumu ve Sınırları

İstanbul'un özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısı için önem taşıyan Beyoğlu idari bölgesi, 8.76 kilometrekarelik bir alana yayılmıştır. Beyoğlu ilçesi, kuzeyde Eyüp, Kağıthane, Şişli ve Beşiktaş'a, güneyde ise Fatih ve Eminönü ilçelerine komşudur. Boğaz'ın Anadolu yakasındaki komşusu ise Üsküdar'dır. Başlıca semtleri; Taksim, Cihangir, Fındıklı, Kabataş, Tophane, Galata, Tünel, Galatasaray, Tarlabası, Talimhane, Yenişehir, Hasköy, Kasımpaşa, Sötlüce'dir. İlçe toplam 46 mahalleden oluşmaktadır.

İlçe, günümüzde coğrafi olarak böyle tanımlansa da, geçmişte sınırları için farklı tanımlar yapılmaktaydı. Beyoğlu sınırlarının, Galata'yı kapsadığı yolunda görüşler olduğu gibi; bu sınırları daha geniş tutan, ya da yalnızca Galata'nın üstünde yer alan ve eskiden 'Pera' denilen bölge ile sınırlı tutan görüşler de vardır. (Arkan, 1998)

Beyoğlu, kolay ulaşılabilen bir noktada, gelişmiş ve yoğun yerleşim alanlarıyla çevrilidir.

"Semt, köprüler aracılığıyla tarihi yarımadadan Taksim'e, oradan da bir yandan Harbiye, Nişantaşı, Kurtuluş, Şişli gibi semtlere, diğer yandan Ayaspaşa, Gümüşsuyu, Dolmabahçe yoluyla Boğaz'a ya da Tophane'ye açılan çok merkezi bir konumda yer almaktadır." (Tekeli, 1996)

Moltke'nin hazırladığı 1837 tarihli İstanbul haritasında:

"Tünel'i Galatasaray'a ve Taksim'e bağlayan yolun Tarlabası'na inen tarafında mahalleler teşekkül etmiş durumdadır." (Kuban, 1970)

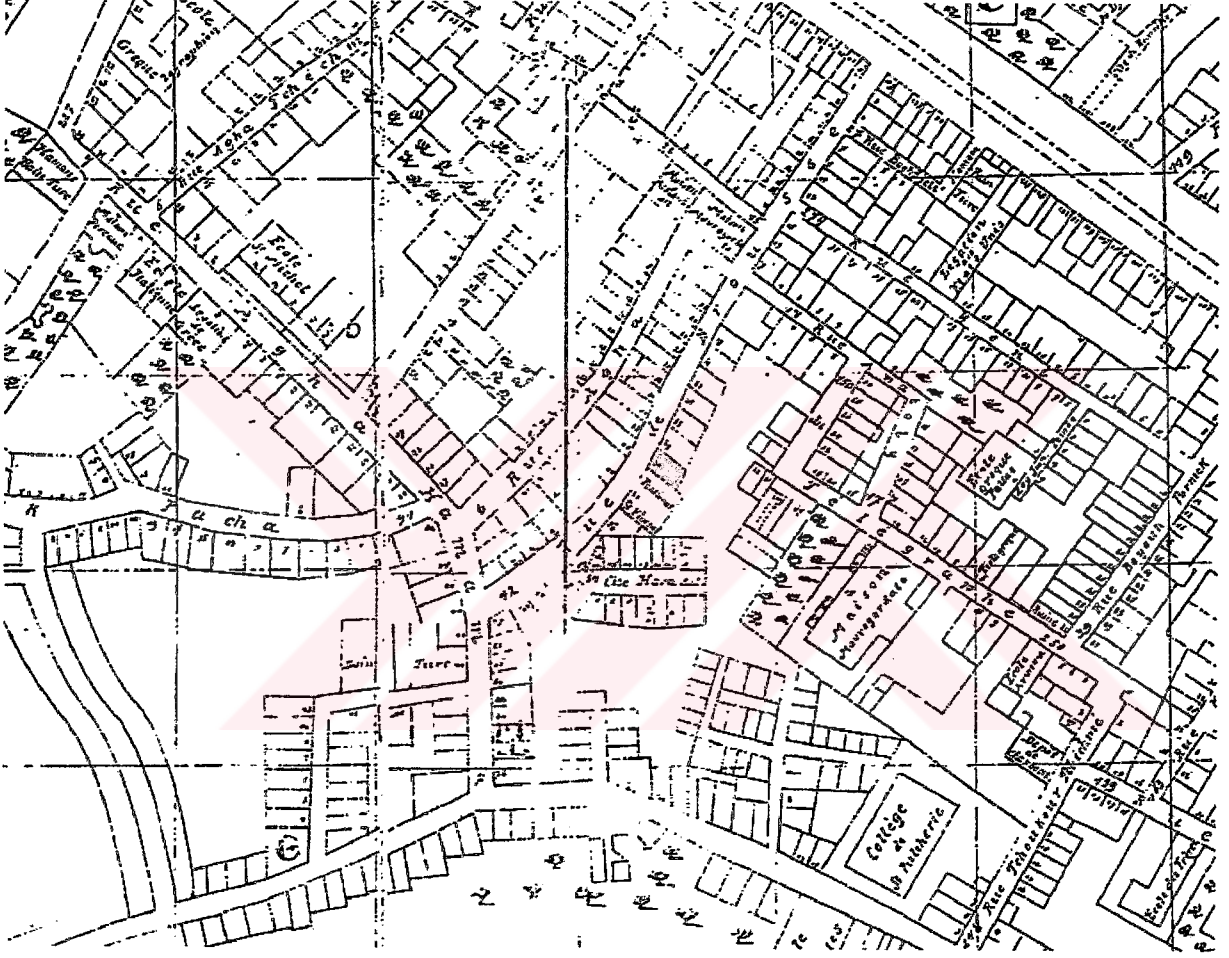
İlk belediye çalışmalarının yapıldığı 1860lar'a bakıldığında, Beyoğlu Belediyesi'nin hizmet alanı olarak görülen bölge günümüze oranla çok daha sınırlıdır (Şekil 2.1).

Tarih boyunca kimi seyyahlar, tarihçiler Beyoğlu'nun konumundan hayranlıkla bahsetmişlerdir.

"Pera deniz seviyesinden yüz metre yüksektedir; hem sakindir, hem eğlenceli, hem Haliç'e bakar hem Boğaz'a, Avrupa kolonisinin West-End'idir, zarafet ve safa şehridir. " (De Amicis, İstanbul, 1987).

2.2 Beyoğlu Semtinin Adı

Bizans devrinde semt, Peran Bağları (Pera) olarak adlandırılırdı. Bölge, Bizans İmparatorluğu'nun merkezi olan tarihi yarımadanın karşısında kaldığından, buraya karşı yaka anlamında 'Pera' kelimesini kullanılmaktaydı.

Şekil 2.1 1887-1901 tarihli Beyoğlu haritası.

Geçmişte müslüman halk tarafından bugünkü ismiyle, Beyoğlu olarak anılan bölge; Levanten ve gayri-müslim halk tarafından 'Pera' olarak adlandırılmaktaydı. Bölgede yaşayan nüfusun ağırlıklı olarak bu Levanten ve gayri-müslimlerden oluştuğu düşünülünce, 'Pera' isminin yaygın ve daha fazla kullanılır olması olasıdır.

Kurtuluş Savaşı'ndan sonra, 1925'te, kent ve mahalle adlarının Türkçeleştirilmesi ile, 'Pera' adı kaldırılmış, semt 'Beyoğlu' olarak anılmaya devam etmiştir.

Günümüzde Beyoğlu olarak adlandırdığımız bölgenin bu ismi için ise, çeşitli kaynaklarda iki hipoteze rastlanır.

“Ahmet Refik, *Sokullu* adlı kitabında Kanuni çağında İbrahim Paşa'nın adamlarından Venedik Balyosu (elçi, temsilci) Alvario Gritti'nin de Taksim'de büyük bir konağı olduğunu söyler. Balyos 'Beyoğlu' adıyla anılır ki Beyoğlu adının buradan geldiği düşünülebilir.”(Birsal, 1993, s. 8)

Beyoğlu'nun ismi için diğer hipotez ise; Fatih Sultan Mehmet tarafından yıkılan Trabzon Rum devletine mensup olan ve sonradan islamiyeti kabul eden prens Aleksis'in buraya yerleşmesinden ötürü bölgeye Beyoğlu isminin verilmesidir.

2.3 Tarihsel Gelişim

2.3.1 19. yüzyıl Öncesinde Beyoğlu

Pera, 13. yüzyılda ticaretle uğraşan Cenevizli bir koloni tarafından kurulmuştur. Bizans İmparatorluğu'ndan özerkliğe sahipti. Cenevizliler, bölgedeki ticaret akışını kontrol ediyorlardı. 14. yüzyılda küçük bir yerleşme olan Galata, kentsel düzeni ve yapılarıyla dönemin Akdeniz kentlerinin tipik özelliklerini taşımaktaydı. Bir surla kuşatılmış olan Galata'nın kuzeyinde şimdiki Beyoğlu'nu meydana getiren bölgede ise, meyve sebze bahçeleri yer almaktaydı. Cenevizliler'in bu yaşam tarzı 15. yüzyılda Osmanlılar, İstanbul'u fethedinceye kadar devam etti. Fetih sonrasında da, Osmanlı hükümdarıyla anlaşıp ticari bir koloni olarak özerkliklerini devam ettirdiler.

2.3.1.1 15. ve 16. Yüzyıllarda Beyoğlu

Beyoğlu'nda ilk yerleşmeler 15. ve 16. yüzyıllarda başlar. Pera'nın Boğaz'a inen doğu

yamaçlarına; İran hariç, yabancı elçiliklerin yerleşmesi, bu elçiliklerin çevresinde yeni hristiyan mahallelerin doğmasına yol açtı. Böylelikle, gün geçtikçe önemi artan Pera, Levantenler için de gözde bir semt haline gelmeye başlar.

“1555 tarihinde Kral Ferdinand’ın İstanbul’a elçi olarak gönderdiği Busbecg ise, arkadaşı Nicholas Michault’ya yazdığı bir mektupta Beyoğlu’nda birçok İtalyan tüccarın oturduğundan söz etmektedir.” (Dökmeci, 1990)

“Osmanlı İmparatorluğu’nda 1535’te ilk kez Fransızlarla başlayan ülkelerarası sürekli elçi bulundurma uygulaması sonucunda, bu dönemde Fransızların yaptırdıkları ilk elçilik binası, bölgenin gelişiminde önemli rol oynamıştır. Önceleri Galata’da bulunan İngiliz elçileri 16. yy. sonundan itibaren Beyoğlu’nda oturmaya başlamışlardır. Bu gruba 17. yy.’da, Danimarka Elçiliği katılmıştır, Elçilikler, etkin odak noktaları olarak yabancıları çevrelerine çekmiş ve kısa süre içinde bu yapıların yakınında mahalleler oluşmuştur. ” (Akın, 2000)

15. yüzyılda, Müslümanların bölgeye yerleşme nedenleri ise gayri-müslim ve Levantenlerinkinden farklıdır. 1491’de, dönemin ünlü komutanlarından İskender Paşa, II. Beyazıt’ın kendisine armağan olarak verdiği arazide Galata Mevlevihanesi’ni’nin yaptırmıştır. Bu müslümanların Beyoğlu’nda yerleşmesine ön ayak olmuştur. Böylelikle, Beyoğlu’nun yeni oluşan mahallelerinden Mevlevihane, Şahkulu Mescidi, Asmalı Mescit ve Ağa Camii çevresinde küçük Müslüman gruplar yerleşmeye başlamıştır.

16. yüzyıl Galatası gelişmiş bir limana sahipti. Kanuni Sultan Süleyman döneminde verilen kapitülasyonlarla dış ticaret gelişmeye başlamıştır. Bölgede 4000 konut bulunmakla birlikte, konut ihtiyacı gün geçtikçe artmaktadır. Bölgenin eğimli ve dar sokakları yerleşmeyi sınırlayıcı bir etken olarak karşımıza çıkar. Ticaretin hareketliliği, konut alanlarının fonksiyon değiştirmesine, ticaret amaçlı kullanımına yol açmıştır. Konut alanları, yukarılara, o tarihlerde bağlık olan, yeşil alanların varlığından ve henüz yoğun bir yapılaşma sözkonusu olmayan Beyoğlu’na kaymak durumunda kalmıştır.

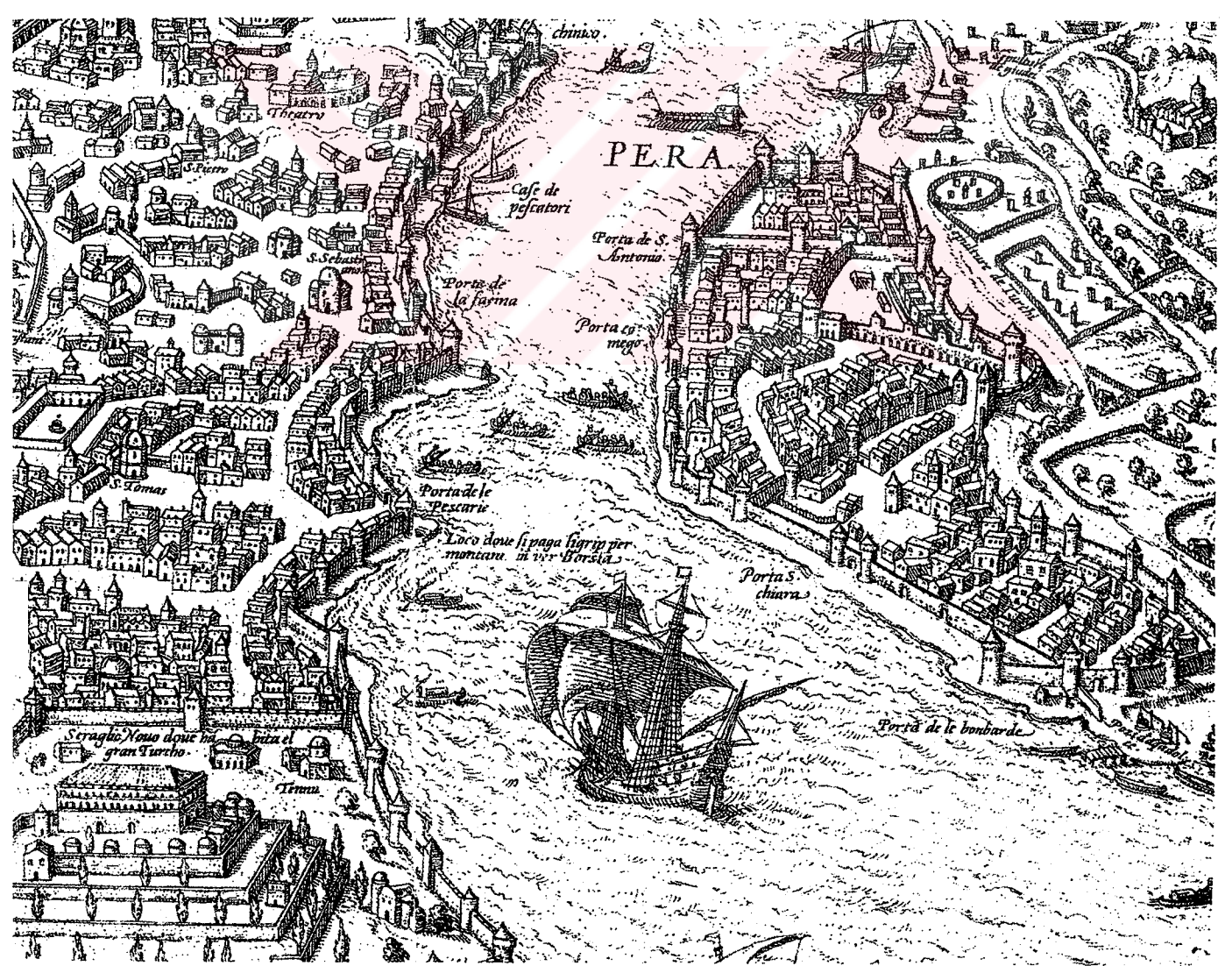
“Jerome Maurand’ın 16. yüzyılın ortalarına doğru yazmış olduğu seyahatnamesinde, Beyoğlu sirtlarında yalnızca bağ evleri bulunduğu belirtiliyor.” (Dökmeci, 1990)

“Önceleri, Haliç’in güney kıyıları boyunca oldukça sınırlı alanları tutan Venedikli, Cenevizli, Pızalı ve Amalfililer, burayı 16. yüzyılda sırayla terk ederek, karşı kıyıya, Galata’ya yerleşmişler ve buradan da yavaş yavaş Pera bağlarına doğru çıkmışlardır.

Pera bölgesinin görüntüsü ise, İstanbul’unkinden çok farklıdır.1453-1454’de surları kısmen

yıkılmış olmasına rağmen geri kalanları bölgeyi gene de iyi korumaktadır. Bu bölgede dar ve dik sokakların iki yanında Cenova geleneğinin ürünü yüksek taş yapılar yer alır (Şekil 2.2).

Pera'nın doğusunda eski Tophane'ye doğru küçük bir varoş vardır; bunu Fındıklı ve Beşiktaş izler. Pera'nın kuzeyinde, dağ yamacında, daha sonraki yıllarda Beyoğlu adını alacak yerde, yeşillik bir bölge, 'Vigne' bulunur. Burada daha II. Beyazıd döneminde şehzadeler için Galatasaray adını taşıyan bir okul yapılmıştı. 16. yüzyıldan itibaren Fransız elçiler, Venedik bailosu, zengin iş adamları ve diplomatlar da bu bölgeye yerleşirler. 1525'den itibaren Vezir Ayas Paşa ve Alvise Gritti gibi bazı Türk makam sahipleri de burada yaşarlar." (Wiener, 2001)

Şekil 2.2 Galata ve Pera, 1556-1574.

2.3.1.2 17. Yüzyılda Beyoğlu

Elçiliklerin Beyoğlu'na taşınması bu yüzyılda da devam eder. 17. yy.'dan itibaren, Levanten ve gayri müslim gruplar, Venedik, Fransız ve İngiliz Elçilikleri çevresinde yaşamaya başlamışlardır. Yeni mahalleler eklenmiş, yerleşim Galatasaray'a kadar ilerlemişti. Beyoğlu, uzun süre Galata surlarının kuzey ucunda bulunan Galata kulesi ile Galatasaray arasındaki kesimde kaldı.

“Bu yüzyılda Beyoğlu, Galatasaray'na kadar uzanıyordu ve Dört Yol mevkii onun merkezini oluşturuyordu. Hristiyan tüccarların çoğu Beyoğlu'nda oturuyordu. Dükkanları Galata'da rıhtımda olan tüccarların evleri yukarıda, havadar ve sağlıklı düzlükte Beyoğlu'nda idi. Evler geniş, iç açıcı ve sağlamdı. Buldukları yükseklikten yarımadaı çevreleyen denizin olağanüstü görünümüne egemendiler.”(Dökmeci, 1990)

17. yüzyılın başlarında, Beyoğlu'nun başlıca semtleri; Tünel'den Galatasaray'a giderken sağa düşen Dört Yol (İstiklal Caddesi'nin Kumbaracı Yokuşu ile birleştiği yer), Tomtom, Polonya sokakları, sol yanda ise Asmalımeşcit'tir. Beşinci semt ise bu dört semtin bitiminde yer alırdı.

Aynı yüzyılın sonlarında Balıkpazarı semtinin gelişmeye başladığı görülür. Fındıklı'ya doğru inen Ayaspaş (Katolik, Protestan ve Ortodoks) Mezarlığı ise henüz yerleşime açılmamıştır.

Dört Yol, Polonya ve Tomtom mahalleleri elçiliklerin, dolayısıyla hristiyanların yerleşik olduğu semtlerdi. Yabancılar ve azınlıklar, daha çok dış ticaretle uğraşıyorlardı. Bu nedenle, müslümanların Beyoğlu'na yerleşmesi, gayri-müslimlere oranla daha geç olmuştur. Müslümanların çoğunlukta olduğu mahalleler Asmalımeşcit ve Galatasaray'dı.

Yerleşim alanlarının artmasıyla birlikte, özellikle İstanbul'un ahşap mimarisi için her zaman tehlike oluşturmuş yangınlar, kendini göstermeye başlamıştır. Kaynaklardan, o dönemde, mimaride çok da bilinçli olmadan ahşap malzemenin tercih edildiğini ve alınan kimi kararlarla bunun önüne geçilmeye çalışıldığını takip etmekteyiz.

“17. yüzyılda çok sayıda çıkan yangınlar önlem alınmasını gerektirmiştir. Arşivlerde 1696 tarihli, İstanbul Kaymakamı Osman Paşa'ya yönelik bir buyruğun metni bulunmaktadır. Bu metinde ‘Bundan sonra İstanbul ve Galata'da yapılacak ev ve dükkanları yangın felaketinden önlemek üzere, taştan, kil ve kerpiçten yapılacağı’ bildirilmiştir.” (Dökmeci, 1990)

2.3.1.3 18. Yüzyılda Beyoğlu

18. yüzyılda Beyoğlu'nda yapılaşma, Galatasaray'dan Taksim yönüne doğru ilerlemesini sürdürdü. Sultan Mahmut, 1753'te Galatasaray'nda kurduğu kütüphaneye için Topkapı Sarayı'ndan kitaplar taşınmıştır. Sol tarafta, Hüseyin Ağa tarafından yaptırılmış olan Ağa Camisi'nin (Resim 2.1) inşası ile, müslüman nüfus, cami çevresinde yeni bir mahalle kurdu. Günümüzde Fransız Konsolosluğu olan Vebahılar Hastanesi (Resim 2.2) 1719'da kurulmuştur. Daha ötelelerde kışlalar (Taksim), Beyoğlu'na bağlılığı olmayan Tatavla (şimdiki Kurtuluş) gibi köyler bulunuyordu.

“İngiltere, Fransa gibi Avrupa'nın büyük devletleri, kapitülasyonların sağladığı ayrıcalıklarla yabancı tüccarlar, Levantenler ve bunlarla ortaklık kuran yerli azınlıklar için Galata ve Pera giderek etkin bir odak noktası olmaktadır. Özellikle III. Selim (1789-1808) döneminde Batılı devletlerle ilişkilerin çoğalması Pera bölgesine ilgiyi arttırmış, burada yeni yapılaşma ve yerleşmeler başlamıştır.”(Akın, 1998)

Beyoğlu, bu dönemde daha çok, Tophane , Kasımpaşa gibi varolan yakın semtlere doğru gelişmiş, bunlarla birleşmiştir.

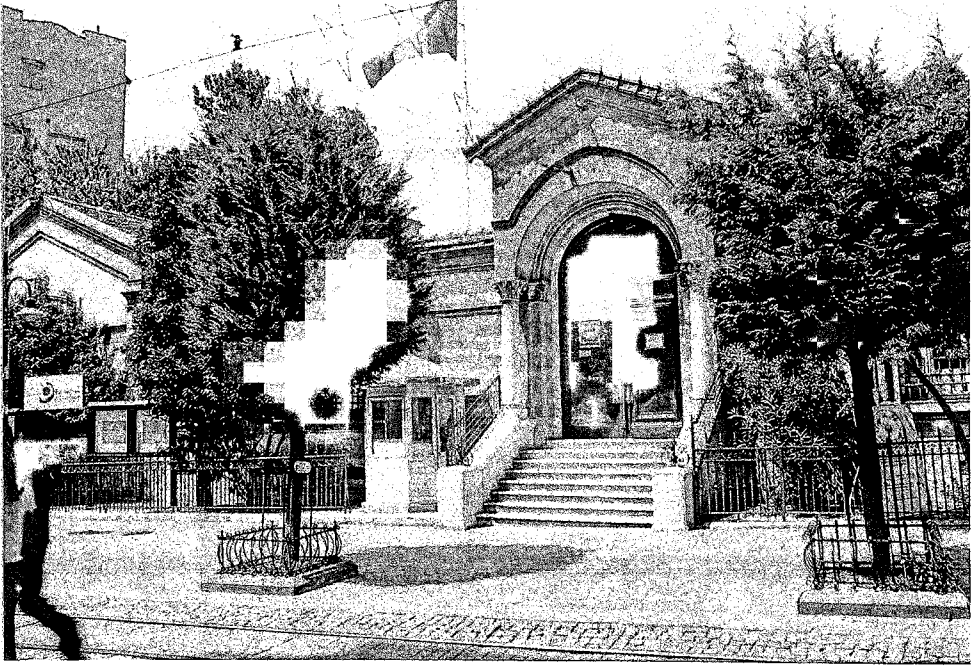
“Beyoğlu bir yandan Tünel Taksim caddesinin iki tarafında, bilhassa Kasımpaşa'ya doğru, bugünkü Balıkpazarı bölgesinde gelişme göstermiştir. Boğaz tarafında ise Boğazkeşen'de ve Cihangir'de Tophane ile birleşmiştir. ” (Kuban, 1970)

2.3.2 19. Yüzyılda Beyoğlu

Yabancı elçiliklerin bulunduğu Beyoğlu'nun, ekonomik açıdan gelişimi 19. yüzyıl'da hızlanır. Osmanlı modernleşmesi bölgedeki kurumlarla kendini göstermeye başlamıştır. 1839 Tanzimat Fermanı'nın ilanından önce 1831'de kurulan 'Ebniye-i Hassa Müdürlüğu' bölgedeki mimari faaliyetlere bir standart getirmeye amaçlıyordu. Yeni yönetmeliklerle kentsel yapının daha sistemli olmasına çalışılmıştır.

Resim 2.1 İstiklal Caddesi üzerinde bulunan Ağa Camisi.

Resim 2.2 İstiklal Caddesi üzerinde bulunan Fransız Konsoloslugu Binası.

“1839 Tanzimat Fermanı ile getirilen en büyük yeniliklerden biri, daha önceleri kentin oluşumunu ve dolayısıyla da görünümünü büyük ölçüde etkileyen müslüman-gayrimüslim ayrımının ortadan kaldırılmasıdır. Bu hem sosyal, ekonomik, politik vb. konularda önemli bir değişim getirmekte, hem de fiziksel çevre açısından yeni bir düzene olanak tanımaktadır. Daha önce her iki grubun yapılarına, birbirinden ayrılabilmeleri için kat sayısı, malzeme ve renk gibi konularda sınırlamalar getiren kurallar, Ebniyye Nizamnameleriyle kalkmakta ve diğer alanlardaki eşitlik mimariye de aktarılmaktadır.” (Akın, 1998)

1855'te, Paris Belediyesi örnek alınarak kurulan belediye teşkilatı, bir *şehremini* (belediye başkanı) ve on iki üyeli bir kurul tarafından yönetiliyordu. *Şehir Emaneti*, İstanbul'u on dört bölgeye ayırmış ve her bölge için ayrı bir belediye çalışması yürütülmesini öngörmüştür. Bu on dört bölgeden sadece altıncısı 1858'de, Galata ve Beyoğlu semtleri için belediye görevine başlamıştır. Zamanının en çağdaş semti olarak kabul gören Beyoğlu'nda belediyenin kurulması ile, çeşitli imar faaliyetleri başlamıştır. Sokak ve caddelerin genişletilmesi, aydınlatılması ve onarımı; kagir inşaat yapımının kontrolü, kanalizasyon, su gibi altyapı faaliyetleri, yeşil alanların kararı Altıncı Daire'nin görevleri arasındaydı.

1856'da gayrimüslimlerin isimlendirmesiyle Grande Rue de Pera, (müslümanlara göre Cadde-i Kebir) Dolmabahçe'deki havagazı fabrikasından gelen gazla aydınlanmaya başlamıştır. Ayrıca varlıklı semt sakinleri de, evlerine havagazı tesisatı döşetme konusunda izin almışlardır.

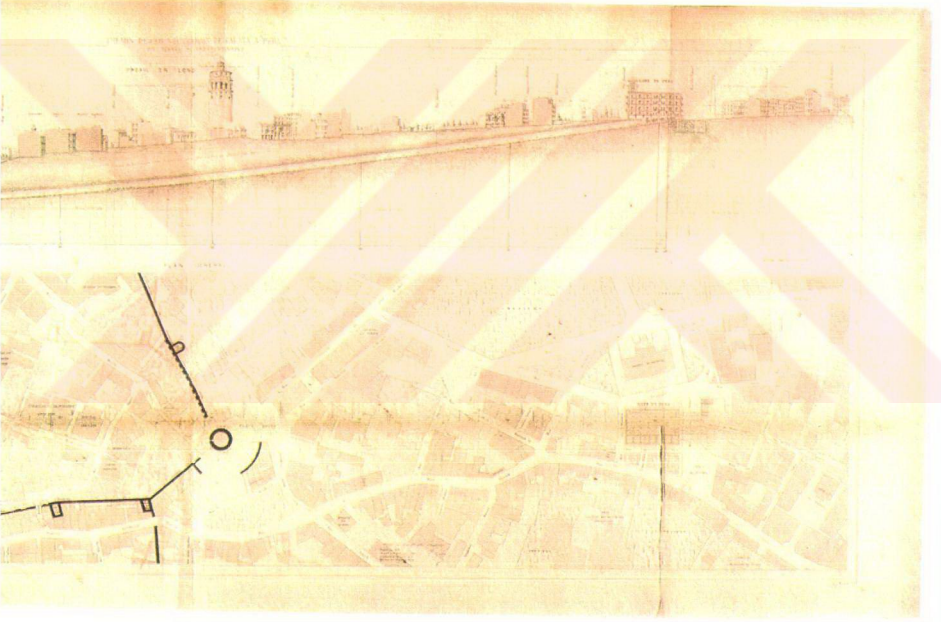
1858-9'da Galata'da bir temizlik çalışması yürütüldü. Dükkan ve evler yıkıldı, caddeler genişletildi ve kaplandı, ızgaralar döşendi. Kaba kuvvetle de olsa; semtteki fuhuş sektörü yokedilmeye çalışıldı. 1864-5'de hemen hemen tüm Ceneviz sur duvarları yıkılmıştır.

1874'te Galata'yı Beyoğlu'na bağlayan Tünel hizmete girmiştir. Avrupa'nın bir çok şehriyle eş zamanlı, hatta daha evvel hizmete giren bu yer altı toplu taşıma sistemi Karaköy –Beyoğlu bağlantısına kolaylık getirmiştir. Büyük Cadde (bugünkü İstiklal Caddesi) üzerinde önce atlı, 1913'ten sonra ise elektrikli tramvay işlemeye başlamıştır (Şekil 2.2).

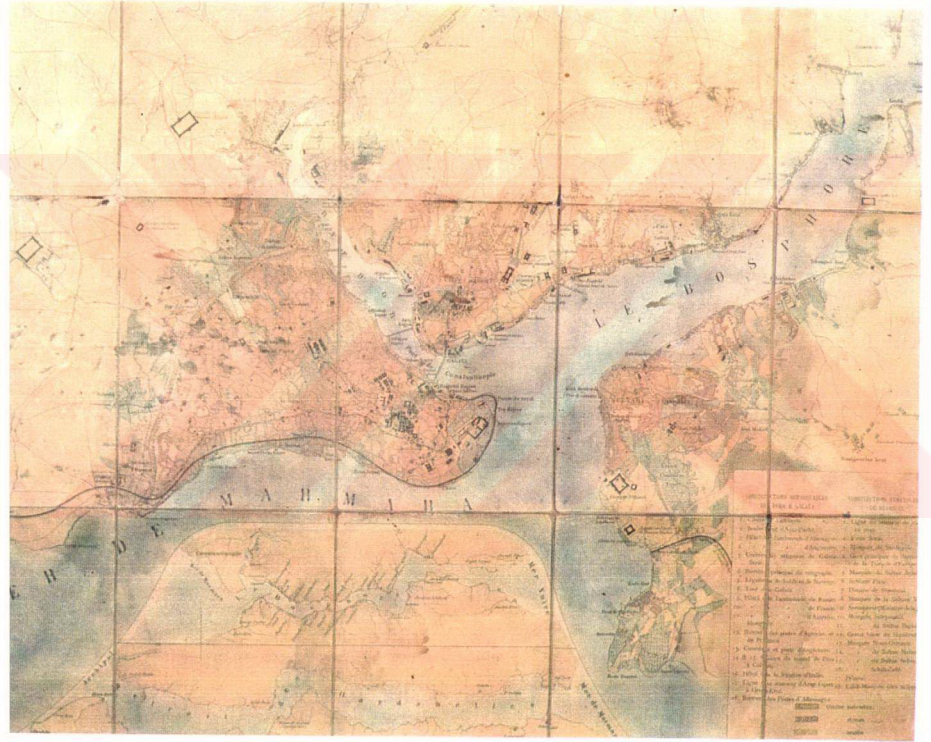
“Pera'daki gerçek inşaat patlaması 1838'den sonra yaşandı.” (Çelik, 1996)

Bu arada, kültürel anlamda Grand Rue de Pera'da, Osmanlı başkentinin tanıştığı yeni modalardan denendiği ve kabul gördüğü bir ortam gelişmeye başlamıştır. Büyük Pera Caddesi üzerindeki ve civarındaki bina tipleri incelendiğinde dönemin değerleri ve beğenileri hakkında genel bir fikir elde ederiz. Lokantalar, kafeler ve şık mağazalarıyla İstanbul'un bu

batılı yaşam tarzına öykünen bölgesi, tarihi yarımada da yer alan yerleşmelere benzemez (Şekil 2.3).

Şekil 2.3 Galata- Beyoğlu Tüneli, Gavand, 1872-1874.

Şekil 2.4 1880 haritasında Pera ve Galata.

Yangınlar:

Beyoğlu, 19. yüzyılda, başlıcaları 1831, 1871 olmak üzere çeşitli yangınlar geçirmiştir. Yangınlar, Beyoğlu'nun ahşap sivil mimarisine büyük zararlar vermiştir. Yangınlar sonrasında semtin kağır mimari mimariye geçişi hızlanmıştır. Dar sokaklar ve mezarlıklar yeniden planlanıp, yeni caddeler açılmaya başlandı. Tünel'den Galatasaray'a kadar olan bölgenin sağ kesimine zarar veren 1831 yangını sonrası, İstiklal Caddesi'nin genişletilmiş, Taksim ile Galatasaray'ın sol kanadını baştanbaşa kül eden 1870 yangını sonrasında ise caddenin kuzey kesiminin genişletilmiştir. İnşaat malzemelerinin kalitesi hakkındaki kararların alınmaya başlandı.

1831 Beyoğlu yangını Cezar (2002) şöyle anlatır:

“1831 yangını, Beyoğlu'nun 19. yüzyılda geçirdiği yangınların en büyüklerinden biriydi. 18.yüzyılın sonlarından itibaren hızlı bir gelişme sürecine girmiş olan Beyoğlu'nda da binalar, İstanbul'un diğer yerlerinde olduğu gibi, çoğunlukla ahşaptı. Onun içindir ki, burada da yangının zararları büyük oldu. Beyoğlu'nun ünlü Cadde-i Kebir'inde (şimdiki İstiklal Caddesi) Dört Yol ağzı ve Aynalıçeşme bölgesi en fazla zarar gören yerlerdendi. Yangının bir ucu Taksim, diğer bir ucu Tava (Kurtuluş)'ya kadar uzanmıştı.” (Cezar, 2002)

Bir diğer önemli yangın ise, 1870'teki yangındır.

“Haziran 1870'de, Pera'da 'harik-i kebir'de üç binden fazla bina yandı. Taksim civarındaki Feridiye Sokağı'nda bir evde çıkan yangın, güçlü rüzgarın etkisiyle batıya doğru yayılarak, Tarlabası, Taksim, Cadde-i Kebir ve Galatasaray semtlerini tahrip etti.” (Çelik, 1998)

Yangınlar sonrasında çıkarılan kanunlarla yapı malzemelerinde kısıtlamalar getirildi. Ahşap malzemenin kolay yanıcılığı nedeniyle kağır malzeme kullanımına geçilmesi, binalar arasında yangın duvarları yapılması ile yolların genişletilmesi ve düzeltilmesi öngörüldü.

“Daha önce de gördüğümüz gibi 19. yüzyılın ikinci yarısında İstanbul'un kent sorunları, yangın tehlikesini azaltacak yeni inşaat tekniklerinin benimsenmesi, yolların yeni ulaşım teknolojisine uygun olarak genişletilmesi, kent çevresinde yeni konut alanlarının açılması, kent merkezinin farklılaştırılması ve yeniden inşa edilmesiydi. Ekonomik gücü olanlardan bina yaptırmak isteyenler kağır bina yaptıracaktı, geliştirilecek mahallelerde geometrik esasa göre düzenlenmiş geniş yollar açılacak, kağır binaların arasında ahşap bina yapımına hiçbir şekilde izin verilmeyecekti.” (Tekeli, 1996)

Dini Yapılar:

Beyoğlu ve çevresinde İstanbul'un diğer yerlerinden daha çok sayıda kilise ve sinagog da bulunmaktadır. 19. yüzyılda bölgede ağırlıklı olarak gayrimüslim nüfus bulunmaktaydı. Bu yüzden kilise ve sinagog sayısı müslüman nüfusun ibadet mekanlarına oranla sayıca çok daha fazladır. Önemli ve kitlesel açıdan görkemli dini yapılara 19. yüzyılın son yıllarında inşa edilmiş Taksim Aya Triada Kilisesi, Tünel'e yakın Santa Maria ve Saint Antuan Kilisesi, Tünel'de Kırım Kilisesi ve Şişhane dolaylarında yer alan Neve Şalom Sinagog'u dahil edilebilir.

İstiklal Caddesi üzerinde yer alan, önemli bir diğer dini yapı ise Ağa Camisi'dir. Cami, Sakızağacı Caddesi ile İstiklal Caddesi'nin kesişiminde, köşede yer alır (Resim 2.1). Tarihçesine bakıldığında yapının oldukça erken zamanlara tarihlendirildiği görülür.

"Pera'nın en ünlü camisi, Pera Caddesi'nin Taksim'e yakın kesiminde yer alan Ağa Cami'sidir. 16 yy. sonunda Hüseyin Ağa tarafından yaptırılmış ve 1839'da 2. Mahmut zamanında bir onarım geçirmiştir.

6. Daire'nin , 1864 yılının sonlarında, yine Pera Caddesi'nin genişletilmesi çalışmalarında bulunduğu görülmektedir. Bu amaçla Ağa Camisi'nin çevre duvarı yıkılmıştır. (Akın, 1998)

Bugün geçirdiği restorasyon sonrası, cami hala bakımlıdır ve semtin müslüman cemaatinin kullandığı bir yapıdır.

2.3.2.1 Sivil Mimarlık Özellikleri ve Örnekleri

İmparatorlukta batılılaşma hareketlerinin etkisi doğrultusunda, Beyoğlu 19. yüzyılda, gayrimüslim azınlıklar, Levantenler ve İstanbul'da çalışan Avrupalılardan oluşan nüfusu ile tercih edilir bir yerleşim bölgesi olma özelliğini devam ettirdi. 19. yüzyılın özellikle ikinci yarısından itibaren yoğunluk kazanan imar hareketleri ile boş parseller birbiri ardına dönemin konut yapıları ile dolmaya başladı. Batılı yaşam tarzının sembolleri eğlence ve alışveriş mekanlarının yanısıra, o güne değin tarihi yarımadada ve Boğaz köylerinde görülen geleneksel geniş ailelerin kullandığı konut anlayışı, Beyoğlu'nda uygulanmaya başlayan yeni örneklerle terk edilmeye başlandı.

"Kilise, sinagog, vb. dinsel yapıların yanında ilk elçilikler, ilk tiyatro, ilk belediye, ilk oteller,

restoran, kafeşantan, kafe, taverna ve pasajların yanısıra, geleneksel düzenin dışındaki ilk konut uygulamaları da burada görülür. Çok katlı apartmanlaşma, sıra evler, bir -iki örnekte karşılaşılan kapalı veya bir tarafı açık bir avlu çevresinde gelişen ve çok sayıda daire içeren, neredeyse bir konut adası niteliğindeki büyük konutlar, yörenin özgün yapı tipleridir.” (Akın, 1994)

Konut mimarisinde ahşap malzemenin yerini kagir malzeme almaya başladı. Çok katlı kagir yapılaşmaya geçişin nedenleri arasında, hızlı nüfus artışı karşısında ortaya çıkan konut ihtiyacının karşılanması, yapım teknolojilerinin ilerlemesiyle yeni malzemelerin inşaat sektöründe kullanılmaya başlaması ve özellikle Beyoğlu 6. Daire gibi yerel yönetimlerin yangına karşı getirdikleri yaptırımlar sayılabilir. Çeşitli mimarlık tarihçileri ve konunun uzmanları, 19. yüzyılda İstanbul sivil mimarisindeki bu değişimi o dönemde görülen konut tiplerini sınıflandırarak açıklarlar.

“Osmanlı Devleti'nin bu son dönemi için konut türlerini:

1)Mahallelerdeki geleneksel ahşap konutun değişime uğramış hali

-Konak ve yalılar

-Bitişik nizam küçük kent konutları

2)Sıraevler

3)Apartmanlar

4)Sayfiye evleri

olarak sınıflamak mümkündür.” (Yücel, 1996)

Burada bahsedilen, ‘bitişik nizam küçük kent konutları’, sıraevler, apartmanlar’ Beyoğlu’nun 19. yüzyılda sivil mimarisini oluşturan başlıca yapı tipleridir.

Nur Akın(1994) ise bölgedeki yapılaşmayı dörde ayırır:

1830'a kadar uzanan, aynı zamanda bölgenin ilk yapılarını da içeren, ahşap örneklerin fazla olduğu dönem.

1830-60 arasında, yangın sonrası yenilemeler ve Altıncı Daire'nin ilk uygulamalarıyla özenli

* Teze konu olan Arapoğlu evi de A. Yücel'in(1996) tanımını ile bir ‘bitişik nizam küçük kent konutu’dur.

19. yy. İstanbul konutunun Galata ve Beyoğlu'nda başlayan ve gelişen ve gelişen yeni konut örnekleri olarak biçim ve özelliklerini sergilerler.

19. yy. sonlarına doğru Beyoğlu'nda iki-üç katlı ve içinde tek ailenin oturduğu bu konutlardan, gerek var olanların yerine yenileri yapıldıkça, gerekse boş alanlara konutlar inşa edildikçe birden fazla aileyi barındıran çok katlı apartmanlara doğru gidildiği görülmektedir.” (Akın, 1994, İst. Ansk.)

Kagir yapılaşmaya geçişle birlikte Beyoğlu'nda 19. yüzyılın ortalarında, bahçe olgusunun henüz gözardı edilmediği alçak yapılaşmalar görülmeye başlanmıştır. Bu yapılar genelde dar bir parsellere oturan, iki yan duvarı ile iki ayrı parselde komşu olan, girişleri sokağa açılan, arka cephelerinin ise ya bir avluya, ya da küçük bir bahçeye baktığı tuğla yapılarıdır.

“Semtin yapılaşma düzeni genel hatlarıyla incelendiğinde, iki önemli ulaşım aksı (İstiklal ve Sıraselviler Caddeleri) üzerinde cephe genişliğinin fazla tutulabildiği yapılara rastlanmakla birlikte, yan sokaklarda çoğu dar parselasyon üzerinde bitişik düzende yerleşmiş, çoğunluğu 4-5 katlı yapılardan oluşan ve yeşilin az olduğu bir fiziksel doku görülmektedir.” (Çapacioğlu, 2000, s. 37)

“İstanbul ve Üsküdar'da ahşap ev yapma adetine 20. yüzyıl başında da bağlı kalınırken Beyoğlu, Pangaltı yada Feriköy gibi yeni yerleşmelerin sakinleri fazla masraf çıkarmayan taş yapılara yerleşmekteydiler. Eski Beyoğlu'nda geniş alanları tahrip eden 1823, 1831, 1853 ve 1870 yangınlarından edinilen tecrübe taş yapıların benimsenmesi için yeterli bir nedendi. Yürürlüğe konan imar talimatları gereği Beyoğlu çevresindeki yapılar en çok 3-4 katlı olabilecekti, ancak taş yapıların genel görünümünde geleneğe uyarak caddeye çıkma yapan cumba korunuyordu. Farklı olarak cumba yapımında kullanılan eğimli çiteler yerini mermer ve dökme demir destek üzerine kurulan konsollara bırakmaktaydı.” (Wiener, 1988, s. 16)

“Evler hemen tümüyle kütleli bir yapı gösterirler, genelde tuğladan yapılmışlardır. Ev cephelerinin zengin süslemeleri Avrupa'nın bilinen tüm sanat akımlarının etkilerini taşırlar. Süslemelerin bir bölümü ise Fransız tarihçilik akımının repertuarından alınmıştır. İstanbul'daki evler Cenevizlerin mirasını korumakta, dar arazilerde sıkışık olarak yapılmaktaydılar.” (Wiener, 1988, s. 17)

“İstanbul'un yapı türlerine 1880'lerin getirdiği yenilik sıraevlerin ve apartmanların ortaya

çıkışıydı. Mübeccel Kıray, bunun nedenini orta tabakaların doğuşuna bağlamaktadır*. Bunlar Batılı kuruluşların İstanbul'daki şubelerinde çalışanlar ve orta çaplı tüccarlardı. Yeni bina türleri önce gayrimüslim mahallelerinde ortaya çıktı.” (Tekeli, 1996, s. 27)

Zaman içinde, bu tek ailenin barındığı, az katlı konut yapıları değişime uğramaya başladı. Tek aile için tasarlanan evler, çok ailenin kullanımı için değişikliklere uğradı, katlar bölünmeye çalışıldı. Fakat bunun hızla artan konut talebine karşı ideal bir çözüm olmayacağı açıktı. Böylece, Batıda uygulanmaya başlayan apartmanlar kentin mimarisine dahil olmaya başladı.

“Kentin sorunları doğrudan ya da dolaylı konut ihtiyacı ve biçimlenişi ile ilgiliydi. Getirilen çözümler ise geleneksel konuttan kopuşun aşamalarını oluşturmuş, ahşap yapım sisteminden kagire, az katlıdan çok katlıya, ayrık düzenden bitişik nizama doğru bir değişim gözlenmiştir. Konut biçimlerinin değişimini etkileyen faktörler 19. yüzyıl başlarında şekil kazanmaya başlamıştır. Toplumsal yapının ve kullanım biçimlerinin değişmesiyle Batılı biçim ve üslup öğeleri konut mimarisine girmiştir. Yeni tiplerin oluşumu ise yüzyılın ikinci yarısından sonra görülmüştür.” (Öğrenci, 1998, s. 9)

Apartmanlar Beyoğlu'nda genelde İstiklal caddesi üzerinde yoğunlaşmaktaydılar.

“Genelde düşünülenin aksine; 19. yüzyıl'da Beyoğlu'ndaki baskın konut tipi apartman değildi. Aslında, 1905 Goad haritalarının da göz önüne serdiği gibi, apartmanlar hala az ve birbirlerine uzaktılar. İlk yoğun oldukları bölge Beyoğlu caddesi üzerinde ve elçilikler çevresindeydi.” (Enlil, 1994)

“Apartmanların neden baskın konut tipi olarak algılandığına dair iki teori üretilebilir. İlki, bu binaların kente o zamana dek yabancı olan bir yapı tipi getirmiş olması, bundan dolayı da, alışılmış normların dışına çıktıkları farklı görüldükleri için. İkincisi ise, Goad haritalarında apartman olarak gözükmeyen diğer binalar da aslında, küçük parsellerde yükselen çok katlı yapılar olmalarıdır. Bazı durumlarda, bu yapıların tek ailelik mi, çok ailelik mi olduğunu kestirmek zordur. Çağdaş araştırmacı için bu yapıların 19. yüzyıldaki kullanımlarının nasıl olduğuna karar vermek hala güçtür. Nedeni, bu yapıların çok ailelik hayatın gereksinimleri karşılamak adına, iç mekan kuruluşlarını nispeten etkileyen değişikliklere uğramış olmalarıdır. Bunun yanı sıra, 1884 kayıtlarında Rosenthal'ın da ortaya koyduğu gibi, 19. yüzyıl'da, Pera'da bazen aynı evde 15 kişi birlikte yaşıyordu.” (Enlil, 1994, s. 170)

* Kıray, M., 1999, 'Apartmanlaşma ve Modern Orta Tabakalar', Çevre, 4:78.

“Beyoğlu’nda yüzyıl başında arazinin aşırı değer kazanmasıyla, bitişik nizam konutların yanı sıra birden çok ailenin aynı merdiveni ve ayrı daireleri paylaştığı apartmanların yapımına gidilmiştir. Bu çok katlı yapılar, birden çok bireysel ve kamusal kullanıma olanak vermekte ve bitişik düzen içinde başka yeni yapı tipleriyle kentsel ölçek içinde yan yana inşa edilebilmekteydi.” (Yücel, 1996)

“Mekan ihtiyacı öyle acil duruma gelmişti ki; 1864’te bina imar kuralları Pera’da yapı inşa haklarını arttırdı. 49. maddeye göre, sadece 6. Daire’nin sınırları içinde kalan bölgede, kagir binalar 18.2 metre(24 zira) yüksekliğe dek inşa edilebiliyorlardı. Ahşap için bu oran 12 metre(16 zira) idi.

Büyük Pera Caddesi’nin arka sokakları, şık apartmanlar, varlıklı ailelere ait konaklar ve tek ailelik evleriyle, karışık bir karakter yapısı sergiliyordu.”(Enlil, 1994, s. 166)

2.3.2.2 Sosyal Yapı

Beyoğlu, ilk yerleşimlerin olduğu günlerden itibaren kozmopolit yapısını koruyarak 19. yüzyıldaki nüfusuna ulaşmıştır. Bu nüfusu, etnik olarak Ermeniler, Rum ve Museviler gibi gayri-müslim gruplarla, Akdenizli ve Ege kökenli Levantenler oluşturmaktaydı. Ayrıca bu gruba dönemde İstanbul’da yaşayan, az sayıda Avrupa kökenli (Fransız, İngiliz) kişiler de dahil edilebilir.

“1885’te, (Galata, Pera ve Tophane’yi kapsayan) 6. Daire’nin nüfusu 237.293’e çıkmıştı ve bu kentin 873.561’lik genel nüfusunun dörtte birini oluşturuyordu. Altıncı Daire’nin nüfusu heterojendi; yabancılar bu nüfusun yüzde 47’sini, gayri müslimler yüzde 31’ini oluştururken, müslüman nüfusun yüzdesi yalnızca 22’de kalıyordu. ” (Enlil, 1994)

“Çoğu ‘Frenk’ özgürlük değil, varlık peşindeydi. Batı Avrupa vergi ve kurallarından bunalan işadamları Osmanlı İmparatorluğu’nda, özellikle de İngilizlerle imzalanan, ekonominin üzerinde devlet kontrolünü azaltan antlaşma sonrası para kazanmayı daha kolay buluyorlardı. Kapitalizm, eski ekonomik düzenin kalıntıları üzerinde gelişti. 1838-1847 yılları arasında Pera’daki arsa değerleri %75 oranında arttı, 1820 ve 1850 yılları arasında Kapalıçarşı’daki kiralar %90 oranında düştü. 1868’de, *Indicateur Constantinople*’deki 1159 tüccar ve banker isiminden yalnızca 222’si Pera ve Galata yerine İstanbul’da gayrimenkul sahibiydiler. Bu nüfusun %3.6’sı Müslümandı.” (Mansel, 1994)

19. yüzyıl başında imparatorluğun yerli azınlığı olan Ermeniler, Rumlar ve Yahudiler bu mahalleye taşınmaya başladılar. İmparatorluğun daha önceden de baskın olan gayrimüslim

nüfusu, burda Levantenler (İstanbul'da yerleşmiş Avrupalıların torunları ile diğer azınlıklarla evlenmişlerin çocukları) ile birlikte yaşamaya başladılar.

Osmanlılar için Pera, frenk İstanbul'u temsil ediyordu, 19. yüzyılda, şehrin finans ve eğlence merkezi olmuştu. Elçiliklerin bulunduğu bölgeydi. Pera Palas Oteli, Doğu Ekspresi'nin yolcuları için bu bölgede inşa edilmişti. Osmanlılar'ın İstanbul'u 'Batılı' bir kente dönüştürme emelleri doğrultusunda, Pera; 19. yüzyıl sonunda kentsel dönüşüm için deneylerin yapıldığı bir alan haline geldi. Bu bölgede yasallaşacak reformlar şehrin geri kalanının kent planlaması için de bir model oluşturacaktı. (Çelik, 1986)

Planlama çok başarılı sonuç vermese de, Pera büro binaları, tiyatrolar, oteller, mağazalar ve çok katlı apartman binaları gibi modern yaşamın sembolleri ile donanarak şehrin ilk 'avrupai' semti haline geldi (Şekil 2.5).

“Kent mekanının etnik farklılaşmasının yanı sıra toplumsal katmanlar bakımından farklılaşması da değişiyordu. Prestijli alanların tarihi yarımadadan Galata yakasına kayması Abdülmecit'in Dolmabahçe Sarayı'nı yaptırıp taşınmasıyla hızlanmıştı.” (Tekeli, 1996, S. 29)

Beyoğlu'nda nüfus hızla artmaktaydı.

“1830'da, Pera ve Galata'nın hristiyan nüfusu yalnızca 13.000'di, 1848'de bu rakam 40.000'e ulaştı. Elbette, 25.000'i imparatorlukça korunan vatandaşları da içeren yabancılardı, 15.000'i evlerini eski İstanbul'dan Pera'ya taşımaya başlayan yeni zengin Rum ve Ermeni tüccarlardı. 1830'daki nüfusun hemen hemen yarısı ya ticaretle uğraşıyordu ya da dükkan sahibiydi ve 1838 sonrası ticaretteki artışla zenginleşmişlerdi.” (Enlil, 1994, s. 147)

“Gitgide bollaşan bu parayı harcamak gerekir. Avrupa'nın tüketim biçimleriyle gözleri büyülenmiş Tanzimat kenti, lüks mağazalar, tiyatro salonları, kahvehaneler, her türden eğlence yerleridir aynı zamanda.” (Mantran, 1995, s. 101)

Beyoğlu, bir eğlence merkezi olarak biliniyordu. Özellikle İstanbul'un gece hayatı denilince ilk akla gelen semtiydi. Buna Ahmet Rasim (1958) gibi edebiyatçıların yazdıkları romanlarda da rastlanır.

“... ”

Yine bir gün arkadaşım , yeni bir gece gezmesinden bahsettikten sonra dedi ki:

-Madem ki Galata'dan hoşlanmıyorsun , onun üst katına çıkalım.

-Üst katı neresi?

-Beyoğlu...fakat oranın gündüzün hemen hiçbir çekiciliği yoktur.Ora alemi fenerler, gazlar yandıktan sonra başlar.." (Rasim, 1958)

"Pera'nın cafe ve lokantaları Türk entellektüellerinin, yazarların, şairlerin buluşma noktası haline gelmişti." (Enlil, 1994)

Kültürel aktiviteler, ilk olarak, tıpkı günümüzde olduğu gibi; 19. yüzyılda da, Beyoğlu'ndaki tiyatro ve konser salonlarında sunuluyordu.

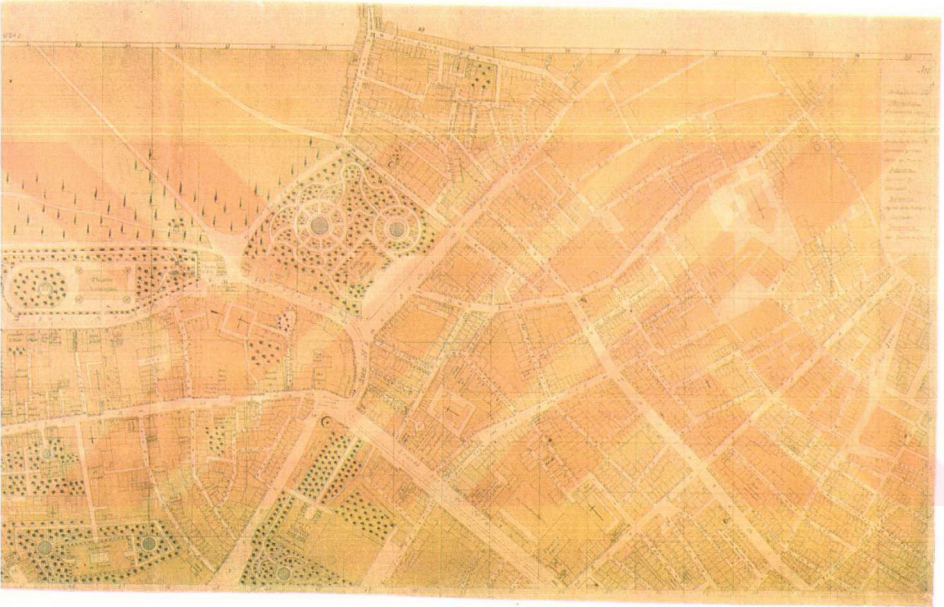
19. yy.'da Türk seyircisi, mesela Aida'yı Beyoğlu'nda aynı gecede üç ayrı topluluktan seyredebileme fırsatını buldu. (Meydan Larousse, cilt:9, s. 564)

F. Elliot'ın anlattığı gibi*:

"İstanbul'un tek kalabalık semtleri; Pera ve Galata hiçbir ülkeye ait değildirlere, hem de kendini kanunlarını koyarak, kendi dinini yaşarak, kendi parasının dolaşımını sağlayarak, kendi mektuplarını dağıtarak tüm ülkelere aittir. Burda çeşitli bankalar, konsolosluk ve elçilikler, çarşılar, kiliseler ve şapeller, belli günlerde kendilerini gösteren mevleviler bulunur. Su satıcıları, hamallar, hamamdaki yaşlı bayanlar gibi bir tahtirevan üstünde yemek yemeniz için sizi taşıyanlar; Arnavutlar, Batı Anadolu'dan doğramacılar, acem eşek sürücüler, hırvatlar ve öztürkler, dünyada bir örneğine daha rastlanmayacak bir nüfus çeşitliliği. Sokaklarda satılanları veya konuşulan tüm dilleri saymaya kalksam, kimsenin ilgisini çekmeyecek sayfalar dolusu yazı ortaya çıkardı. "

19. yüzyılda İstanbul içinde özel bir fiziksel çevre ve yaşam biçimi yansıtan Galata ve Pera, yaklaşık 1914ler'e dek canlılığını ve önemini sürdürmüştür. Bu yıllardan sonra artık 'Pera' yerini Beyoğlu'na bırakmakta ve özgün havasından giderek uzaklaşmaktadır. Çünkü Pera'yı yaratan Levanten ve Rum, Ermeni, Musevi gayri müslimlerden oluşan sosyal yapı, yavaş yavaş yok olmaktadır. Yöredeki bu çeşitli din ve kültürden insanlara en son katılanlar, 1917 yılında Rus Devrim'inden kaçan Rus soyluları ve burjuvazisinin temsilcileridir. (Akin, 1998)

* "Diary of an idle woman in Constantinople'-Leipzig:Collection of British Authors, Tauchnitz Edition,1893

Şekil 2.5 Galatasaray Yöresi, Hüber, 1887; haritada Odeon, Concordia, Christal tiyatroları.

2.3.3 20. Yüzyıl ve Günümüzde Beyoğlu

Beyoğlu, 1924 yılında idari yapı içinde İstanbul'un bir ilçesi olarak yer almaya başlamıştır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında Beşiktaş ve Şişli'yi de idari olarak içinde barındırıyordu. 1930 yılında Beşiktaş, daha sonra da Şişli, ilçe kimliği kazanarak Beyoğlu'ndan ayrıldılar.

19. yüzyılın sonlarında ve özellikle 20 yüzyılın ilk çeyreğinde İstiklal Caddesi çok sayıda dilin konuşulduğu, Osmanlılarda var olan bütün etnik toplulukların, pek çok ulustan levantenin ya da yabancıların yaşadığı, gezdiği, eğlendiği, alışveriş yaptığı inanılmaz derecede kozmopolit bir yerdi. Cumhuriyet'ten sonra geçen zaman içinde belli bir Türkleşme politikası izlenmekle birlikte, Beyoğlu ve onun eksenini olan İstiklal Caddesi değişik renklerini, tonlarını korudu. Ama gün geçtikçe Levantenler azaldı, yabancılar ülkelerine geri döndüler.

1913'te ilk elektrikli tramvay Beyoğlu'nu Şişli'ye bağlar. Bölgenin diğer semtlerle bağlantı kurması Beyoğlu için olumlu bir gelişme olmuştur.

“Lozan Antlaşması'yla kapitülasyonların kaldırılması, 1927-29 yılları arasında elçiliklerin Ankara'ya nakli, 1942'de yürürlüğe giren Varlık Vergisi, 1945-49 arasındaki 2. Dünya Savaşı gibi önemli olaylar, bölgedeki yabancı nüfusun giderek azalmasına neden olmuştur. Ayrıca, İsrail Devleti'nin kurulmasıyla 1947-49 yılları arasında İsrail'e göçen Musevilerle, 6-7 Eylül olayları ve Kıbrıs bunalımından sonra ülkeyi terk eden Rumlar, yerlerine farklı bir sosyal yapının gelmesine ve yöreyi değiştirmesine neden olmuşlardır. Bu değişim içinde Galata ve Pera'daki varlıklı ailelerin bazıları ülke değiştirmeseler bile, daha modern konut alanlarının bulunduğu Nişantaşı, Şişli gibi bölgelere yerleşmeyi yeğlemişlerdir.” (Akın, 1998, s. 43)

“Yakın dönemde Beyoğlu eski statüsünü kaybetti. Gayrimüslim azınlıklar da 1950'lerden başlayarak İstanbul'u kitleler halinde terk edince buralara Anadolu'dan gelen yoksul halk ya da küçük müteşebbüsler yerleşti. İmalathaneler, tamirhaneler açıldı.” (Belge, 1993)

“Yeni kafe ve restoranlar, oteller, kültür yapıları, kitapçıları, sinemalarda nitelikli filmlerin gösterilmesi ve İstanbul Uluslararası Sinema Festivali bu canlılıkta etken olmaktadır. Ayrıca trafikten arındırılarak yaya yolu yapıp uzun bir alışveriş ve kültürel aktivite aksına dönüştürülen İstiklal Caddesi, Tünel-Taksim arasında yeniden işletilmeye başlanan tramvayla da son 10 yıl öncesinden çok daha nitelikli ve canlı bir görünüme kavuşmuştur.” (Akın, 1998)

“Yeni yeni sinema salonları açıldı. Film piyasasına yeni bir hava geldi. Özellikle bankaların bünyesindeki kültür merkezleri ile resim galerileri açıldı. Birçok ressam, heykeltıraş

Beyoğlu'na atölyelerini taşıdı (ilk akla gelen adlardan Onat'ın adı). Kitapçılar çoğaldı. Kitapçıların yoğunluğu eskiden Cağaloğlu'ndaydı. Şimdi Beyoğlu'na, İstiklal Caddesi'ne doğru kaydı. Beyoğlu, eskiden yalnızca alışveriş merkezi ve sinemaların bulunduğu bir semtken şimdi giderek bir kültür merkezi olmaya doğru yol alıyor. Son yıllarda açılan temiz kafeler de insanın bir dostuyla iki çift laf edeceği uygar ortamlar.” (Atilla Birkiye, 1997)

“1960’lı yılların Beyoğlu’sunda yaşadım. Daha sonra nostalji konusu olan mekanlarda yedim, içtim, dolaşım. Şunu rahatlıkla söyleyebilirim ki; o Beyoğlu birçok bakımdan şimdikininkinin yanında sönük kalırdı. Örneğin kitapçılar bakımından: Tünel’den İstiklal Caddesi’ne girince bir French-Amerikan, bir Hachette...Taksim’e varıncaya kadar başka kitapçı var mıydı?” (Şahin, 2003)

“İstanbul’daki yeni zenginlik ve kendine güven sanat ve kültüre yöneliyor. İslam ve Osmanlı Sanatı’na karşı yeni bir ilgi uyanıyor. Fransızca konuşulan Büyük Pera Caddesi zamanındaki kadar şık ve kibar olmaya başladı.” *

Beyoğlu, kentsel yenileşme projelerinin önemli bir bölümünü oluşturuyordu. Proje, ana cadde olan İstiklal Caddesi’ni bir yaya arterine dönüştürmek, Tarlabası’nda ise araç trafiği için, Taksim’e bağlanacak paralel bir bulvar açmayı amaçlıyordu. Beyoğlu için önerilen kitlesel mimari proje bir yenileme planıydı. Bu bulvarı açmak, 19. yüzyıla ait büyük miktarda binanın yıkılması ve içinde gecekonduların koşullarında yaşayan binlerce insanın tahliyesini gerektiriyordu.

Tarlabası yıkımları olarak nitelendirilen bu yıkımlar 1980ler’in gündemini uzun süre işgal etti. Bu münazaranın en göz önünde olan aktörleri, Bedrettin Dalan ve Dalan’ın projesine karşı biraraya gelen Mimarlar Odası’ydı.” (Bartu, 1999, s. 34)

“Sterilize bir tarih anlatısında Beyoğlu, bu kayıp kenttin nostalji merkezi oldu. Bu temiz ve nostaljik Beyoğlu tarihi, o dönemde oldukça popüler olan nostalji edebiyatı ile aynı çizgideydi. 1980ler’den beri, eski Beyoğlu üzerine yayımlanan kitaplar, çok satanlar listelerinde yer almaya başladılar.” (Bartu, 1999)

Beyoğlu, günümüzde kentsel SİT Bölgesidir.

* Financial Times’ın ekinde ‘İstanbul ve Olimpiyatlar’, P. Mansel, (24.7.1993)

2.3.3.1 Sosyal Yapı

“20. yüzyıl başlarken, Galata ve Pera'da yaşayan yabancılar görkemli yaşamlarından mutlu görünüyorlardı. Zenginliklerini simgeleyen göz alıcı evlerinde oturuyorlar; tamamı yabancı adlar taşıyan, çok kaliteli dükkanlarda alışveriş yapıyorlardı. Yazlarını daha çok, Büyükkada, Tarabya ve Büyükdere'deki yazlıklarında geçiren yabancılar için; kışlarını geçirdikleri Pera'da; çok sayıda kulüp, tiyatro, lokanta bulunuyordu. Gelişen Pera, Galata'yı yutmuş, bir mahallesi haline sokmuştu.” (Arkan, 1998, s. 131)

Beyoğlu, sağlam bir üretim temeline, bir sanayileşme hareketine dayanmayan bir servetin, uluslar arası ticaretin ve finansın ürünüdür. Onun için, sanki kaçınılmaz olarak, ‘bir var, bir yok’ bir sürecin yaratisıdır. İnsanlar gitti, başka insanlar geldi ve Beyoğlu'nun maddi temelleri ortadan kalkmasa da kültürel bağlam yok oldu. (Belge, 1993)

“Cumhuriyet'ten sonra, büyükelçiliklerin Ankara'ya nakledilmesi, varlık vergisi konulduktan sonra bir çok gayrimüslim vatandaşın Türkiye'yi terk etmesi, İsrail'in kurulması üzerine çok sayıda yahudinin İsrail'e göç etmesi, bölgedeki gayrimüslim nüfusun azalmasına yol açmış, nüfus dengesi müslümanlar lehine değişmiştir.” (www.istanbul.com.tr'den)

Günümüzde, Beyoğlu'nda oturan nüfusun % 35'ini İstanbullular, % 65'ini ise yerleşmek, iş bulmak, okumak gibi nedenlerle, özellikle Doğu, Güneydoğu ve İç Anadolu bölgelerinden (Erzincan, Malatya, Siirt, Bitlis, Sivas, Tokat, Nevşehir, Kayseri, vb. illerden) İstanbul'a göç edenler oluşturmaktadırlar.

Büyük Parmakkapı, Küçük Parmakkapı, Çukurlu Çeşme, Hocasade, Güllabici ve Ağa Hamamı sokaklarını içeren bir tez çalışması yapmış olan Çapacıoğlu (2000), bölgede yaptığı anket çalışmaları sonucunda, semtte oturanların % 60'ının sürekli olarak burada oturduğunu, % 40'ının ise farklı semtlerde oturduktan sonra, ikinci yerleşme olarak buraya geldiklerini tespit etmiştir.

Semtin nüfusu, 1997 sayımlarına göre 193.067 kişidir.

3. BEYOĞLU AHUDUDU SOKAĞI

“Ağız ağıza Ahududu, Hava, Kuloğlu sokakları

Ve çiçek tozları içinde Alyon ve Hasnun Galip” (Berk, 1996)

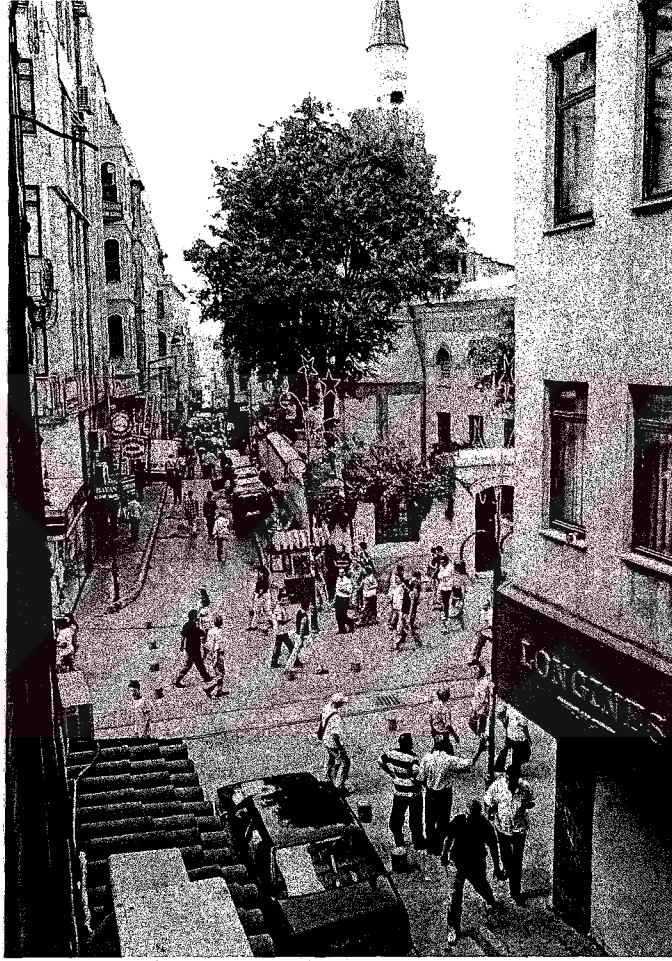
3.1 Konumu

Beyoğlu ilçesi'nin merkezine yakın (Şekil 3.1, 3.2), Katip Mustafa Çelebi Mahallesi'nde yer alan Ahududu / Sadri Alışık Sokağı, 190 m. uzunluğunda; güneye doğru eğimli bir sokaktır. İstiklal Caddesi'ne dik bağlanan sokaklardan biridir. Kuzeyden İstiklal Caddesi'ne, güneyden Turnacıbaşı caddesi ile Çukurcuma semtine bağlanır (Şekil 3.3). Sokağı kuzeydoğu yönünde dik kesen sokaklar, İstiklal Caddesi'nden sonra sırasıyla; Bahçeli Hamam Sokağı, Hasnun Galip Sokağı ve Anadolu Sokağı'dır. Güneybatı yönünde dik kesen sokaklar ise sırasıyla; Gazeteci Erol Dernek Sokağı ve Kocağa Sokağı'dır.

Sokak, ulaşımı kolay bir noktadadır (Resim 3.1). Sokak başında, tramvay ara durağı (Ağacamisi önünde) bulunur. Sokak, araç trafiğine açıktır. İstiklal Caddesi'ne göre karşılıklı bulunduğu Sakızağacı Caddesi'nden; dolayısıyla Tarlabası Caddesi'nden gelen trafik, Ahududu Sokağı'ndan geçerek Yeniçarşı ve Sıraselviler Caddesi'ne bağlanır ve sahile doğru akar. Bu açıdan, Beyoğlu'nun İstiklal Caddesi civarındaki ana arterlerinden biri sayılabilir (Şekil 3.4).

Goad'un hazırladığı 1905 genel Beyoğlu haritasında (Şekil 3.4), sokağın (sözkonusu haritada sokağın ismi, Bursa Sokağı olarak geçer) Beyoğlu'nun İstiklal Caddesi'nin bulunduğu en yüksek noktasını, sahil semtlerine (Çukureuma ve daha aşağılarda Tophane) bağladığını görürüz.

Sokak, 1905 tarihli Goad haritasında daha detaylı (Şekil 3.6) ve 1944 tarihli Pervitiç haritasında ise genel Beyoğlu planı içinde (Şekil 3.7) gösterilmiştir. Goad Haritası'nda sokaktaki yapılaşmada kagir malzemenin kullanıldığı gözlemlenir (Şekil 3.6). Günümüze ulaşan yapıların tümü bu haritada işlenmiştir. Haritada gösterilen bazı yapılar da maalesef günümüze ulaşmamıştır.

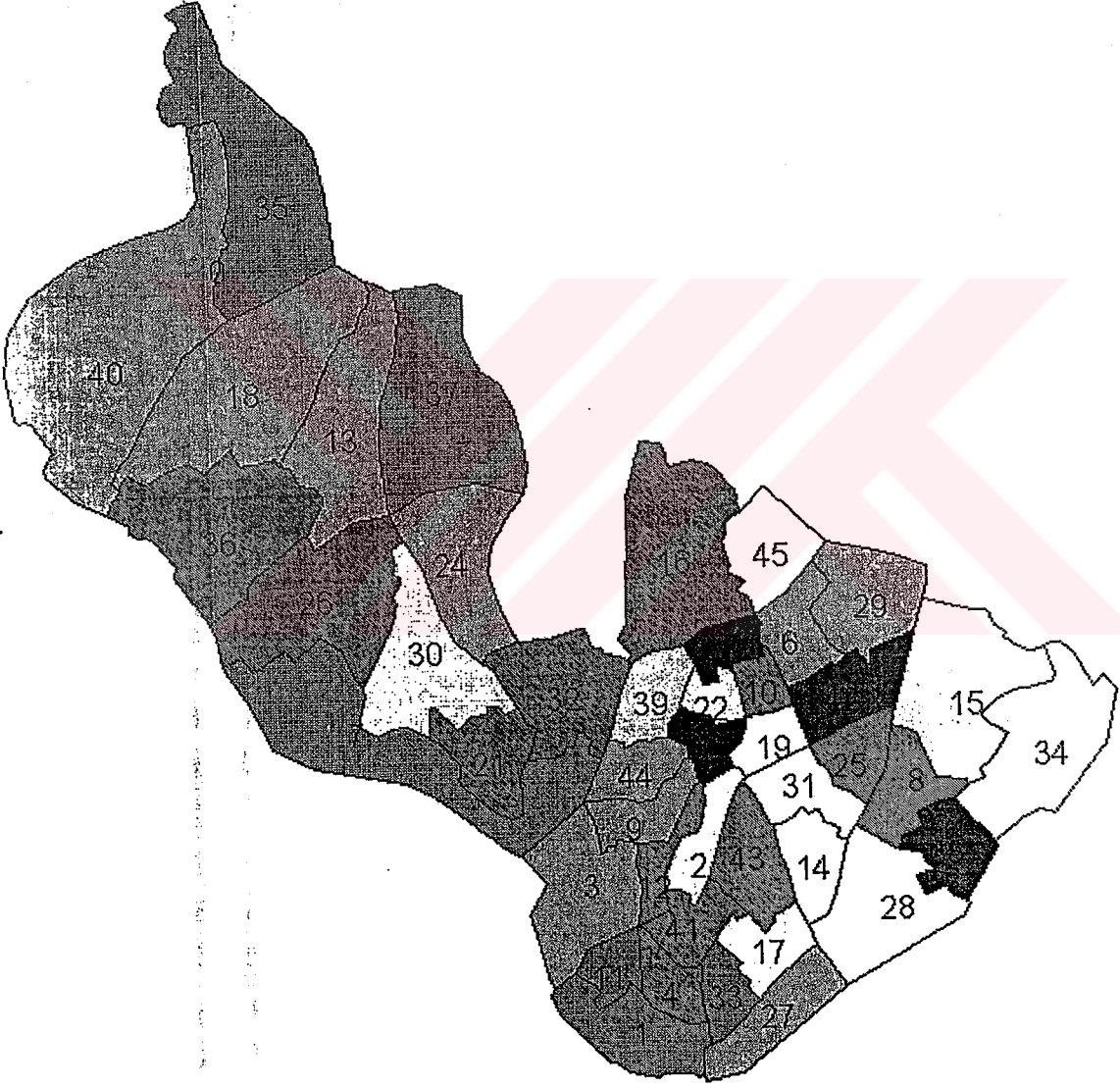

Resim 3.1 Sokağın İstiklal Caddesi girişi

3.2 Ahududu Sokağı İsminin Kökeni ve Sokağın Tarihi

Sokağın ismi, ünlü Türk sinema oyuncusu Sadri Alışık'ın mart 1995'teki ölümünden sonra, değiştirilerek 'Sadri Alışık Sokağı' olarak geçmeye başlamıştır. Sokağın önceki dönem haritalarında; 'Bursa', daha sonra ise 'Ahududu' sokağı olarak adlandırıldığını görürüz. 1905 tarihli Goad Haritası'nda sokak, 'Brousse' yani 'Bursa Sokağı' olarak geçer (Şekil 3.5 ve

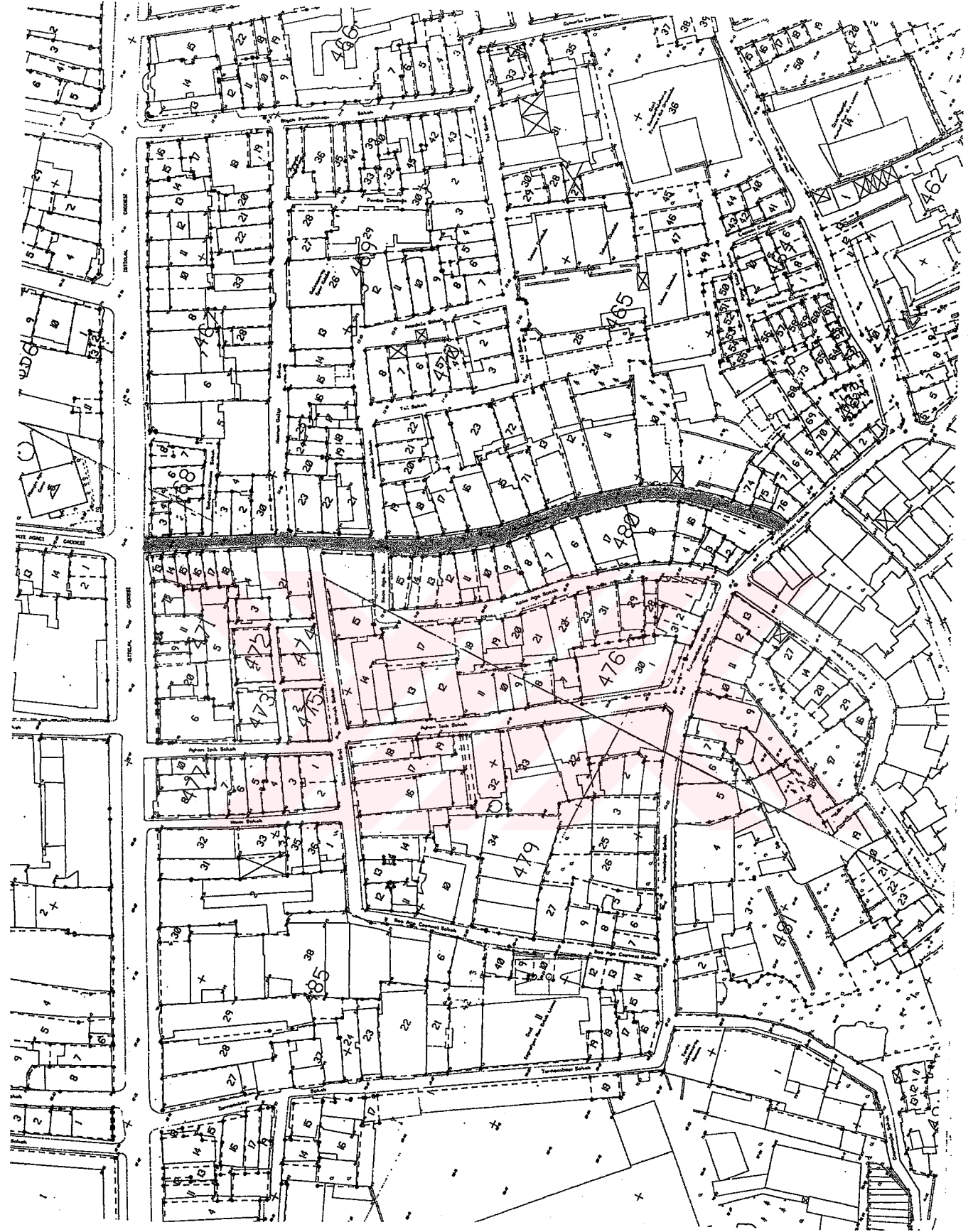
Şekil 3.7). 1944 tarihli Pervitiç haritasında; sokak artık 'Ahududu Sokağı' olarak isimlendirilmektedir (Şekil 3.8).

Şekil 3.1. Sokağın ait olduğu Katip Mustafa Çelebi mahallesi'nin ilçedeki konumu.

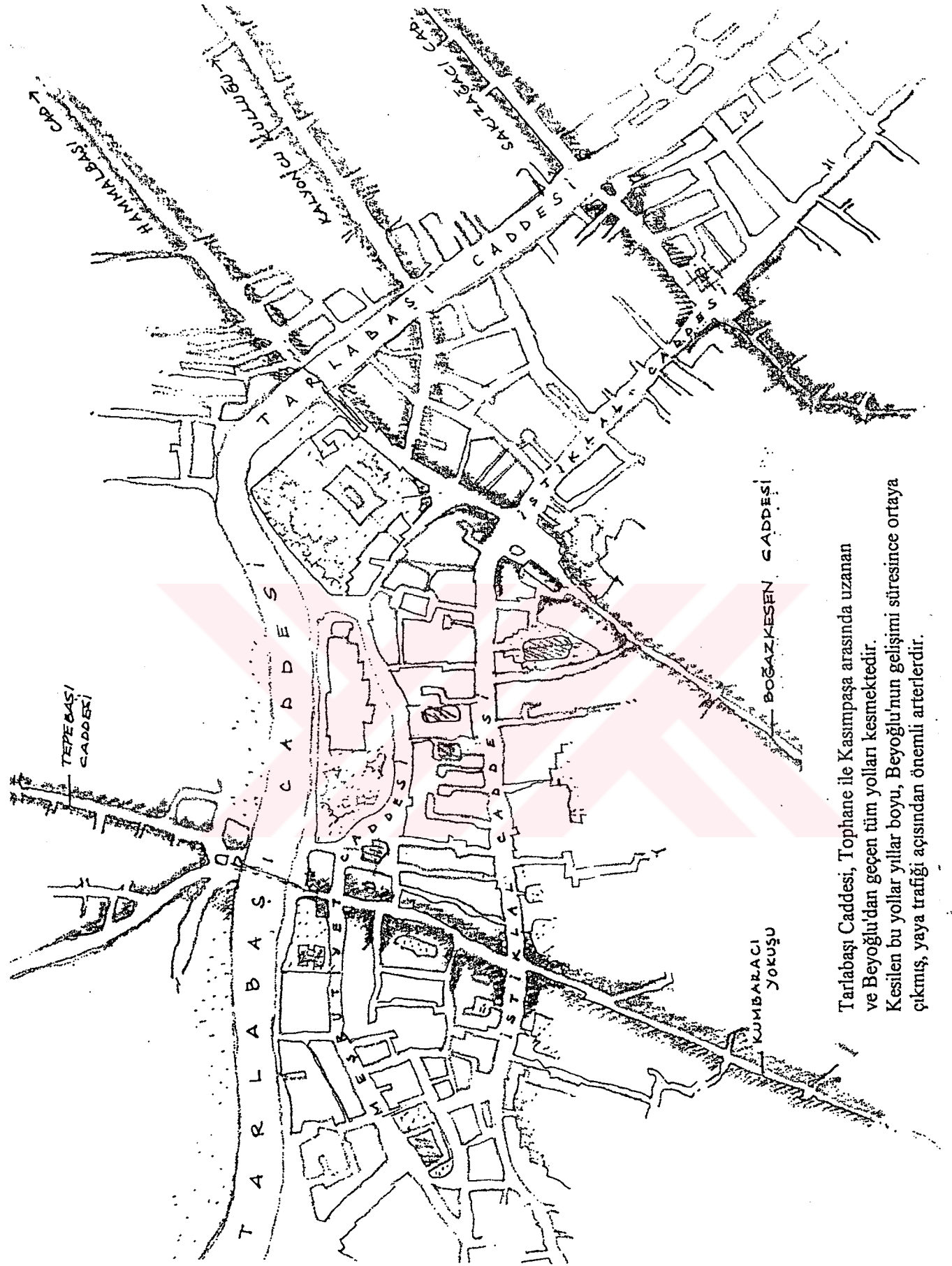
MAH. KODU	MAHALLE ADI
001	ARAP CAMİİ
002	ASMALI MESCİT
003	BEDRETTİN
004	BEREKETZADE
005	BOSTAN
006	BÜLBÜL
007	CAMİİ KEBİR
008	CİHANGİR
009	ÇATMA MESCİT
010	ÇUKUR
011	EMEKYEMEZ
012	EVLİYA ÇELEBİ
013	FETİHTEPE
014	FİRZAĞA
015	GÜMÜŞSUYU
016	HACI AHMET
017	HACİMİMİ
018	HALICIOĞLU
019	HÜSEYİNAĞA
020	İSTİKLAL
021	KADİMEHMET EFENDİ
022	KALYONCU KULLUĞU
023	KAMER HATUN
024	KAPTANPAŞA
025	KATİP MUSTAFA ÇELEBİ
026	KEÇİCİ PİRİ
027	KEMANKEŞ KARAMUSTAFA PAŞA
028	KILIÇ ALİ PAŞA
029	KOCATEPE
030	KULAKSIZ
031	KULOĞLU
032	KÜÇÜK PİYALE
033	MÜEYYETZADE
034	ÖMER AVNİ
035	ÖRNEKTEPE
036	PİRİ MEHMET PAŞA
037	PİYALE PAŞA
038	PÜRTELAŞ HASAN EFENDİ
039	SURURİ MEHMET EFENDİ
040	SÜTLÜCE
041	ŞAHKULU
042	ŞEHİT MUHTAR
043	TOMTOM
044	YAHYA KAHYA
045	YENİŞEHİR
071	YENİCAMİ

Şekil 3.2 Beyoğlu ilçesi mahalle tablosu.

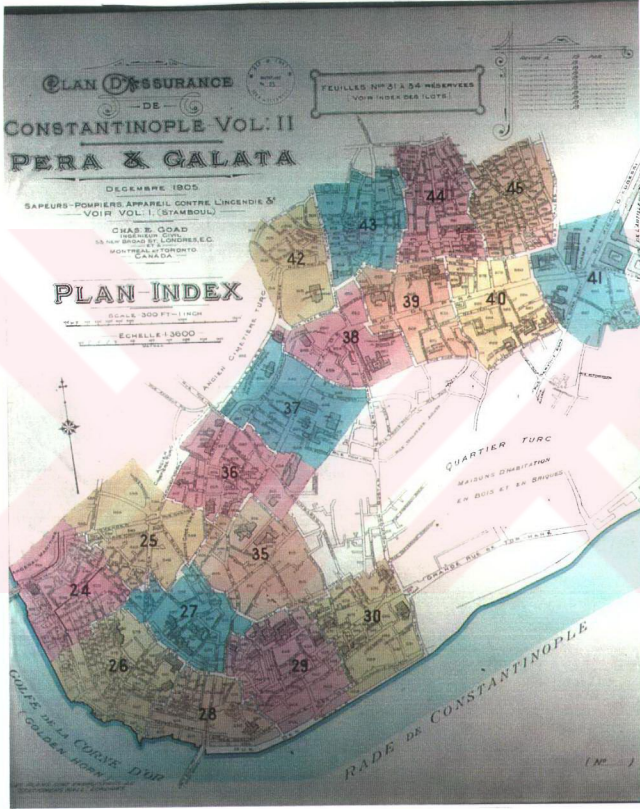
Şekil 3.3 İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanmış haritada Ahududu Sokağı

(1998)

Tarlabası Caddesi, Tophane ile Kasımpaşa arasında uzanan ve Beyoğlu'dan geçen tüm yolları kesmektedir. Kesilen bu yollar yıllar boyu, Beyoğlu'nun gelişimi süresince ortaya çıkmış, yaya trafiği açısından önemli arterlerdir.

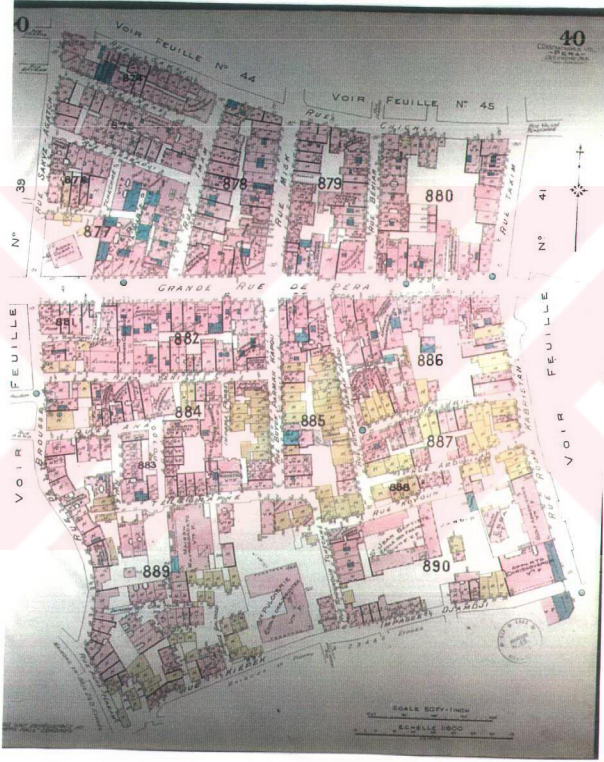
Şekil 3.4 Beyoğlu'nun ana arterlerini gösteren kroki çalışması (A. H. Çelikkol-Yüksek Lisans Tezi, 1995, MSÜ Fen Bilimleri Enstitüsü).

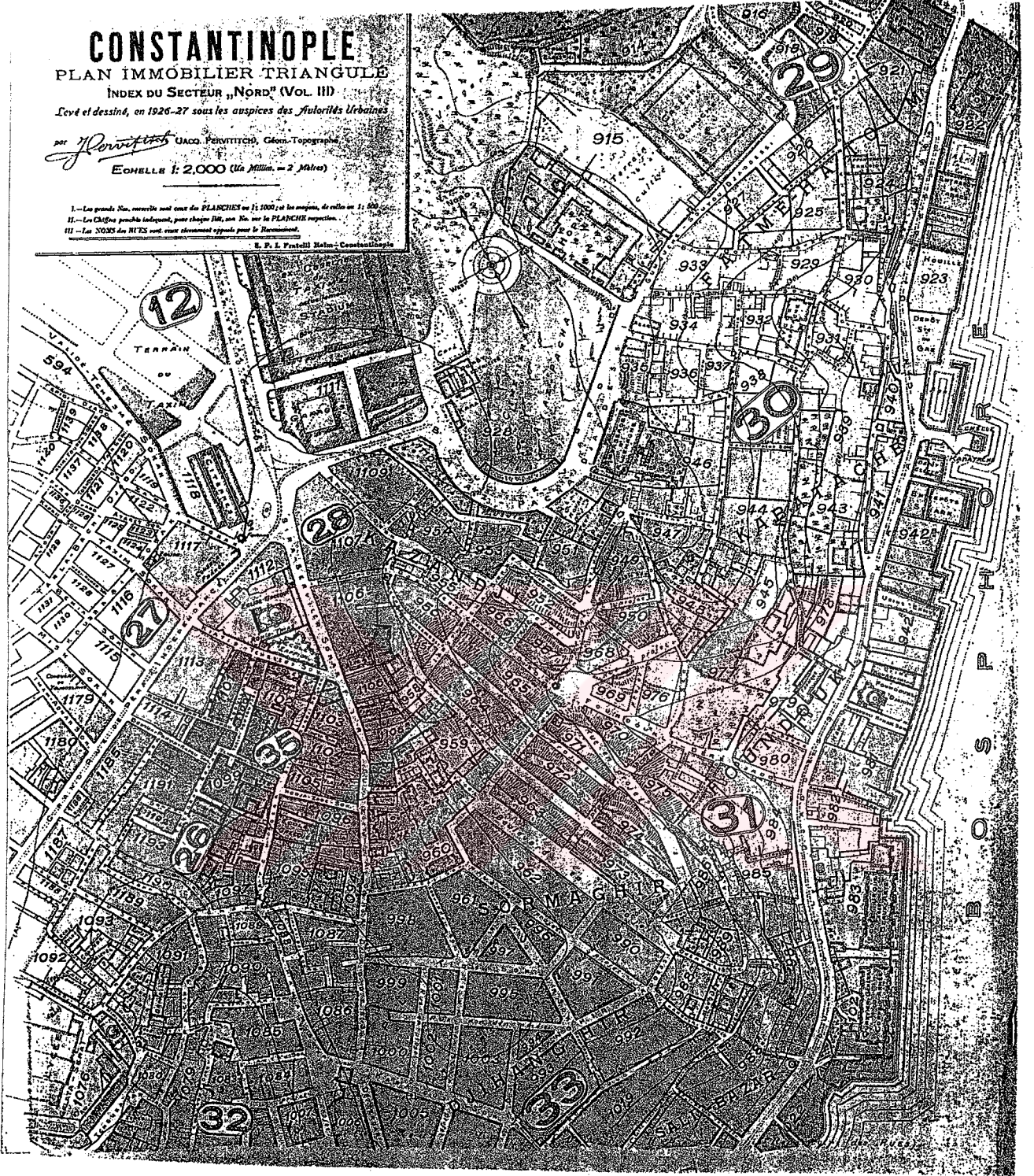
Şekil 3.5 E. Goad (Aralık,1905) Plan d'Assurance de Constantinople-Vol II Pera&Galata
(Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü Arşivi).

Şekil 3.6 E. Goad (Aralık,1905) Plan d' Assurance de Constantinople-Vol II Pera&Galata, Pafta no: 39, (Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü Arşivi).

Şekil 3.7 E. Goad (Aralık,1905) Plan d'Assurance de Constantinople-Vol II Pera&Galata,
Pafta no: 40, (Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü Arşivi).

Şekil 3.8 J. Pervitiç tarafından hazırlanan nisan 1944 tarihli Beyoğlu haritası.

Nur Akın, Galata'da sokak adlarının çoğunun o bölgedeki eski esnaf topluluklarının adlarından geldiğini önmektedir (Akın, 1998). Bu, Ahududu sokağı için geçerli değildir. Ahududu isminin nerden gelmiş olacağı ile ilgili olarak kaynaklarda fazla bilgi bulunmamakla

birlikte; Yüksel Baştuñç*, sokağın isminin Bursa Sokağı'ndan Ahududu Sokağı'na dönüşmesinin nedeni olarak, sokağın içinde bulunduğu ahlaki çöküntüden rahatsızlık duyan Bursa kökenli vatandaşları gösterir. Dönemin belediye başkanı Dr. Fahri Atabey, 'Ahududu' ismini uygun görmüş ve sokağın adı değiştirilmiştir. Bundan sonra, Pervitiç tarafından hazırlanan 1944 tarihli sigorta haritasında sokağın adının Ahududu olarak geçmekte olduğunu görürüz (Şekil 3.6). Ahududu isminin bir süre daha kullanılmaya devam ettiği, Suat Nirven'in 1950'de hazırlamış olduğu Beyoğlu haritasında da görülür (Şekil 3.9).

Sokakların bu sıklıkta isim değişikliğine uğraması, kimi olumsuzluklar yaratmaktadır. Değişikliğe uğrayan sokak isimleri, sokakla ilgili yazılı veya sözlü tarihte çıkacak olan karmaşıklıklar, haritalarda sokağın rahatlıkla bulunamaması gibi zorluklara yol açabilir. Bu tip yanlışlara rastlayanların düştüğü durumlara, Bilge Karasu gibi edebiyatçılar da değinmektedirler;

“..Örneğin Ahududu sokağı deyince yüzünüze bir tuhaf bakan eski bir İstanbulluya ‘canım, eski Bursa sokağı’ demek durumunda kalmak. Kimi zaman bir adı bilmeyene ya da unutana bu adı anımsatmak, bir adı unutmak kadar güç gelir, abartıyorum belki de, onur kırıcı gelir.” (Karasu, 1999)

Ahududu Sokağı genel olarak İstiklal Caddesi'ne açılan yan sokakların genel karakterini barındırır.

“İstiklal Caddesi'nde, Ağa Camii'nin karşısındaki bir adı da Bursa Sokağı olan Ahududu Sokağı'ndan girin. Fırını, lokantası, işkembecisi, barları , kütipleri, önceleri Beyoğlu Emniyet Amirliği, bugün ise Ekipler Amirliği ile Beyoğlu'nun tipik yan sokaklarından biridir bu sokak.”(Eser Yücel, 1998, s.199)

Sokakta herhangi bir anıtsal yapı yer almaz. Eğitim, sağlık ve kamusal yapı da yoktur. Bugün, Ahududu sokağının tarihselliğini ön plana çıkaran, Beyoğlu'nda rastlanan, 19. yüzyıl sivil mimarlık örnekleridir. Bunlardan bir kısmı halen ayaktaadır. Bir kısmı hakkında kaynaklardan bilgi edinebilmekteyiz.

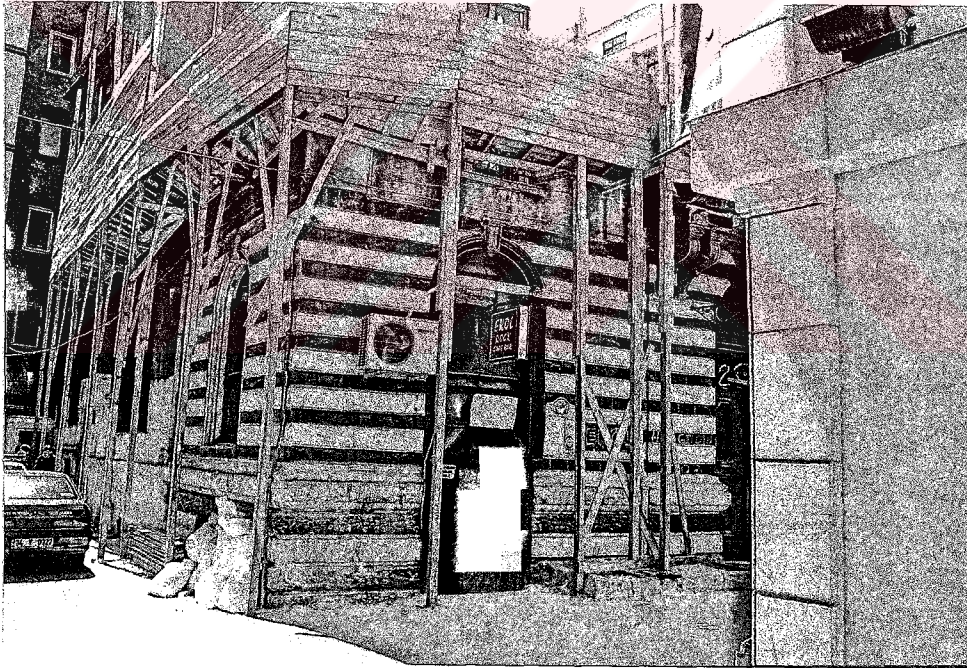
“Pera'nın bütün bu arka sokaklarını bulmak için Ahududu, Kuloğlu sokaklarının elini tutmak gerekir, dedik. Gerçekten de bu iki sokak bütün bu küçük arka sokakların ağababasıdır. Hem Ahududu (eski Bursa sokağı) artık koca bir caddedir. Sağından solundan Hasnun Galip

* 'Dünden Bugüne Beyoğlu'-Yılmaz Baştuñk (Yılmaz yayınları, s. 96)

Sokağı ile Alyon, Turnacıbaşı Sokaklarını alarak Pera'yı hallaç pamuğu gibi atar. Ünlü *Bursa Lokantası* burdadır. Yalnız o mu? *Piccadilly* de bu caddenin başını tutar. *Hayat Film* ile *Huzur Banyo* ise burda doğmuş gibidir.” (Berk, 1999, s. 113)

“Pikadelli Kokteyl salonu (daha doğru bir deyimle Bar'ı), Bursa Sokağı içinde ve hemen girişten biraz soldaydı. Pikadelli'de çok güzel bir servis vardı, yemek yiyecekler için nefis yiyecekler her zaman ve taze olarak müşteriye servis yapılmasını beklerdi. Her akşam, fevkalade bir caz (o dönem deyimiyse *cazband*) müşterilerini coşturur ve sabaha kadar eğlendirmesini bilirdi.”(Üsdiken, 2000)

İlhan Berk'in ve Bülent Üsdiken'in kitaplarında ayrı ayrı bahsettikleri Piccadilly/Pikadelli* isimli bar günümüzde sokakta mevcut olmamakla birlikte; sokağın sakinlerinden Erdoğan Irmak**'tan aldığım bilgiler doğrultusunda, 'Pikadelli'nin geçmişte, sokağın İstiklal Caddesi'nden girişe göre sağ kolunda yer alan, 20 no'lu yapıda (Resim 3.2) hizmet verdiğini öğreniriz.

Resim 3.2 No:20, eski 'Pikadelli' barının bulunduğu yapı.

Pera nostalji kültürünün oluşmasına büyük katkıda bulunmuş olan S. N. Duhanı ise, sokaktan şöyle bahseder:

“Madem yolumuzdan saptık ve bu bizi Ahududu Sokağı'na götürdü, bu sokakta banker

* Picadilly, Londra'nın ünlü bir semtinin adıdır. Söz konusu olan lokanta da adını batılı bu imgeden almaktadır.

**Erdoğan Irmak ile Temmuz 2003'te yapılan görüşme sırasında sokağın geçmişi ile ilgili bilgiler edinilmiştir.

Stefonaviç'in eski evinde artık Marmara Sinema Stüdyolarının bulunduğunu belirtelim. Bankerden önce Mızzi Usta almıştı, şimdi ise dublaj stüdyosu olarak kullanılıyor.” (Duhani, 1982)

Duhani'nin burada bahsettiği Mızzi Usta'nın evi, tam olarak hangisiydi bilemesek de, kendisine ait apartman 1905'te, E. Goad haritasında Ahududu/Bursa Sokağı'na yakın, Suterazisi (bugünkü Turnacıbaşı Sokağı) Sokağı'nda bulunmaktadır.

S. N. Duhani devam eder;

“Faik Dellasuda Paşa'nın 'Büyük Eczanesi' tam karşıda, Ahududu Sokağı'nın köşesindeydi (Şimdi burası Nisuaz'dır). Bu eczaneden hemen sonra Ahududu sokağı boyunca Dumas Biraderlerin Paris Saraçhanesi, çoğunlukla Rumların gittiği Epire Kahvesi, bir fesçi, bir sarraf göze çarpmaktaydı.

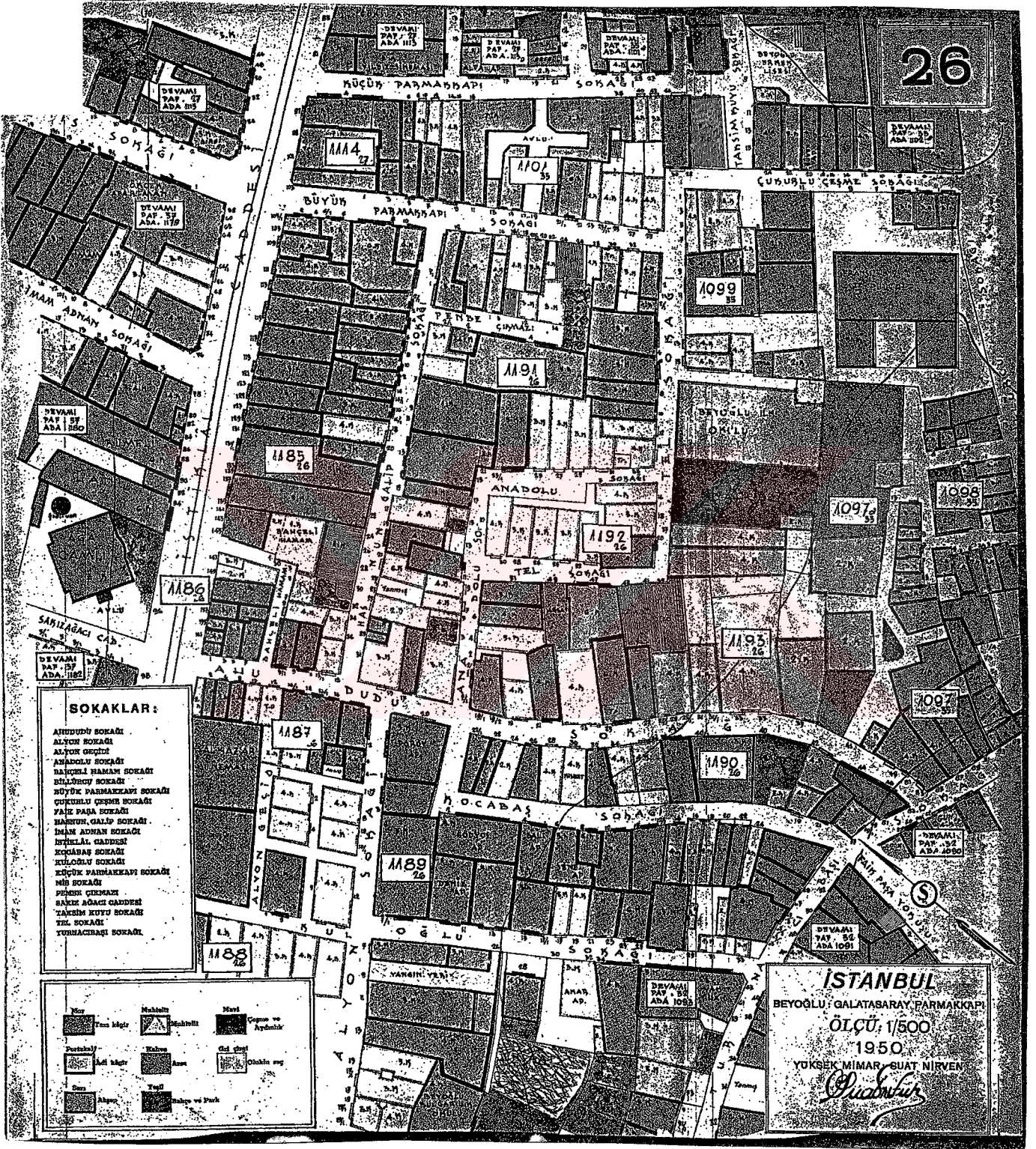
Ünlü cerrah Kamburoğlu'nun evi de Ahududu Sokağı'ndaydı (eski Brousse sokağı). Bugün aynı binada Nuriciyan Efendi oturuyor.”

“Şimdiki Alkazar sinemasının olduğu yerde ise, Dumas'ın araba tamirhanesi ve kira arabalarının durduğu çok geniş bir alan vardı. Bu bölüm şimdiki Bursa Sokağı'nın köşesinden başlardı. Zaten Della Suda (Della Suda eczahanesinin kurucusu) burada eczahanesini açtığında köşedeki bina aynı zamanda da eviydi.” (Üsdiken, 2000)

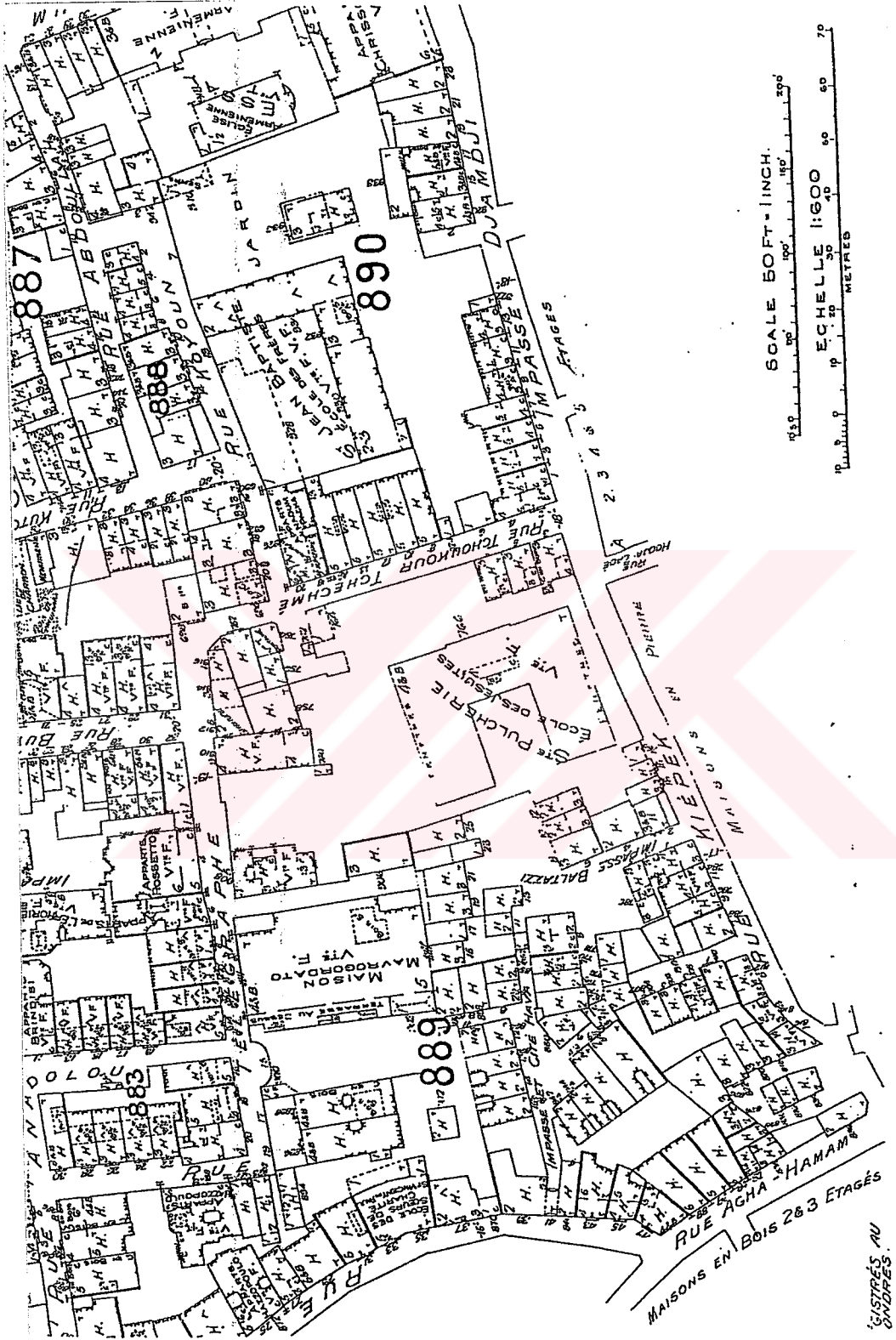
Duhani'nin ve Üsdiken'in bahsettikleri Della Suda Eczanesi, 870 Ada numarası ile Goad haritasının dökümünde belirtilmiştir (Şekil 3.5). Eczane, bahsettilen gibi, köşededir; fakat Ahududu/Bursa Sokağı'nın değil; Kuloğlu Sokağı'nın köşesindedir. Duhani'nin bahsettiği gibi sonradan da burası Nisuaz olmuştur. 1905 tarihli E. Goad haritasında, büyük eczane ('Pharmacie Della Suda') göstermiştir (Şekil 3.5).

Günümüzde, sokakta halen ayakta olan bir başka önemli konut yapısı ise, 25 numarada yer alan, İtalyan mimar Perpignani'nin tasarlamış olduğu Hacopulo Apartmanı'dır (Resim 3.3). Bu apartmanın cephesindeki tabela bu bilgiyi doğrulamaktadır (Resim 3.4). Perpignani, hemen bunun arkasına, Telgraf Sokağı'na da bir apartman yapısı tasarlamıştır. Goad haritasında(1905) bu iki yapı da net olarak okunur. (Şekil 3.10)

Kendisi, 43 senedir Ahududu sokağı sakinidir.

Şekil 3.9 Suat Nirven'in hazırlamış olduğu 1950 tarihli haritada Ahududu Sokağı (Atatürk Kitaplığı Harita Arşivi).

Şekil 3.10 E. Goad tarafından 1905'te hazırlanmış Beyoğlu planında mimar Perpignani'nin tasarlamış olduğu binalar.

Resim 3.3 Eski Hacopulo Apartmanı,
bugünkü no: 25.

Resim 3.4 No: 25'in cephesinde yapının
mimarının ismini gösteren taş levha.

Sokakta Çukurcuma yönüne doğru ilerlediğimizde, sol tarafta karşımıza başka önemli bir yapı daha çıkar. Bu yapı, 33 ve 35 numaralarda hizmet vermiş olan Rahibeler Okulu'dur (Resim 3.5). Orijinal adı 'Filles de la Charité' olan yapı, 1905 tarihli Goad sigorta haritasında belirtilmiştir (Şekil 3.6) ve üzerinde çalıştığım 31 no'lu Arapoğlu evinin yanında yer almaktadır. Yapı, bugün konut olarak kullanılmaktadır (Resim 3.6). Bu kagir yapının, tıpkı Arapoğlu evi gibi ahşap cumbaları vardır. Yan yana inşa edildiğinden ve ortak bir holle iki yapı arasında bağlantı sağlandığından, Goad haritasında tek bir yapı olarak gösterilmektedir. Aslında simetrik planlı iki benzer yapıdır. Yarım daire planlı, ahşap merdivenleri ile düşey sirkülasyonu sağlayan yapının arka avlusu da Arapoğlu evi ile benzer özellikler taşır. Fakat bu avluya inşa edilen iki katlı, betonarme yapı yapının son dönemlerindeki eklerinden olmalıdır (Resim 3.7).

3.3 Sosyal Çevre

Sokak, günümüzde oldukça karma bir kullanıcı profiline sahiptir. Sokakta oturanlar ile işyeri olarak sokağı kullananlar arasında fazla bir bağlantı yoktur. İşyeri sahipleri genelde sokakta ikamet etmemektedirler. Sokağın özellikle İstiklal Caddesi girişine yakın bölgesinde genelde 'fast-food' tarzı lokanta ve kafeler yer almaktadır. Daha ilerlerde, Çukurcuma'ya doğru sokak konut bölgesi olma eğilimi gösterir, nispeten daha sakinidir. Binaların alt kat kullanımları genelde ticaret ağırlıklı olduğundan sokakta dinmeyen bir kargaşa ortamı hakimdir. Sürekli akan trafik de buna katkıda bulunur. Sokak sakinlerinin ekonomik olarak düşük gelirli sınıfa ait oldukları söylenebilir. Bundan ötürü, sokakta oturanların içinde ikamet ettikleri binalar bakımsızdırlar.

3.4 Sivil Mimarlık Örnekleri

Sokakta yer alan sivil mimarlık örnekleri birbirleriyle benzer özellikler taşırlar.

3.4.1 Plan Özellikleri

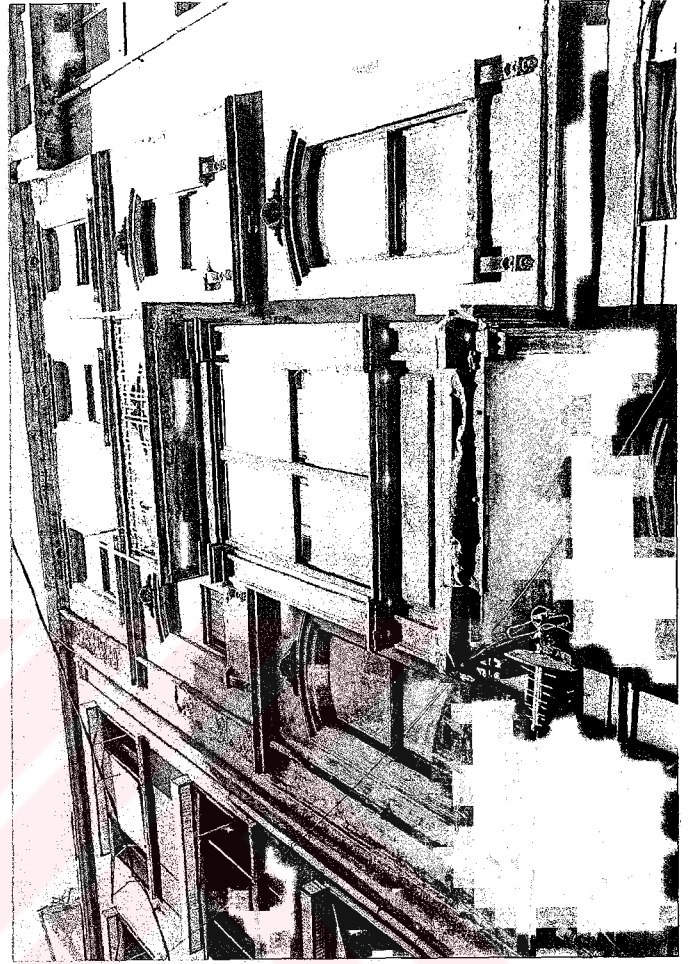
Ahududu Sokağı'nda yer alan sivil mimarlık örnekleri büyük oranda 19. yüzyılın sonu, 20. yüzyılın başına tarihlendirilebilir. Ahududu Sokağı'nda, Beyoğlu'nda görülen konut mimarisi örneklerine sıkça rastlanır (Resim 3.8, Resim, 3.9).

Bölgenin konutları, doğrudan sokağa açılan kapıları, üst katlarla aynı pencere düzenini içeren zemin katları, arkada yer alan küçük taşlıklarıyla, genelde dar parselasyon üzerinde gelişen kent evleridir. (Akın, İstanbul Ansiklopedisi, 2000)

Plan özellikleri olarak bunlar; öne ve arkaya açılan, dar cepheli, az açıklıklı, genelde ortada yer alan merdiven şaftları ile mütevazı, üç-dört kat yüksekliğinde yapılardır. Sokağa açılan giriş holleri ve bu katta yer alan dükkanlarıyla geleneksel Türk ev mimarisinden ayrılırlar.

Resim 3.5 Ahududu Sokağı'nda 13 no'lu bina

Resim 3.6 Ahududu Sokağı'nda yer alan 21 no'lu bina

“Kevork da Pera’ya çıkardı. Parmakkapı’daydı evi. Bazen, kaçamak yapar gibi ona takılırdım. Bazen, babası veya Kevork beni bırakmazlardı ki gideyim. İçeri alırlardı. Bu büyük konak, Pera’nın doğusunda, Ağa Camisi’nin yan sokağına gelmeden, ondan birkaç ev aşağıda, büyük zenginlerden Ermeni-Katolik Göçoğlu’nun evinden üç bina yukardaydı. Kevork, birkaç kez bana içerisini gezdirmişti. Bir zemin kat üstünde üç katlıydı. Her kat üç odalı. Tavanarası da iki taraflı pencere ve merdivenliydi. Hizmetkarların odalarına kadar merdiven ve yerler hep mermer kaplıydı. Nereye baksan parlardı. Birinci kat, ev sahibi Hovhannes Efendi ve hanımı Gülbenkyan’ın kız kardeşi Sırpuhi Hanım’a aitti olan. Diğer iki kat ise çocuklara ayrılmıştı.” (Mintzuri, 1996)

Mintzuri’nin anılarında betimlediği ev, Ahududu Sokağı’nda da rahatlıkla rastlayabileceğimiz plan tipindedir.

Bu evler, Arapoğlu Evi'ndeki gibi; kimi zaman tek ailenin, kimi zamansa, Hacopulo apartmanı'nda olduğu gibi; çok ailenin kullanımı için tasarlanmış yapılarıdır.

3.4.2 Cephe Bileşenleri

19. yüzyıl binalarında görülen pek çok cephe özelliği bu sokakta da karşımıza çıkar.

“Sıvalı ya da taş cephelerde zaman zaman tuğla kullanımı da gözlenmekte, pencere ve balkonlarda demir parmaklıklar, tüm cephede yer alan silme, alınlık, pilastır vb. bezemeler, tarihsel biçimleri tekrarlayan (historisist) bir anlayışı yansıtmaktadır.” (Akın, İstanbul Ansiklopedisi, 2000)

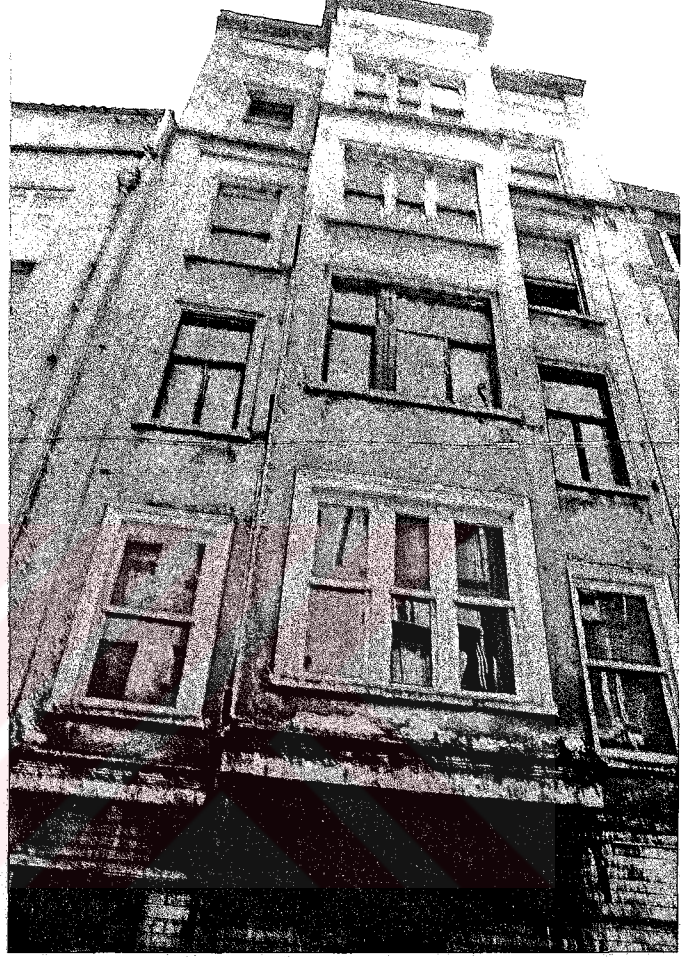
Cephelerde, genel olarak Batı klasisminin etkili olduğu 'plastr' düzenini götürürüz. Ayrıca Art Nouveau, Neo Barok gibi üslupları da sık uygulanır.

Yapılar, ön cephede yer alan, bazen tek katta kalan, bazen iki kat boyunca tekrarlayan cumbaları ile sokağa doğru çıkma yaparlar (Resim 3.10). Kimi zaman bu çıkma tüm cephe boyunca devam eder. (Resim 3.11)

“Tanzimat döneminde 19. yüzyılın ikinci yarısına kadar, küçük, avlulu mahalle evlerinde geleneksel yapıım sistemleri kullanılmaya devam etmiş, cephelerde eski oranlar bozulmamış; değişim, yangınların etkisine paralel olarak başlamıştır. Yeniden yapıldıkça, bitişik dar parseller üzerinde yer alan ve kagir olarak inşa edilen konutlarda kat yüksekliği artmıştır. Bu konutlarda giriş yükselmiş ve doğrudan yola açılmış, zemin katlar kullanılmış ve üst katlarla eş plan şemalarına göre düzenlenmiş, konutların planlanmasında yola ve bahçeye eşdeğer açılım önem kazanmıştır. Cepheler temel tipoloji ve 'geleneksel Osmanlı' biçimsel özelliklerinin yanı sıra, Yeni Klasik, Yeni Barok bezeme elemanlarıyla donatılmıştır. Ayrıca, cephe-yol çizgisi sürekliliği, bitişik cephelerde yangın duvarları ve cephe oranlarının değişmesi, mahallelerin fiziksel dokularını önemli ölçüde değiştirmiştir. Sokakla ilişkisi artan konutun zamanla büyüyerek, avlu ya da bahçenin küçülmesiyle, yeşil alanlar azalmış ve ortadan kalkmaya başlamıştır.” (Öğrenci, 1998)

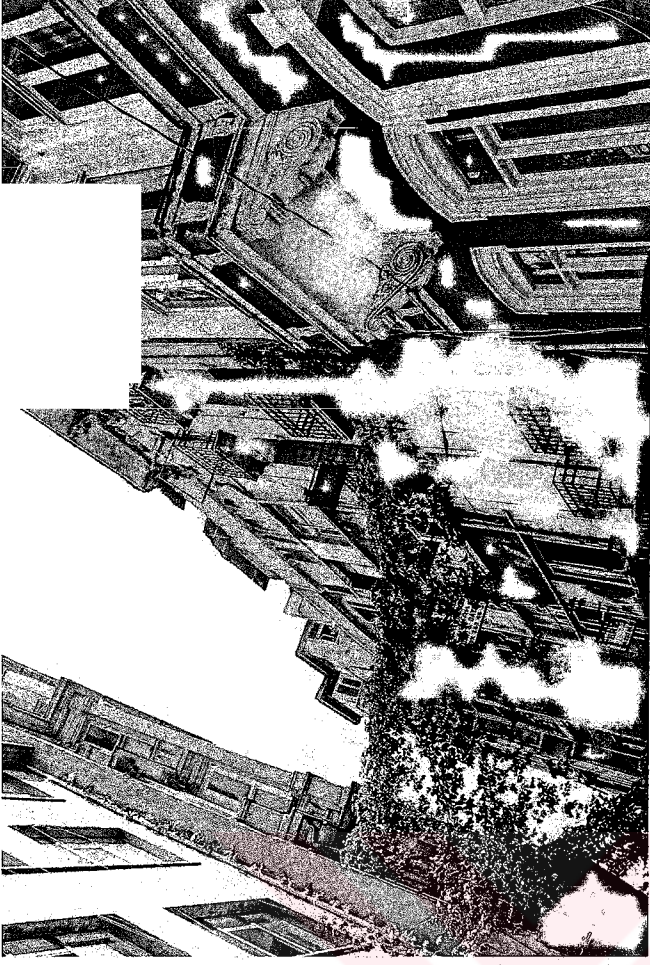
Resim 3.7 Ahududu Sokağı, no: 3

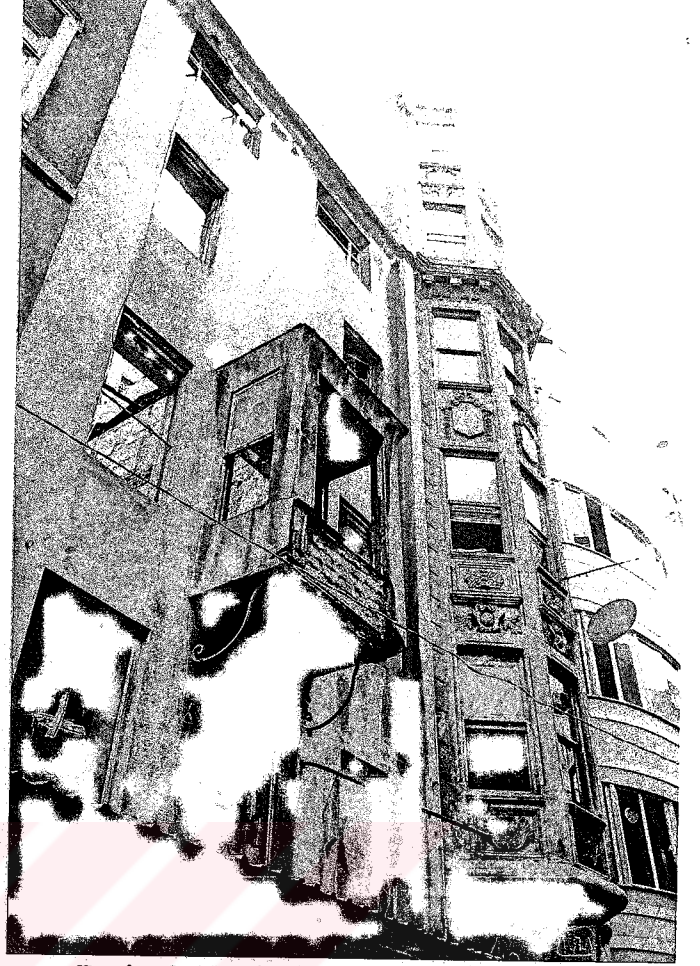
Resim 3.8 Ahududu Sokağı, no: 38

L Enault, 1855ler'de Peralı mimarların hayal güçlerini alabildiğine kullanarak yapılarla bir İtalyan terası, ya da Paris cephesi yaptıklarını, bazen her pencereye bir 'Malta balkonu' eklediklerini ve büyük bir çeşitlilik oluşturduklarını yazmaktadır (Akın, 1998).

Üst katların çıkmaları, altlarındaki demir ya da taş konsollar çıkma üstlerindeki balkonlarla 19. yy. İstanbul konutunun Galata ve Beyoğlu'nda başlayan ve gelişen ve gelişen yeni konut örnekleri olarak biçim ve özelliklerini sergilerler (Resim 3.12).

Resim 3.9 Ahududu sokağı, No: 30.

Resim 3.10 Ahududu Sokağı, No: 28.

3.5 Sokak Analizleri

3.5.1 Yapıların Fiziksel Durumları

Yapıların fiziksel durumlarının analizi hazırlanırken dışardan yapılan gözlemler kullanılmıştır; iç mekanlar incelenmemiştir.

Sokakta bulunan 44 yapıdan %64'lük bir oran 'iyi' durumda nitelendirilebilir (Ek pafta 4.1). Bunlar özellikle strüktürel olarak sorunsuz gözükür; kısmi bakım ve onarımlarla varolan küçük sorunları da* giderilebilecek yapılardır. 'Orta' olarak nitelendirilen yapıların sorunları vardır, ama bunlar yapının kullanılmayacak derecede hasarlı olduğunu göstermez. Bu gruba giren yapılar onarım gerektirmektedirler. Söveler, dış merdiven basamaklarında kopmalar, erimeler veya çatıda bölgesel bozulmalar gibi kısa süreli müdahaleler ile giderilecek sorunları olan yapılardır. Sokaktaki yapılar içinde bunların oranı %22'dir. Sokakta 'kötü' olarak niteleyebileceğimiz yapıların oranı ise % 11'dir. Bu gruba dahil olan yapılar için restorasyon

*Sıva çatlakları, atmosferik etkilerden ötürü cephede görülen kararmalar, yüzeyi kaplayan kısmi bitki tabakası gibi dış etkenler. (Ahunbay, 1996, s. 45)

uygulaması gerekmektedir. Bu yapıların içine üzerinde çalışmakta olduğum 31 numaralı yapı da dahil olmaktadır. Strüktürel müdahaleye gerek duyarlar veya yakın zamanda duyabilirler. Yanlış onarımlarla özgün elemanlarını yitirmiş binalar da, bu gruba dahil edilmelidir. Tek bir yapıyla bir diğer grup ise 'yıkıntı' olarak adlandırılan gruptur. Bunun genele oranı ise, % 0.2'dir. Döşemeleri ve çatısı yıkılmış, yalnızca cephesini oluşturan bu yapı yalnızca kendi bulunduğu parselde değil, yanındaki yapılar için de tehlike unsurudur. Acilen yeniden yapıma ihtiyacı vardır (Resim 3.13).

3.5.2 Yapıların Kat Adetleri

Kat adetleri açısından gruplandırıldığında; Ahududu Sokağı'ndaki yapıların % 39'luk en büyük dilimini zemin kat ve üstünde 4 kata sahip yapılar oluşturur. Bunu % 22'lik oranla zemin kat ve üstünde 3 kata sahip yapılar izler, zemin kat ve üstünde 5 kata sahip yapılar ise % 22 oranındadır. Zemin kat ve üstünde 6 katı olan 3 yapı vardır, % 0.6'lık bir orandadır. Zemin ve üstünde 2 kata sahip olan iki yapı ise, % 0.4'lük bir dilimi oluşturur. Sokaktaki kimi yapılarda çekme kat görülür. Bunun oranı da % 0.9'dur (Ek pafta 4.2). Çekme katlar, yapıların ve sokağın özgün karakterine aykırı olduğu için, kaldırılması önerilmiştir.

Kat yükseklikleri ile ilgili bu oranlara bakarak, Ahududu Sokağı'nın genel görünümünün üç kat ve üstü kat yüksekliğe sahip yapılardan oluştuğunu söyleyebiliriz.

3.5.3 Korunacak Yapılar

Ahududu Sokağı'nda korunması gereken yapı stoğu; Beyoğlu'nun sivil mimarlık birikimine örnek verilebilecek, 19. ve 20. yüzyılda inşa edilmiş yapılardan oluşur. Korunması gereken bu yapılar; sokaktaki yapıların % 50'si oranındadır (Ek pafta 4.3). Diğer % 50'lik oranı oluşturan yapılar, belli bir mimari akıma ait olmayan, betonarme yapılardır ve sokağın genel görünümüne aykırı düşmektedirler (Resim 3.14 ve 3.15). Bu yapılar sokağın karakterine uyacak şekilde düzenlenmelidir.

3.5.4 Yapıların Zemin Kat Kullanımı

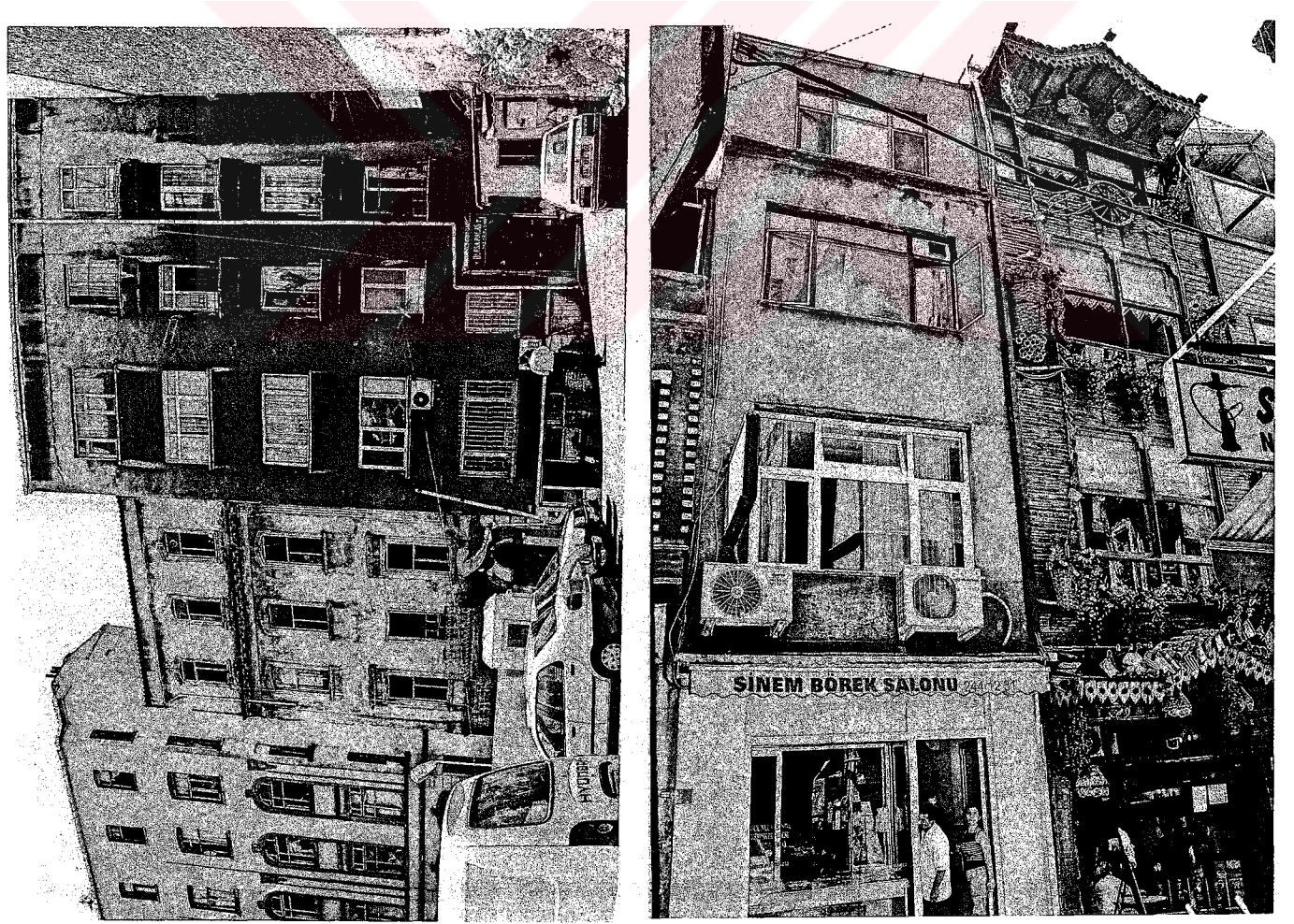
Ahududu Sokağı'nın geneline bakıldığında, sokak sakinlerinin büfe, lokanta ve kafe sahiplerinden oluştuğu görülür (Resim 3.16). Bunu binaların zemin kat kullanımları ile ilgili yapılan analizden de okunabilir. Zemin katı, ticaret amaçlı kullanılan bina sayısının genele oranı % 84'tür (Ek pafta 4.4).

Sokağın içinde bulunduğu bu durum Beyoğlu'nun İstiklal Caddesi dışında yer alan tüm arka sokakları için geçerlidir denebilir. Hadımlı da, konuyla ilgili çalışmasında buna

değ inmektedir;

“Beyoğlu'nun geçirdiği 50li yıllar sonrası köhneleşmenin de neticesinde bakımsız binalar çoğunluktadır. Bakımsızlığa, köhneleşmeğe rağmen bu sokaklar canlı ve yaşayan sokaklardır. Bu noktada eğ lence mekanlarının payı büyüktür. Ancak dokunun kendi içinde bir çok ihtiyaca cevap vermesi; büfeler, tekel bayileri, kitapçılar, sahaflar, lokantalar gibi o bölgeyi hep canlı tutacaktır.” (Hadımlı, 2000)

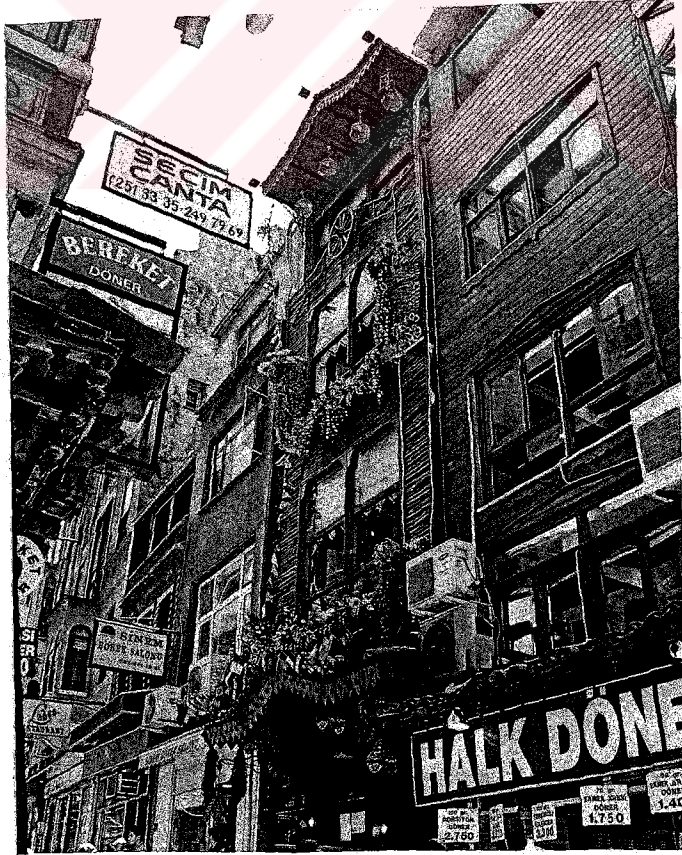
Sokakta, geriye kalan binaların % 11'inin zemin katı boş tutulurken, sadece % 0.6'lık bir oranı konut, % 0.2'lik oranı ise atölye olarak kullanılmaktadır.

Resim 3.11 Ahududu sokağı, no: 40/1, Bursa Palas apt. Resim 3.12 Ahududu Sokağı, no: 10

Resim 3.13 Ahududu Sokağı'nda büfe.

Resim 3.14 Ahududu Sokağı'nda lokanta ve büfeler.

Resim 3.15 Ahududu Sok. No: 33-35, geçmişte Rahibeler Okulu olarak hizmet vermiştir.

Resim 3.16 No: 33-35, Arapoğlu Evi'nin yan parselinde yer alan yapılar.

3.6 Müdahale Önerileri

3.6.1 Sokak İçin Öneriler

Sokakta yer alan kaf  ve büfeler kaldırımları da kullanarak, trafiğe de açık olan sokakta karmaşıa yaratıyorlar (Resim 3.17). Yayalar yürürken, bu işyerleri yüzünden kaldırımı kullanamaz hale gelmişlerdir. Ahududu Sokağında yayaların yürümesi, özellikle sokağın tarihi ve estetik yüzünü görmek, incelemek isteyenler için sıkıntılı hale gelmiştir. Dükkanlar satış birimleri ile kaldırımlara taşmamalıdır. Kaldırımlar genişletilmelidir.

Kaldırım kaplamaları yenilenmeli; yükseklikleri yayaların rahatlığı düşünülerek ayarlanmalıdır. Ayrıca konutların giriş basamakları ile kaldırımın birleştiği noktalar yeniden ayarlanmalı, pek çok binada bugün g r ld ği gibi kaldırım bu basamakların üstünde kalmamalıdır (Resim 3.18).

Sokak ışıklandırma açısından yetersizdir. Belli noktalarda sokak lambaları eklenmeli; bakımı yapıldıktan sonra, tarihi ve mimari açıdan önemli binalar için özel aydınlatma sistemi getirilmelidir.

Sokaktaki yoğun araç trafiği sokağın algılanmasını g leştirmektedir. Özellikle; sokakta bulunan işyerlerine mal getiren k  k nakliye kamyonları yayalar için sorun olmakta, trafiğin akmasını engellemektedirler. Servis araçlarının sokağı kullanma saatlerinde sınırlandırma getirilmeli, trafik hafifletilmeye çalışılmalıdır.

“Birçok işyeri , ticaret ve eğlence gibi yoğun aktiviteleri barındıran bu bölgede, otopark ihtiya ı çok fazladır. Bu nedenle çevredeki mevcut otoparkların yanısıra, rant açısından karlı olduğundan sokakların ve yakılan yapıların boş kalan parsellerinin de bu amaçla kullanıldığı görülmektedir. Arabaların sokaklara park edilmesi , dar olan sokaklarda araç ve yaya akışını engellemektedir. Otopark ihtiyacından dolayı, çalışma alanında yoğun yapı adaları içerisindeki (Ahududu ve Ağa Hamamı sokaklarının köşesindeki boşluk) tek büyük boş alan da bugün otopark olarak kullanılmaktadır. Arabaların dar sokaklara ve boş parsellere park edilmesinin engellenmesi gerekmektedir. Böylece bu boş ya da boşaltılan alandan daha verimli bir biçimde yarar sağlanacaktır.” ( apacıoğlu, 2000)

3.6.2 Yapılarla İlgili Müdahale  nerileri

Sokakta yer alan, boş parseller, yeni tasarımların sokağın silüetine ve yapıların kitlesel boyutlarına uygunluğu göz önünde tutularak, yeniden yapılaşmaya (infill) açılmalıdır. Bu yapıların özellikle, yükseklik; kütle ve ceph  oranları; malzeme kullanımı ile sokağın tarihi

yüzüne aykırı düşmeyecek çağdaş uygulamalar olmasına özen gösterilmelidir. Bu çalışma için örnek olabilecek boş parsellerden biri de, 31 no'lu yapı yakınlarında bulunmaktadır (Ada:465, Parsel:10), (Resim 3.19).

Sokaktaki kimi tarihi binalar, zaman içinde, özgün detaylarını yitirmiş, yanlış uygulamalarla taşıdığı mimari kimliği kaybetmeye başlamıştır (Resim 3.20). Bu tür binaların cephe bakımları yapılmalı, gerekli noktalarda özgün elemanların iade edilmesi yoluna gidilmelidir. Gerekli yerlerde cepheler yeniden sıvanmalı ve boyanmalıdır.

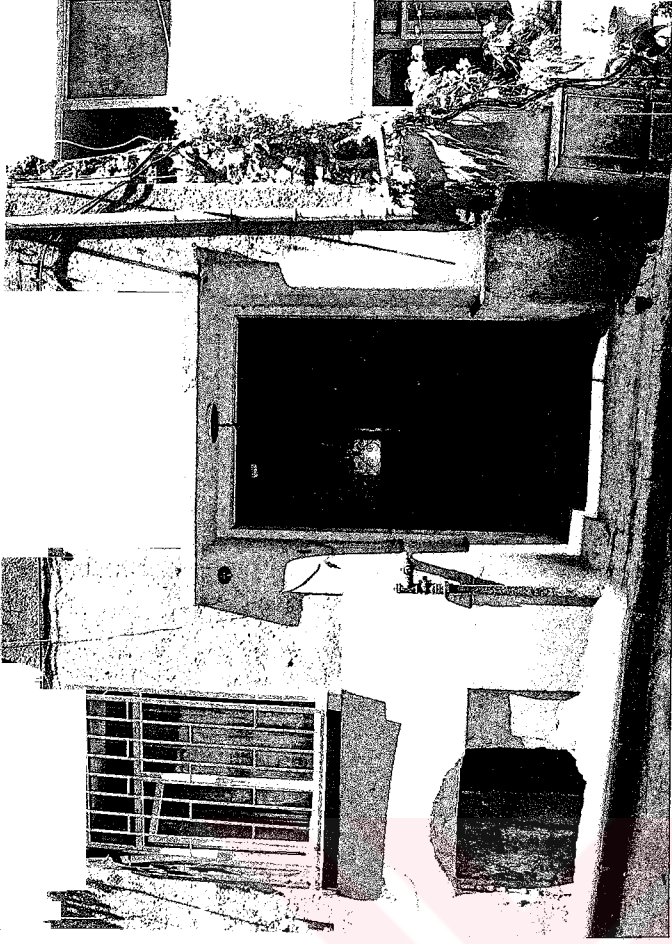
Binaların pencere ve kapılarının özgün hallerine döndürülmelidir. Bunun için bir araştırma yapılmalı, binaların giriş kapılarına dair bir tipoloji çalışması yapılmalı, hazırlanan bu tipoloji doğrultusunda kaybolan ve bozulan kapılar yenilenmelidir.

Sokakta yer alan ticari mekanların tabelaları ve tenteleri, sokakta bir görüntü kirliliği yaratmaktadır (Resim 3.21). Bu tabelalar ve tenteler belli bir standart çerçevesinde yeniden düzenlenmelidir. Sokakta çok fazla işyeri olduğu düşünülürse, bina cephelerinin kapanmaması için bunlar mümkün olduğunca sade, küçük ve işlevsel tutulmalıdır.

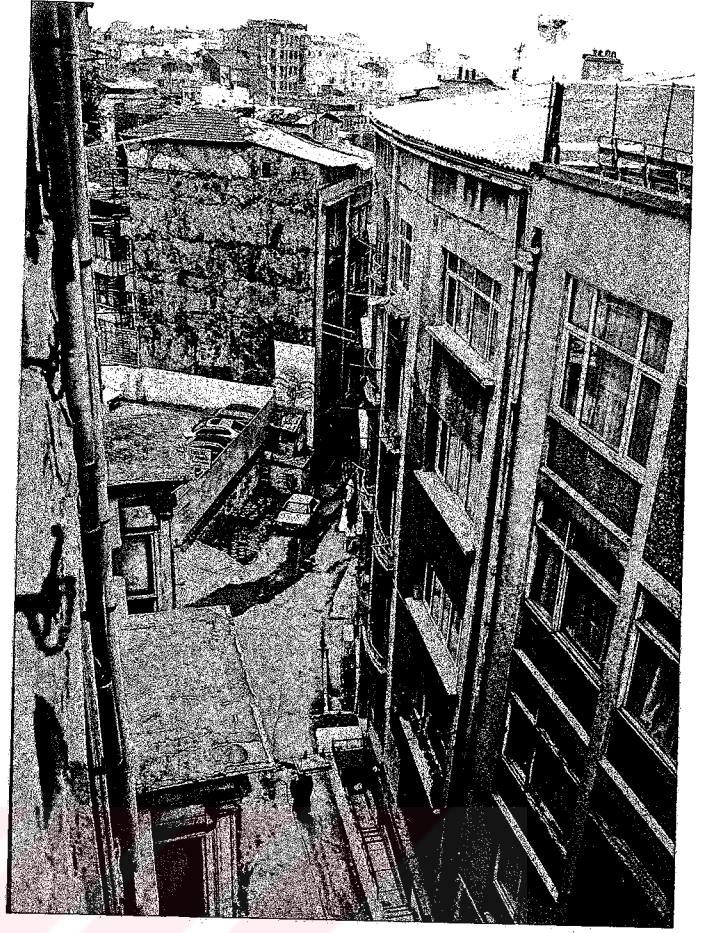
Cepheler, sokağın genel karakterine uyumlu olacak şekilde yeniden ele alınmalıdır. Kimi yapılar fazla yükselmiştir. Bunlarda kat indirimi yapılmalıdır. Çekme katlar (Resim 3.22) kaldırılmalı, çatılar düzenlenmelidir.

Sokakta yıkıntı halindeki yapılar yeniden değerlendirilmelidir. Bu binalar yerel otorite tarafından tespit edilmeli, gerekli görülen yerlerde rekonstrüksiyon uygulamaları yapılmalı ve sokağın karakterine uygun bir fonksiyonla yeniden hayata döndürülmelidir. Bu genel olarak sokağın ve Beyoğlu'nun karakterine uygun olarak, 'turizm' amaçlı apart-oteller veya yeme-içme mekanları olabilir. Bunlara 480 parsel, 40 ada no'lu yapı örnek gösterilebilir (Resim 3.23).

Bu koruma modelleri oluşturulurken izlenecek yöntem, kullanıcı ile kural koyucu ve uygulayıcılar arasındaki iletişimin sağlanması ve her aşamada canlı tutulması olmalıdır. Bunu sağlamak için çeşitli meslek gruplarından uzmanları bir araya getirecek ve yerel dernek ve kullanıcıların da katılımıyla kurulacak mahalle komisyonları ile diğer kurumlar eşgüdümlü olarak çalışmalıdır. (Omay, 2000)

Resim 3.17 Sokağın genelinde görülen sorunlu eşik kaldırım birleşmeleri.

Resim 3.18 Sokakta yer alan boş parsel.

Resim 3.19 Ahududu Sokağı'nda kimi eklerle özgün kimliğini kaybeden bir yapı.

Resim 3.20 Sokakta reklam panoları ve tabelaların yarattığı görüntü kirliliği.

Resim 3.21 Ahududu Sokağı'nda kat indirimi uygulanması öngörülen yapılar.

Resim 3.22 Sokakta turizm amaçlı kullanılan bir yapı.

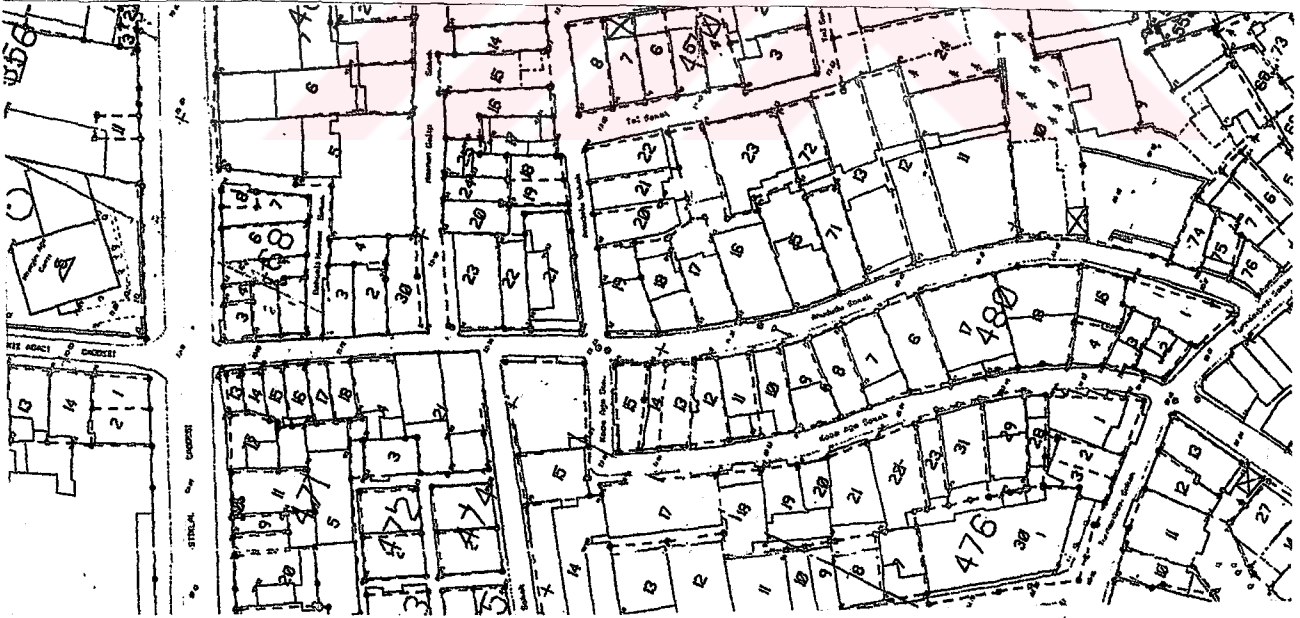

Resim 3.23 Ahududu Sokağı no: 35'in parseline yapılan ek bina.

4. 31 NO'LU ARAPOĞLU EVİ

4.1 Konumu

31 numaralı Arapoğlu Evi, Beyoğlu ilçesi, Katip Mustafa Çelebi mahallesi, Ahududu Sokağı'nda 465 Ada, 12 numaralı parselde yer alır. Ahududu Sokağı'na İstiklal Caddesi'nden girildiğinde, sokağın sol tarafında ve ortalarına doğru bulunur. Kuzeyde betonarme bir apartmanla, güneyde ise, kendi mimari özellikleri ile benzerlikler taşıyan başka bir konut yapısı ile komşudur (Resim 4.1). Sokağa ve arkasındaki avluya cephesi vardır. Ön cephesi Ahududu Sokağı'ndan algılanabilirken (Resim 4.2), arka cephesi Telgraf Sokağı'ndan kısmen görülebilir (Resim 4.3).

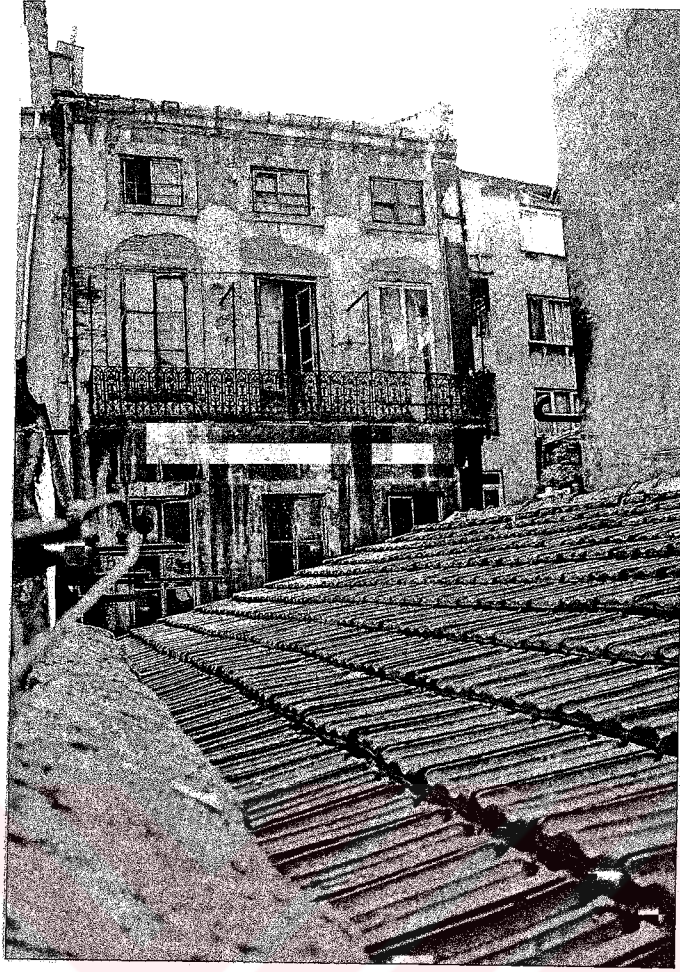
Şekil 4.1 Arapoğlu Evi'nin Ahududu Sokağı'ndaki konumu (Belediye'nin hazırlamış olduğu 1988 tarihli haritada)

Resim 4.1 Arapoğlu Evi'nin Ahududu sokağı'ndan algılamışı.

Resim 4.2 Arapoğlu Evi'nin Ahududu sokağı cephesi.

Resim 4.3 Arapoğlu Evi'nin arka sokaktan algılanışı.

4.2 Tarihi

Binanın yapım tarihi belgelenememiştir. Resmi olarak nitelendirilebilen belgeler arasında, yapının 1905'de kagir ev olarak belirtildiği Goad haritası belge sayılabilir.

Yapı, 1955'te Dimitri Arapoğlu'nun eşinin de ölümü sonrası, kendi rızaları ile Balıklı Rum Hastanesi Vakfı'na geçmiştir *. Yapının ilk sahipleri hakkında bilgi sahibi olunamamıştır. Arapoğlu ailesi olma ihtimali vardır. Günümüzde yapı, Hazine'ye aittir.

Yapının tarihlendirilmesini, halen binada bulunan marangoz atölyesinin sahibi olan Dikran Manukoğlu ile yapmış olduğum görüşmeler, yapının mevcut özgün detayları ve konuyla ilgili yazılı kaynaklara dayanarak yapmaya çalışacağım.

Beyoğlu'nun 18. yüzyıl sonrası gelişimi 19. yüzyıl başında hızlanmıştır. Buna bağlı olarak

* 2003 yazında, Balıklı Rum Hastanesi Vakfı ile konuyla ilgili yaptığım görüşmeler sonucu kendileri binanın vakıf malı olmadığını sözlü olarak dile getirdiler. Fakat konu ile ilgili herhangi yazılı bir belgeye ulaşamadım.

konut sıkıntısı baş göstermiştir. Geleneksel yapım teknikleri ile inşa edilen ahşap yapılar yangına karşı son derece dayanıksız olduğundan 19. yüzyılın başıyla birlikte Beyoğlu'nda kagir yapım sistemleri uygulanmaya başlamıştır. Bununla birlikte yaklaşık 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren inşaat sektörü hız kazanmış, konut açığını gidermek için bu gün geçtikçe değer kazanan bölgede çalışmalarını arttırmıştır. Ahududu Sokağı gibi bölgenin kalbi olarak nitelendirebilecek Grande Rue de Pera'ya böyle yakın bir sokaktaki imar çalışmaları da 19. yüzyılın ikinci yarısından mutlaka başlamış olmalıdır. Zeynep Çelik konuyla ilgili yorumuna biraz daha eski bir tarihle; 1838'le başlar.

“Pera'daki gerçek inşaat patlaması 1838'den sonra yaşandı.” (Çelik, 1996)

Arapoğlu Evi, tek bir aile için tasarlanmıştır. Bu, yapının geçmişine ait kimi belgelerden (evin Dimitri Arapoğlu ve ailesine ait olduğunu gösteren 1955 tarihli tapu belgesinden) ve evin planlamasından anlaşılır. Tek bir aileye ait çok katlı kagir konutlar, 19. yüzyılda bölgede, batılılaşmayla birlikte tüm İstanbul'da, çok aileli apartman hayatına geçiş öncesi sık tercih edilen sivil mimarlık örneklerini oluşturmuşlardır.

“Batının sosyal ve aile yapısı özelliklerinin İstanbul'a aktarılmasıyla, geniş aile yapısı çekirdek aileye dönüşmüş, her bir çekirdek aile de kendilerine ait konutlarda yaşamaya başlamışlardır”. (Düben, A., Behar, C.'den aktaran Soygeniş, 1995)

Halen binayla aynı parselde yer alan marangozhanenin sahibi Dikran ve Manuk Manukoğlu kardeşlerin söylediklerine göre, bina 140 seneliktir. Günümüzden 140 sene öncesini hesaplırsak, binanın yapım tarihi 1863'e denk gelmektedir. Bu, tahmin edilen tarihle örtüşmektedir.

Beyoğlu'nun 19. yüzyılda geçirdiği değişimler ve yangınların etkisi de düşünüldüğünde Arapoğlu gibi kagir yapıların daha çok 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra yapılmaya başlandığı görülür.

Temmuz 2003'te marangozhane sahibi Dikran Manukoğlu ile yapılan görüşme sırasında, kendisi işyerinin 50 yıl önce, ustası bir Rum marangoza ait olduğunu ve bu marangoz ustasının Yunanistan'a göç etmeden evvel evin üçüncü katında ailesi ile yaşadığını anlattı. Marangozhanenin yerinde, bahçe olduğunu duyduğunu, 50 yıl önce de, marangozhanenin mevcut olduğunu söyledi. O günlerde binada yaşayanlar hakkında şu bilgileri verdi: Binanın en üst katında kendileri oturmaktaydılar. Bir alt katında, yani 3. katta marangozhanenin o zamanki ustası olan Rum bey ve ailesi, ikinci katta sokağa bakan bölümde bir İtalyan aile,

arkada bir Fransız bayan, birinci katta ise, arkada bir Yugoslav aile, öndeki odada ise yine gayrimüslim iki kardeş bir arada yaşamaktaydı. Bu kardeşlerin banyo/wc olarak merdiven holündeki mekanı kullandıklarını söyledi. Zemin katta günümüzde döşemeci olarak işletilen dükkan ise, yaklaşık 55 senedir döşemeci olarak kullanılmaktadır. Dükkanın bugünkü sahibi burayı Ermeni ustasından devraldığını belirtmiştir*.

Bu bilgiler doğrultusunda, Arapoğlu Evi özgün planlamasında tek aile yapısı olup, sonraki bir dönemde çok ailenin yaşaması için bölünmüştür, denebilir. 19. yüzyıl'da Beyoğlu'nun sivil mimarlık örnekleri ile ilgili çalışmasında, Zeynep Enlil (1994) de, bu duruma tek aile yapılarında geç dönemlerde görülen bir özellik olarak değinmektedir.

“19. yüzyıl'da Beyoğlu'nda mekan yetersizliğinden ötürü, birbiri ile ilişkisi olmayabilecek, birden fazla aile tarafından çok katlı evlerin bölünmesi fikri mantıksız değildir. Bu, yalnızca günümüzde değil, 19. yy.da da geçerliliği olan bir fikirdir. Mahkeme kayıtlarına göre, yaygın olan tek ailelik bir evin tek sahibinin olmasıysa da; düşeyde bölünmüş, çok katlı evlerin birbirleriyle ilişkisi olmayan başka ailelerce kiralandığı veya satın alındığı sayısız durum vardı.” (Enlil, 1994)

*Temmuz 2003'te, dükkanın sahibi Salih Bey ile yapılan söyleşi sırasında edinilen bilgidir.

4.3 Genel Özellikleri

Arapoğlu Evi, zemin kat ve üstüne inşa edilmiş dört katla, çatının eğiminden faydalanan bir çatı katından oluşur. Yapı malzemesi olarak tuğla kullanılmıştır. Yapının döşemeleri ve sokağa bakan cephesinde yer alan cumbası ahşaptır. Ahşap çatı, alaturka kiremitle kaplanmıştır. Çatıda cam kaplı bir ışıklık vardır; bu ışıklık binanın özgün kullanımında merdiven holünü aydınlatıyordu. Daha sonra eternit bir çatı ile bu cam ışıklık örtülmüştür. Kaynaklarda da değinilen cam ışıklıklar, Beyoğlu'nda 19. yüzyıl yapılarında rastlanmaktadır.

“Hayli harap olan evi şöyle bir elden geçirmek için Kostaki adında bir kalfa buldum. Adam çatıyı açarak merdiven boşluğunun üzerini camla örttü de, bu camekan sayesinde aydınlık ta alt kata kadar ulaştı.”(Eser Yücel, 1998, S. 36)

19. yüzyıl Beyoğlu sivil mimarlığına örnek olarak gösterilebilecek bir yapıdır.

Binanın giriş kapısı dökme demirdendir ve 19. yüzyıl Beyoğlu konutlarında sık görüldüğü gibi, basamaklarla sokak kotundan yükseltilmiştir. Sokaktan başka bir kapıyla binanın dükkan olarak düşünülmüş ve halen döşemeci dükkanı olarak çalışan mekanına girilir.

Kat yükseklikleri üç metrenin altında değildir, yalnızca son katta daha düşük tutulmuştur.

Binanın cephe düzeni basittir. Dönemin dekorasyon özellikleri, kendini demir elemanlarda (arka cephedeki Fransız balkonu korkuluğu, balkon korkuluğu, cumba altı konsolu ve giriş kapısı üzerinde bulunan pencere gibi) gösterir.

Yapı, tek bir aile için tasarlanmış, inşa edilmiş olmakla beraber; zaman içinde katları ayrı ayrı ailelerin kullanımı için kiraya verilmiştir. Bu değişiklik sonucu kimi bölücüler eklenmiş, döşemeler yükseltilmiş, farklı malzemelerle kaplanmıştır.

Günümüzde atölye olarak kullanılan katları vardır. Fakat hiç kullanılmayan bölümleri de mevcuttur. Hem binanın sahibi olan Hazine'nin ilgisizliğinden, hem de kiracıların binaya sahip çıkmayarak, bakımsız bırakmalarından ötürü; bina, gün geçtikçe yıpranmakta ve koruma ile ilgili sorunları artmaktadır.

Arapoğlu Evi, Zeynep Enlil'in (1994) 'tanzimat kutusu' olarak adlandırdığı plan tipini kullanmış bir yapıdır. 'Tanzimat kutuları', Pera'nın bir çok bölgesinde kolayca rastlanacak tek ailelik evlerdir. Genelde cumba veya şahnişin olarak adlandırılabilir bir bölümü olan, iki ile dört kat arası yüksekliğine sahip, bazen cumbanın üstünün balkon haline dönüştüğü yapılardır.

Cumbanın genişliği, 1864 bina nizamnamesi ile belirlenmiştir. Genellikle 4-6 mt. arasında değişen parselin enine bağlı olarak, ön ve arka odalar birbirlerine ya kısa, dar bir koridor ya da küçük bir sofa ile bağlanırlardı.

4.4 Ayrıntılı Tanım

4.4.1 İç Hacimler

Zemin Kat

Z01 Mekanı:

Dükkan olarak tasarlanmış, günümüzde döşemeci olarak kullanılan mekanın girişi, Ahududu sokağı'ndandır. 413 x 810 boyutlarında dikdörtgen planlıdır. Yolun zamanla yükselmesi nedeniyle, kaldırımdan itibaren 8.5 cmlik bir basamakla inilen mekânın döşemeden 59 cm. yükseklikte yer alan 180 x 222 cm. boyutunda bir penceresi vardır. Kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda uzanan, iki paralel beşik tonozla örtülüdür (Resim 4.4). Kuzey duvarına eklenmiş, ofis olarak kullanılan; muhdes, ahşap bir bölme vardır (Resim 4.5). Mekanın kuzeydoğu duvarından, Z02 mekanına ahşap bir kapı açılır (Resim 4.6). Mekanın döşemesi, özgün döşeme üzerine kaplanmış karo mozaiktir. Duvarlar ve tavan sıvalı ve boyalıdır.

Z02 Mekanı:

Z01 mekanından girilen, bir arka holdür. Günümüzde depo olarak kullanılır. Depoya iki giriş vardır. Kuzeydoğu duvarından Z05'e açılan, ahşap bir kapı bulunmaktadır. Döşemesi Z01 mekanının döşemesinden 23 cm. yukarıdadır. Kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda uzanan bir tonozla örtülüdür. Döşemesi doğal taştır. Malzemeleri aşınmış ve yıpranmıştır (Resim 4.7). Duvarları sıvalı olmakla beraber, yer yer dökülmüş sıvalardan tuğla duvar örgüsü görülmektedir (Resim 4.8).

Z03 Mekanı:

1. kat sahanlığına çıkan mermer basamakların altında yer alan mekandır (Resim 4.9). Günümüzde depo olarak kullanılmaktadır. Merdiveni taşımak için inşa edilmiş tonöz ile örtülüdür. Z02'den muhdes ahşap bir kapıyla girilir. Girişte bir eşik vardır. Kapı boşluğu 164 cm.'dir. Duvarları ve tavanları sıvalı ve beyaz badanalıdır. Döşemesinden net yükseklik 283 cm.'dir.

Z04 Mekanı:

Günümüzde depo olarak kullanılan bu mekana Z02'den girilir. Kapısı yoktur. Döşemesini moloz kaplamıştır.

Z05 Mekanı:

108 x 290 ölçülerinde, dikdörtgen planlı, bir ucundan arka avluya açılan, diğer ucundan ise ahşap bir kapı ile Z02'ye bağlanan bir koridordur. Beşik tonozla örtülüdür. Avluya çıkış noktasında (Resim 4.10) bir eşik yer alır. Döşemesi, avlununkine göre 5.5 cm. aşağıdadır. Döşeme kaplaması doğal taştır. Döşemeden 55 cm. yükseklikte başlayan, 110 cm. genişliğinde, 158cm. yüksekliğinde bir niş bulunur. Bu niş, daha önce dolap olarak kullanılmıştır (Resim 4.11). Mekandan Z06'ya bir kapı açılır. Avluya açılan kapı boşluğunun yan sövelerinde, bugün mevcut olmayan metal bir kapının varlığını gösteren menteşeler yer almaktadır. Bu kapı boşluğunun ölçüleri 100 x 205 cm.dir. Duvarlar sıvalıdır. Sıvaların döktüğü noktalarda, yer yer tuğla örgü ortaya çıkmıştır. Kuzeydoğu-güneybatı doğrultusundaki tonoz örtü, sıvalıdır.

Z06 Mekanı:

Günümüzde marangoz atölyesinin deposu olarak kullanılır (Resim 4.12). Z05'ten, ahşap kasası halen mevcut olan 195 cm. yüksekliğinde bir kapı boşluğundan girilir. Kapının kanatları yoktur (Resim 4.13). Arka cepheye bakan bir penceresi vardır. Pencere, sonradan bölünmüştür (Resim 4.14). Diğer yarısı tuğla bir duvarla Z06'dan ayrılan Z11'de devam eder. Duvardaki tuğlalara bakılarak günümüze yakın bir tarihleme yapılabilir (Resim 4.15). Mekanın sonradan bölünmüş olduğu tavandaki tonoz örtüden de anlaşılır. Beşik tonozun yalnızca yarısı Z06'yı örtmektedir. Tonozun tepe noktasının döşemeden net yüksekliği 282 cm.'dir. Duvarlar sıvalıdır. Döşeme doğal taştır.

Z07 Mekanı:

Yapının giriş mekanıdır. Sokaktan masif mermerden 5 basamakla çıkılarak; çift kanatlı, dökme demir giriş kapısından mekana girilir (Resim 4.16). Dikdörtgen, 220 x 550 cm. ölçülerinde bir holdür. Giriş kapısının üstünde, kemerle biten, demir çerçeveye oturtulmuş bir pencere ile aydınlanır. Döşemesi mermerdir. Yer yer parçalanmış, hasar görmüş, bu mermer

kaplama* diyagonal uygulanmıştır (Resim 4.17). Z07 mekanından 5 basamakla bir üst kota, Z08'ya ulaşılır. Ana giriş mekanı ile bu uzantısı arasında 99 cm.lik bir kot farkı bulunur. Z08'e açılan ahşap, zengin profilli kapının sabit kanatları mevcut olmakla beraber, açılan kanatları çıkarılmıştır (Resim 4.18) . Bu çıkarılmış kanatlar, günümüzde 4. katta bulunmaktadır. Z02 mekanının tavanı ahşap çitalardan oluşmaktadır. Bağdadi sıva kaplıdır. Sıva üzerine zengin floral desenli kalemışı uygulanmıştır (Resim 4.19). 102'ye ait olan, giyotin ahşap pencere, bu mekana açılır (Resim 4.20).

Z08 Mekanı:

Z07'ten 5 basamakla ulaşılan bir ara holdür. Sağından 6 mermer basamak çıkılarak, 1. kata ait merdiven sahanlığına ulaşılır (Resim 4.21). Devamında ise, 9 basamakla arka avluya çıkan koridora (Z09) inilir. Z09 ile arasında muhdes, ahşap bir bölücü yer alır. Tavanı profilli çitalarla süslüdür ve floral desenli kalemışı uygulanmıştır (Resim 4.22). Döşemesi diyagonal uygulanmış mermer kaplamadır. Mekanın sol yan duvarı kireç sıvalı, tuğla duvardır. Bu aynı zamanda komşu binayla da ortak duvardır. Birinci katın sahanlığı ile mekan arasındaki parapet tuğladır, sıvalı ve beyaz boyalıdır.

Z09 Mekanı:

Arka avluya çıkan, uzun dikdörtgen planlı koridordur. Z08'den dokuz basamakla inilir (Resim 4.23). Z08'den mekana inen merdiven korkuluğu yoktur. Yer yer bozulmuş basamaklar beton kaplıdır (Resim 4.24). Yapıya sonradan eklenmiş olmalıdır. Döşemesi şaptır. Tavan sıvalı beşik tonozla örtülüdür. Düzensiz üç basamakla avluya çıkılır (Resim 4.25). Avluda; marangoz atölyesine çıkan basamaklar başlar. Bu merdiven binanın özgün merdivenidir ve eskiden marangozhane yerinde bulunan arka bahçeye ulaşmak için kullanılıyordu. Avluya doğru ilerlerken sağda, Z10'a ve Z11'e açılan iki kapı bulunur. Z11'e açılan, çift kanatlı, yeşil boyalı ahşap kapı (Resim 4.26) binanın özgün kapısıdır. Z10'a bir eşikten girilir ve 5 cm. yüksekliğinde bu eşik kısmen mekana taşmıştır. Z10'a ait ahşap kapı muhdestir. Kuzeydoğu duvarında, bu kapının yanında, özgün döşemeden bir parça bugün mevcuttur (Resim 4.27).

* "Demir bir kapısı vardı Asmalımescit'teki evimizin. Bir ara koyu yeşile boyanmış sonra da zamanla iyice kirlenmişti. Ağır bir kapı idi, kocaman sarı bir anahtarla açılıyordu ve gece vakti , kapının arkasında bir demir kol ile desteklenirdi. Kapıdan mermer döşemeli (kimi mermerler çatlak idi) bir avluya girilirdi. Avlunun sonunda eski bir mutfığa açılan bir kapı, sağında üst katlara çıkan oldukça yıpranmış bir halı ile kaplı ahşap merdivenler." (Scognamillo, 2002)

Burda, Scognamillo'nun bahsettiği, çocukluğunu geçirmiş olduğu ev, Arapoğlu evinin girişiyile benzerlikler taşımaktadır.

Z10 Mekanı:

Z09'dan ahşap bir kapıyla girilir (Resim 4.28). Günümüzde marangoz atölyesinin deposu olarak kullanılır (Resim 4.29). Penceresi yoktur. Tavanı beşik tonozla örtülüdür. Döşemedi net yükseklik 290 cm.'dir. Döşeme kaplaması doğal taştır; oldukça bozulmuş, yer yer çökmüştür (Resim 4.30).

Uzunlamasına gelişen bir ana mekan ile güneyde farklı bir kota yükselen, basamaklı, iki kısımdan oluşur. Masif doğal taş basamaklar, bugün herhangi bir yere ulaşmasa da, binanın özgün planlaması hakkında bilgi vermektedir (Resim 4.31). Güneybatı duvarını ortalayacak şekilde çıkan beş basamak (Resim 4.32) ulaştığı farklı kottan sağ ve sol yönlerde devam eder. Merdivenin sol kolu, moloz kaplı olan boşluğa doğru yönlendirken, sağ koldan ise üç basamak, geçmişte Z09'a bağlanan bir kapıya doğru çıkar. Günümüzde burada herhangi bir kapı mevcut değildir. Kapı boşluğu tuğla ile örülmüş, sıvalıdır. Bu boşluğun üst bölümünde, lento görevinde bir kemer bulunmaktadır (Resim 4.33).

Kuzey duvarında bir kapı ile Z11'e açılır. Kuzeydoğu duvarı, bir nişle sonlanır (Resim 4.34). Günümüzde tuğlayla kapatılmış, 84 cm. genişliğindeki niş, yapının özgün tasarımında Z02'ye açılan bir kapı veya pencere olabilir.

Z11 Mekanı:

Günümüzde marangoz atölyesi olarak kullanılmaktadır. Z09'dan çift kanatlı ahşap bir kapı ile girilir. Z06 ile arasına sonradan bir duvar örülmüştür. Bu yüzden, mevcut penceresi duvar tarafından ikiye bölünmüştür (Resim 4.35). Beşik tonozla örtülüdür. Sonradan bir duvarla orijinal mekan ikiye bölündüğünden dolayı, tonozun sadece yarısı algılanır. Duvarlar ve tonoz örtü sıvalıdır (Resim 4.36). Döşemesi doğal taştır.

Z12 Mekanı:

Özgün kullanımı mutfak olan mekan, günümüzde marangozhanenin deposu olarak kullanılır. 310 x 427 ölçülerinde dikdörtgen planlıdır. Arka avludan, bir eşikle girilir. Döşeme, arka avlunun döşemesinden 8 cm. aşağıdadır. Döşemesi doğal taştır. Tuğla duvarlar ve tonoz tavan örtüsünü kaplayan sıva dökülmüştür (Resim 4.37). Döşemedi en yüksek nokta 294 cm.'dir. Tonozda mekanı ortalayacak şekilde, kare bir pencere/ışıklık bulunur (Resim 4.38). Üstünde marangozhane yer alır. Bundan ötürü, ışıklık kapanmıştır. Marangozhane yapılmadan önce, bahçeye açılan bu pencere, mutfağı aydınlatmakta faydalı olmalıdır. Kuzeydoğu köşesinde bir baca bulunmaktadır. Baca, bahçeye açılan bir havalandırma baçası olarak işliyor olmalıdır.

Avluya açılan kapı, günümüzde mevcut değildir. Fakat, menteşe yerlerinden bu kapının metal olduğu anlaşılır. Pencere kısmen tahrip olmuştur, doğramaları mevcut değildir.

Z13 Mekanı:

Günümüzde, döşemecinin deposudur. Yanyana olduğu Z12 ile benzer özellikler taşır. Geçmişte çamaşırhane olarak kullanılmaktaydı*. Arka avludan, muhdes, metal bir kapıyla girilir (Resim 4.39). Giriş kapısının yanından, marangozhaneye çıkış merdiveni yükselir (Resim 4.40). Döşemesi doğal taş; duvarları tuğladır. Tonoz örtünün sıvaları dökülmüştür. Dikdörtgen planlıdır. Avluya açılan bir penceresi bulunur. Pencere boşluğunun çevresinde söve ve sonradan eklenen metal bir parmaklık bulunur (Resim 4.41).

Birinci Kat:

101 Merdiven Holü:

Binanın dişey sirkülasyonunu sağlayan ana merdivenin başladığı sahanlıktır. Buraya Z08'den 5 basamakla ulaşılır. Kot farkından ötürü 82 cm. yüksekliğinde bir korkulukla sınırlanır. Korkuluk metaldir; ahşap küpeşesi vardır (Resim 4.42). Ahşap merdiven oldukça yıpranmış, basamakları aşınmıştır. Strüktürel olarak zayıflamıştır.

Merdiven altında açılan küçük bir kapı vardır. Burası depo olarak kullanılmaktadır. Merdiven holünde en karakteristik özelliği üst döşemeyi taşıyan, ikisi merdivenin iki yanında yer alan, biri ise duvara gömülü korint başlıklı (Resim 4.43), beyaz boyalı, üç ahşap sütundur. Sütunlar 285 cm. yüksekliğindedir (Resim 4.44). Gövdelerinde yivler bulunur ve 7.5 cm. yüksekliğinde bir kaideye otururlar.

102 ve 103'e birer kapı açılır. 102'ye açılan kapı, binanın özgün ahşap kapılarından (Resim 4.45), Kapının iki yanında, duvara gömülü, dekorasyon amaçlı ahşap birer kolon bulunur. Merdiven holünde, ayrıca bir tuvalet/lavabo mekanı yer alır. Dışardan bir dolabı andıran, ahşap bir kapıyla girilen bu mekan günümüzde kullanılmamaktadır (Resim 4.42). Burası, binanın havalandırma boşluğuna açılan bir pencereden hava alır. İlk girildiğinde bir lavabo bulunur. Bölücü bir duvarla ayrılan diğer bölüm ise, tuvalettir.

*Manuk Manukoğlu ile temmuz 2003 tarihinde yapılan görüşmede, kendisi mekanın çamaşırhane olarak kullanıldığını söylemiştir.

Döşemesi mermerdir. Diyagonal olarak yerleştirilmiş, 60 x 60 cm.lik kare mermer parçalardan oluşmuştur. Döşemede bozulmalar göze çarpar. Tavan, bağdadi sıva üstüne floral desenli kalemişleri olan; zengin bir tavadır (Resim 4.45), (Resim 4.46), (Resim 4.47).

102 Mekanı:

1. kat merdiven sahanlığından girilir (Resim 4.48). Geçmişte evin bir odasıydı; günümüzde döşemeci atölyesi olarak kullanılmaktadır (Resim 4.49). Ahududu Sokağı'na açılan, döşemeden 6.5 cm. yükseklikte yer alan 273 x 110 cm. boyutunda iki; giriş holüne açılan bir, olmak üzere üç penceresi vardır (Resim 4.50). Tavan sade, beyaz boyalı ve ahşap profillidir. Döşeme kaplamasından itibaren net yükseklik 320 cm'dir. Döşeme kaplaması ahşaptır, sonradan üzerine kaplanan pvc döşeme yıpranmıştır. Binanın sokağa bakan diğer odalarından ayrılan bir özelliği, merdiven sahanlığı ile paylaştığı ortak duvarının eğrisel kısmıdır. Burası, binanın havalandırma boşluğuna açılır (Resim 4.51).

103 Mekanı:

Merdiven holünden girilir. Arka odalara açılan dikdörtgen planlı bir holdür (Resim 4.52). Planlama açısından, bu katta bağımsız bir bölüm gibi düşünülebilecek arka odalara giriş holüdür. Bu bağımsız bölüm, binanın özgün tasarımında evin hizmetlilerin yaşama alanı olarak tasarlanmış olabilir. Mermer döşemesi, merdiven holünden (102) 7.5 cm. yukarda yer alır. 103, 104 ve 105'e açılan üç kapısı vardır. 105 ve 106'ya giriş kapıları günümüzde mevcut değildir. 104'e açılan metal kapı, sonradan eklenmiştir. Tek pencere, ahşap bir pano ile kapatılmıştır. Pencere, günümüzde yalnızca içerden algılanır. Üç bölmeli, üstü bir kemerle sonlanan, 65.5 cm. genişliğinde, 243 cm. yüksekliğinde giyotin bir penceredir (Resim 4.53). Pencere, döşemeden 34.5 cm. yüksekliğinde bir parapete oturur. Tavan ahşap bir pano ile kaplanmıştır. Duvarlar sıvalıdır.

104 Mekanı:

103'ten girilen arka avluya bakan, büyük odadır. Günümüzde ayakkabı atölyesinin deposu olarak kullanılır (Resim 4.54). Döşemesi ahşap kaplamadır. Kaplamada bozulmalar görülür. Süpürgelikler kısmen kaybolmuştur. Tavan kenarlarında bir profil döner. Kuzeydoğu duvarında arka avluyu gören, 29 cm.lik bir parapete oturan bir penceresi ve eskiden bahçeye bağlanan köprüye açılan bir kapısı bulunur. İçerde, bu kanatlar üzerine kapanan demir kapaklar vardır (Resim 4.55).

105 Mekanı:

Günümüzde ayakkabı atölyesi olarak kullanılır. Kuzeybatı duvarındaki davlumbazdan ötürü, geçmişte bir dönemde, mutfak olarak kullanılıyor olmalıdır (Resim 4.56). Oldukça harap durumdadır. Doğu duvarında, bir boşluk açılmıştır. Bu boşlukta tehlikeli bir sehim göze vardır (Resim 4.57). Yaklaşık üçte birlik bir kısımdan ikiye ayrılır. 102'den girilen bölümü, holün döşemesinden 8 cm. yukarıdadır. Bu bölüm, sonradan eklenmiş, ahşap bir bölme ile ayrılır. Avluya açılan bir penceresi vardır (Resim 4.58). Döşemeden 28 cm. yüksekliğinde bir parapetle başlayan, bu çift kanatlı pencere, 102 mekanında olduğu gibi söveyle çevrili, 110 x 239 cm. boyutlarında bir boşluğa oturtulmuştur. Pencerenin önünde dökmüş demir bir Fransız balkon korkuluğu yer alır (Resim 4.59). Sövelerde kapak atmalar; ciddi bozulmalar vardır. Duvarlar, sıvalı ve badanalıdır. Döşemesi çini ve betondur. Tavanda profil dönmektedir ve bağdadi sıvalıdır. Sıvada rutubetin etkisiyle bozulmalar görülür.

106 Mekanı:

103'ten girilen özgün niteliklerini kaybetmiş, dikdörtgen planlı bir odadır. Doğraması günümüzde mevcut olmayan bir kapı boşluğundan girilir. Beton döşemesinden 117 cm. yükseklikte, havalandırma boşluğuna açılan bir penceresi vardır. Bina'nın özgün tasarımında, wc olarak düşünülmüş olmalıdır .

İkinci Kat:

201 Merdiven Holü:

Binanın ana merdiveni, 2. kata ulaştığında bu sahanlıkla buluşur. Sahanlıktan 204 ve 205'e girilir (Resim 4.60). Bina'nın özgün tasarımında yer almadığını düşündüğüm kapılar, binayı farklı ailelerin yaşayacağı katlara ayırırken eklenmiş olmalıdır. Tavan oldukça zengin bir dekorasyona sahiptir (Resim 4.61). 1. katın merdiven holünde görüleni gibi, ahşap ve pasalıdır. 3 dikdörtgen parçaya bölünmüştür. Her dikdörtgen floral desenli kalemişleri ile süslüdür (Resim 4.62). Bu kalemişi dekorasyon; renkleri solmuş da olsa, günümüze korunarak ulaşmıştır (Resim 4.63).

Korkuluk metaldir; ahşap küpeştesi vardır. Korkuluktaki insan figürlü motif (Resim 4.64); Beyoğlu Nuruziya Sokağı'ndaki eski Fransız elçiliği arsasında yer alan ve günümüzde Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü olarak kullanılan bina'nın ana sirkülasyon merdiveni ile

benzerdir (Resim 4.65).

202 Mekanı:

Merdiven holünden girilir. Sonradan arka avluya bakan giriş mekanı (205) ile arasına bir duvar örülerek iki ayrı mekan elde edilmiştir. Bunu, tavanda devamlılığı olmayan profilden anlamaktayız (Resim 4.66). Tavan bağdadi sıvalıdır. Tuğla duvarlar sıvalıdır. 203, 204 ve lavabonun bulunduğu 206'ya bir kapı açılır (Resim 4.67). Döşemesi ahşap kaplamadır, üstüne sonradan pvc kaplanmıştır. Döşemeden net yükseklik 403 cm.dir.

203 Mekanı:

202'den çift kanatlı ahşap bir kapıyla girilir. Günümüzde ayakkabı atölyesinin bürosu olarak kullanılır. 219 x 613 boyutlarında dikdörtgen bir plana sahiptir (Resim 4.68). Özgün ahşap döşemesinin üstüne daha sonra halı kaplanmıştır. Tavan bağdadi sıvalıdır, üç kenarında profil dönmektedir. Tuğla duvarlar, sıvalı ve beyaz boyalıdır. Sokağa açılan çift kanatlı ahşap bir penceresi vardır. Pencere, döşemeden 82 cm. yükseklikte bir parapete oturur. Pencereyi kapatan demir kepenkler diğer odalardakiler ile aynıdır. Sövelerde kepenklere ait menteşe izleri görülür, fakat günümüzde mevcut kepenk kalmamıştır.

204 Mekanı:

Günümüzde ayakkabı yapım atölyesi olarak kullanılmaktadır. Özgün kullanımında, yaşama mekanı olmalıdır. 637x473 cm. boyutlarındaki mekânın duvarları tuğladır ve sıvalıdır (Resim 4.69). Tavan bağdadi sıvalıdır. Tavani çevreleyen profil mekânın kuzeybatı duvarı hariç, tüm kenarlarda dönmektedir. Döşeme ahşap kaplamadır. Günümüzde üzerine pvc kaplama yapılmıştır (Resim 4.70).

Binanın özellikli mimari elemanlarından cumba burada yer alır. Cumba, yangına karşı düşünülmüş olması gereken metal kapaklar ile ayrılmaktadır. Döşemeden 5 cm yüksekliğinde mermer bir basamakla cumbaya çıkılır. Dikdörtgen planlı cumbanın döşemeden net yüksekliği 372 cm.dir. Tavani ahşap kaplamadır. Tavanda çıtalarla oluşturulmuş, geometrik bir desen bulunur (Resim 4.71). Cumba, ahşap konstrüksiyondur. Bu konstrüksiyon iki yüzünden ahşap kaplıdır. İçerdeki ahşap kaplama 11x11lik karelere bölünmüştür (Resim 4.72). Ahşap kaplama özgün döşeme üzerine sonradan pvc kaplanmıştır. Süpürgelik ahşaptır. Cumbanın dört giyotin penceresi vardır. Bu pencereler üç kademedir oluşur ve pencere yüksekliği 241 cm. dir. Pencerelerin bitiminden tavana kadar kalan kısmında, ahşap eğrisel bir motif tekrarlamaktadır (Resim 4.73). Cumba, metal(sac) bir örtü ile kaplıdır. İki metal konsol

tarafından taşınır.

205 Mekanı:

Sonradan 202 ile arasına bir duvar örülerek elde edilen mekanların arka tarafta kalanıdır (Resim 4.74). Tavan bağdadi sıvalıdır. 207, 208 ve 209'a kapı açılır. Bir geçiş mekanı, hol olarak kullanılır. Döşemesi ahşap kaplamadır (Resim 4.75). Tavanı bağdadi sıvalıdır. Z06 no'lu mekan bir ek olarak buradan görülür.

206 Mekanı:

202 mekanından girilir. Döşemesi 202'ye göre 17 cm. yukarıdadır ve döşemeden net yükseklik 248 cm.'dir. Günümüzde bir lavabo bulunan mekan, temizlik amaçlı kullanılır. Binanın özgün mekanı değildir, sonradan eklenmiştir. Kapısına paralel duvarda yer alan tek penceresinden hava alır. Döşemesi şaptır, tavanı ahşap kaplıdır.

207 Mekanı:

205'ten bir eşikle girilir. Günümüzde hela olarak kullanılır. İki kısımdan oluşur. İlk bölümde lavabo yer alır. Döşemesi şaptır, tavan kaplaması ise ahşaptır. Döşemesi 12 cm. yukarıda olan, tuvaletin bulunduğu diğer bölümde kuzeybatı duvarında kemerle sonlanan bir niş vardır. Bu bölümde, havalandırmaya açılan bir pencere bulunur. Pencere, diğer katlardaki wclerde görülenlerin benzeri; giyotindir.

208 Mekanı:

İki kısımdan oluşur. Günümüzde ayakkabı atölyesi tarafından depo olarak kullanılır. Holden (205) girilen ilk bölümü, geçmişte, bina farklı aileler tarafından kullanılmaya başlandıktan sonra, mutfak olmuştur. İlk bölümün döşemesi özellikli bir çini kaplamadır (Resim 4.76). Holle ortak duvarında küçük bir pencere havalandırmaya açılır (Resim 4.77). Tavan bağdadi sıvalı ve pasalıdır. Döşemeden net yüksekliği 400 cm.'dir. İlk bölümden ahşap bir bölücü ile ikinci bölüme geçilir. Burası, günümüzde, ayakkabı atölyesi tarafından depo olarak kullanılır. Avluya açılan, çift kanatlı bir penceresi vardır. Döşeme şaptır. Tavan bağdadi sıvalıdır.

209 Mekanı:

Günümüzde, ayakkabı yapım atölyesi olarak kullanılmaktadır. Özgün kullanımında evin bir odası olarak kullanılıyor olmalıdır. 205'ten ahşap, muhdes bir kapıyla girilir. Döşeme ahşap kaplamadır. Arka avluya açılan çift kanatlı, ahşap iki penceresi bulunur (Resim 4.78). İç mekanda pencereler üzerine metal kapaklar kapanır. 208'e açılan kapı; yapının özgün, çift

kanatlı kapısıdır (Resim 4.79). Döşemederi net yükseklik 404 cmdir. Tavan bağdadi sıvalıdır ve kenarlarında profil dönmektedir.

Üçüncü Kat:

301 Merdiven Holü:

Üst kat döşemesini taşıyan ahşap taşıyıcı sütunlar (dikmeler) vardır (Resim 4.80). Bunların ikisi açıkta ve birbiri ile simetrik yerleştirilmiştir (Resim 4.81). Diğer ikisi ise karşılıklı duvarlara yarı gömülüdür. Ahşap sütunlar ahşap kaidelere otururlar (Resim 4.82). Ahşap kapılar binanın özgün kapılarıdır, dolayısıyla belli bir zaman sonra, katları farklı aileler için bölmek amacıyla yerleştirilmiş olmalıdır. Bu kapıların üstünde buzlu cam kaplı, sabit pencereler yer alır. Tavandaki bezemelere bakıldığında sofaya açılan bu kapılardan ötürü tavanın devamlılığını kaybettiğini görebiliriz (Resim 4.83).

Döşeme, ahşap kaplamadır. Döşmeden net yükseklik 333 cm.'dir. Merdiven ahşaptır, korkuluk metal, merdiven küpeşesi ahşaptır. Merdiven, oldukça yıpranmış ve bakımsız durumdadır. Kimi basamakları aşınmış, sehim yapmıştır.

302 Mekanı:

Merdiven sahanlığından girilir. Zaman içinde, kapılar eklenerek merdiven sahanlığından ayrılmış ve bir iç sofaya dönüştürülmüştür (Resim 4.84). Ahşap döşemesi 29-30 cm. genişliğinde tahtalarla kaplıdır (bu kaplama üzerine daha sonra pvc kaplanmıştır).

Günümüzde marangoz atölyesine aittir. Geçiş mekanı ve depo olarak kullanılır. Geçmişte odaların açıldığı bir hol olduğu anlaşılmaktadır. Bu katta bulunan beş mekana giriş burdan yapılır (Resim 4.85). Bunlar birbirinin aynı yükseklikte kapılardır. Girişin karşısında yer alan, kuzeybatı duvarı boyunca dolaplar yer alır (Resim 4.86). Derinliği 81 cm. olan bu dolapların kapıları, oda kapılarıyla aynıdır. Döşmeden net yüksekliği 332 cm.dir. Tavan sıvalıdır. Tavanda herhangi bir profil yer almaz. Duvarları sıvalı ve beyaz boyalıdır.

303 Mekanı:

Günümüzde marangozhanenin ofisi olarak kullanılmaktadır. Kimi ekler yüzünden oldukça değişmiştir. Asma tavan yapılmıştır (Resim 4.87). Ahşap kaplama üzerine pvc esaslı bir döşeme kaplanmıştır. Ahududu Sokağı'na açılan bir penceresi vardır. İç mekanda, bu pencerenin üstüne kapanan metal kapaklar bulunur.

304 Mekanı:

Günümüzde marangoz atölyesi tarafından depo olarak kullanılmaktadır (Resim 4.88). Geçmişte evin yaşama mekanı olarak kullanılıyor olmalıdır. 301'den açılan bir kapıyla girilir. Çift kanatlı bir diğer ahşap kapı 303'e açılır. Döşeme ahşap kaplamadır. Duvarlar sıvalıdır ve mavi-yeşil renk bir boya uygulanmıştır. Tavanda tüm kenarları çevreleyen bir profil döner (Resim 4.89). Tavandaki bozulmalar sonucu bağdağı çıtalar gözükmektedir. Ahududu Sokağa açılan iki penceresi vardır. Bu pencereler 71 cm. yüksekliğinde bir parapetle başlayıp profil altına dek yükselirler (Resim 4.90). Basık kemerle sonlanırlar. İç mekanda, bu pencerelerin üzerine kapanan metal kapaklar mevcuttur. Pencerelerin dışında, boşluğu çevreleyen sövelerdeki menteşelerden anlaşıldığı üzere, pencerelerin üzerine kapanan ahşap kepenkler olması gereklidir.

305 Mekanı:

Günümüzde wc olarak kullanılır (Resim 4.91). Döşemesi lavabonun bulunduğu bölümde karo mozaik, klozetin bulunduğu bölümde ise çini kaplamadır. Çini kaplama, duvarlarda da belli bir seviyeye kadar sürer. Diğer katlarda görüldüğü gibi, mekanın havalandırma boşluğuna açılan giyotin bir penceresi vardır (Resim 4.92). Tavan ahşap kaplamadır. Duvarlar sıvalıdır.

306 Mekanı:

İki bölümden oluşur. Sonradan eklenen bir bölücüyle iki ayrı mekân haline gelmiştir. Sofadan (302) ahşap bir kapıyla girilen ilk bölüm, günümüzde marangoz atölyesinin mutfağı olarak kullanılır. Buradan arka cepheye açılan kısma geçilir. Arka cepheye bir penceresi olan bu bölüm, günümüzde yatak odası olarak kullanılmaktadır. Özgün tasarımında bu katın yatak odalarından biri olarak düşünölmüş olmalıdır. İlk bölümün döşemesi çini kaplama, diğer bölümünki ise ahşaptır. Tavanda bir profil dönmektedir. 307'ye açılan kapılar binanın özgün, ahşap kapılarıdır. Arka cepheye açılan, çift kanatlı, ahşap bir pencere bulunur. İç mekanda, pencerenin üzerine kapanan metal kapaklar vardır. Dış mekanda; günümüzde mevcut olmayan metal kepenklere ait menteşeler bulunur. Pencerelerdeki sövelerde bozulmalar vardır.

307 Mekanı:

Sofadan ahşap bir kapıyla girilir (Resim 4.93). Günümüzde depo olarak kullanılır. Özgün kullanımında binanın odalarından biri olmalıdır. Döşemesi ahşap kaplamadır. Tavani bağdadi sıvalıdır. Tuğla duvarları sıvalıdır. 306 ile arasında çift kanatlı ahşap bir kapı vardır. Arka balkona da çıkış bu mekandan olur. Balkona çıkış kapısı, üst bölmesi camlı ahşaptır (Resim

4.94). Günümüzde oldukça yıpranmış ve rutubetten dolayı çürümüş olan kapı, 12.5 cm'lik bir eşiğe oturur. Balkonun döşemesi odaninkine göre 11 cm. yukarıdadır. Balkon kapısının yanında bulunan pencere 306 'daki pencere ile aynı özellikleri taşır (Resim 4.95). Odanın tavanında 13 cm. genişliğinde ahşap bir profil dönmektedir. Tavan sıvası bozulmuş, yer yer dökülmüştür. Balkonda kullanılan dökme demir korkuluk köprüde kullanılanla aynıdır (Şekil 4.2).

Dördüncü Kat:

401 Mekanı:

Binanın ana merdivenin ulaştığı, diğer mekanlara açılan bir sofa niteliğindedir. Bu katta sahanlık yoktur. Merdivenin son basamağına oturan kapılar sofaya açılır (Resim 4.96). Döşmeden net yükseklik 284 cm'dir. Dikdörtgen planlıdır. Günümüzde kullanılmamaktadır. Ahşap bir bölücü ile merdiven sahanlığından ayrılır (Resim.4.97). Bu bölücünün merdivenle buluştuğu noktada iki ahşap kapı mekana doğru açılır. Döşemesi ahşap kaplamadır. Tavan bağdadi sıvalı, sade, beyaz boyalıdır. Kuzeybatı duvarında dolaplar (yükçük) vardır (Resim 4.98). Bu dolapların birinin içine ahşap, dar bir merdiven adeta gizlenmiş olarak yerleştirilmiştir (Resim 4.99). 13 basamaklı, ahşap merdiven çatı katına çıkar. Mekan, Ahududu Sokağı'na bakan iki, arka avluya bakan diğer iki odaya olmak üzere toplam dört kapı açılır.

402 Mekanı:

401'den girilen, binanın sokağa açılan cephesinde bulunan, dikdörtgen planlı bir odadır (Resim 4.100). Döşmeden net yükseklik 278 cm.dir. Tavan bağdadi çita kaplıdır ve günümüzde bozulmuş çatıdan gelen su sızıntıları yüzünden tavanın sıvası dökülmüş, çitalar görünür olmuştur. Çatıdan gelen su, özellikle tavanı ve kısmen döşemeyi bozmuştur (Resim 4.101). Acil bakıma ihtiyacı vardır. 403 ile çift kanatlı bir kapı ayrılır. Döşeme ahşap kaplamadır. Ahududu sokağı'nı gören, çift kanatlı bir penceresi vardır. Pencere boşluğu, döşmeden 51 cm. yüksekliğinde bir parapete oturur, yüksekliği ise 98.5 cm.dir. Pencere boşluğu, 115 cm. genişliğindedir. Pencere boşluğunun iki yanında 23 cm.lik söveler bulunur. Söveler zaman içinde yıpranmış, katmanlara ayrılmıştır. Pencerenin önünde söveye yerleştirilmiş metal yatay çubuklar korkuluk görevini görür. Ayrıca pencereleri sabitlemek için kullanılan metal kancalar da günümüzde mevcuttur (Resim 4.102). Duvarlar sıvalı,

boyalıdır (Resim 4.103).

403 Mekanı:

401'den girilen, dikdörtgen planlı odadır. 402 no'lu odayla arasında bir kapı bulunmaktadır. Geçmişte yaşama mekanı olarak kullanılıyor olmalıdır. Çift kanatlı iki penceresi vardır. Pencerelede binanın dış cephesinde günümüzde mevcut olmayan, ahşap kepenklere ait kasalar görülebilir. Bu kepenklerin benzerlerini, günümüzde Beyoğlu (İngiliz) Hastanesi'nde görebiliriz (Resim 4.104). İçerde, pencerelerde metal kapaklar mevcuttur (Resim 4.105). Bu metal kapakları durdurmak için demir kollar bulunur. İç mekanda, pencerelerin üstünde dökülen sıvadan ortaya çıkan basık tuğla kemeri görebiliriz. Söveye yerleştirilmiş, yatay iki çubuk korkuluk görevini görür (Resim 4.106).

Tavan, tekne tavan benzeri bağdadi çitalarla kurulmuştur. Çatının bozulması sonucu neme maruz kalmış ve ciddi hasarlar meydana gelmiştir (Resim 4.107). Tavan kaplaması çürümüş ve tavan örtüsü yer yer açılmıştır. Döşmeden net yükseklik 278 cm'dir. Döşeme kaplaması ahşaptır. Duvarlar sıvalıdır.

404 Mekanı:

401 nolu mekandan ahşap bir kapıyla girilir. Geçmişte, bu katın wc'si olarak kullanılmıştır. Günümüzde boş durmaktadır. Lavabo ve tuvaletin bulunduğu iki ayrı mekan olarak ayrılır. İlk mekanın döşmeden net yüksekliği 240 cm'dir. Döşeme kaplaması ahşaptır, mekan ahşap bir süpürgelik dönmektedir. Tavan ahşap kaplamadır. Döşemesi bu bölümden 16 cm. yukarıda olan diğer bölüme ahşap bir kapı açılır. Binanın diğer helalarında görülen, havalandırmaya açılan, giyotin bir pencere bulunur. Duvarları döşmeden 55 cm. yüksekliğe kadar çini kaplıdır. Çini kaplamadan geriye kalan bölüm sıvalıdır (Resim 4.108). Döşmeden net yükseklik 228 cm'dir.

405 Mekanı:

401 no'lu mekandan girilir. Özgün ahşap kapısı mevcut değildir. Bir dönem mutfak olarak kullanılmış olmalıdır. İki bölmeden oluşur (Resim 4.109). Bölmeleri ayıran ahşap karkas duvarın üzerinde ahşap bir kapı ve 19 cm'lik bir kot farkı bulunur. İkinci bölümde arka avluya açılan bir pencere bulunur (Resim 4.110). Bu pencere, 404'teki pencerelerin aynısıdır. Mekanın duvarları tuğla, tavanı bağdadi sıvalıdır. Döşemesi molozla örtülmüş çini kaplamadır. Çini kaplama orijinal ahşap kaplama üstüne sonradan uygulanmıştır. 402 no'lu odada görüldüğü gibi, tavan kaplaması çatının eğimine uyumlu bir şekilde üretilmiştir. Tavandaki

bağdadi sıva çok yıpranmıştır, yer yer dökülmüştür . İlk bölümün döşemedi net yüksekliği 261 cm.'dir. Diğer bölümün ise 242 cm.dir.

406 Mekanı:

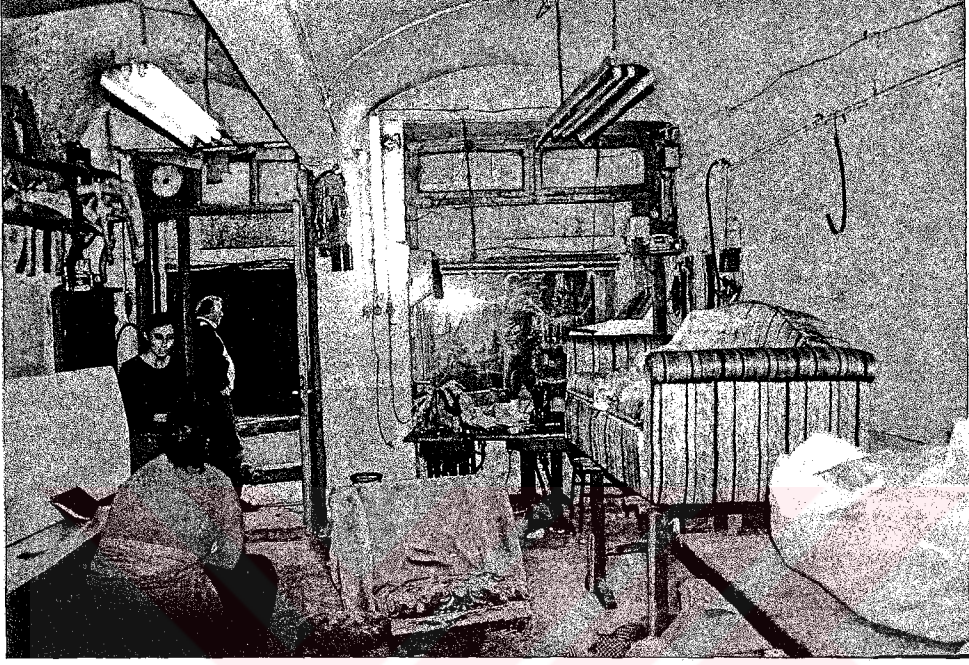
401 nolu mekandan ahşap bir kapıyla girilir. Binanın arka avlusuna bakan bir odadır (Resim 4.111). 403'le benzerlikler taşır. Tavanı bağdadi çitalardan oluşturulmuş bir tekne tavan gibidir. Oldukça yıpranmış olan tavan kaplamasından çatı konstrüksiyonu görülür (Resim 4.112). Sıvalar dökülmüş, tuğla örgü kısmen meydana çıkmıştır. Döşeme kaplaması ahşaptır. Odanın en yüksek noktası döşemedi 285 cm.dir. Arka cepheye açılan iki penceresi bulunur. Pencere, döşemedi 47 cm yüksekliğinde bir parapete oturmuşlardır. İç mekanda pencereler üzerine kapanan metal kapaklar vardır. Dış mekanda izleri olmasına rağmen, metal kepenkler günümüzde mevcut değildir. Pencereyi çevreleyen sövelere takılmış metal çubuklar, korkuluk görevi görürler. Pencere yükseklikleri, oda yüksekliklerinde olduğu gibi, diğer katlara oranla daha alçak tutulmuştur.

Çatı Katı:

Kare planlı, merdiven boşluğuna bakan bir mekan ve iki çatı arasından oluşur (Resim 4.113). 401'den 13 basamaklı, dışardan kolay algılanmayan ahşap bir merdivenle ulaşılır. Merdiven, 4. kattaki dolap sırasının içine gizlenmiştir. Merdivenin mekana ulaştığı noktada küçük bir korkuluk bulunur (Resim 4.114). Özgün kullanımı çatıya çıkmaya yarayan, bir ara mekan niteliğinde olmalıdır. Günümüzde boş durmaktadır.

Tavanı çatının eğimine uyan, çatının formunu içe yansıtan bir örtüdür (Resim 4.115). Ahşap tavan bağdadi sıvalıdır. Döşemedi net yükseklik 180 cm., en düşük nokta ise 140 cm'dir. Döşeme ahşap kaplamadır. Ana merdiven boşluğundan bölücü bir ahşap eleman ile ayrılır. 120 cm. genişliğinde çift kanatlı bir pencere, bu bölücü elemanı ortalayacak şekilde merdiven boşluğuna açılır. Pencerenin içine oturduğu boşluğun iki yanında özgün iki dikme bulunur. Bölücünün dış yüzünde özgün ahşap korkuluk yer alır. Döşemedi 75 cm. yüksekliğinde olan bu korkuluk toplam 25 parçadan oluşur (Resim 4.116).

Mekandan karşılıklı çatı aralarına geçilen iki kapı vardır. Bunlardan ön cepheye yakın olanının kapısı mevcut değildir. Çatı araları oldukça bozulmuş, hasar görmüştür (Resim 4.117). Bunun nedeni, yağmur ve kar sularının dayanıklılığını kaybetmiş ahşap çatı örtüsünden içeri sızmasıdır. Çatı kaplaması olan alaturka kiremitler dökülmüş ve döşemeyi kaplamıştır. Her iki çatı arası mekanda da, çatıya açılan birer kapak bulunur (Resim 4.118).

Resim 4.4 Zemin katta yer alan döşemeci dükkanı (Z01).

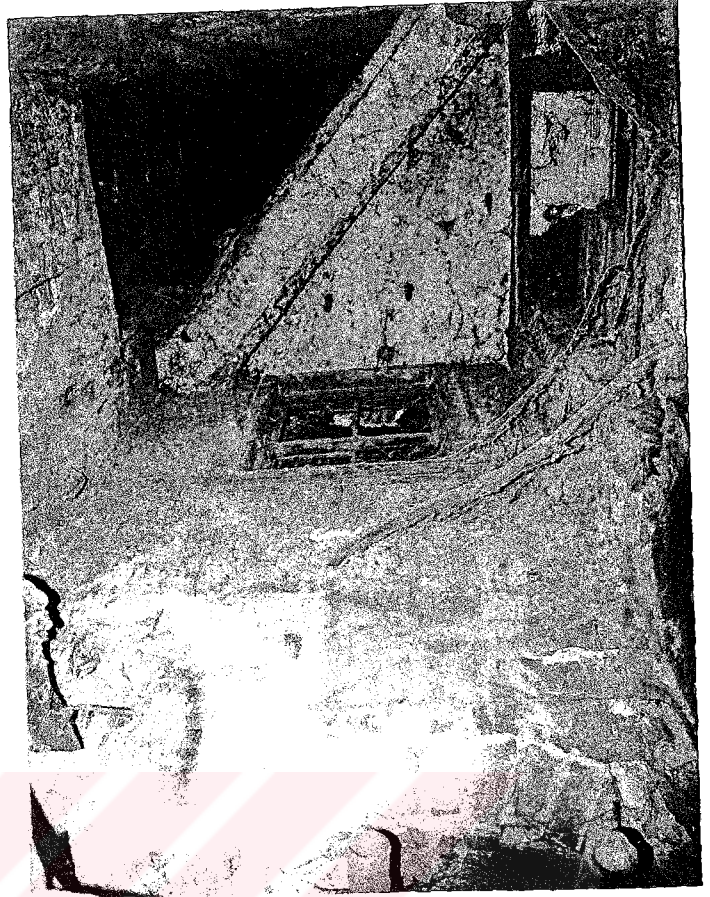
Resim 4.5 Z01 mekanının beşik tonoz örtüsü.

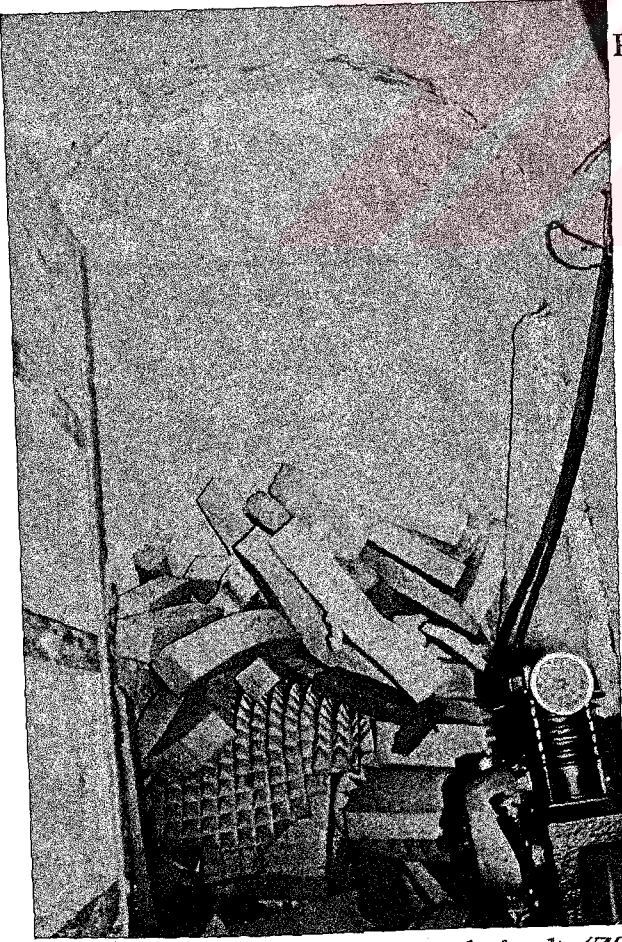
Resim 4.6 Z01 mekanından koridora açılan kapı

Resim 4.7 Döşemeci dükkanı arkasındaki Z02 mekanı.

Resim 4.8 Z02'den havalandırma boşluğuna bakış.

Resim 4.9 Z08'deki merdivenlerin altı (Z03).

Resim 4.10 Z05 mekanında yer alan dolap nişi ve beşik tonoz örtü.

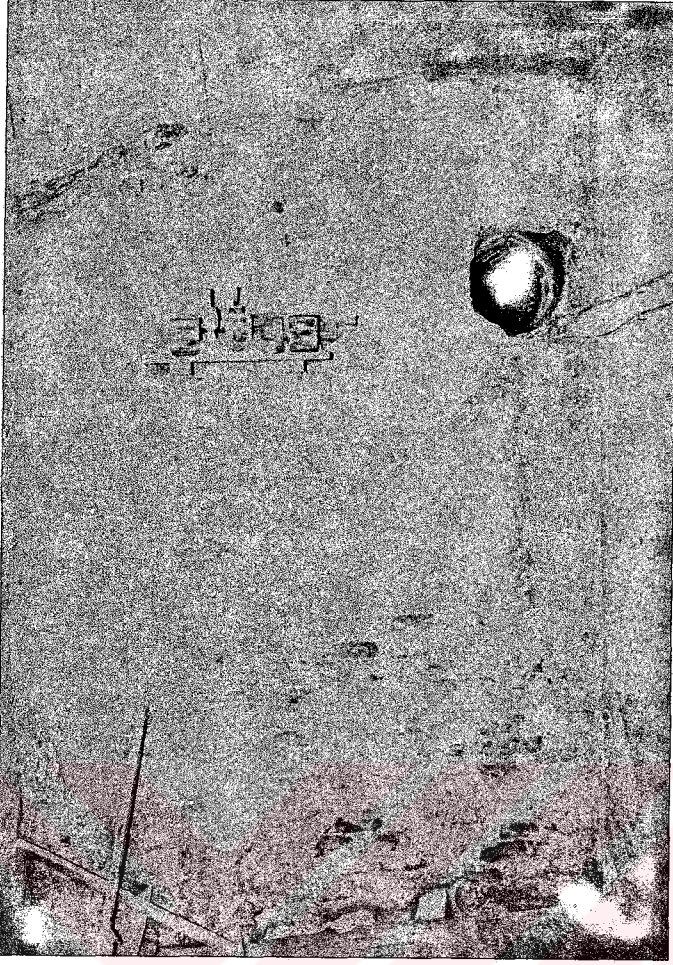
Resim 4.11 Z05 mekanının dolap nişi.

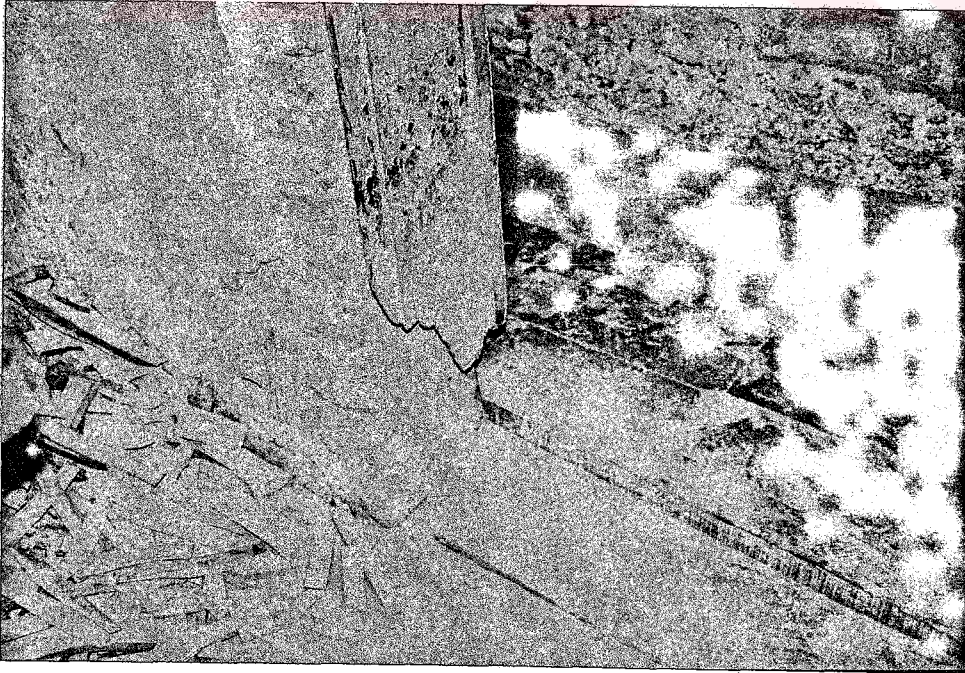
Resim 4.12 Z06 mekanını Z11'den ayıran muhdes tuğla duvar.

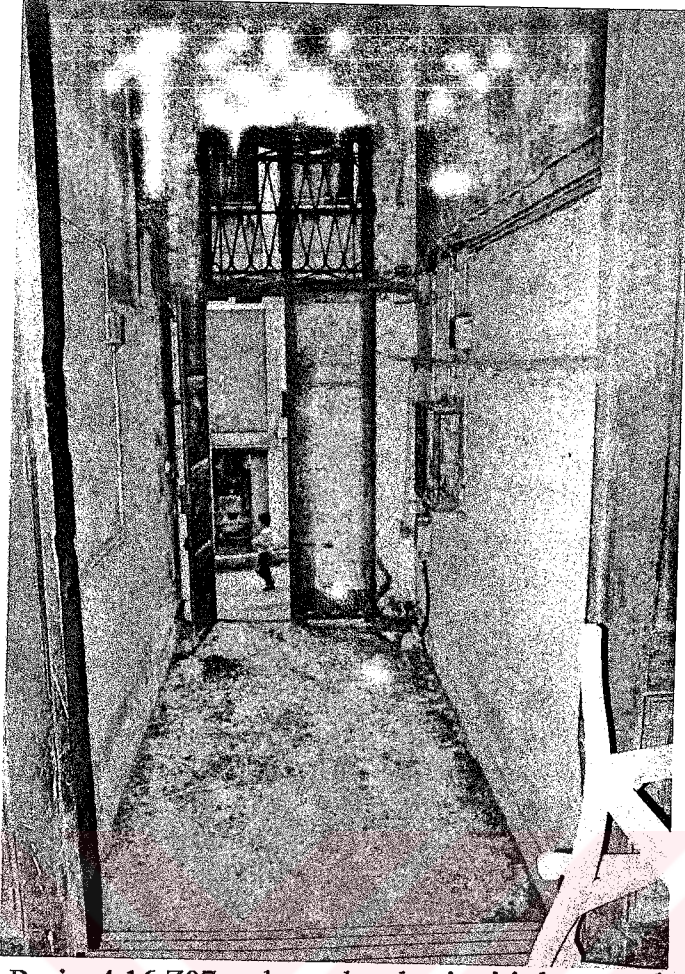
Resim 4.13 Z06 mekanının avluya bakan penceresi.

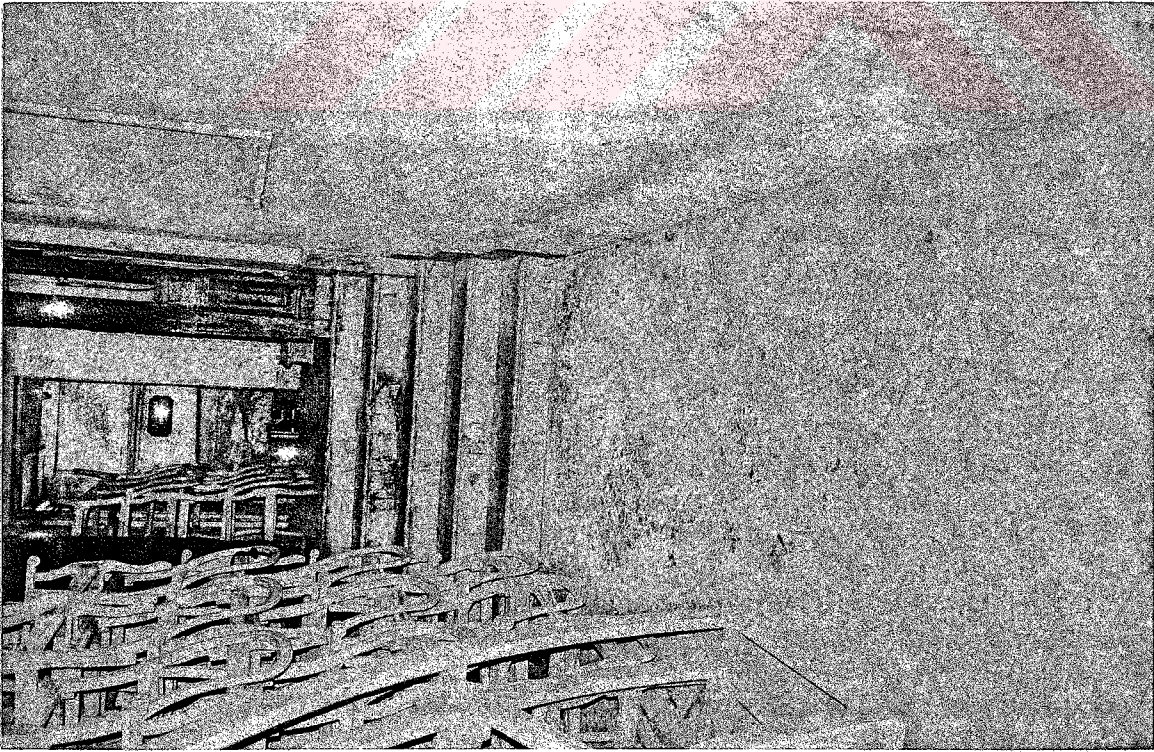
Resim 4.14 Z06 mekanının güneybatı duvarı.

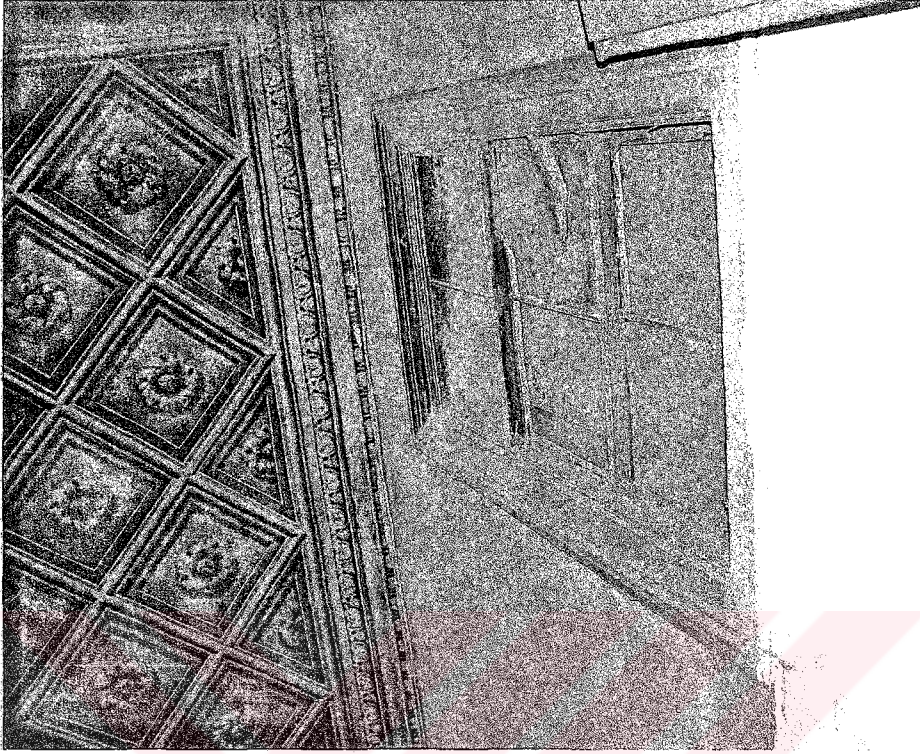
Resim 4.15 Z06 mekanının eşiği ve bozulmuş kapı pervazı.

Resim 4.16 Z07 mekanından demir giriş kapısına bakış.

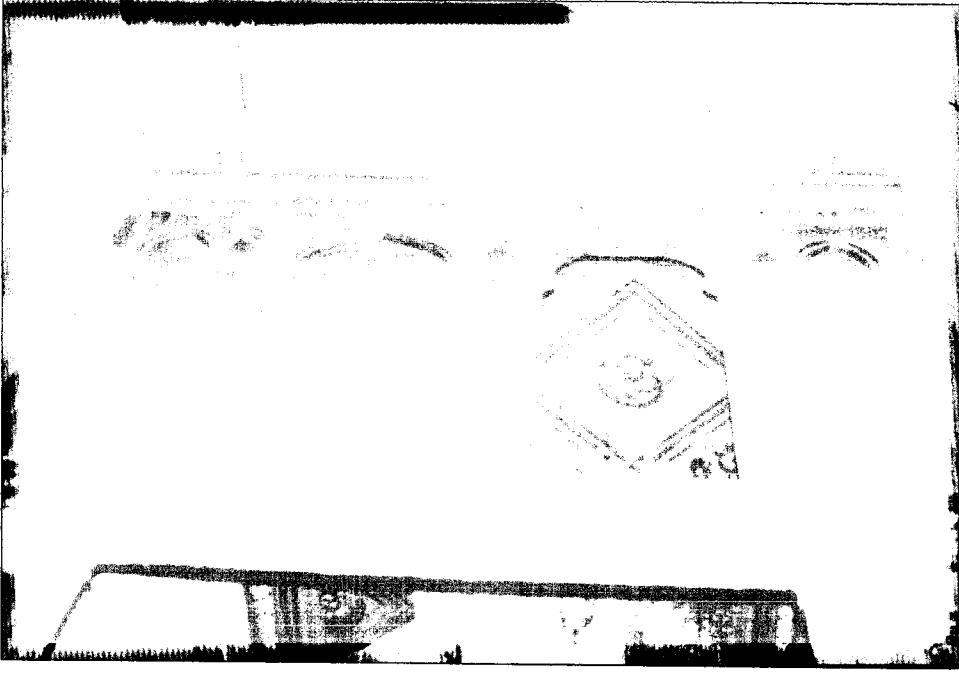
Resim 4.17 Z07 mekanının bozulmuş mermer döşemesi.

Resim 4.18 102'den Z07'ye açılan iç pencere.

Resim 4.19 Z07 ile Z08 arasında yer alan ahşap kapı ve tavandaki kalemişi.

Resim 4.20 Z07 ile Z08'i ayıran kapıdan ayrıntı.

Resim 4.21 101 merdiven holüne çıkan masif mermer basamaklar.

Resim 4.22 Z08 mekanının tavanında yer alan bozulmuş kalemişi dekorasyon.

Resim 4.23 Z08'den Z09'a geçiş merdiveni.

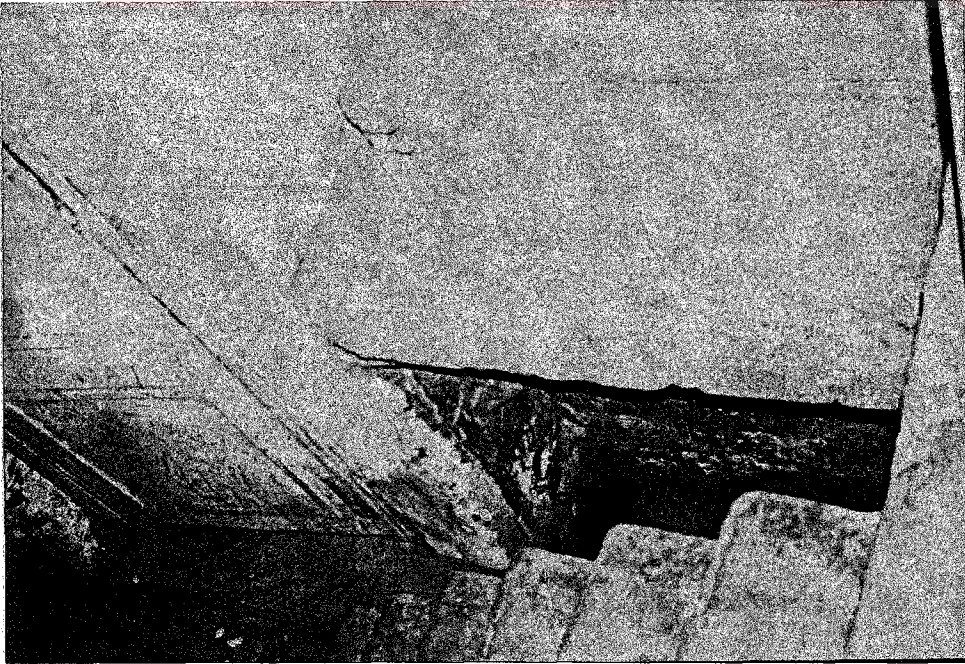
Resim 4.24 Z08 ile Z09'u ayıran ahşap bölücü ve basamaklar.

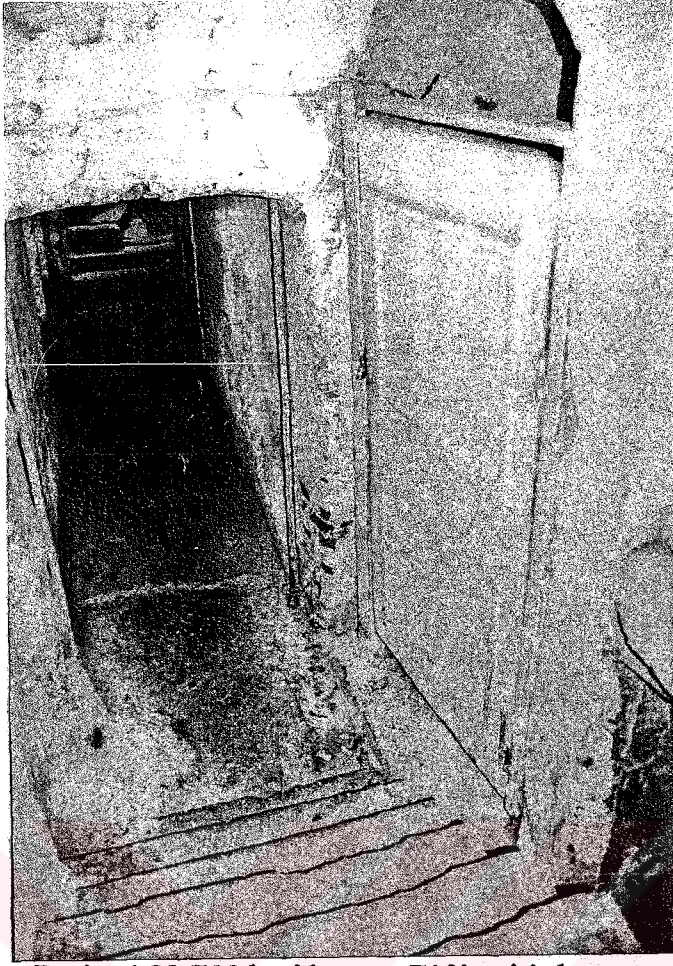
Resim 4.25 Z08'den avluya çıkış koridoru olan Z09 mekanının beşik tonoz örtüsü.

Resim 4.26 Z09'dan Z11'e açılan ahşap kapı.

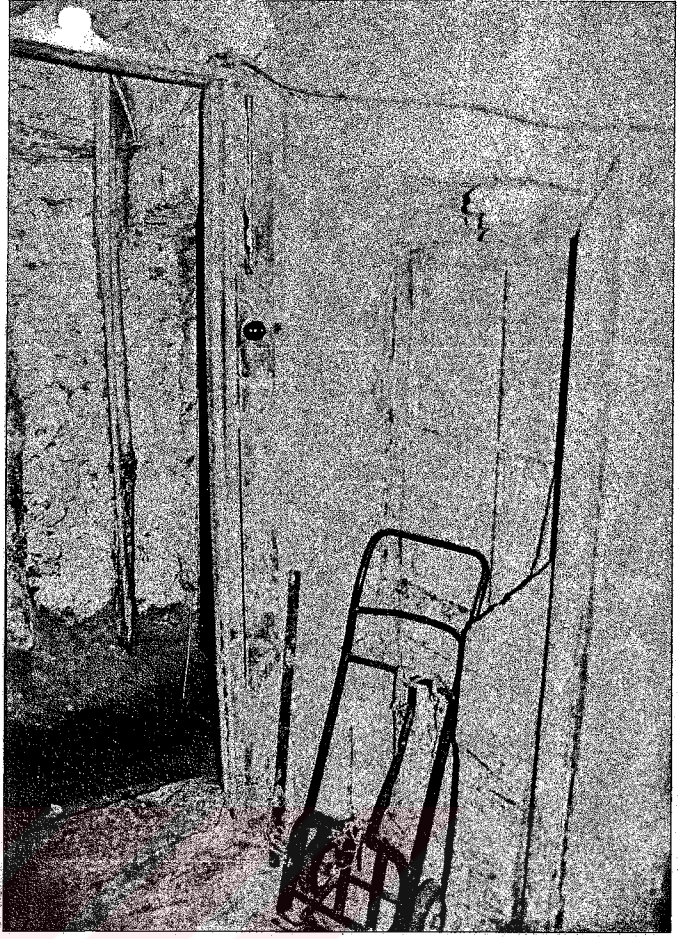
Resim 4.27 Z09'a iniş basamakları ve döşeme parçası.

Resim 4.28 Z09 koridoru ve Z10'a giriş kapısı.

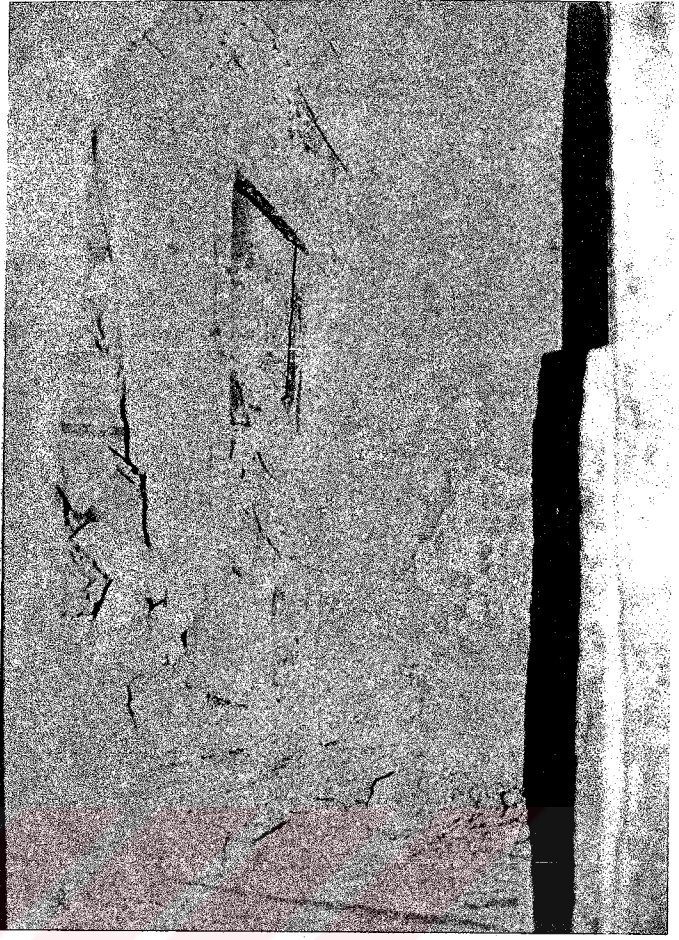
Resim 4.29 Z10'nun girişine bakış.

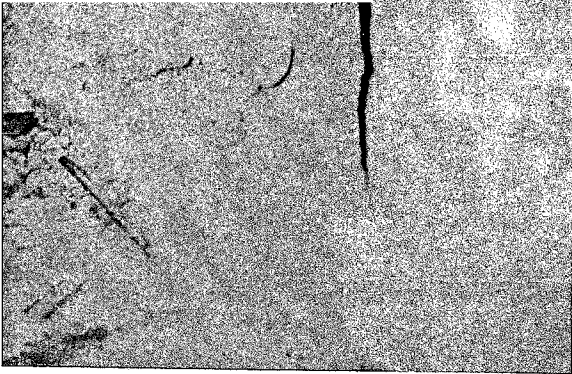
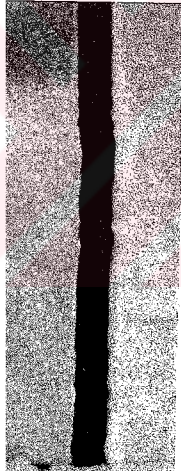
Resim 4.30 Z10 ile Z11'i ayıran ahşap kapı.

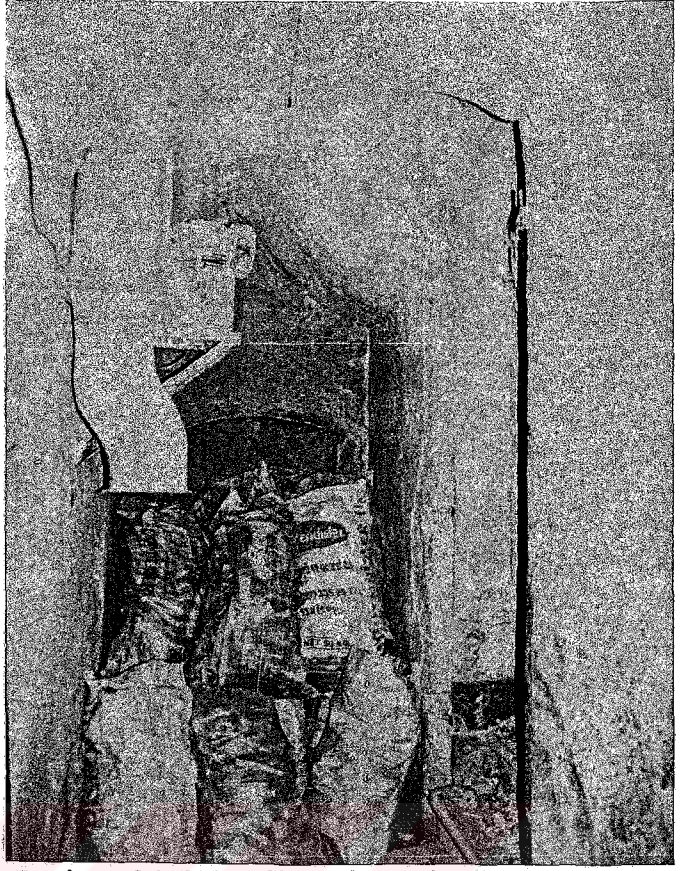
Resim 4.31 Z10'da bulunan mermer basamaklar ve bozulmuş döşeme.

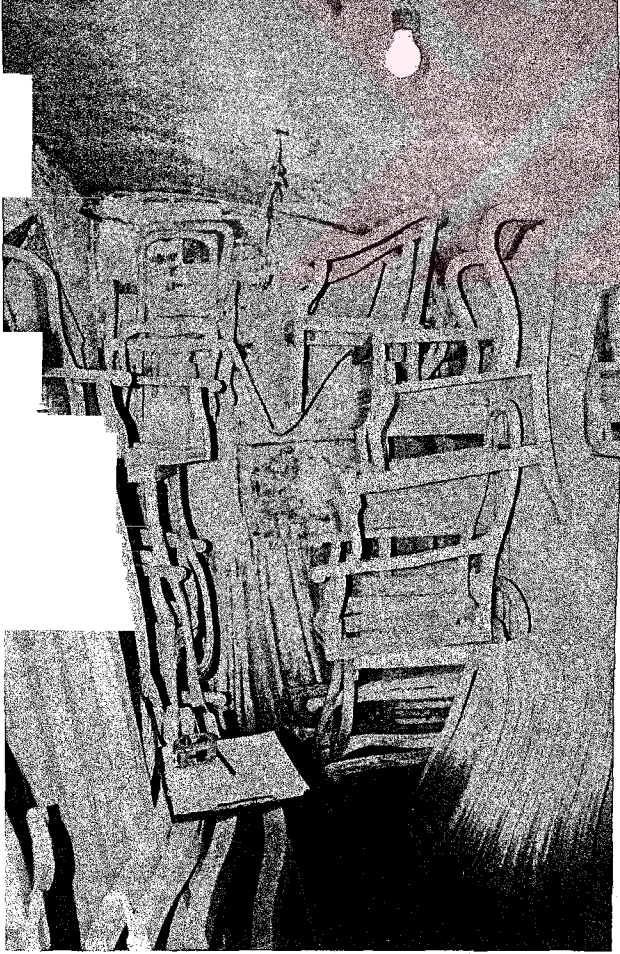
Resim 4.32 Z10 no'lu mekanda bulunan basamaklar.

Resim 4.33 Z10 no'lu mekanda bulunan basamaklar.

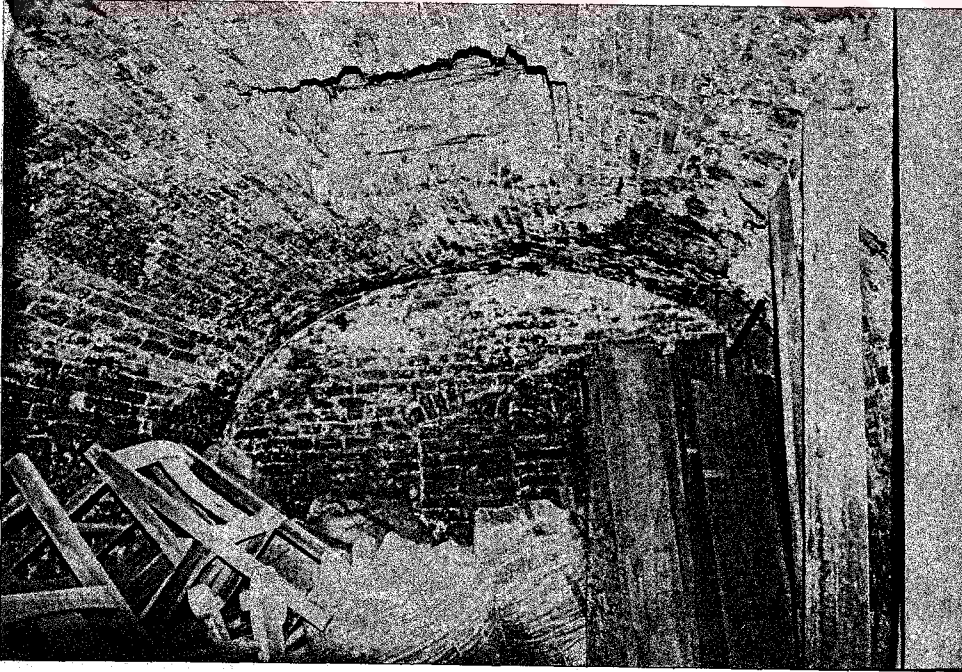
Resim 4.34 Z10 no'lu mekanın beşik tonoz örtüsü.

Resim 4.35 Z11 no'lu mekanın genel görünüşü.

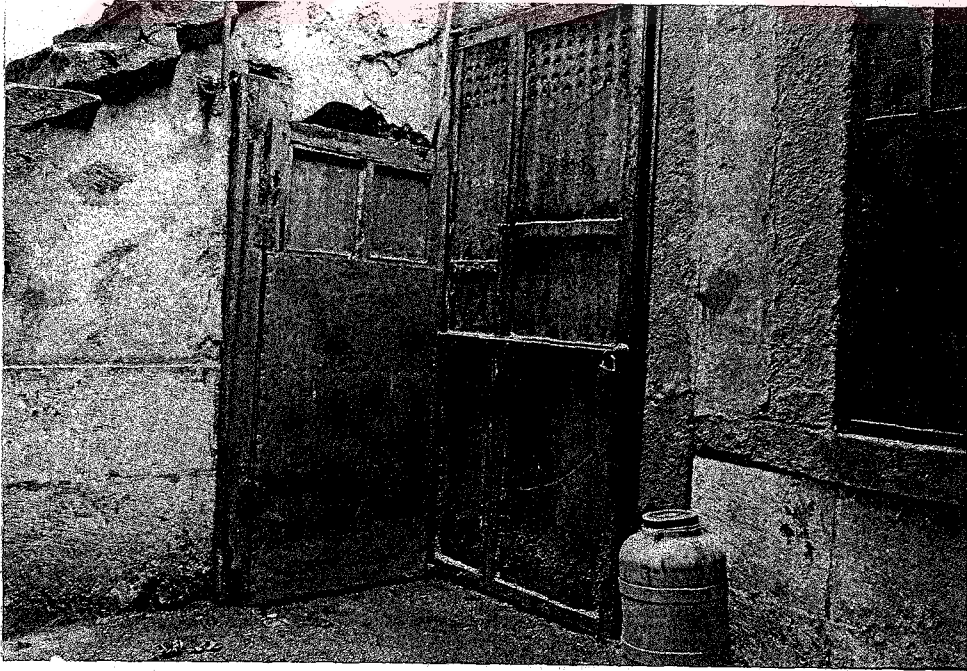
Resim 4.36 Z11 no'lu mekandan avluya açılan pencere.

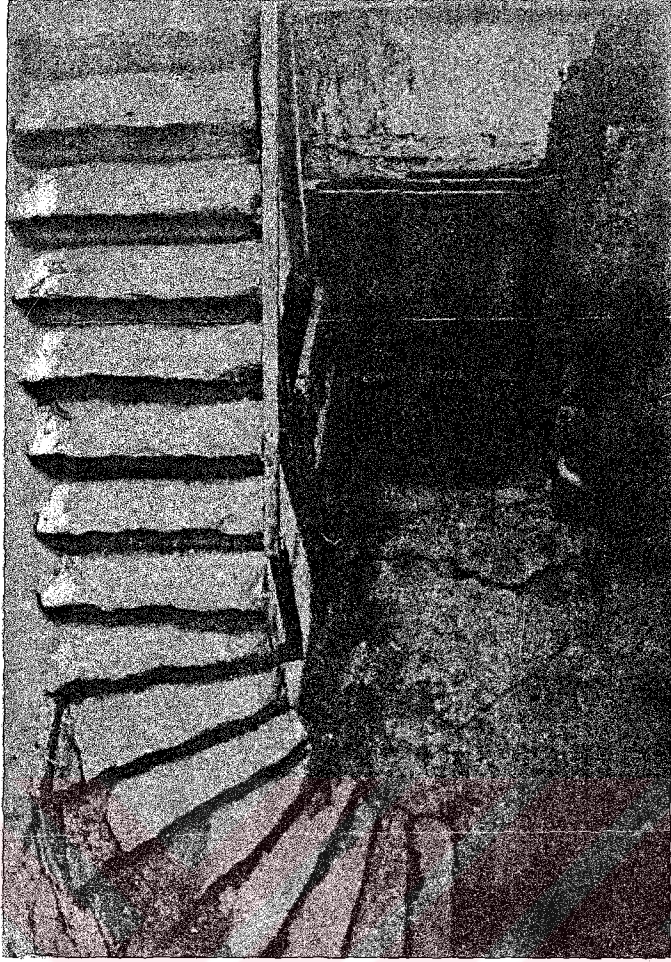
Resim 4.37 Z12 no'lu mekandan genel görünüş.

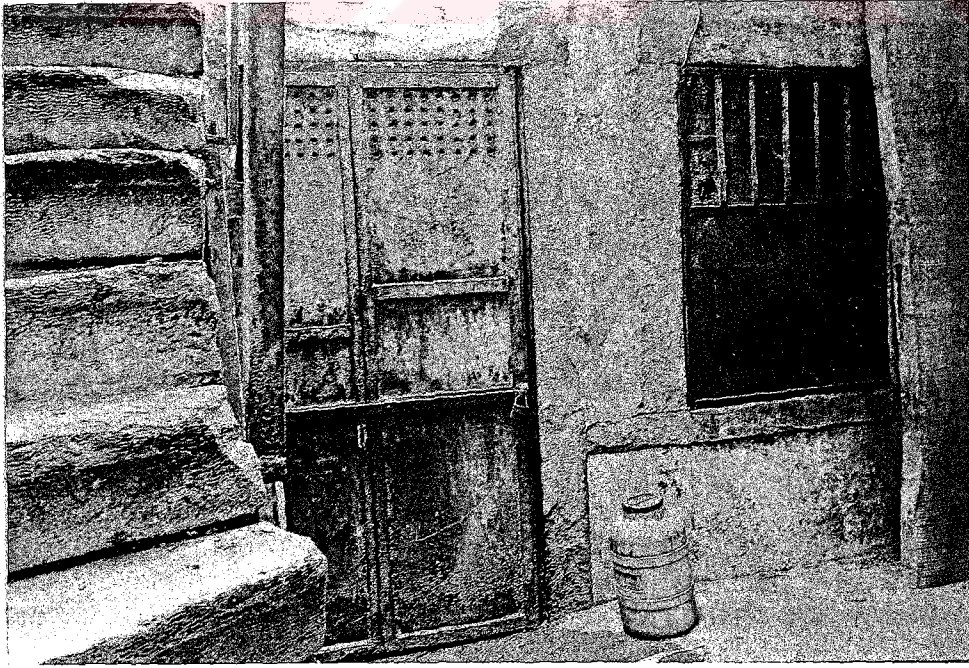
Resim 4.38 Z12 no'lu mekanın avluya açılan kapı ve penceresi.

Resim 4.39 Avludan Z13 no'lu mekana giriş.

Resim 4.40 Z13 no'lu mekanın girişi yanından marangozhaneye çıkan merdiven.

Resim 4.41 Z13 no'lu mekanın avluya açılan kapı ve penceresi.

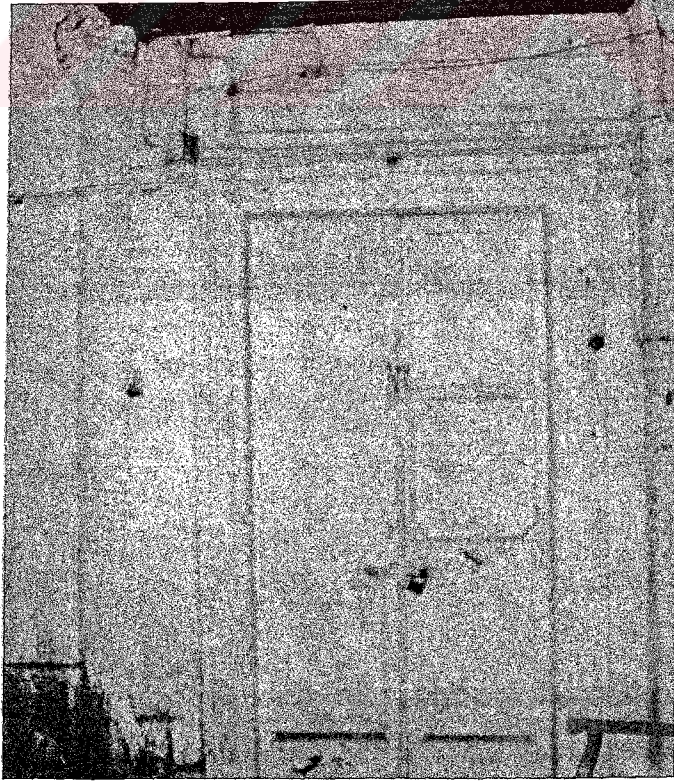
Resim 4.42 Z08 no'lu mekandan 101 no'lu merdiven holüne bakış.

Resim 4.43 101 no'lu merdiven holünde bulunan ahşap sütun başlığı.

Resim 4.44 101 no'lu merdiven holü ve ahşap sütun.

Resim 4.45 102 no'lu mekana giriş kapısı.

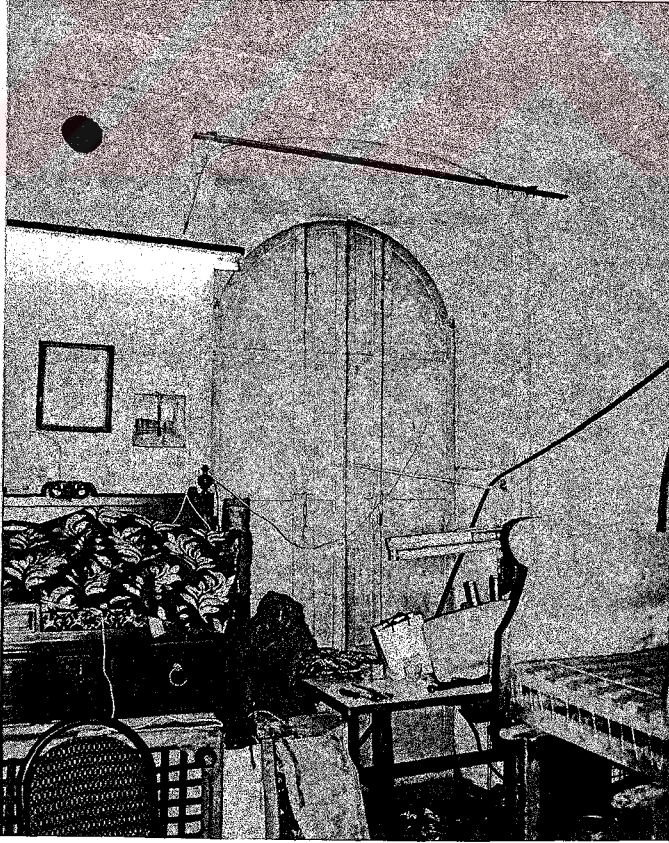
Resim 4.46 101 no'lu merdiven holünün tavan dekorasyonundan ayrıntı.

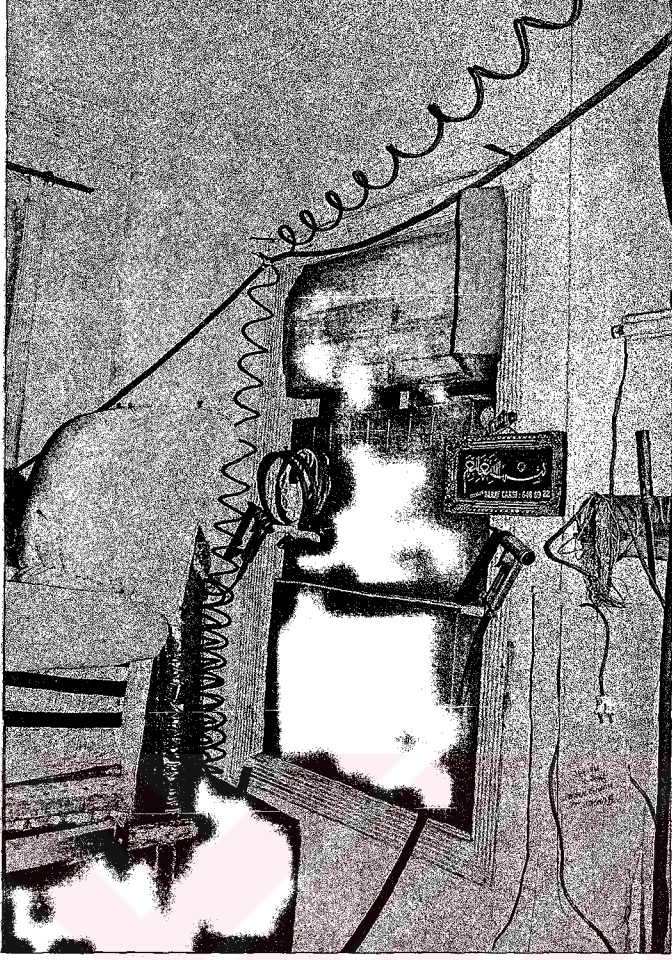
Resim 4.47 101 no'lu merdiven holünün tavanı ve ahşap sütun başlığı.

Resim 4.48 102 no'lu mekanın ahşap kapısı ve tavanı..

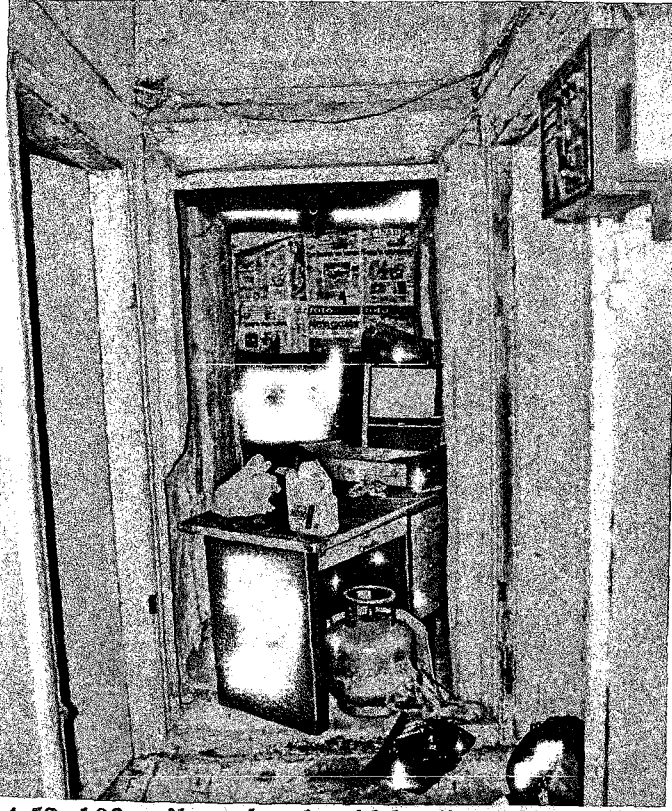
Resim 4.49 102 no'lu mekanın sokağa açılan penceresi ve metal kapakları.

Resim 4.50 102 no'lu mekannın Z07'ye açılan giyotin penceresi.

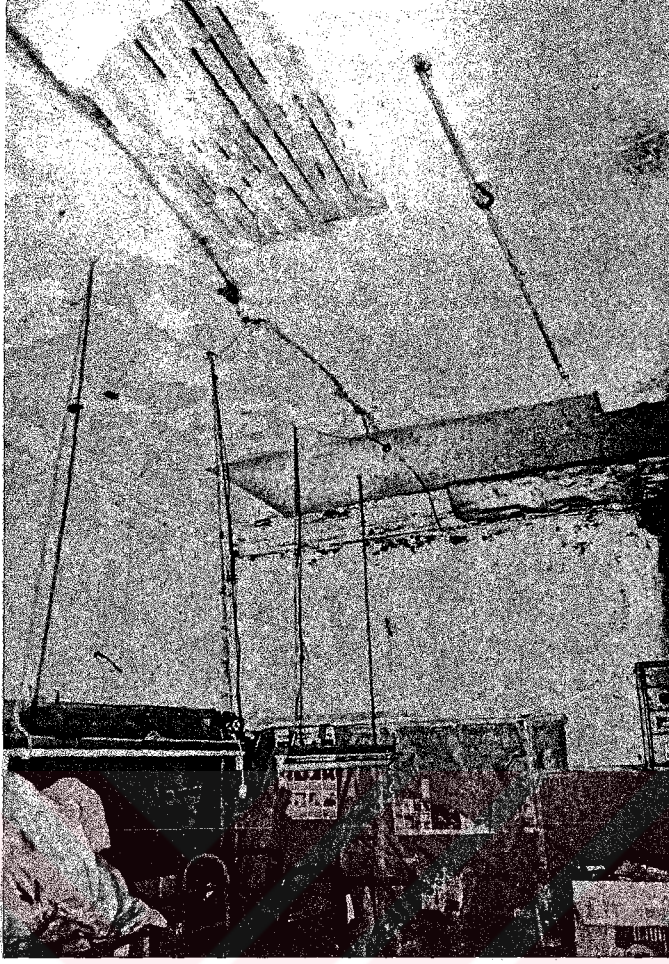
Resim 4.51 102 no'lu mekanda geçmişte mutfak nişi olarak kullanılmış olan bölüm.

Resim 4.52 103 no'lu mekandan 106 no'lu mekana bakış.

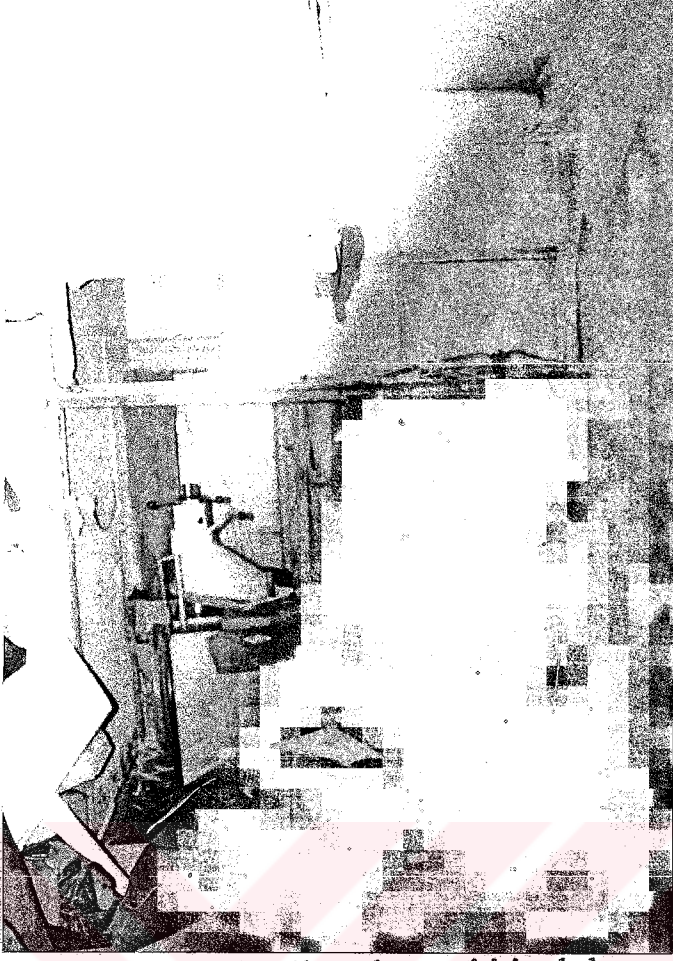
Resim 4.53 103 no'lu mekannın Z08'e bakan penceresi.

Resim 4.54 104 no'lu mekanın bozulmuş tavanından ayrıntı.

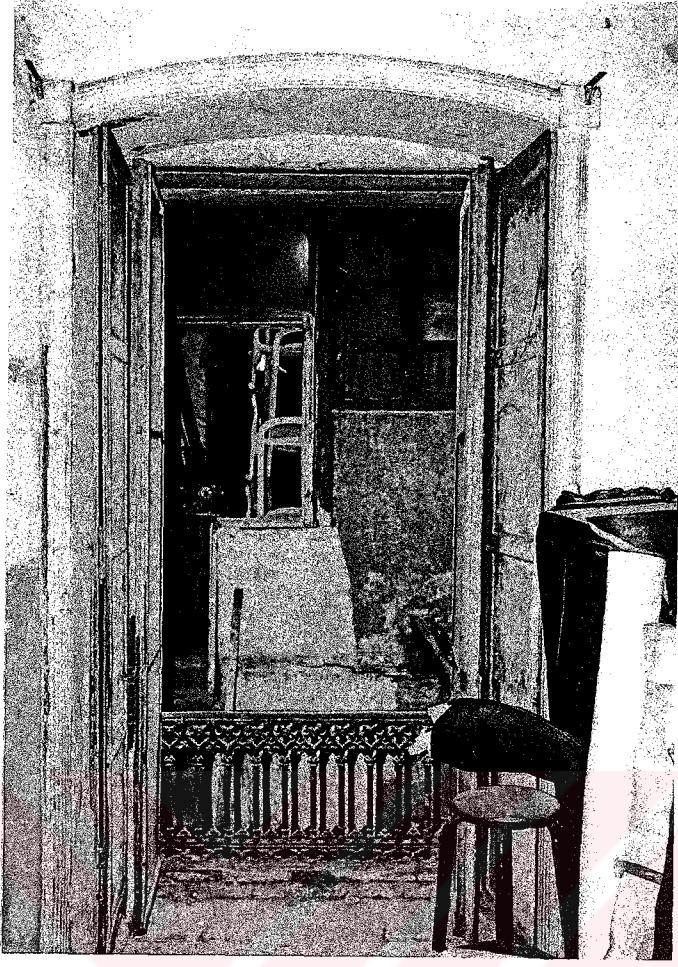
Resim 4.55 104 no'lu mekanın avluya açılan pencereleri.

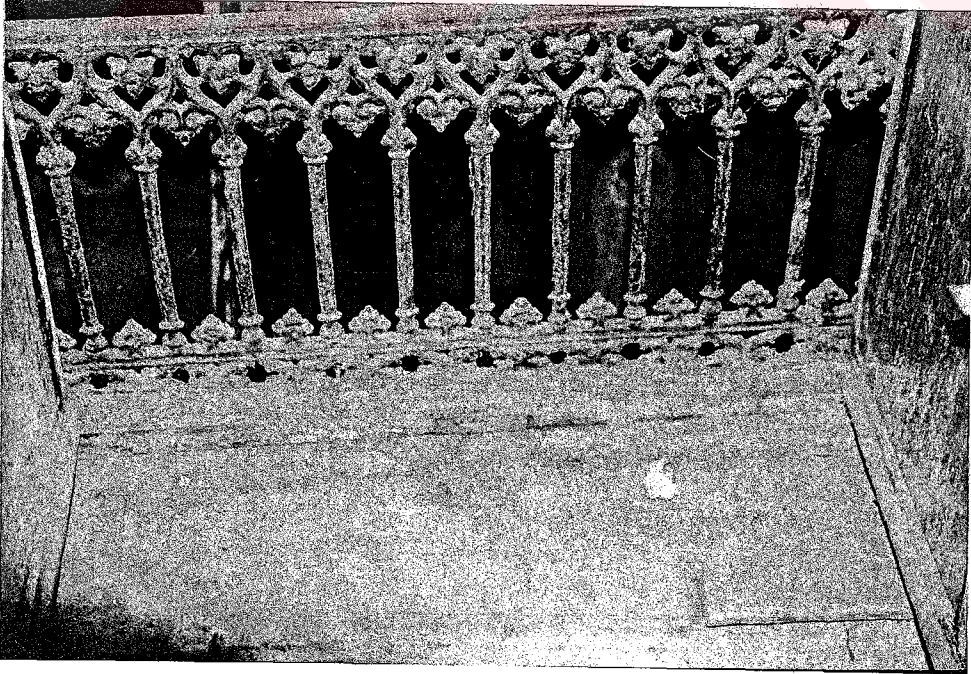
Resim 4.56 105 no'lu mekanın girişine bakış.

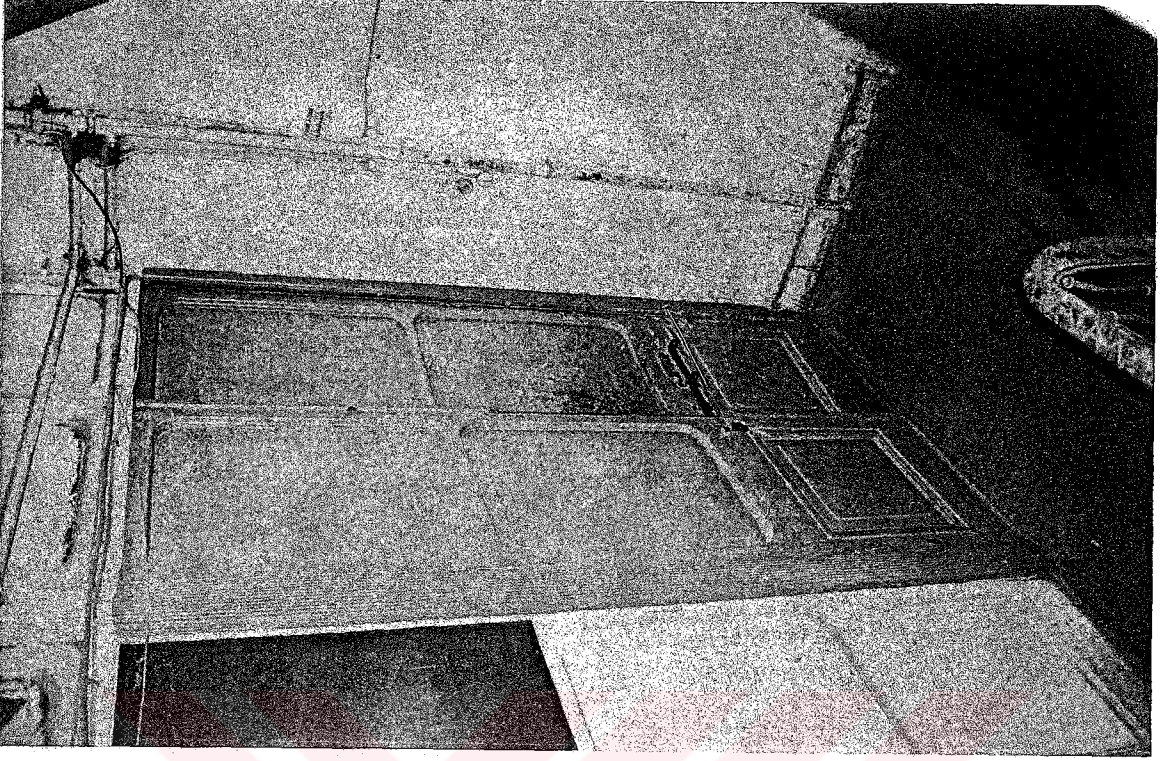
Resim 4.57 105 no'lu mekanla 104 no'lu mekanı birbirinden ayıran duvar.

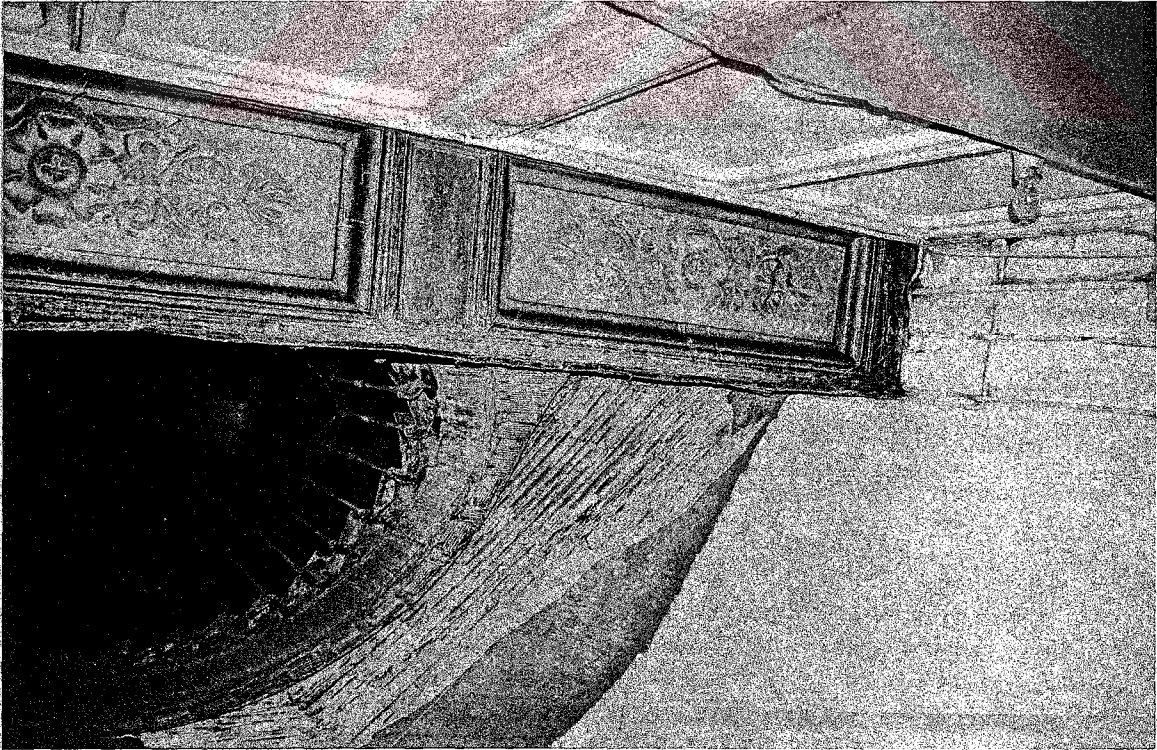
Resim 4.58 105 no'lu mekanın avluya bakan penceresi.

Resim 4.59 105 no'lu mekanın penceresinde bulunan Fransız balkon korkuluğu.

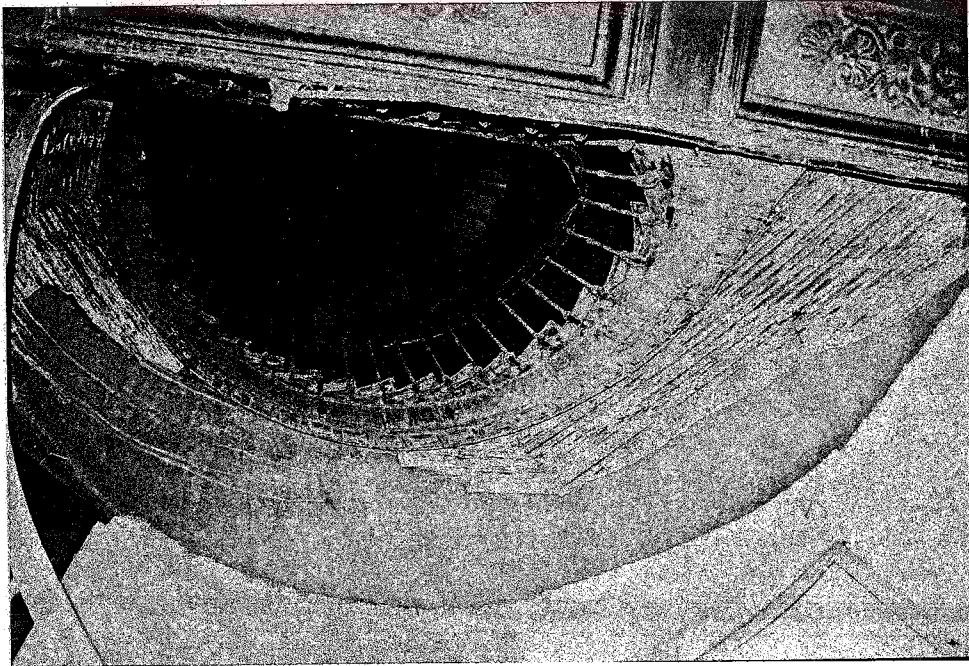
Resim 4.60 201 no'lu merdiven holünden 205'e giriş kapısı.

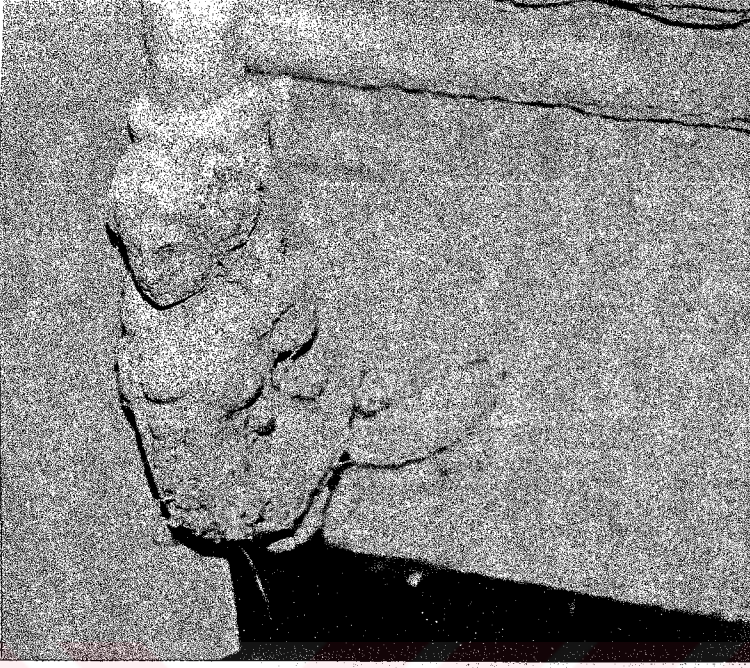
Resim 4.61 201 no'lu merdiven holünün tavanı.

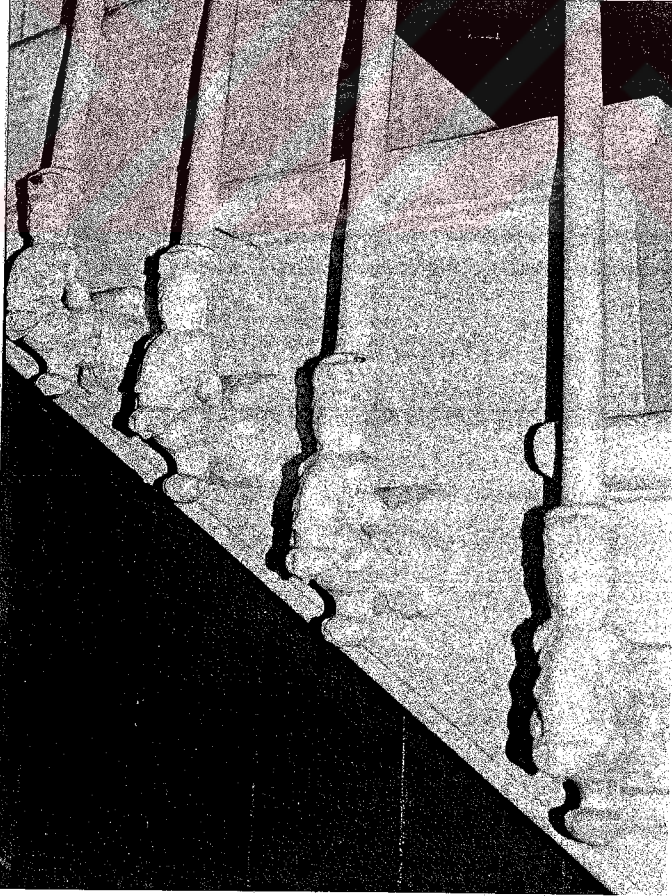
Resim 4.62 201 no'lu merdiven holünün tavan dekorasyonu.

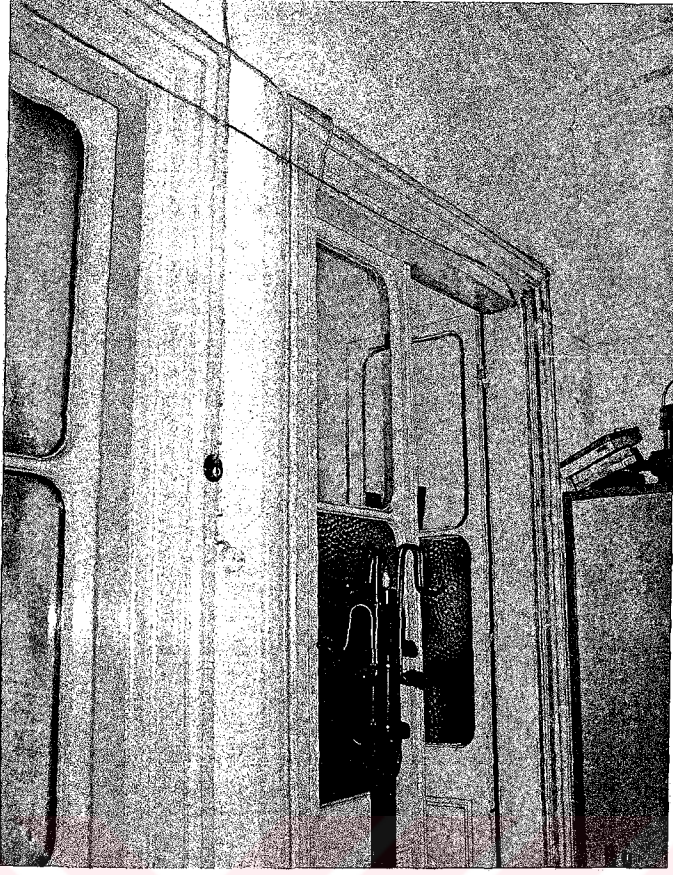
Resim 4.63 201 no'lu merdiven holü tavanı.

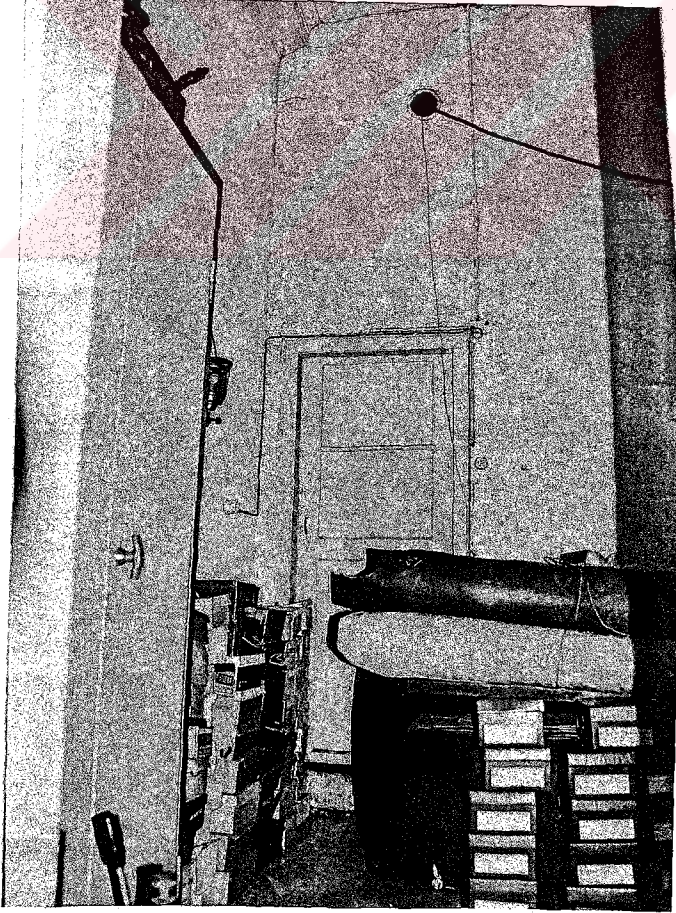
Resim 4.64 Merdiven korkuluğundan ayrıntı.

Resim 4.65 Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü'nün merdiven korkuluğundan ayrıntı.

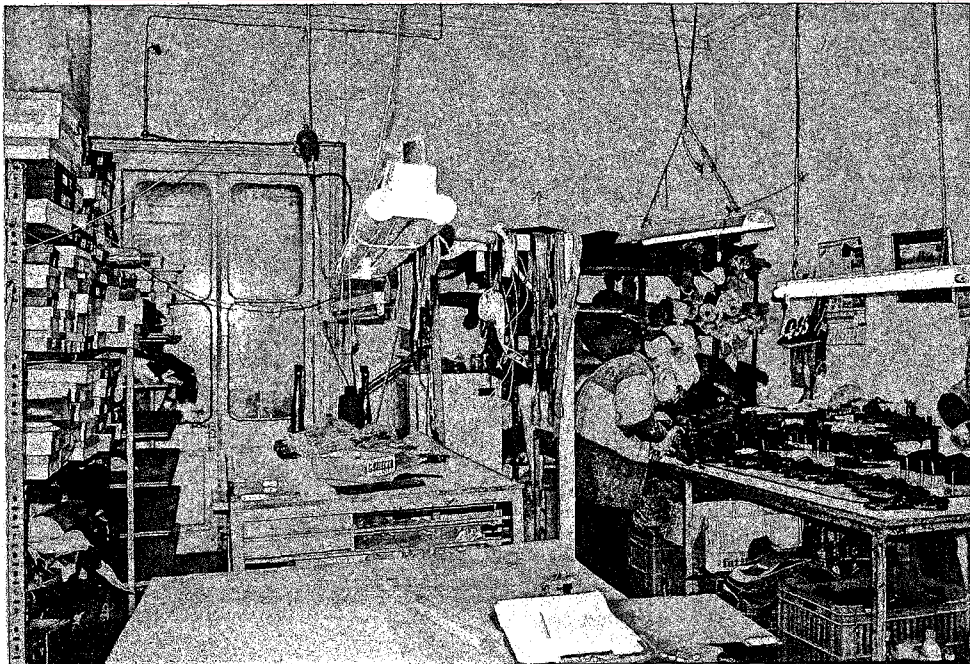
Resim 4.66 202 no'lu mekandan 203 no'lu mekannın girişine bakış.

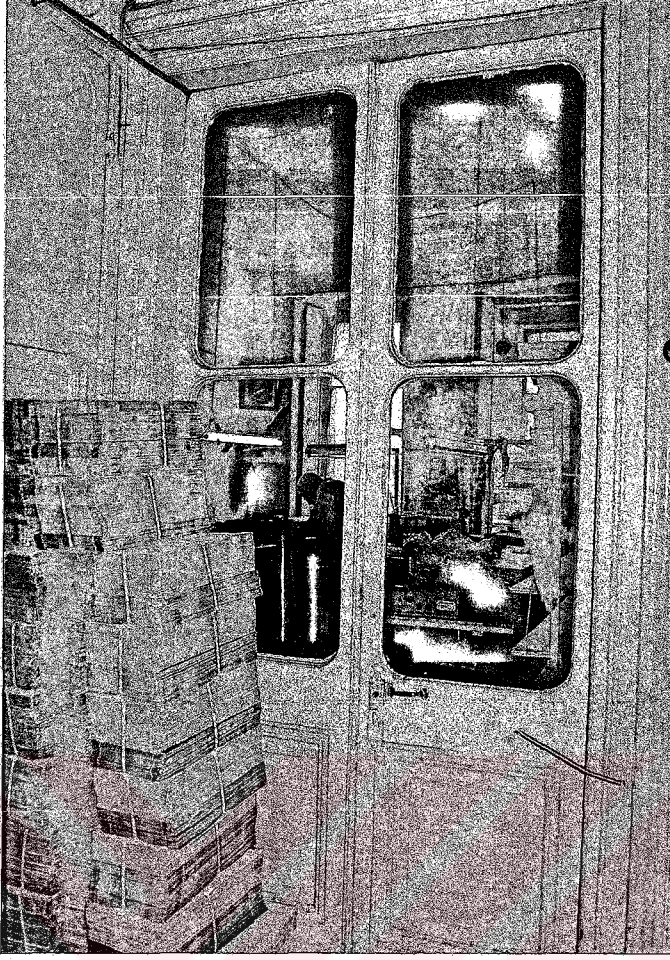
Resim 4.67 202 no'lu mekandan 206 no'lu mekana girişe bakış.

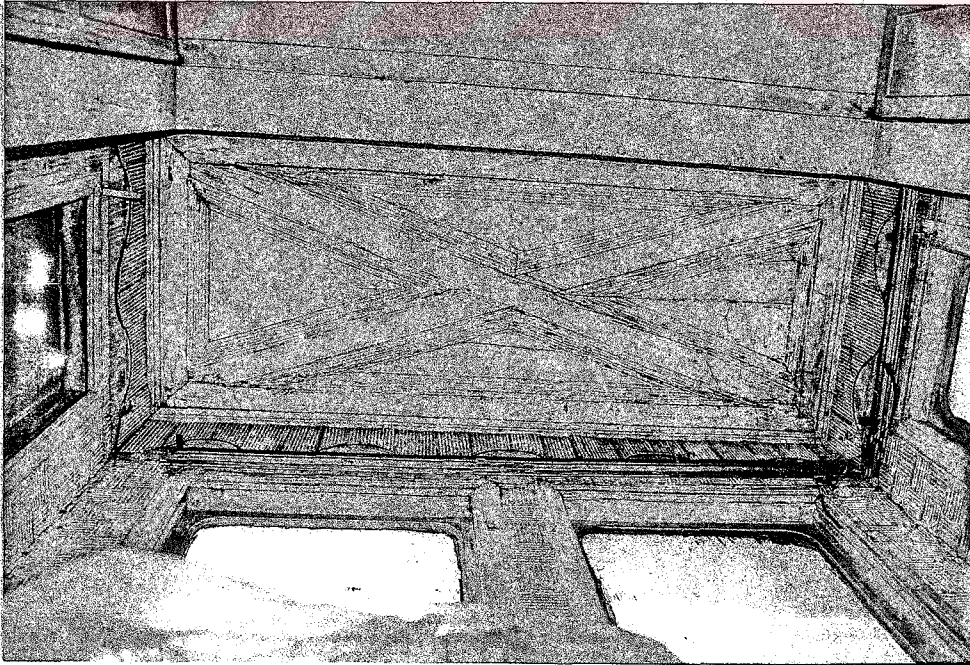
Resim 4.68 203 no'lu mekan.

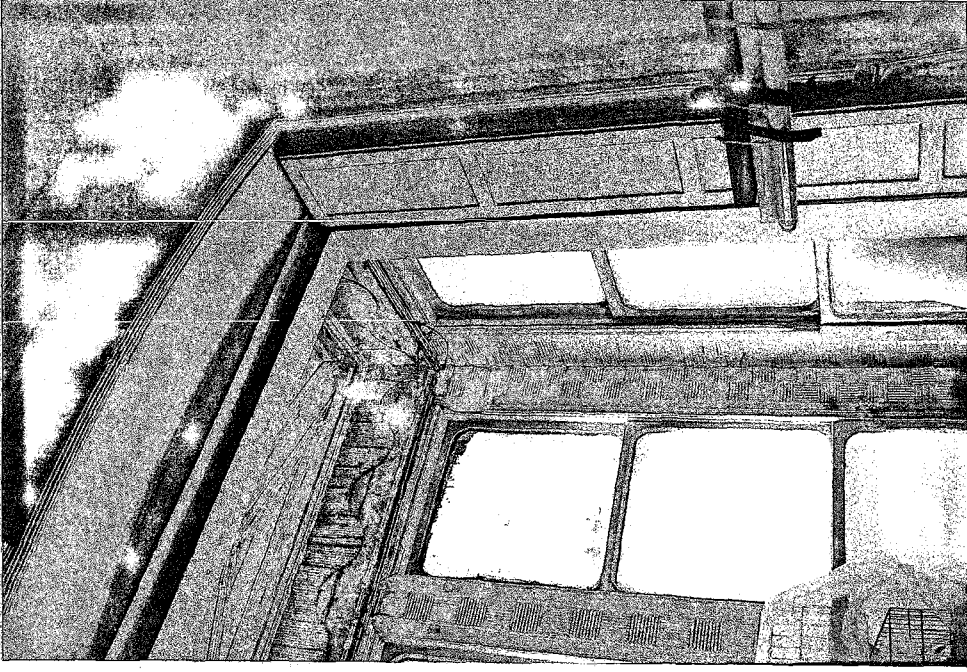
Resim 4.69 204 no'lu mekan.

Resim 4.70 204 no'lu mekannın giriş kapısı.

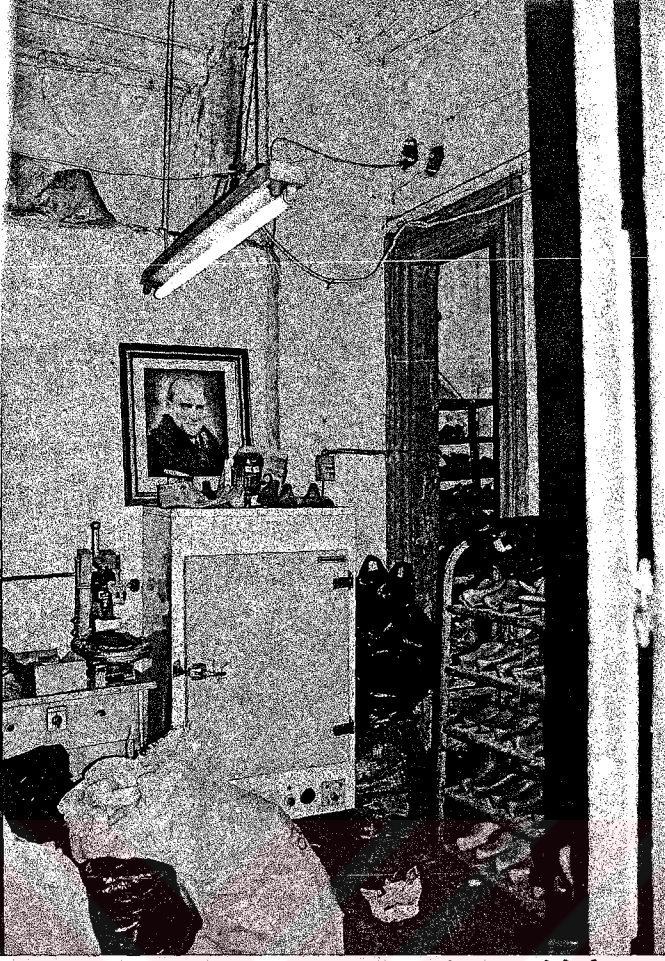
Resim 4.71 204 no'lu mekandaki cumbanın tavanı.

Resim 4.72 204 no'lu mekanda bulunan cumbadan görünüş.

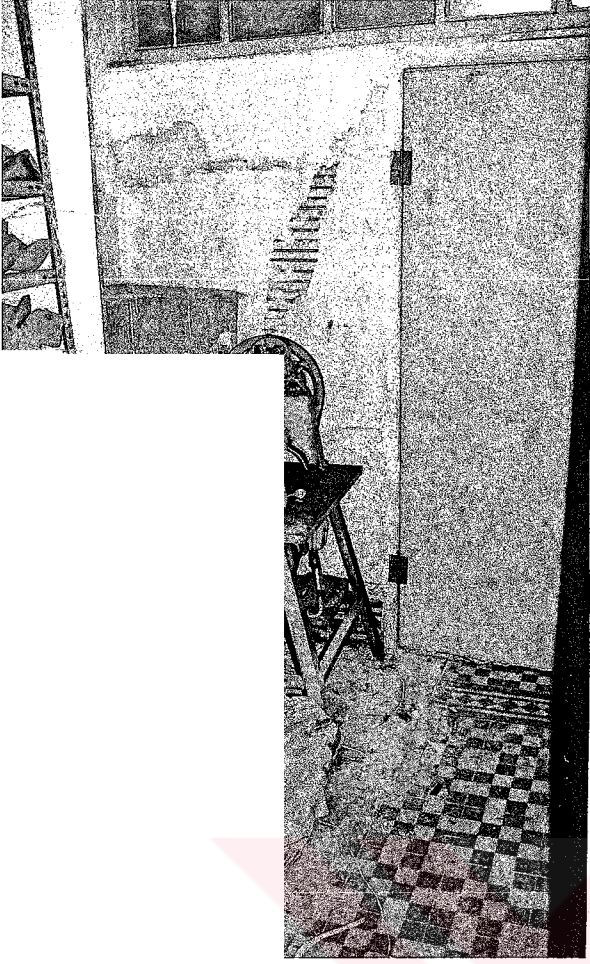
Resim 4.73 204 no'lu mekandaki cumbanın penceresi ve tavanından ayrıntı.

Resim 4.74 205 no'lu mekandan 207 no'lu mekanın giriş kapısına bakış.

Resim 4.75 205 no'lu mekandan wc kapısına bakış

Resim 4.76 207 no'lu mekanın döşemesinden ayrıntı.

Resim 4.77 207 no'lu mekanın tavanından ayrıntı.

Resim 4.78 208 no'lu mekanın avluya bakan pencereleri.

Resim 4.79 208 no'lu mekandan 207'yi ayıran kapıya bakış.

Resim 4.80 301 no'lu merdiven holü.

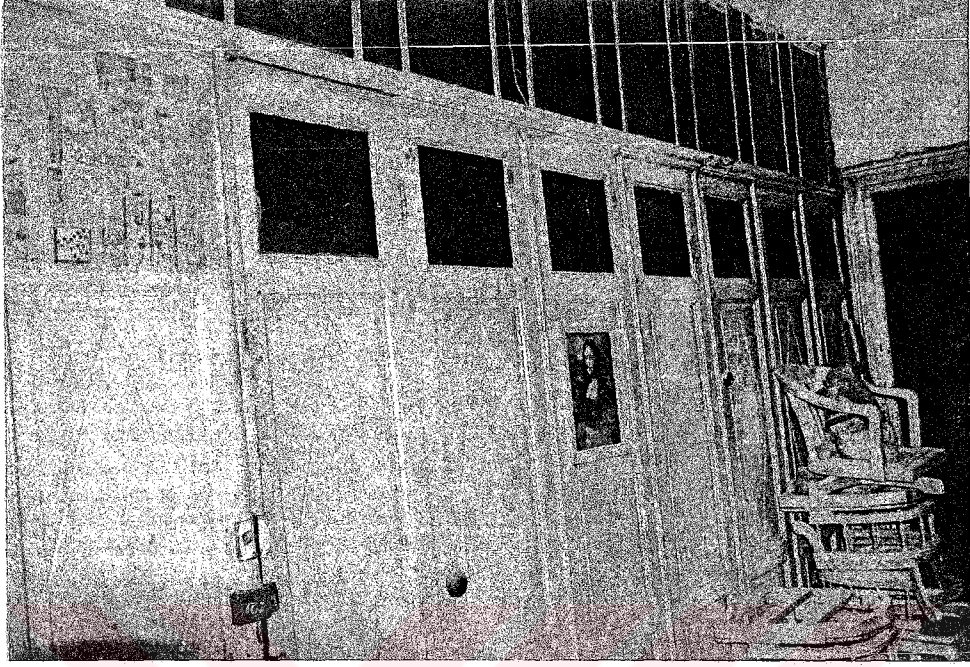
Resim 4.81 301 no'lu merdiven holü kapıları.

Resim 4.82 301 no'lu merdiven holündeki ahşap dikmeden ayrıntı.

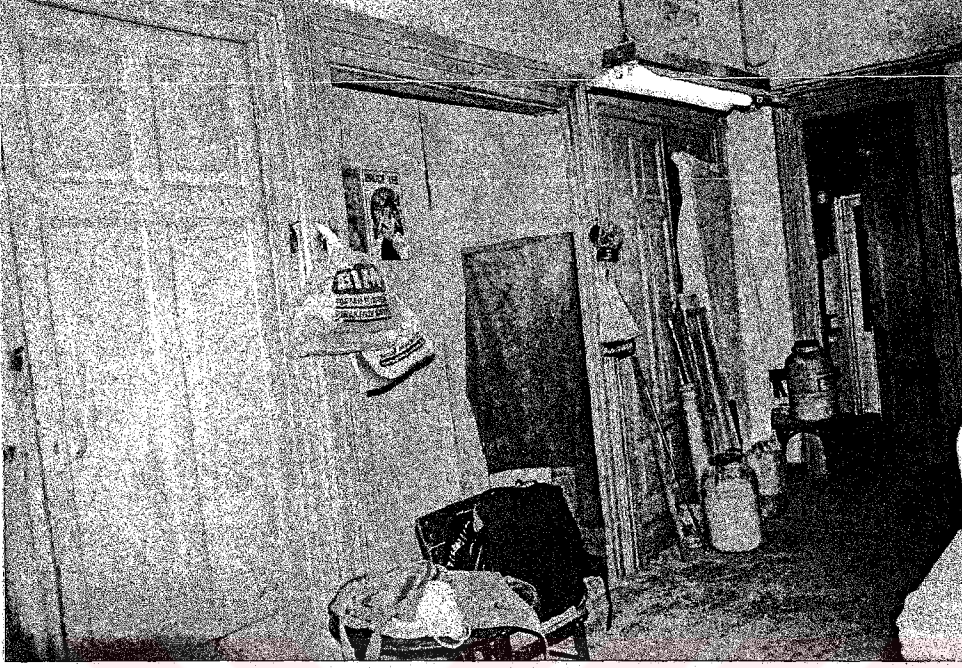
Resim 4.83 301 no'lu merdiven holü tavanında bulunan kalemişi dekorasyon.

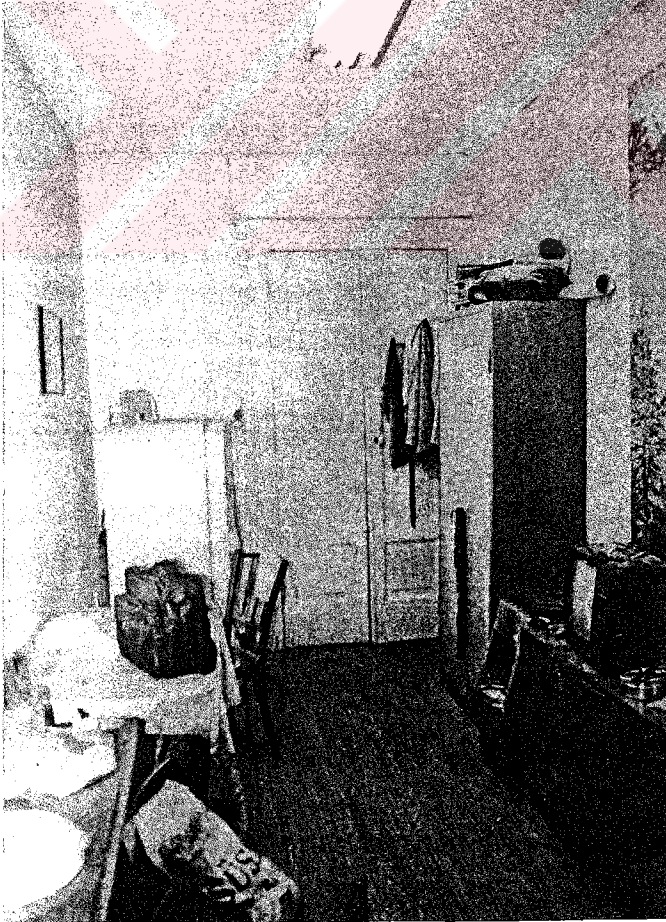
Resim 4.84 302 no'lu mekanın ahşap kapıları.

Resim 4.85 302 no'lu mekandan 303 ve 304'e giriş kapılarına bakış.

Resim 4.86 302 no'lu mekanda bulunan dolaplar.

Resim 4.87 303 no'lu mekandan genel görünüş.

Resim 4.88 304 no'lu mekanın girişinden ayrıntı.

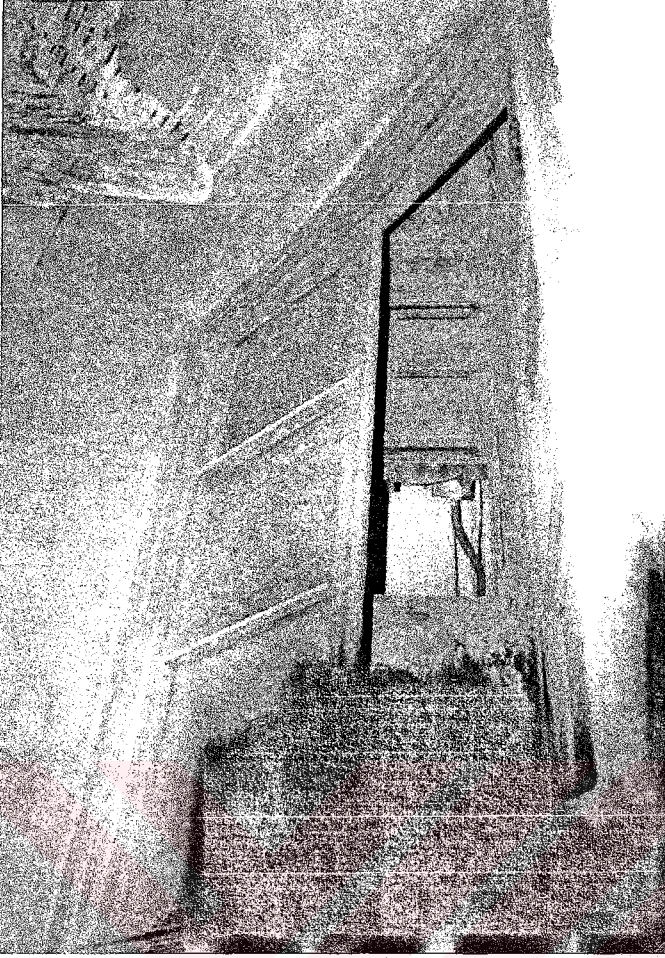
Resim 4.89 304 no'lu mekandan görünüş.

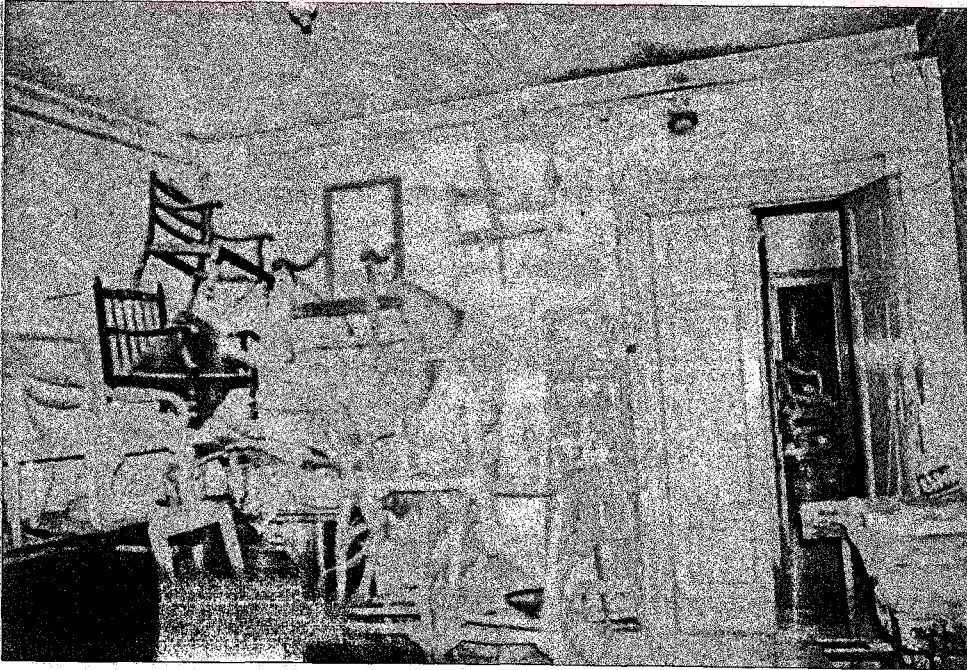
Resim 4.90 304 no'lu mekanın Ahududu sokağı'na açılan pencereleri.

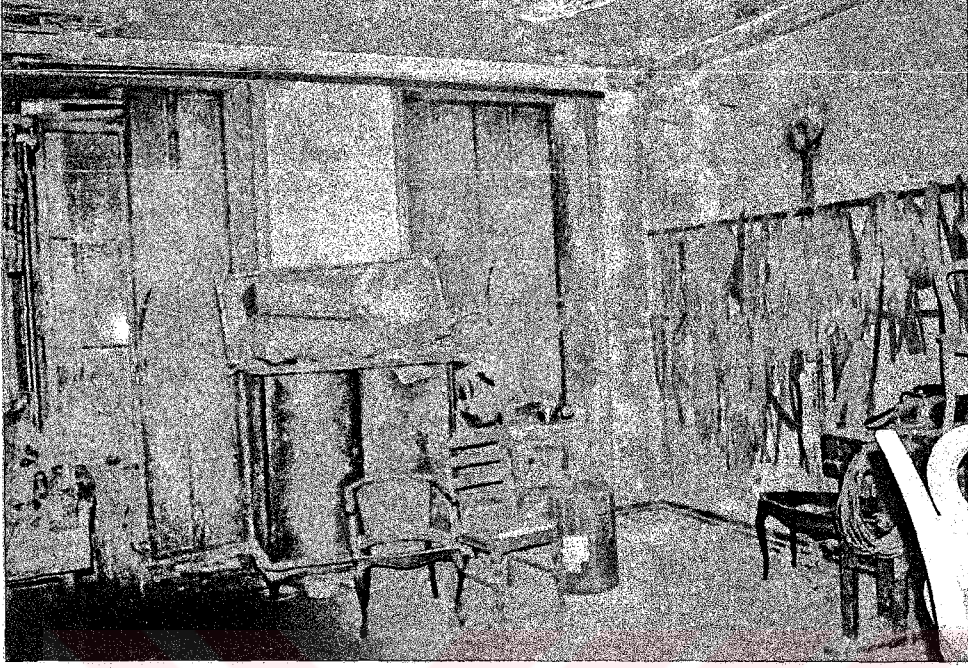
Resim 4.91 305 no'lu wc'den görünüş.

Resim 4.92 305 no'lu wc'nin penceresinin havalandırma boşluğundan görünüşü.

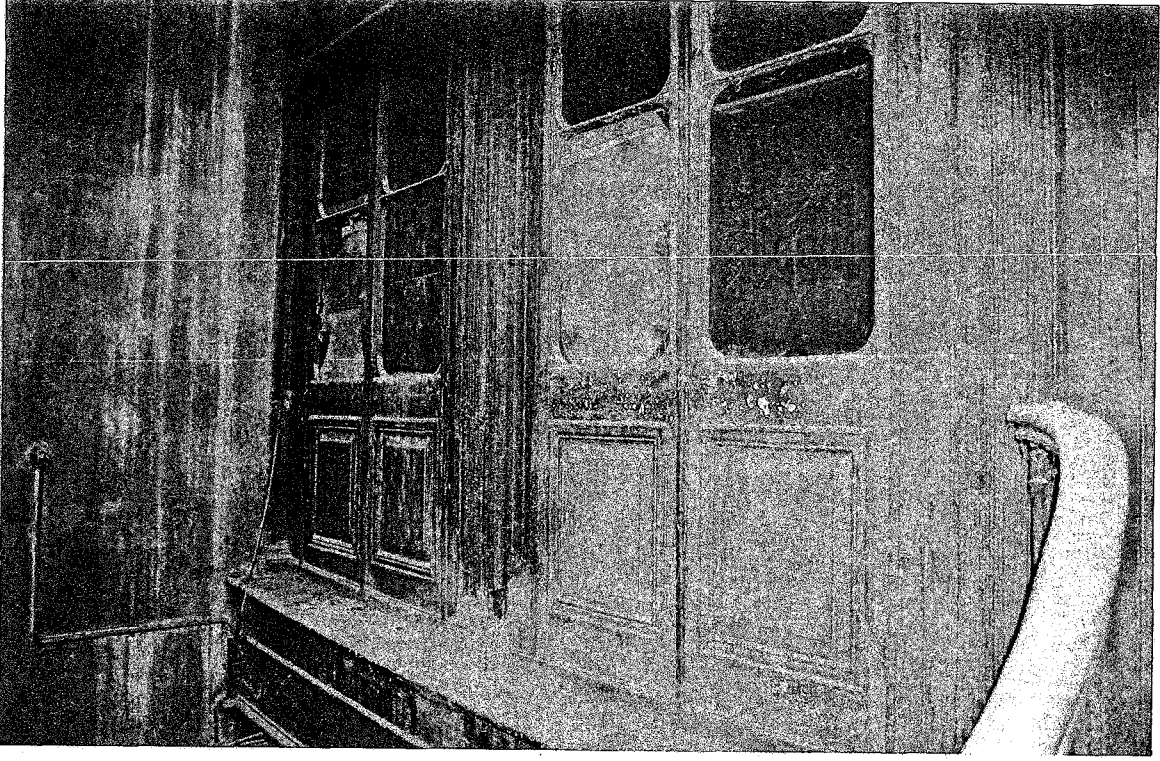
Resim 4.93 307 no'lu mekanın girişi.

Resim 4.94 307 no'lu mekanın balkona çıkış kapısı ve avluya bakan penceresi.

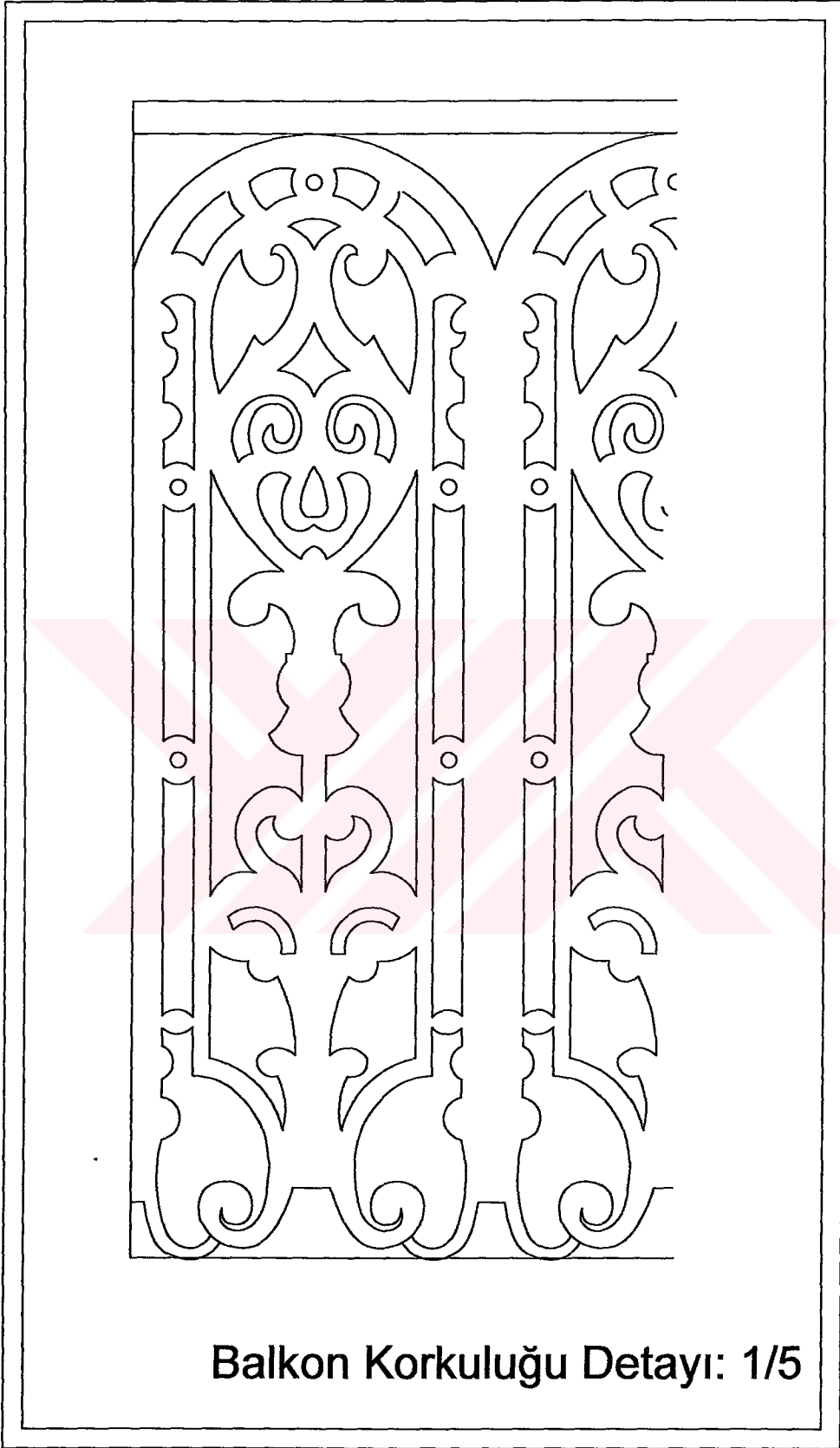
Resim 4.95 Balkondan üçüncü kat pencere sövelerine bakış.

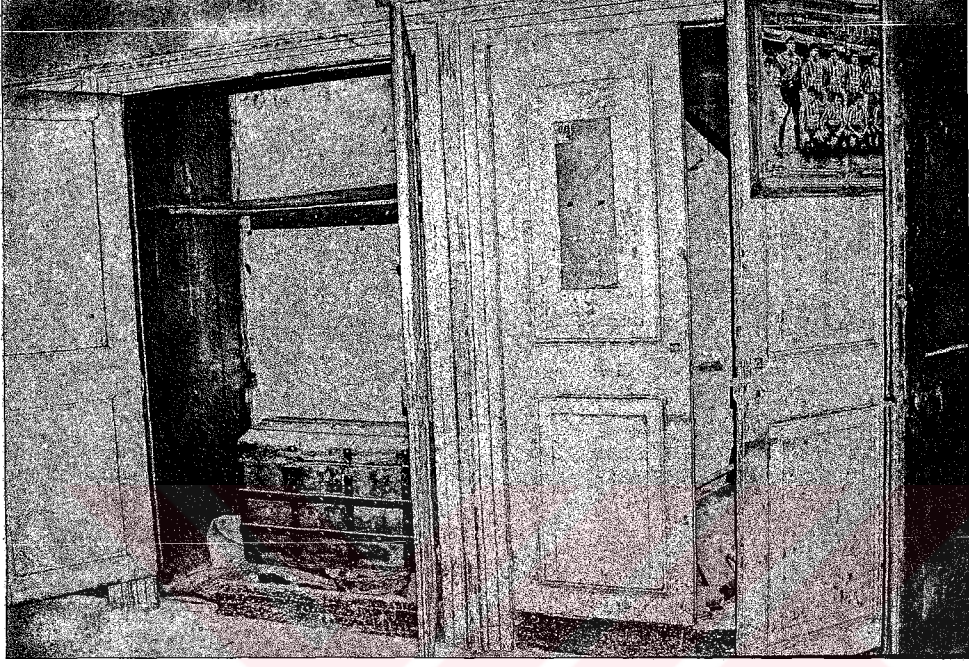
Resim 4.96 Dördüncü katı merdiven sahanlığından ayıran ahşap kapılar

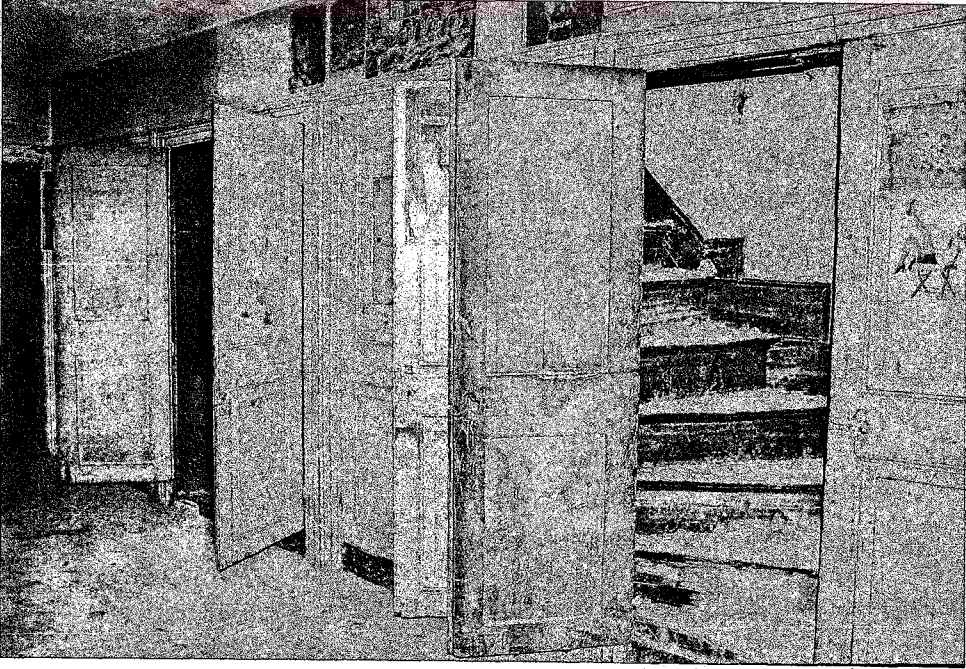
Resim 4.97 Dördüncü katın holi, 401 no'lu mekandan merdiven sahanlığına bakış.

Şekil 4.2 Balkon korkuluğundan detay, (Ölçek: 1/5)

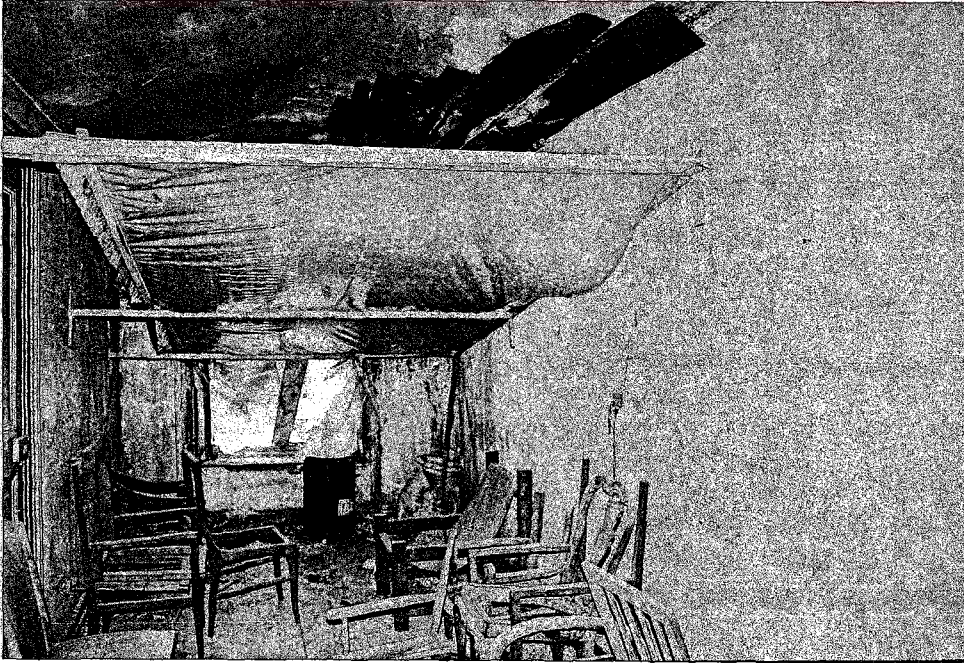
Resim 4.98 401 nolu mekanda yer alan dolaplar.

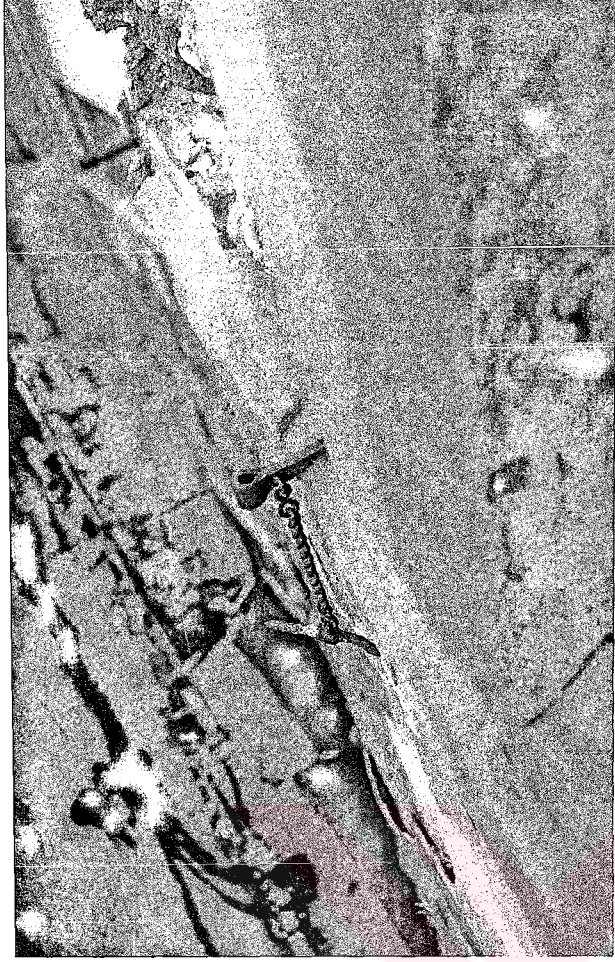
Resim 4.99 401 nolu mekanda bulunan dolaplar ve dolaplara gizlenmiş çatıya çıkış merdiveni.

Resim 4.100 402 no'lu mekanın bozulmuş tavanı.

Resim 4.101 402 no'lu mekandan genel görünüş.

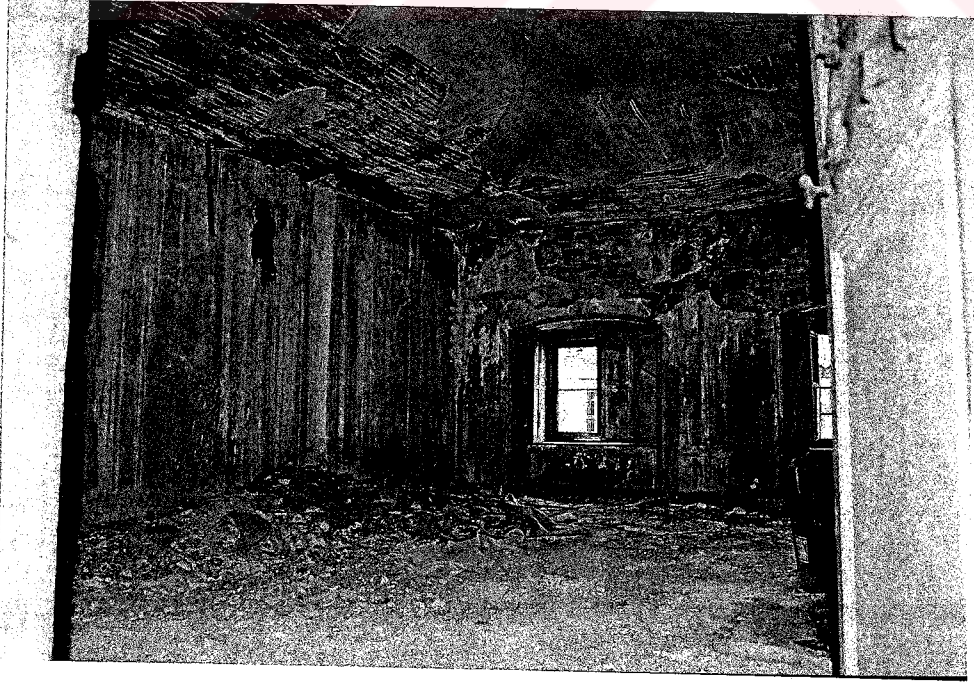
Resim 4.102 402 no'lu mekannın sövesinden ayrıntı.

Resim 4.103 402 no'lu mekandan 401 no'lu hole bakış.

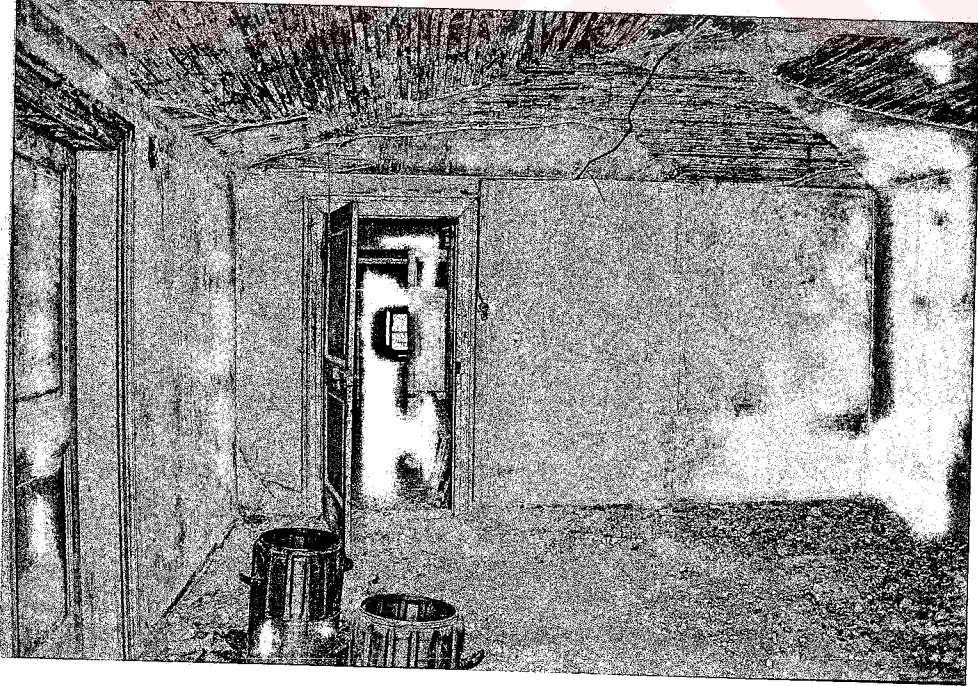
Resim 4.104 Beyoğlu (eski İngiliz) Hastanesi'nin özđün pencere kepengi.

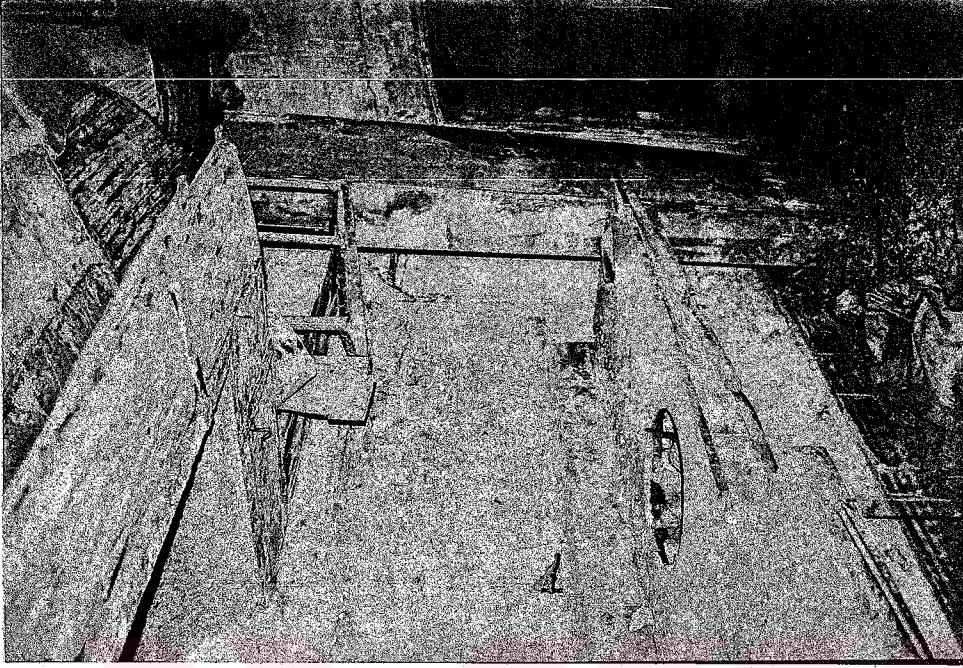
Resim 4.105 403 no'lu mekandan genel görünüş.

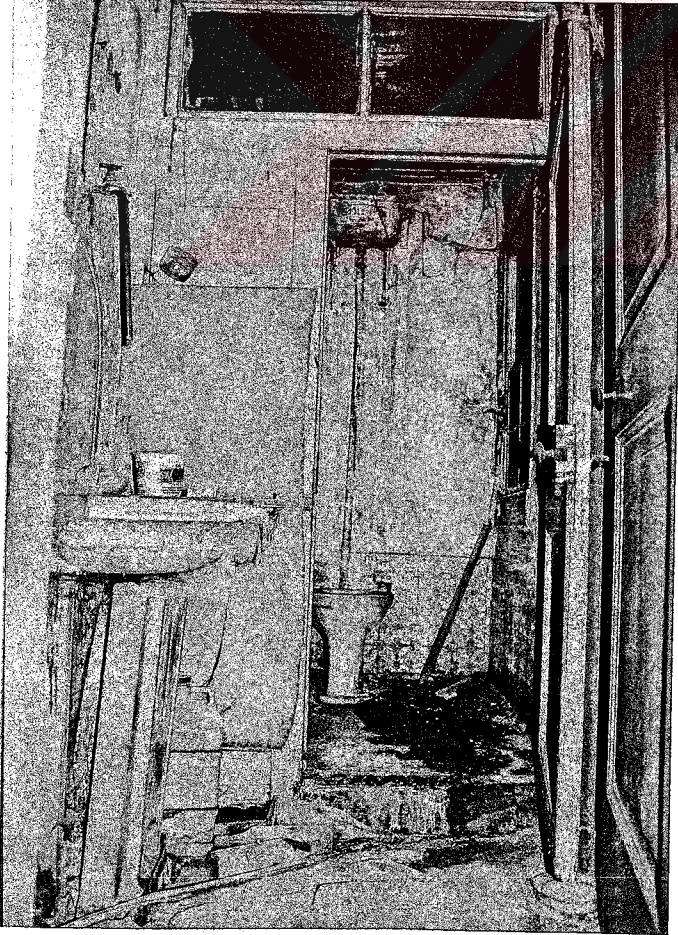
Resim 4.106 403 no'lu mekannın penceresinde bulunan metal korkuluk.

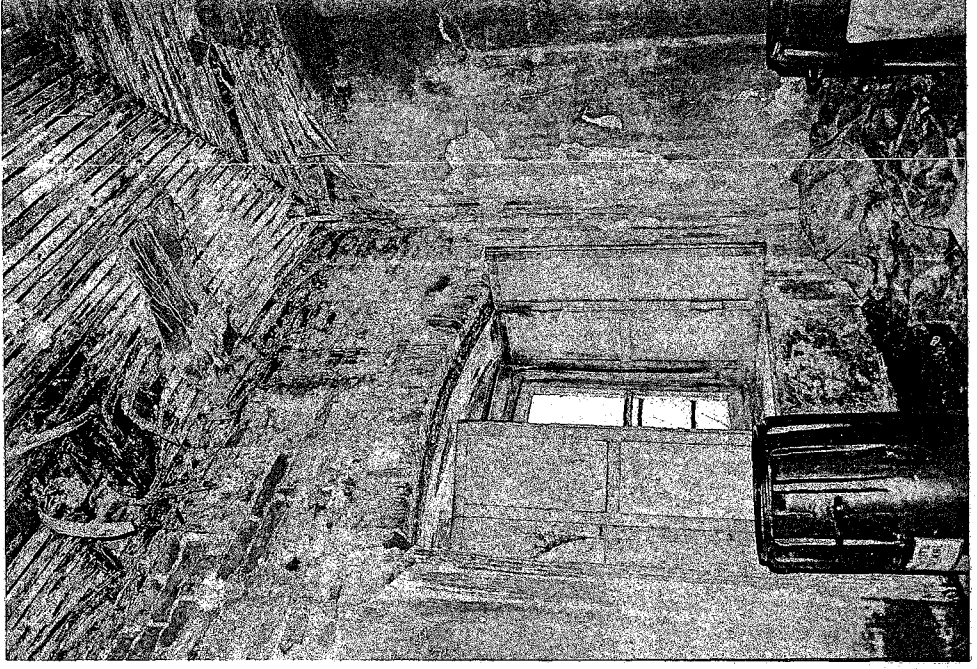
Resim 4.107 401 no'lu mekannın bozulmuş bağdadi çitalı tavanı.

Resim 4.108 Geçmişte mutfak olarak kullanılan 404 no'lu mekan.

Resim 4.109 405 no'lu mekanın bozulmuş tavanı ve döşemesi.

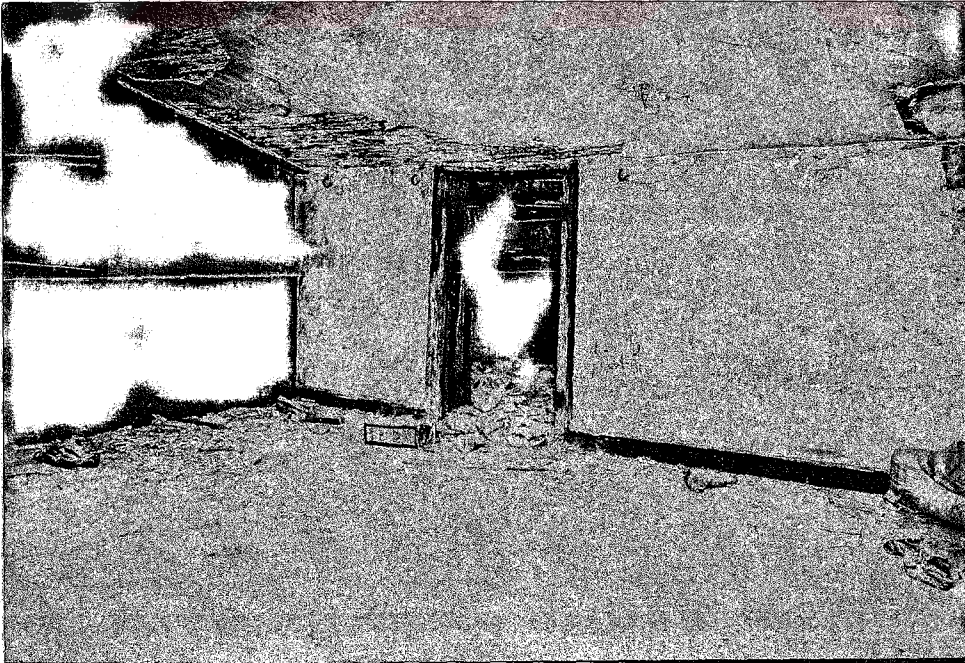
Resim 4.110 404 mekanın avluya bakan penceresi ve metal kapakları.

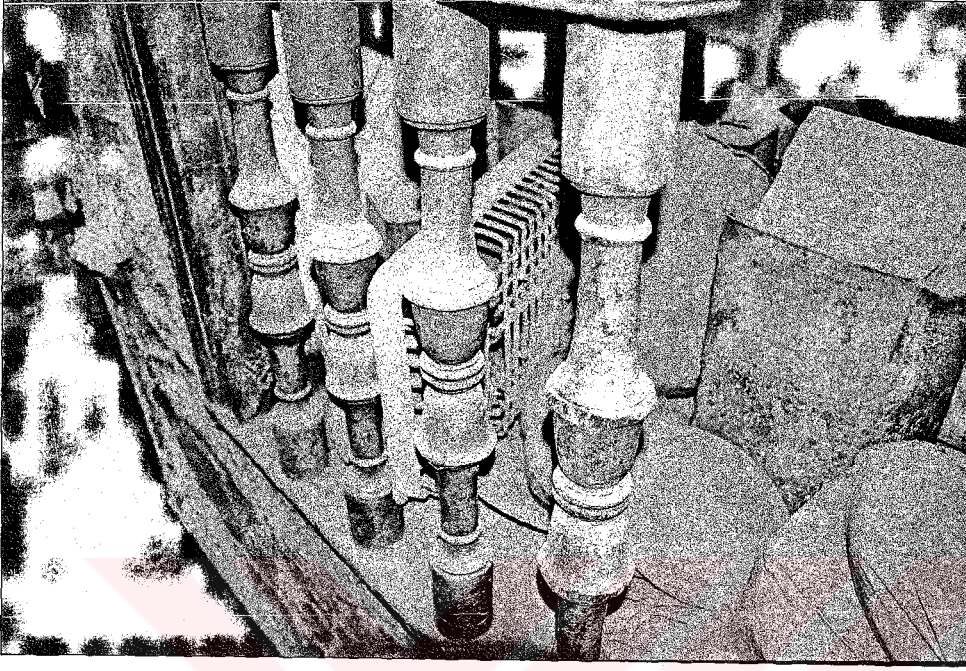
Resim 4.111 406 no'lu mekanın bozulmuş tavanı ve sıvaları dökülmüş duvarı.

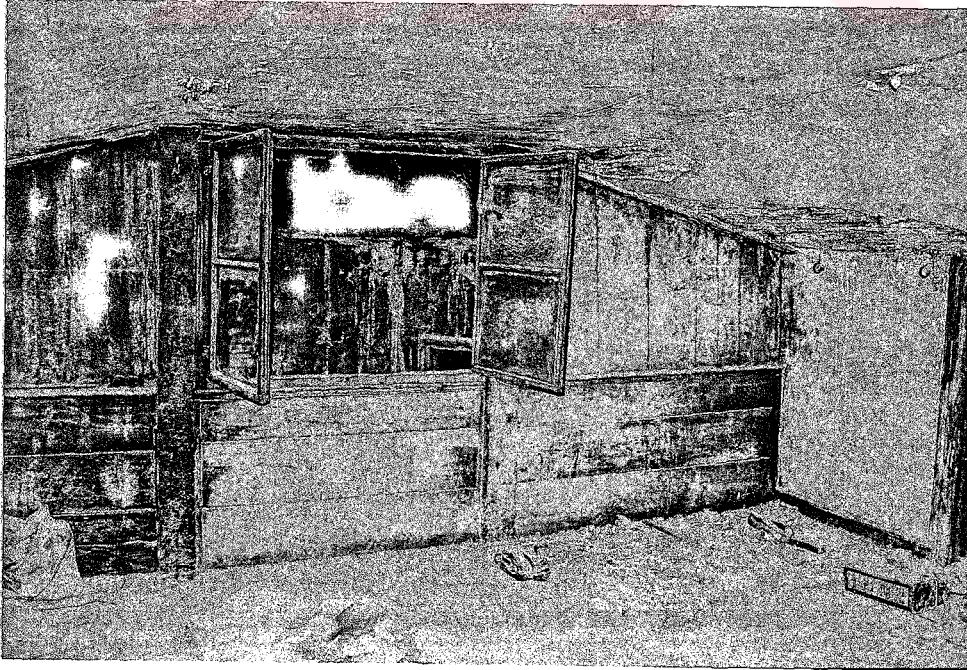
Resim 4.112 406 no'lu mekanın nemden ötürü bozulmuş bağdadi çitalı tavanı.

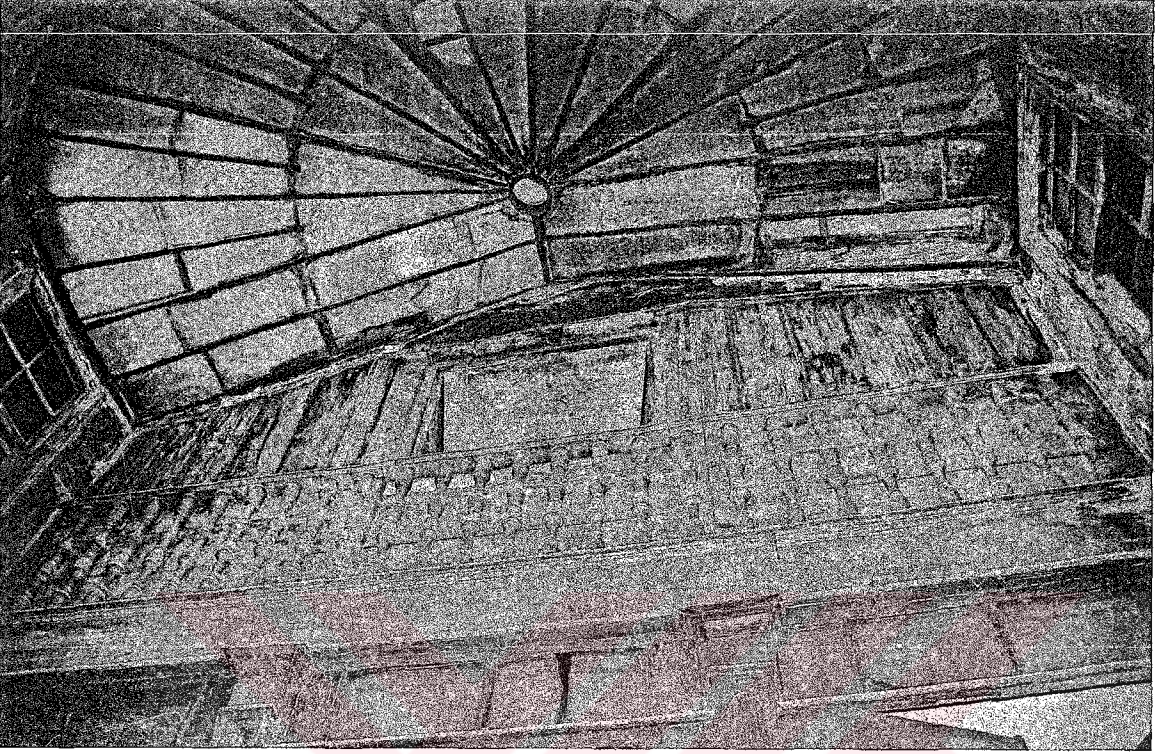
Resim 4.113 Çatı katından genel görünüş.

Resim 4.114 Çatı katından merdiven boşluğunu ayıran korkuluk.

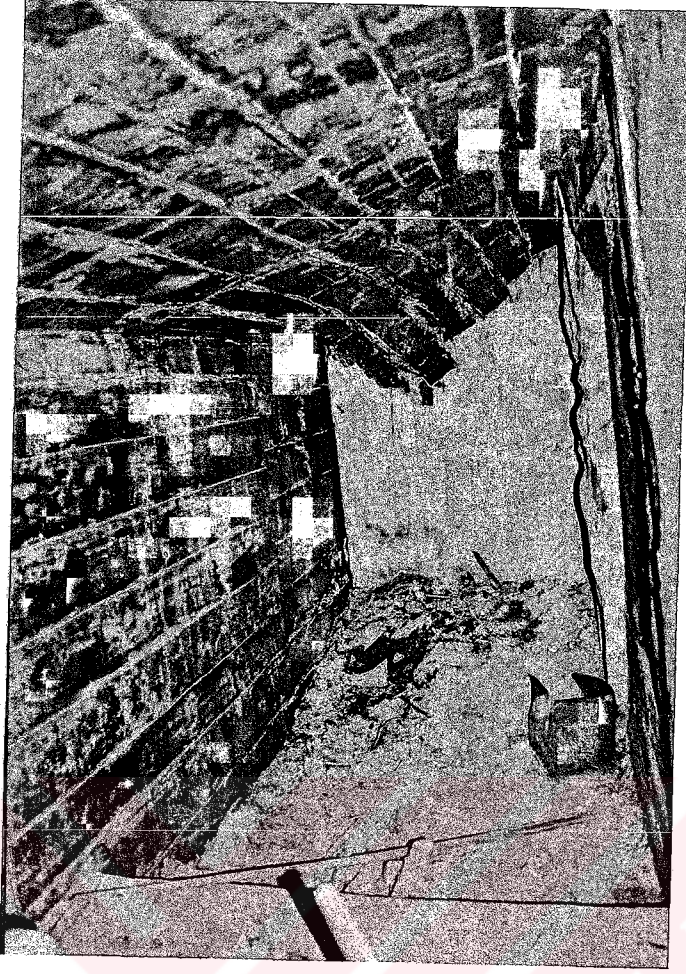
Resim 4.115 Çatıya katından merdiven sahanlığını ayıran ahşap bölücü ve pencere.

Resim 4.116 Merdiven sahanlığından çatı katı ahşap korkuluğuna bakış.

Resim 4.117 Çatıya çıkmak için kullanılan yan mekan.

Resim 4.118 Çatıya çıkış mekanının bozulmuş duvarları.

4.4.2 Cepheler

Arapoğlu Evi'nin Ahududu sokağına ve kendi iç bahçesine bakan iki cephesi bulunur. Diğer iki ana duvar, yan parsellere bitişiktir. Bu özelliği ile tipik bir bitişik nizam 19. yüzyıl konutudur.

Ön Cephe:

Binanın zemin katında, sokaktan girilen, bugün döşemeci olarak kullanılan, bir dükkan yer alır. Bundan dolayı, binanın sokak seviyesinde bu dükkana ait, çift kanatlı, camlı bir giriş kapısı ve vitrin diye nitelendirebileceğimiz sabit bir pencere bulunur. Günümüzde mevcut olan kapı ve pencere yapının özgün elemanları değildir.

Dükkanın yanında, yükseltilmiş, cephede asimetrik yerleştirilmiş bir giriş vardır. Giriş kapısına mermer dört basamakla ulaşılır. Metal kapı yapının özgün kapısıdır (Resim 4.119). Giriş kapısının üstü kemerli bir pencereyle sonlanır. Kilit taşında akant yaprağı motifi kullanılmıştır. Giriş kapısı yanında yer alan iki pencere, giriş kapısı gibi kemerlidir.

Pencerelerde düz metal çubuklardan oluşan bir parmaklık kullanılmıştır.

Bir üst katta binanın cumbası yer alır. Ahşap cumba dökme demir konsollarla taşınır (Resim 4.120). Günümüzde yıpranmış olmakla beraber, karakteristik özelliklerini korumaktadır. Köşelerinde dekoratif elemanlar yer alır. Beyoğlu'nda pek çok binada benzerlerine rastlayacağımız iki konsol; iki ters kıvrımın oluşturduğu yatık bir 'S' şekline benzer. Konsollar, duvara ve cumbanın alt yüzeyini çevreleyen demir profile sabitlenmiştir. Cumbanın ön yüzünde iki, yan yüzlerinde ise birer giyotin penceresi vardır.

Aynı katta, cumbanın iki yanında yer alan diğer pencereler ise, düz söveli, çift kanatlı, ahşap pencerelerdir. Yapının orijinal tasarımında yer alan ahşap kepenkler bugün mevcut değildir. Bunlara ait ahşap kasalar sövelere tespit edilmiş olarak halen görülebilir.

Üçüncü kat cephesi, cumba dışında, bir alt katla aynıdır. Cumbadan açılan yere diğerleri ile aynı boyutlarda bir üçüncü pencere gelmiştir. Bu kattaki üç pencere de ikinci katın pencereleri gibi ahşap, çift kanatlıdır ve profilli sövelerle çerçevelenmiştir.

En üst katta, pencerelerin daha sade ve basık tutulduğu farkedilir. Pencere boşluklarının çevresinde profilsiz, düz sövelerle döner. Söveler oldukça bozulmuştur. Ayrıca, bu katta da bugün mevcut olmayan ahşap kepenklere ait kasalara rastlanır (Resim 4.121).

Cephe sıvalıdır. Günümüzde bu sıva, büyük miktarda bozulmuş, dökülmüştür. Dökülen sıvaların arkasından tuğla sıraları ortaya çıkmıştır.

Ahşap çatı alaturka kiremit kaplıdır. Öne ve arkaya eğimli, kırma çatıdır. Saçaklar dar tutulmuştur, profillidir (Resim 4.122).

Arka Cephe:

Zemin katta binanın arka avlusuna açılan iki kapı bulunur. Binanın iki yanından ilerleyen koridorların sonunda bulunan kapıların her ikisinde de kanatlar kayıptır. Binanın kuzey duvarına yakın olan kapı boşluğu, oldukça bozuk ve sövesizdir. Kapı boşluğunun düzensizliği ve sövelerin olmayışı bu boşluğun sonradan açılmış olabileceğini düşündürür. Kagir basamaklar bu kapı boşluğunun önünden yükselerek marangozhaneye çıkar (Resim 4.123).

Zemin katta, bu iki kapı boşluğunun ortasında, avluya bakan büyük bir pencere vardır. Bu pencere, düz sövelerle ve metal bir parmaklıkla çevrilmiştir. Pencerenin alt sövesi, bir silme gibi cephede devam eder. Bu pencere binanın pencerelerinden oran olarak oldukça farklıdır.

Birinci katta, geçmişte marangozhanenin yerinde yer alan arka bahçeye bağlanan köprü

vardır. Cephenin güneyinde yer alan köprüye çıkmak için çift kanatlı camlı, ahşap kapılar kullanılır. Cephenin diğer iki penceresi ile aynı özellikleri taşıyan bu kapı, cephede de pencere gibi algılanır. Tüm cephede sadece, bu katın diğer iki penceresinde yer alan Fransız balkonu korkuluğu (Resim 4.124) bu pencere/kapıda yoktur. Köprü, basık kemerlerle açıklığı geçen volta döşeme ile taşınır. Köprüye ait korkuluk, dönemin demir işçiliğinin güzel bir örneğidir (Resim 4.125). Bu cephede yer alan diğer iki pencere düz sövelerle çevrili, ahşap pencerelerdir.

Üçüncü katta tüm cephe boyunca devam eden bir balkon yer alır (Resim 4.126). Balkona çift kanatlı, ahşap, camlı bir kapıyla çıkılır. Balkonun korkuluğu da köprününki ile aynıdır (Resim 4.127). Balkonda korkuluğunu sağlam tutması amacıyla korkuluğu duvara bağlayan, L şeklinde, ince, metal elemanlar vardır.

En üst kat pencerelerinde yatay metal çubuklar korkuluk görevini görürler. Sövelerde günümüzde mevcut olmayan demir kepenklere ait menteşeler bulunur (Resim 4.128).

Cephe sıvalıdır. Sıvalar kısmen dökülmüş, tuğla sıraları, pencereler üzerindeki hafifletme kemerleri meydana çıkmıştır (Resim 4.129).

Saçak dardır ve ön cepheye oranla daha sade bir profile sahiptir.

Prof. Dr. Fevziye Aköz tarafından yapılan inceleme sonucu; söve malzemesinin gevşek tutturulmuş (az kil ve siltli) kumtaşı, az karbonatlı kumtaşı* olduğu tespit edilmiştir. Söve bünyesinde çok az karbonatlı, bol kuvars (köşeli) kumu ve bol miktarda beyaz mika (muskovit) içermektedir. Kil oranı çok azdır. Asıl bağlayıcısı karbonattır.

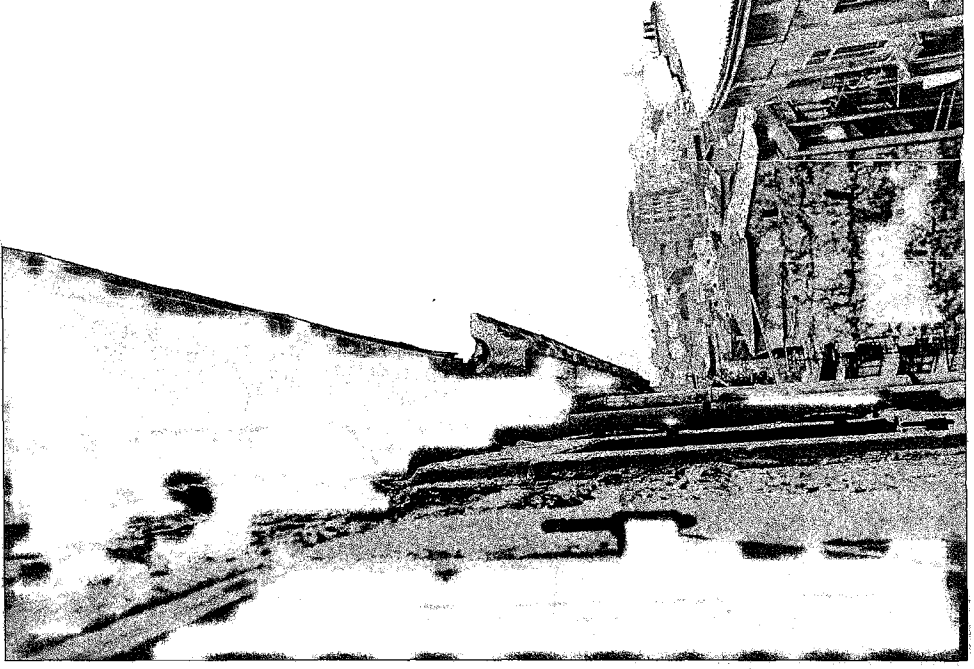
*Kumtaşı grelerdendir. Greler de tortul (çökelek) kayalardandır.

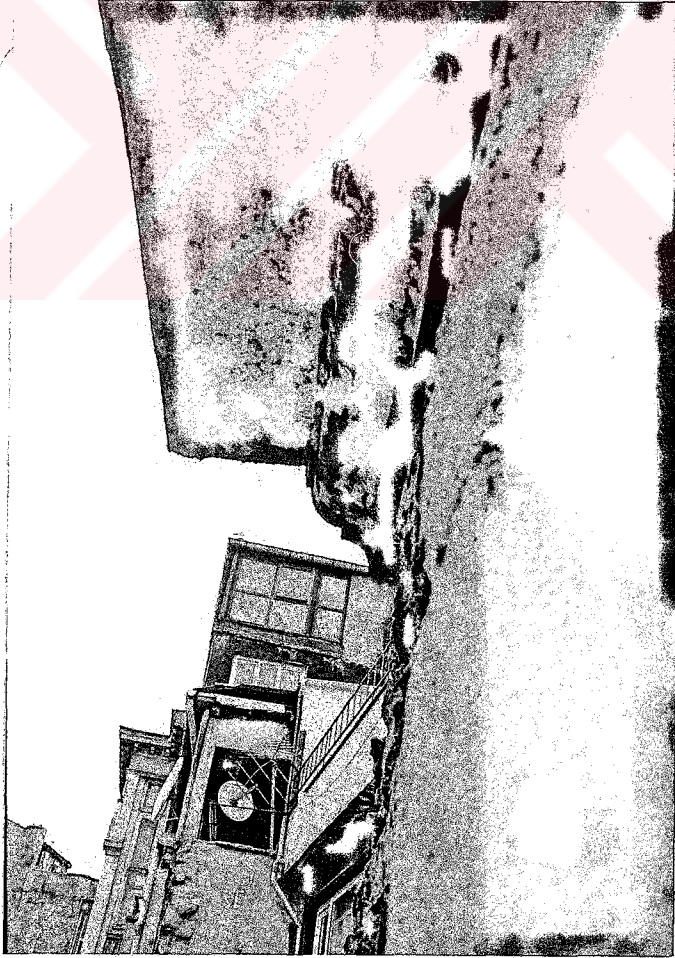
Resim 4.119 Ahududu Sokağı'ndan binanın demir giriş kapısı.

Resim 4.120 Demir konsollarla taşınan ahşap cumba.

Resim 4.121 Günümüzde mevcut olmayan ahşap kepenge ait kasa.

Resim 4.122 Ön cephenin saçağından ayrıntı.

Resim 4.123 Arka cephe, birinci kat penceresi.

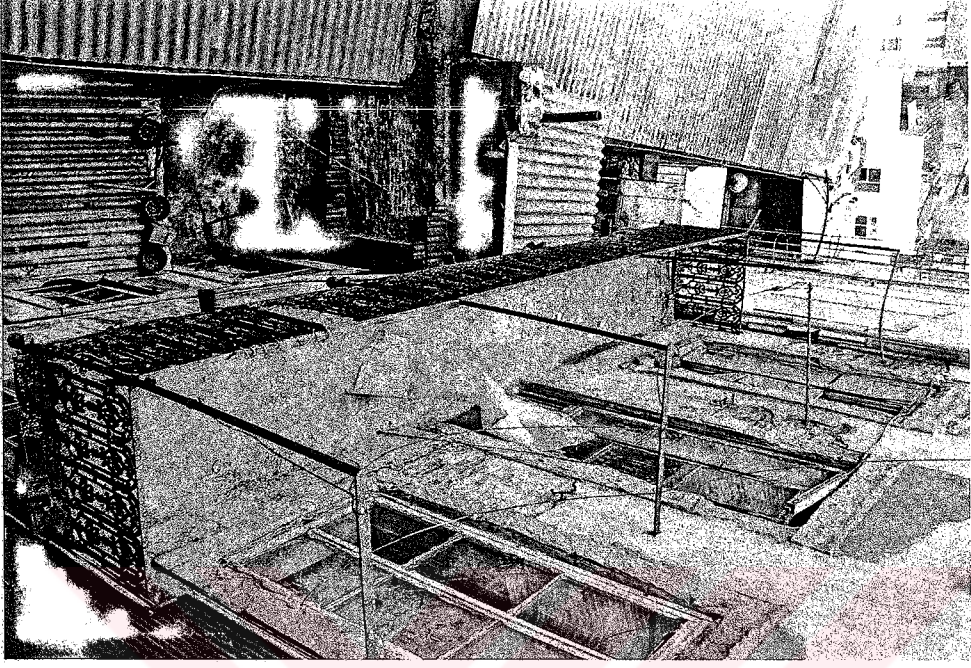
Resim 4.124 Avluyu örten muhdes eternit çatı.

Resim 4.125 Köprüye ait dökme demir korkuluk.

Resim 4.126 Binanın arka cephesinden genel görünüm.

Resim 4.127 Üçüncü katta yer alan balkon.

Resim 4.128 Sövelerde günümüzde mevcut olmayan metal kepenklere ait menteşeler.

Resim 4.129 Arka cepheden genel görünüm.

4.4.3 Pencereleer

Zemin Kat Pencereleeri:

Üç tip pencere vardır. İlki Z01'de karşımıza çıkan ve günümüze dek kimi değişikliklerden geçmiş olan vitrin penceresidir. Bu pencere, döşemeden belli yükseklikte bir parapete oturur. Oldukça sade ve hiçbir tarihi, estetik özellik taşımayan ahşap doğramalı bir penceredir (Resim 4.130). Doğramanın üst kısmında, hava almak amacıyla vasistas bir pencere düşünülmüştür.

İkinci tip pencere, Z06 ile Z11 mekanlarının ortak penceresidir. Genişliği açısından, binadaki diğer pencereleerden daha büyüktür. 186 cm. gibi bir açıklığa sahip pencere çift kanatlı, ahşap doğramadan oluşur. Binanın özgün penceresi olmalıdır. Pencerenin avluya bakan dış yüzüne günümüzde, özelliiksiz, metal bir parmaklık eklenmiştir (Resim 4.131) . Pencere boşluğu, iç mekanda belli bir açıyla daralır; üst bölümde ise basık bir kemerle sonlanır (Resim 4.36) . İç mekanda, mermer bir tablası vardır, kanatlar ince çıtalarla üç eşit parçaya bölünmüştür.

Üçüncü tip pencere ise; geçmişte çamaşırhane ve mutfak olarak kullanılan diğer mekanlara (Z12 ve Z13) aittir. Pencere boşluğunu çevreleyen söveler benzer özellikler taşısa da, bu

pencereler dikdörtgen görünüşlü, basit pencerelerdir (Resim 4.41). Günümüzde doğramalar mevcut olmadığından, bu pencerelerin çift kanatlı ahşap doğramalardan oluştuğu tahmin edilebilir.

Birinci Kat Pencereleri:

Üç tip pencere görülür.

Birinci gruba giren iç pencereler oldukça ilginçtir. Tüm binada yalnızca bu katta rastlanır. İki iç mekan arasında ışık alışverişini kuran, üç kademeli ahşap giyotin pencerelerdir. 101'den Z07'ye açılan pencere bu gruptadır (Resim 4.132). Mekanın döşemesinden 122 cm. yüksekliğinde bir parapete oturur. İç ve dıştan ahşap pervazlar çevreler. Bu gruba dahil olan, diğer iki giyotin pencereye nazaran daha iddiasızdır, pencere boşluğu düz lento ile kurulmuştur (Resim 4.47). Diğer iki giyotin pencere, giriş ve merdiven hollerine açılır. Bugün sunta bir bölücü ile kapatılmış, 102 nolu mekanda yer alan kemerli giyotin pencere, iki bölmeden oluşur (Resim 4.50) . Pencere ayrıca kendi içinde çitalarla bölünmüştür. Kemere doğru kıvrılarak açılan çitaları, yine bu katın ön cephe pencerelerinde görürüz. Benzer özellikler taşıyan, merdiven holüne açılan giyotin pencere ise, bugün, buraya yapılan ekten ötürü algılanmamaktadır (Resim 4.39).

İkinci grupta, 101 nolu mekanda yer alan, çift kanatlı, ahşap doğramalı pencereler vardır. İçinde buldukları mekana oranla oldukça yüksektirler. Döşemeden az yükseltilmiş, kemerli pencerelerin üzerine, binada sık rastladığımız, üç parçadan oluşan, metal kapaklar kapanmaktadır (Resim 4.46). Dış cephede pencere boşluklarını dönen söveler, profilli suni taştır. Binada diğer pencere boşluklarında görülmeyen, metal parmaklıklar binanın yapıldığı dönemin de iyi bir tanığıdır; Beyoğlu'nda pek çok binada örnekleri görülen çubuk şeklinde, sade, dökme demir parmaklıklardandır (Resim 4.133).

Üçüncü grupta arka cephenin pencereleri bulunur. Ön cephedekilere oranla daha sadedirler. Pencere boşluğunun dış cepheye bakan yüzünde yer alan; 52 cm. yüksekliğindeki Fransız balkon korkulukları, demir işçiliğinin güzel birer örneğidir. Binanın dekoratif değeri yüksek elemanlarından (Resim 4.134) . Doğrama, ahşap çift kanatlıdır. Düz lento ile geçilen boşluğa yerleşmiştir. İspanyoletler, yatay bir kanca gibi kapanır (Resim 4.135). Bu grubun pencerelerinde de ön cephe pencereleri gibi; iç mekanda üstlerine kapanan, metal kapaklar bulunur. Pencere boşluğunu dışta suni taş söveler dönmektedir. Bu sövelere monte edilmiş metal menteşeler, bize geçmişte kullanılmış metal kepenklere ait ipucu oluşturmaktadır.

İkinci Kat Pencereleeri:

Dört tip pencere vardır.

Birinci tip pencereler, 202’de bulunan, ahşap cumbadaki giyotin pencerelerdir. Cumbanın üç yanında yer alırlar. Üst üste gelen üç kanattan oluşurlar; oldukça yüksektirler. Pencere boşluğunun çevresi pervazlarla çerçevenir (Resim 4.136).

İkinci tip pencereler 202 ve 203’te görülür. Çift kanatlı bu ahşap doğramaların üzerine, arka cephede bulunan diğer pencerelerde olduğu gibi katlanarak metal kapaklar kapanır. Dış cephede pencere boşluğunu çevreleyen söveler profillidir (Resim 4.137) .

Üçüncü tip pencereler, 208 ve 209 nolu mekanlarda görülür. Avluya bakan bu üç pencere, ikinci tip, çift kanatlı ahşap pencerelerle aynıdır. Sadece dış söveleri düz tutulmuş; herhangi bir profil yapılmamıştır. Sövelerdeki menteşeler, burada yapının geçmişinde mevcut olan metal kepenkler hakkında bize bilgi verir (Resim 4.138).

Dördüncü tip pencere, 207 mekanında görülür. 207’den havalandırma boşluğuna açılan, ahşap giyotin penceredir. Yapının özgün penceresidir.

Üçüncü Kat Pencereleeri

Ön cephede, arka cephede yer alan ve 305 nolu mekanın penceresi olmak üzere üç grupta toplayabiliriz. Tüm pencereler, 2. katınkilerle aynıdır (Resim 4.126). Ön ve arka cephede kullanılmış olan söveler de, 2. katın sövelerinin aynısıdır (Resim 4.139) .

Dördüncü Kat Pencereleeri

Ön ve arka cephede yer alan pencereler ve 404 nolu mekanda kullanılan giyotin pencere ikinci ve üçüncü katın pencereleri ile aynıdır. Kat yüksekliğinin fazla olmayışına bağlı olarak, daha alçak tutulmuştur. Ön cephede yer alan pencere boşluğunu çevreleyen söveler iki ve üçüncü katlarda görülenlere oranla sadedir, herhangi bir profilleri yoktur. Cephelerde yer alan pencerelerde, sövelere yatay monte edilmiş, korkuluk işlevi gören, iki metal çubuk (Resim 4.140) bulunur. Ayrıca, sövede, geçmişte dış cephede varolan kepenklere ait kasa örnekleri ve menteşeler bulunmaktadır (Resim 4.121).

Bu pencereler dışında, her katta binanın düşey sirkülasyonunu sağlayan merdiven boşluğunun iki yanında gördüğümüz pencerelerden de bahsetmek gerekir. Ahşap doğramaları vardır; oldukça yüksektirler(Resim 4.141). Havalandırma boşluğuna açılırlar. Günümüzde bazıları kapatılmıştır. En özgün örneği dördüncü kata çıkan merdivenin iki yanında görülür (Resim

4.142).

4.4.4 Kapılar

Günümüzde binada gördüğümüz kapıların kimi binanın özgün kapıları değildir. Zemin kat dükkana giriş kapısı sonradan eklenmiştir, fakat kapı boşluğunun karakterinden bu boşluğun özgün doğramasının ahşap ve çift kanatlı olduğunu anlayabiliriz. Bu kapı boşluğunu düz söveler çerçeveler. Günümüzde buraya dükkanın güvenliği için bir stor eklenmiştir (Resim 4.143).

Binanın mevcut kapılarından, metal olan ana giriş kapısı dışındakiler ahşap doğramaya sahiptirler. Z07'ye açılan çift kanatlı metal kapının bulunduğu boşluk (Resim 4.143) 525 cm. yüksekliğindedir. Binanın yapıldığı dönemin kapı tiplerinin özelliklerini taşır. Kemerle sonlanan kapı boşluğunun çevresinde söveler döner. Kemerli üst kısım metal doğramalı, sabit bir pencere ile sonlanır.

Arka avluya açılan kapı boşluğunu çevreleyen söveler düzdür. Sövelere tespit edilmiş menteşeler vardır. Kapı kanatları metal olmalıdır. Beyoğlu'nda, aynı döneme ait yapılarda bu tür metal kapılara ait örnekler rastlanmaktadır (Resim 4.144). Kapı boşluğu taş bir lentonla geçilir ve lentonun üstünde basık kemerle sonlanan bir pencere bulunur (Resim 4.145). Bu pencerenin taşıyıcısı da metaldir, camları bugün mevcut değildir.

Ahşap kapılar fazla çeşitlenmez. İki odayı bağlayan ve 209 ile 307 'de görülen ahşap kapılar, binadaki iç kapıların tasarım mantığını yansıtır (Resim 4.79). Bunlar, merdiven hollerini kapatmakta kullanılan kapılar gibi; çift kanatlı, baklava şeklinde tablaları olan, büyük kapılardır (Resim 4.76).

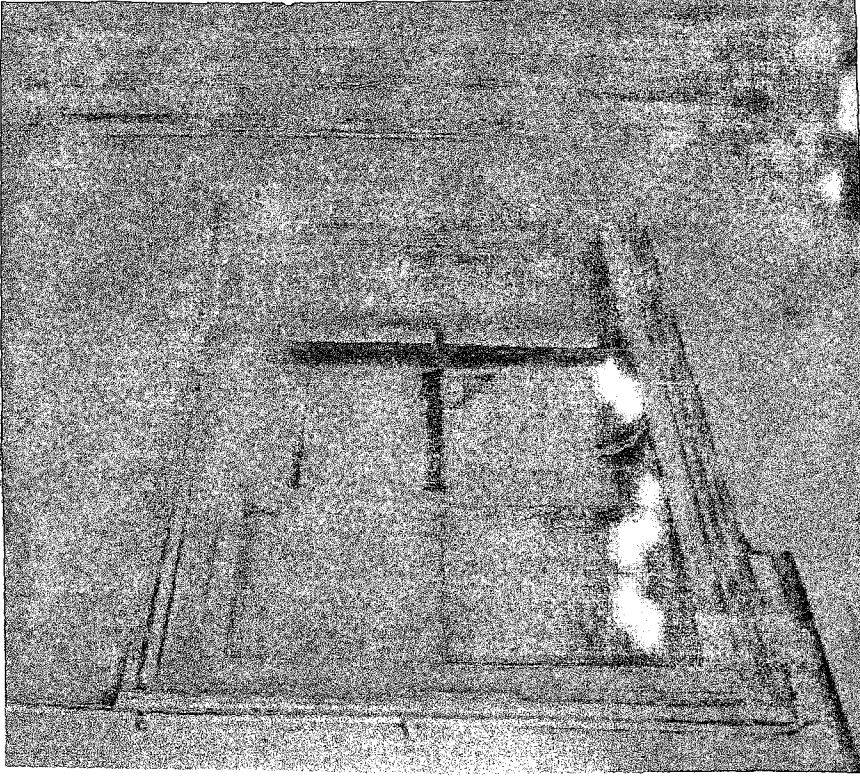
Dördüncü katın oda kapılarında, bu kat evin genelinde önemli olmamasından dolayı; daha sade, dörtgen tablalı ahşap kapılardır (Resim 4.99).

Resim 4.130 Sokaktan binanın dükkan penceresine bakış.

Resim 4.131 Binanın arka avlusuna bakan zemin kat penceresi.

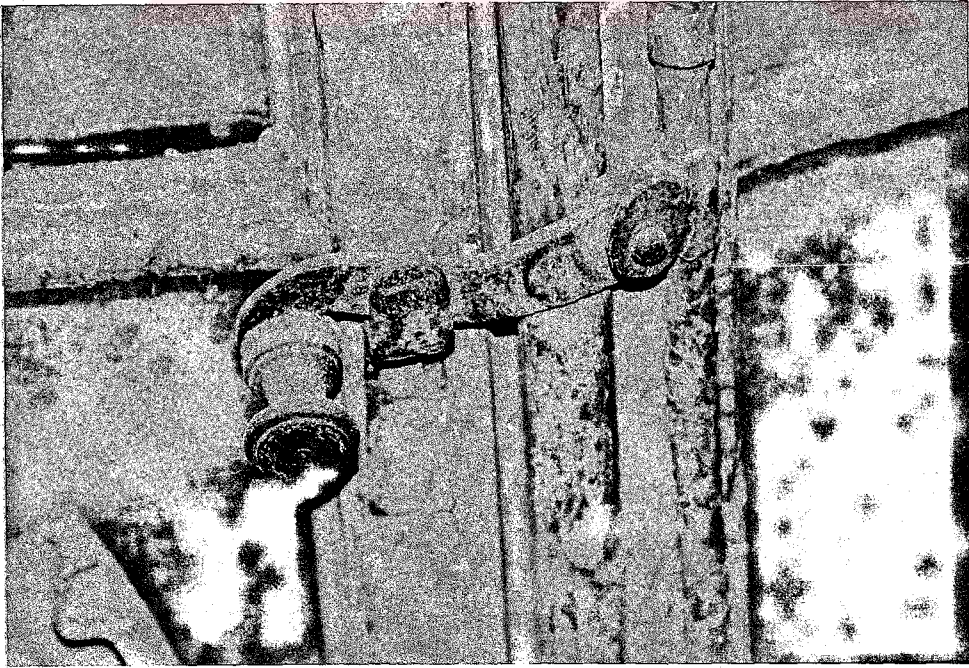
Resim 4.132 102 no'lu mekandan Z07'ye açılan iç pencere.

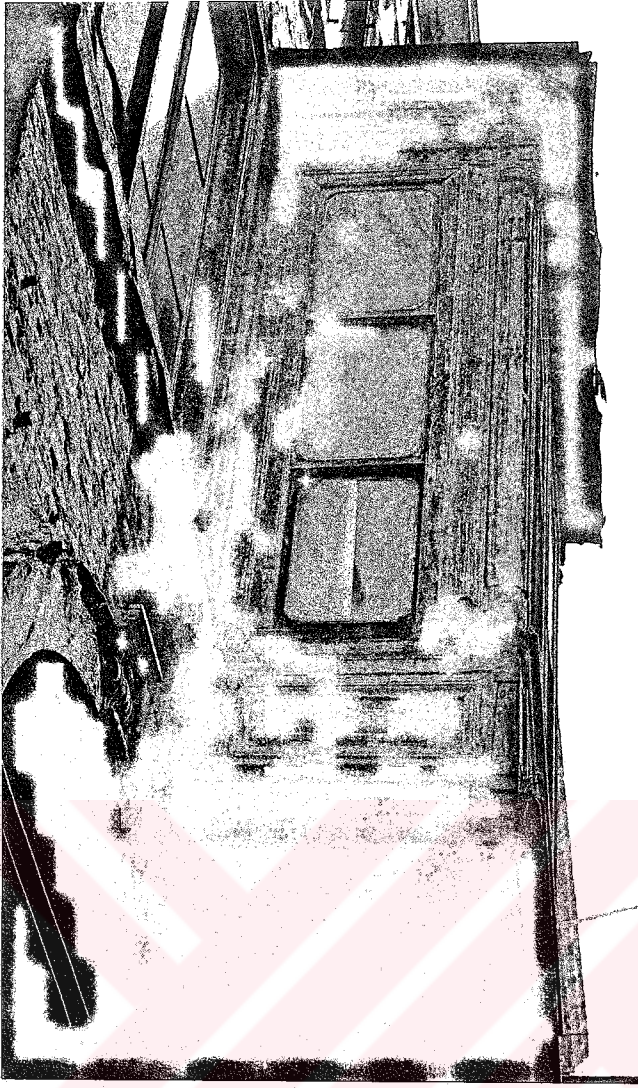
Resim 4.133 Binanın ön cephesi birinci katta bulunan metal pencere parmaklıkları.

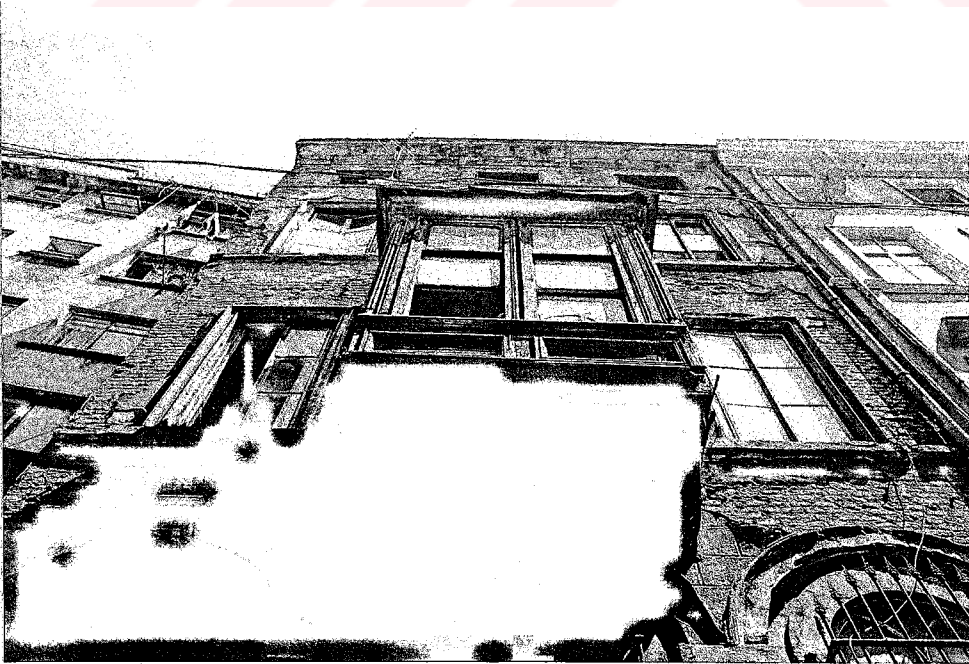
Resim 4.134 Fransız balkon korkuluğundan ayrıntı.

Resim 4.135 Birinci kat penceresinin ispanyoleti.

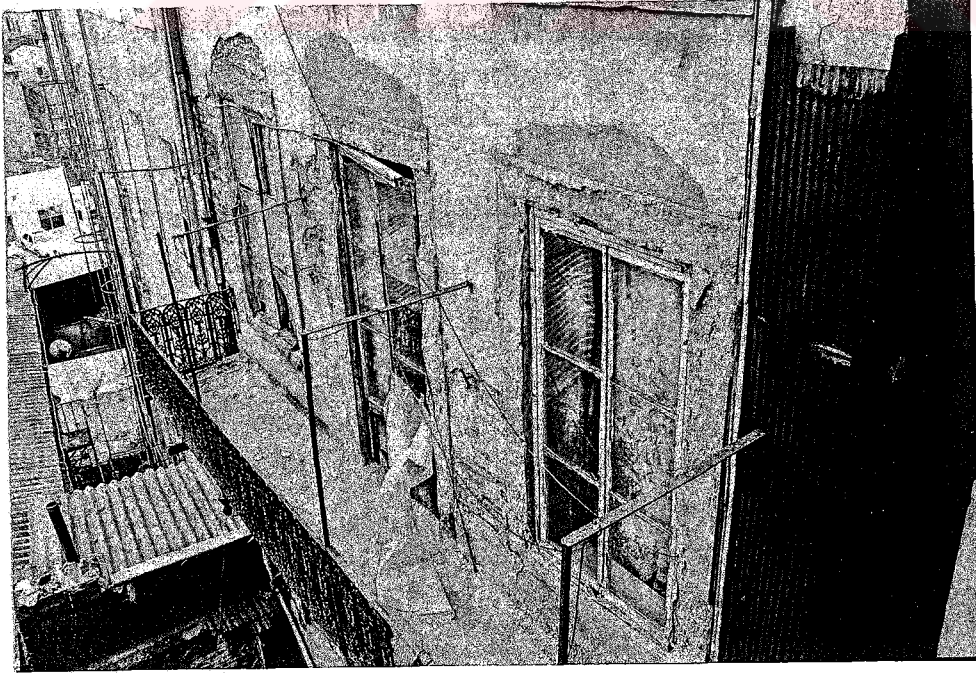
Resim 4.136 Ahşap cumbanın yan görünüşü.

Resim 4.137 Binanın sokağa bakan ikinci ve üçüncü kat pencereleri

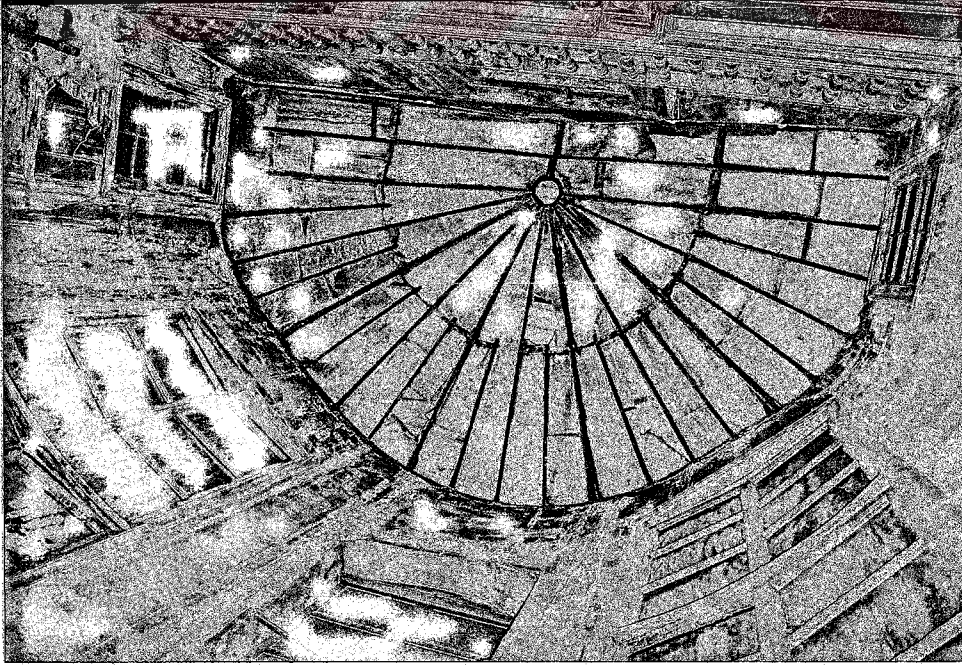
Resim 4.138 İkinci katta avluya bakan pencereler.

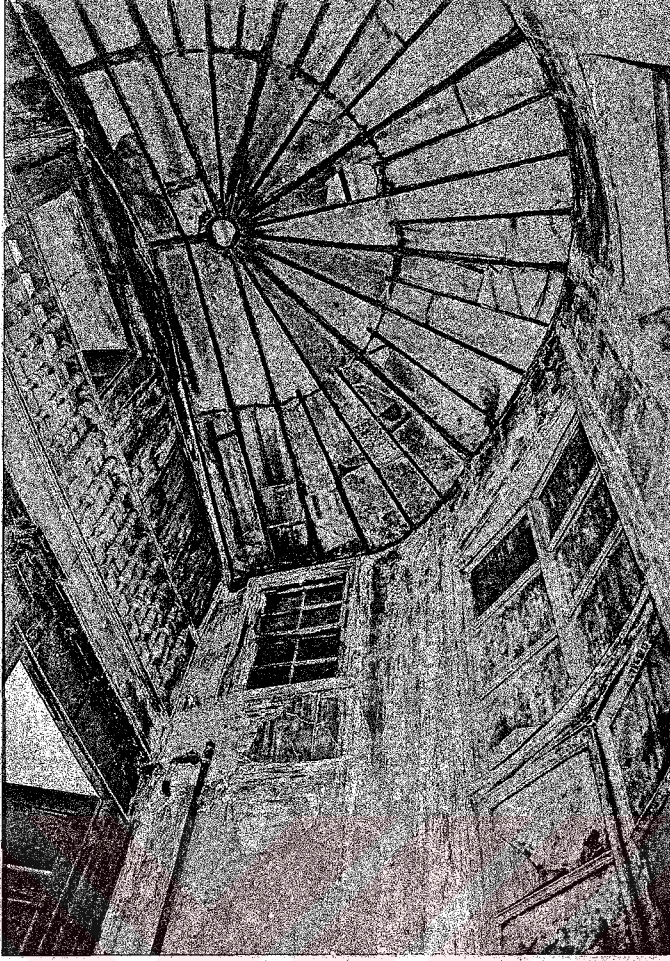
Resim 4.139 Üçüncü katın avluya bakan pencereleri ve balkon.

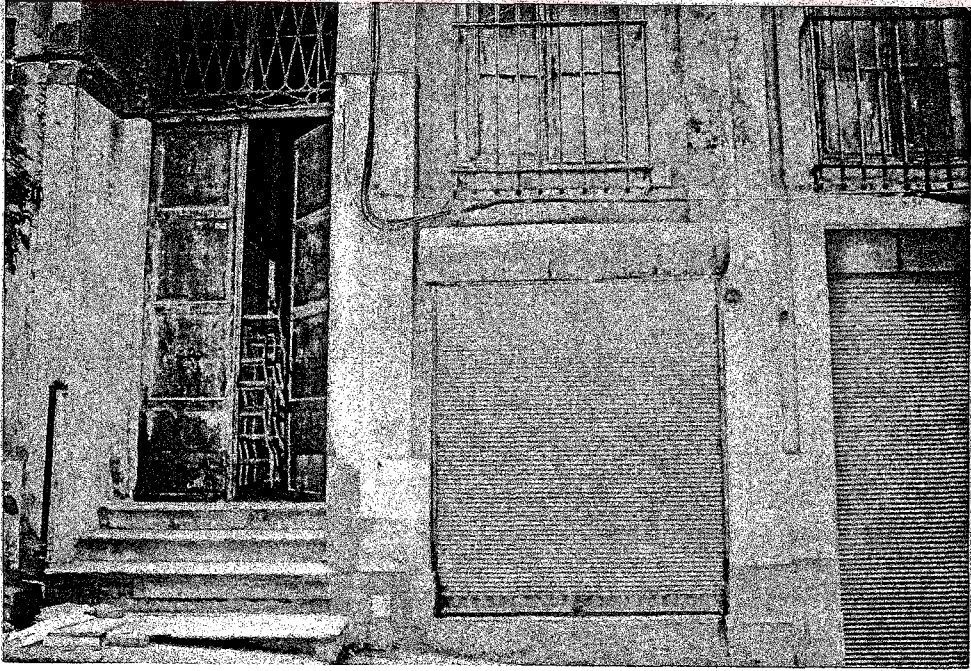
Resim 4.140 Dördüncü katın avluya açılan pencerelerinde yer alan yatay metal korkuluklar.

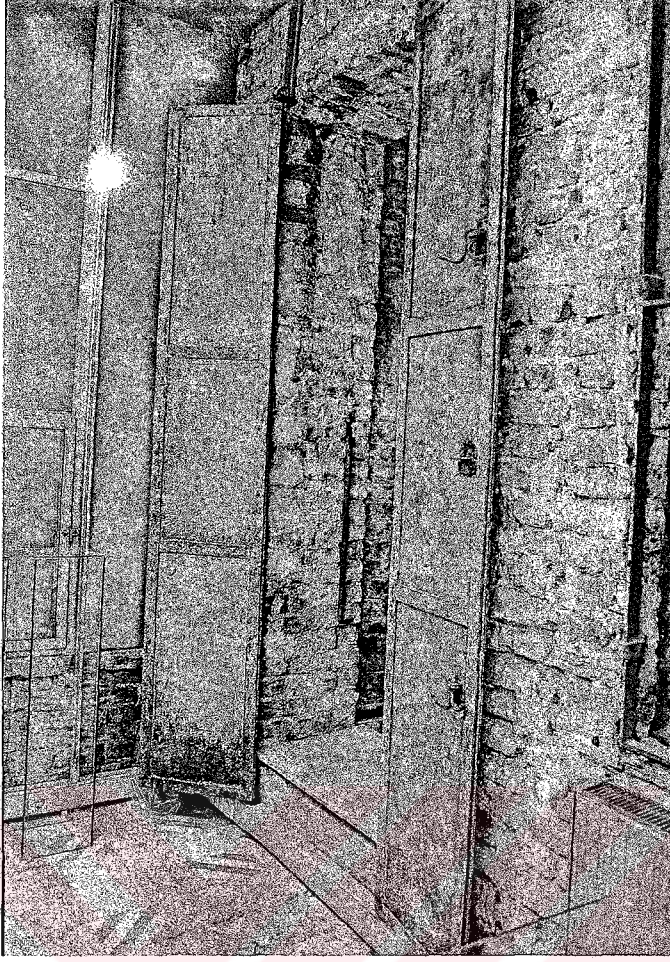
Resim 4.141 Merdiven sahanlığında havalandırma boşluğuna açılan pencereler.

Resim 4.142 Merdiven sahanlığında havalandırma boşluğuna açılan pencereler.

Resim 4.143 Ahududu Sokağı'ndan binaya giriş.

Resim 4.144 Galatasaray, Hayriye sok.'ta bulunan Apel Galerisi'nin özgün metal kepenkleri.

Resim 4.145 Avluya çıkan Z05 no'lu holün kapı boşluğunda yer alan pencereden ayrıntı.

Resim 4.146 Köprüyü taşıyan putralli döşemeden ayrıntı.

Resim 4.147 Balkonun dökme demir konsol taşıyıcıları.

4.4.5 Strüktür

Arapoğlu Evi'nin inşasında yapım tekniği olarak tuğla kagir yığma sistem kullanılmıştır.

4.4.5.1 Döşemeler

Arapoğlu Evi'nin döşemelerinde kagir (tonoz), ahşap (kirişleme) ve kısmen metal putraller kullanılmıştır.

Kagir Eğrisel döşemeler:

Zemin katın döşemeleri kagir eğrisel döşemelerdir. Bu katta, pek çok mekanda beşik tonoz örtü kullanılmıştır (Resim 4.5, Resim 4.10). Z12 ve Z13'ün bulunduğu ek binada ise döşemeler aynalı tonozdur (Resim 4.37). Zemin katta bulunan merdivenlerin masif taş basamakları vardır. Bu merdivenleri oluştururken kagir eğrisel döşemeler yapılmıştır (Resim 4.9).

Ahşap Döşemeler:

Birinci kattan itibaren, mekanlar arası boşluklar ahşap kirişleme sistemi ile geçilmiştir. Binanın hiçbir noktasında döşeme gözle görülmemekle birlikte, döşemeleri kaplayan tavan sıvaları çürüyüp dökülmüş ve bağdadi ahşap çıtalara ortaya çıkmıştır. Bağdadi çıtalara, bize döşemenin ahşap kirişleme sistemi ile geçildiğini göstermektedir (Resim 4.51).

Putralli Döşeme:

Putralli döşeme, yalnızca binanın arka avlusundaki köprüde kullanılmıştır. Geçmişte marangozhanenin yerinde olan bahçeye bağlanan köprü, volta döşemedir. Putraller arası, tuğla basık kemerlerle geçilmiştir (Resim 4.146). I putraller arası açıklık yaklaşık 60 cm'dir.

Ayrıca, yapının ahşap cumbasına ve balkonuna destek amaçlı metal konsolları da (Resim 4.121, Resim 4.147) bu gruba koyabiliriz.

4.4.5.2 Duvarlar

Arapoğlu Evi'nin taşıyıcı sistemi kagir yığmadır. Dolayısıyla, tüm dış duvarlar dolu tuğladan oluşturulmuştur. Duvarda kullanılan dolu tuğlaların ölçüleri Fransız normuna uygundur. 28 x 14 x 6.5'luk tuğla kullanılmıştır. Döşemeler birinci kattan itibaren ahşap kirişleme sistemi ile oluşturulmuşsa da, tuğla duvarlar, iç duvarlar da devam eder (Ek Pafta no: 6.3). Kimi ek duvarlar ahşap konstrüksiyondur, bağdadi sıvalıdır. Bunların yanı sıra, 203 ile 204'ü ayıran duvar da ahşap konstrüksiyondur.

“Babam evin dört köşesinde dört büyük direğe dayandığını söylerdi. Bu direkler arasında tuğlalar örülerek dış duvarlar meydana getirilmişti. Evin dışı kagir, içi ahşaptı; daha doğrusu odalar bağdadi duvarlarla birbirinden ayrılmıştı.” (Eser Yücel, 1998, S. 37).

Kaynaklarda da Arapoğlu evi ile yakın dönemlerde inşa edilen yapı betimlemelerinde benzer yapım sistemlerinin kullanılmış olduğuna sık sık rastlanır.

5. YAPININ RESTİTÜSYONU

Yapı, içerdiği koruma sorunlarına karşın, tarihi ve mimari özelliklerini, özgün yapım tekniği ve malzemesini, kaybedilmiş elemanlarına ilişkin izleri büyük ölçüde korumaktadır. Restitüsyon çalışmalarında yapıdan gelen izler değerlendirilmiş, kayıp mimari elemanları ile ilgili kararlar Beyoğlu'ndaki aynı dönemde inşa edilmiş, benzer yapılarla karşılaştırmalar sonucu geliştirilmiştir. Mekanların özgün kullanımları için ise sözlü bilgilerden faydalanılmıştır.

5.1 İç Mekanlar

Zemin Kat:

Günümüzde döşemecinin bulunduğu mekan, dükkan olarak kullanılıyordu*. Özgün ahşap giriş kapısı için restitüsyon önerisi cephe çizimlerinde gösterilmiştir (Ek pafta 27.44). Dükkandan geçilerek girilen, avluya geçiş veren koridorun sol yanında bulunan mekanlar, oldukça bozulmuştur. Bunlar kiler, depo görevi görüyorlardı. Binanın zemin kattaki diğer kolunda ise başka bir kurgu vardır. Arka avluya geçiş için Z08'den Z09'a iniş merdivenleri, bugün Z10 mekanında saklıdır. Günümüzde Z09'a inen basamaklar geç bir dönemin eki olmalıdır. Z06 ve Z11 olarak adlandırılan (Ek pafta 2.44) mekanlar, ikiye bölünmüş tek bir mekanın parçalarıdır. Binanın diğer mekanlarıyla arasındaki mimari dil farklılığından ötürü bu mekan, yapının ilk inşası zamanlarında (bu tarih 19. yüzyılın ilk yarısı olmalıdır) parselde var olan bir taş oda olabilir. Mekanın büyük beşik tonoz üst örtüsü ve avluya bakan, oldukça büyük tutulmuş penceresi (Resim 4.36) binanın diğer mekanlarında rastlanmaz. Z06 ve Z11 tek bir mekan olarak düşünüldüğünde, karşılıklı iki kapıyla mekana girilmesi alışılmamış bir durumdur. Bunlardan biri, sonradan mekana eklenmiş olabilir. Bu büyük mekana Z10'dan da bir kapı açılmaktadır (Resim 4.30). Avluya çıkışı sağlayan bir diğer kapı boşluğu Z09'da bulunur. Bu boşluğun etrafında aynı cephede, simetriğinde yer alan Z06'da olduğu gibi (Ek pafta 19.44) kapı boşluğu etrafında söveler dönmez. Ayrıca kapı boşluğunu kuran malzemeye bakıldığında, boşluğun üst kısmının zorlamayla sonradan açılmış olduğu izlenimi edinilir. Buna rağmen, bu boşlukta geçmişte bir kapı olduğuna dair izler de bulunur. Kapı boşluğunun avludan bakıldığında sağ yanında bulunan söve parçasında, burda bir kapı olduğunu gösteren düzgün delikler vardır. Günümüzde depo olarak kullanılan, avludan girilen; tonozlu, tuğla

*43 senedir sokak sakinlerinden olan Erdoğan İrmak ile yapılan görüşme sonucu; kendisi bu dükkanda geçmişte de döşemeci atölyesi olduğu öğrenilmiştir. Zaman içinde dükkan devredilerek, bugünkü dükkan sahibine geçmiştir.

duvarlı, iki mekan ise, özgün kullanımlarında mutfak ve çamaşırhaneydiler. Mutfakta, mermer tezgahlar vardı. Ayrıca mutfak tavanında bulunan, bugün kapatılmış olan ışıklık, bahçeye açılıyor olmalıydı.

1 Kat:

Günümüzde bulunan ön oda (101); binanın ilk kullanıcıları tarafından, sokağa açılan iki penceresi ile oturma odası olarak tasarlanmış olmalıdır. Merdiven holündeki wc/depo mekanı; yapının özgün planında olamaz. Bina, tek ailelik yaşamdan; birden fazla ailenin kullanacağı plana adapte edilirken, bu ek wc düşünülmüş olmalıdır. Marangoz atölyesi sahibi olan Dikran ve Manuk Manukoğlu'nun bahsettiği gibi*; ön oda (101), iki kişinin paylaştığı kiralık bir ev olarak, bir süre hizmet vermiştir. Hela, odada kalanlar için sonradan eklenmiştir. Mekandaki giyotin pencere, yapının özgün penceresi olmalıdır. Merdiven altında da, bir hizmet mekanı bulunmaktadır**. Arka cepheye açılan odalardan 103'ün döşemesi beton kaplıdır. Kapıları mevcut değildir. Özgün tasarımda, bu katın tuvaleti olmalıdır. 104 ile 105 mekanlarını ayıran duvardaki açıklığın da, yapının özgün planlamasından gelmediği açıktır. Statik sorun yaratmaktadır (Resim 4.54). Günümüzde mevcut sağ yan pervazından da anlaşılacağı gibi, burada çift kanatlı bir kapı, iki odayı birbirine bağlıyor olmalıdır. 105 no'lu oda da oldukça bozulmuştur. Duvarlarına çimentolu sıva yapılmıştır. Döşeme kaplaması betondur, ahşap olmalıdır. Mekan tek bir odadır. Ahşap bölücü, sonradan eklenmiştir ve restitüsyon projesinde yer alamaz. 102' de bulunan giyotin pencere, kısmen kapatılmıştır. Özgün planlamada, bu pencere (Resim 4.50) zemin kattan gelen merdivene bakan; Z07'ye açılan bir pencere olmalıdır (Ek pafta 21.44).

2. Kat:

Özgün tasarıma yapılan en büyük değişiklik sofanın (201), iki ailenin aynı anda barınması amacıyla, tuğla bir duvarla ortadan ikiye bölünmüş olmasıdır. Ayrıca merdiven holünün açık olduğu düşünüldüğünde, buraya dönemin mimari tarzına uygun ahşap kapılar takılarak mahremiyet sağlanmış; ısı kaybının önüne geçilmiştir (Resim 4.57). Odaların pvc döşemelerinin bozulan noktalarından da görüldüğü gibi, döşeme ahşap kaplamadır. Bu katta rölöve projesinde 206 nolu mekan olarak geçen lavabo mekanı sonradan eklenmiştir (Ek pafta no.). Restitüsyon projesinde yer almaz (Ek pafta 22.44).

*Kendisiyle yapılan görüşmede edinilen bilgidir.

**Merdiven holünde yer alan mobilyalar ve bu deponun kilitli tutulması nedeniyle buraya girilememiştir.

3. Kat:

Özgün planlama ile günümüz arasında fazla farklılık yoktur. Merdiven holünün tavanındaki kalemişinin devamlılığı yoktur. Bu dekorasyon, odaların açıldığı sofada da devam ediyor olmalıdır. Bunun için mevcut badana kaldırılarak altında dekorasyon aranmalı, ortaya çıkarılmalıdır. Merdiven sahanlığına 2. ve 4. katlarda görüldüğü gibi ahşap kapılar takılmıştır (Resim 4.78). Sofa, merdiven holünden kapılarla ayrılmıştır. Sofanın tavanındaki kalemişleri badana ile kapatılmıştır. Ofis olarak kullanılan odanın (302) tavanı diğer odalarinki ile benzer, bağdadi sıvalı olmalıdır. Tavanı çevreleyen, ahşap bir profil olmalıdır. Döşeme, ahşap kaplama olmalıdır. Arka odalardan 306, diğer katlarda görüldüğü üzere ahşap bir bölme ile iki ayrı mekana dönüştürülmüştür ve ilki mutfak olarak kullanılmaktadır. Özgün tasarımında, tek bir oda olarak düşünülmüş olmalıdır (Ek pafta 23.44).

4. Kat:

Günümüzde kullanılmadığından ötürü, en iyi incelenebilen kat olmuştur (Ek pafta 24.44). Sofa, ahşap kapılar ile kapatılmıştır. Yapının özgün tasarımında 401 mekanı merdivenle birleştiriyor olmalıydı. Bunu merdivenin son basamağı sonrasında hemen bir kapı açılması gibi mekansal açıdan düzensizliğin varlığı ile açıklayabiliriz. Bir alt katta, ahşap dikmeler serbest olarak dururken, bu katta yanlarına gelen ahşap bölme ve kapı yüzünden tam çözülmemiş detaylarla kısmen kapatılmışlardır (Resim 4.96). Mekanı merdiven sahanlığından ayıran metal bir korkuluk olmalıdır.

Çatı Katı:

Merdiven boşluğuna açılan bir mekan olmalıdır (Ek pafta 25.44). Işığını merdiven boşluğunun üstünde yer alan ışıklıktan (Resim 4.116) alan mekan, çatıya çıkmak için kullanılan bir ara mekan olmalıdır. Merdiven boşluğuna bakan ahşap korkuluk, bir bölme ile kısmen kapatılmıştır. Bu, sonraki bir döneme ait bir ektir. Restitüsyon projesinde yer almaz.

5.2 Dış Mekanlar

Çatı:

Sokak ve arka avluya doğru eğimli ahşap bir çatıdır. Çatı kaplaması alaturka kiremittir. Çatının bir kısmı merdiven boşluğunu aydınlatmak için, ışıklık olarak düşünülmüş ve kiremit yerine cam ile örtülmüştür. Bu ışıklığı E. Goad haritasında(1905), planda işaretlenmiş olarak görebiliriz (Şekil 3.5). Günümüzde cam örtü kırılmıştır. Benzer örnekleri aynı dönemde

yapılmış, Beyoğlu yapılarında da inceleyebiliriz (Resim 5.1).

Resim 5.1 İstiklal Caddesi üzerinde yer alan Şişmanoğlu(Sismagleon) Binası çatı ışıklığı.

Resim 5.2 Sokak cephesinde dökülmüş sıvalar.

Cepheler:

Cephelerde fazla bir değişiklik görülmez. Sıvalı yüzey kısmen dökülmüştür. Yapının tümü sıvalı olmalıdır. Sıva, ön cephede daha detaylandırılmış, derz izleri belirtilmiş iken; arka cephede sade tutulmuştur (Resim 5.2).

Binanın pencerelerinde kepenkler mevcuttu. Ön cephede ahşap, arka cephede ise metal kepenkler vardır. Sokak sakinlerinden Erdoğan Irmak da binanın sokak cephesinde ahşap kepenkler olduğunu hatırladığını belirtmiştir*. Halen ayakta olan, aynı dönemde Beyoğlu'nda inşa edilmiş yapılarda ahşap kepenk örneklerine rastlarız (Resim 5.3).

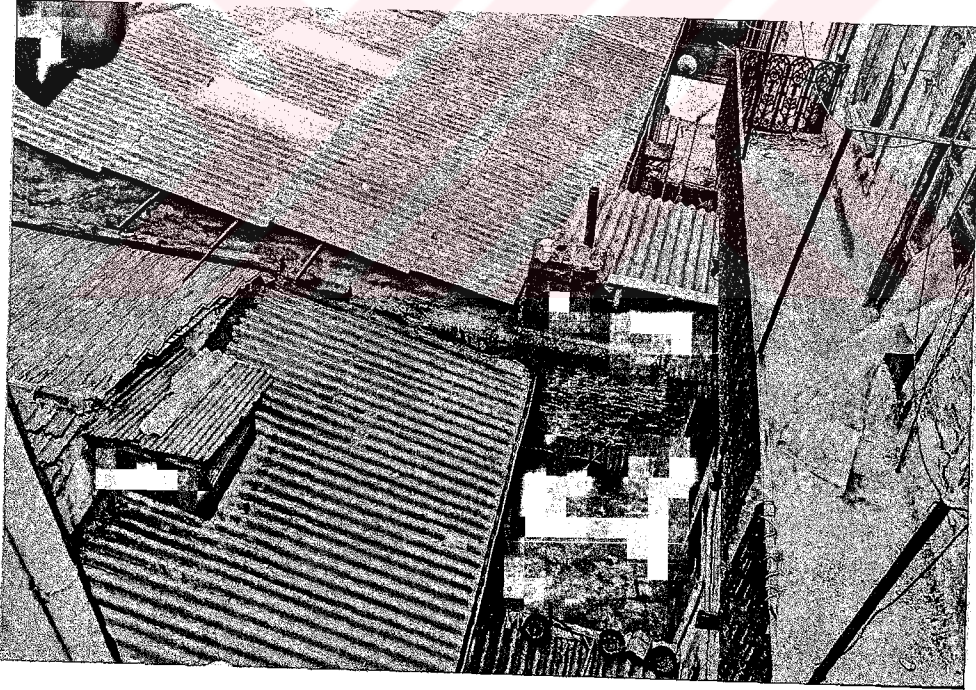
Resim 5.3 Beyoğlu'nda 19. yüzyıl konutlarında kullanılan ahşap kepenge bir örnek.

* Kendisi ile temmuz, 2003'te yapılan görüşmede anlatılmıştır. Mesleği matbaacılık olan Erdoğan Irmak, Ahududu Sokağı'nda 43 senedir yaşadığını ve bu yıllar süresince sokağın değişimine tanıklık yapmıştır.

Bahçe:

Arka avluda yer alan marangozhane (Resim 5.4), yapım tekniğinden anlaşılacağı gibi 20. yüzyılın ikinci yarısından bir ektir. Kalitesiz bir inşaat tekniği ile yapılmış bu atölyenin yerinde geçmişte bir bahçe vardır. Birinci katın arka odasından çıkılan bir köprü (Resim 5.5) ile binaya bağlanan bu bahçe binanın sakinlerinden marangoz atölyesinin sahibi Manuk Manukoğlu'nun anlattığına göre*, yeşilliği olan, ağaçların yetiştiği küçük bir alandır. Sınırı Tel(graf) sokağı'na dek dayanan bahçeden günümüze herhangi bir belge kalmamıştır. Fakat, günümüzde hiçbir yere bağlanmayan köprünün çıkış noktası bu bahçe olmalıdır.

Avluda kagir, masif basamaklı bir merdiven bulunmaktadır. Merdiven, yapının özgün tasarımında avludan bahçeye ulaşımı sağlamaktadır. Orijinal korkuluğu mevcut değildir.

Resim 5.4 Arka avluda eski bahçenin yerine yapılmış olan marangozhane.

*Kendisi ile temmuz, 2003'de yapılan görüşmede anlatılmıştır.

Resim 5.5 Birinci kattan arka bahçeye ulaşımı sağlayan köprü.

6. YAPININ RESTORASYONU

6.1 Yeni Kullanım Önerisi

Ahududu Sokağı'nda bulunan 31 no'lu Arapoğlu Evi, döneminin özelliklerini bozulmadan günümüze dek taşıyabilmiş, 19. yy. sivil mimarlığına örnek olarak verilebilecek özel bir yapıdır. Sahip olduğu mekansal kurgunun ve dekoratif öğelerin restorasyondan sonra bir müze mantığında sergilenmesi gereklidir. Fakat, yapının zaman içinde bakımının yaptırılması, yaşayabilmesi için ticari bir işlev de verilmesi uygun görülmüştür. Yapı lokanta olarak kullanılabilir. Yapının sokağın çekiciliğini arttırmakta oynayacağı rolden ve ağır bir yük getirmeden yapının kendisinin de sergilenebileceği bir ortam sağlayacağından ötürü, sözkonusu işlevin uygun düşeceğine inanılmaktadır.

Zemin Kat Kullanımı:

Z01 mekanı, lokantanın kafe kısmı olarak düzenlenecektir. Servis, Z04 koridorundan sağlanacaktır. Ana mutfak olarak kullanılacak olan Z09, bu koridora bağlanacaktır. Arka avluya çıkan koridor üzerinde yer alan, Z03 soğuk depo, Z05 ise kafe müşterileri için wc olarak kullanılacaktır. Zemin katın giriş holü (Z02), lokantaya giriş olarak kullanılırken, Z08 lokantanın üst katları ile ana mutfak (Z09) arasında bağlantı kuran bir koridor niteliğinde kullanılacaktır. Koridordan arka avluya ulaşım sağlanacaktır. Bölücü tuğla duvar kaldırılıp, Z09'un iki koridora da açılan kapıları korunacaktır. Z07 mekanı, vestiyer (veya personel wc) olarak kullanılacaktır. Z11 ek mutfak; Z10 ise personel odası olarak kullanılacaktır. Arka avlu; ek mutfak ve personel odası ile bağlantı kurulan bir mekan olarak çalışacak; kuzeye yerleşecek bir merdivenle arka bahçeye ulaşım sağlanacaktır.

Birinci Kat Kullanımı:

101 no'lu mekan, lokantanın yemek salonu olarak hizmet edecektir. Binanın avluya bakan 104 no'lu büyük odası yemek salonu olarak kullanılırken, küçük oda (105) lokantanın işletmesi için ofis olarak kullanılacaktır. Avluya bakan büyük odadan (104) köprüye çıkılmaktadır. Bahçede yemek servisi olacağından, köprü müşterilerin bahçeye ulaşımı için kullanılacaktır. 103 no'lu mekan, erkekler tuvaleti olarak kullanılacaktır. Merdiven holü, özgün tasarımındaki özelliklerine geri döndürülecek ve herhangi bir ekle kapatılmayacaktır.

İkinci Kat Kullanımı:

Ön ve arka odalar (202, 203, 205, 206), lokantanın yemek salonu olarak kullanılacaktır. 204, bu katta bayanlar tuvaleti olarak kullanılacaktır.

Üçüncü ve Dördüncü Kat Kullanımları:

Bu katta bulunan odalar da aynı ikinci kattakiler gibi lokantanın yemek salonları olarak hizmet verecektir. Binanın özgün kullanımından kalan ahşap yükler kalacak; servis elemanlarının korunduğu dolaplar, monşarj ve vestiyer amaçlı kullanılacaktır. Üçüncü kattaki wc (304), erkekler için, diğerindeki ise (404) bayanlar için tahsis edilecektir. Dördüncü kattan çatıya çıkan merdiven yeniden tasarlanacak, bu merdiveni gizleyen bölücü kaldırılacaktır.

Çatı Katı Kullanımı:

Çatı katındaki ana mekan yemek salonu olarak kullanılacaktır. Diğer iki yan mekanlar ise, lokanta işletmesi tarafından kullanılacaktır. Boş tutulmakla beraber, duvarlarında binanın restorasyon evrelerini anlatan fotoğraflar ve bölgenin geçmişi ile ilgili bilgileri barındıran resimler, çizimler sergilenecektir.

6.2 Yapısal Müdahale Önerileri

Yapının Onarımında Kullanılacak Restorasyon Teknikleri:

Ahududu Sokağı, 31 numara'da yer alan Arapoğlu Evi, kagir bir yapıdır. Yapı, günümüze dek hiçbir onarım geçirmemiştir*. Bundan ötürü, yapının malzemelerinde ve taşıyıcı sisteminde çeşitli hasarlar, bozulmalar gözlenmekle beraber, özgün malzeme ve planlama özellikleri de halen korunmaktadır.

6.2.1 Temizleme

Binanın Eklerinden Temizlenmesi:

Planda (Ek pafta no: 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5) işaretlenen duvarlar binanın inşasından sonra çeşitli dönemlerde eklenmiş bölücülerdir. Bunlar binanın diğer duvarlarına zarar vermeyecek şekilde, dikkatle kaldırılmalı, mekânlar özgün tasarımlarındaki hallerine geri dönmelidir.

Cephe temizliği; çeşitli elemanların (merdiven korkuluğu, demir giriş kapısı vs.) temizliği:

* Beyoğlu Belediyesi'nde 2003'e kadar tutulan kayıtları incelendiğinde, yapıyla ilgili herhangi bir tutanak, belge bulunamamıştır. Bu da, yapının herhangi bir restorasyon geçirmediğinin göstergesidir.

Binanın özgün metal elemanları için, gerekli kimyasallar ve temizleyici malzemelerle temizleme yapılmalıdır. Binanın iç mekanlarını bağlayan ana merdivene ait korkuluklar temizlenmeli, korozyona karşı bakımı yapılmalıdır. Daha sonra, bu korkuluklar yenilenen merdivene monte edilerek kullanılmalıdır. Aynı uygulama, binanın arka cephede yer alan balkon ve köprüye ait korkuluklar ve 1. katın arka odalarında bulunan Fransız balkon korkulukları için de tekrarlanmalıdır.

6.2.2 Sağlamaştırma

Ana sirkülasyonu sağlayan ahşap merdiven günümüzde oldukça bakımsız durumdadır. Zamanla ahşap malzemede meydana gelen yorulmalar ve bozulmalar dolayısıyla mekanik aşınmalar olmuş; kimi basamakları parçalanmış, merdiven sehim yapmıştır. Ayrıca merdiven altını kaplayan bağdadi sıva dökülmüş, küpeştesi yıpranmıştır.

Merdivenin sağlamaştırılmasında dikkat edilmesi gereken, merdivenin özgünlüğünün, detaylarının korunması esasıdır. Bu yüzden restorasyonda öncelikle merdivenin askıya alınması gerekir. Bağdadi sıva alınıp, çürümüş, taşıyıcılığını yitirmiş ahşap parçaların tespiti yapılmalıdır. Bundan sonra bu parçalar duvarları fazlaca tahrip etmeden alınmalı, yerlerine yenileri yerleştirilmeli veya yeni, emprenye edilmiş ahşap kesitlerle merdivenin taşıyıcısı takviye edilmelidir. Fazlasıyla bozulmuş basamaklar yeniden imal edilmeli, bu yenilenen basamaklarda özgün detaylar tekrarlanmalıdır.

Ahşap döşemeler için koruma önerileri:

Ahşap kirişlerde bugün gözle tespit edilemeyen bozulmalar olabilir. Bu tip döşemelerde mantardan kaynaklanan çürümeler, sık rastlanan bir bozulma şeklidir. Bunun önüne geçmek için onarım sonrası ahşap kirişler mantara karşı ilaçlanmalıdır. Bozulmaları anlamak ve müdahale yöntemleri geliştirebilmek için, döşeme kaplamaları sökülüp açılarak, içten (konstrüksiyon ve detay hataları) ve dıştan gelebilecek sorunlara karşı kontrol edilmelidir. Strüktürel açıdan sorun yaratacak bir kiriş bulunduğu anda, bu yenisi ile değiştirilmelidir. Değiştirilme öncesi yapının ana tuğla duvarları gerekirse askıya alınmalıdır.

Döşemeler için ayrıca beta yöntemi de uygulanabilir*. Ahşap kirişlere kirişin çürüten noktalarını kesip buralara emprenye edilmiş yeni ahşap parçaların eklenmesi yoluyla da, ahşap döşeme sağlamaştırılabilir. Yeni yerleştirilecek ahşap kirişler de, mutlaka emprenye

* Beta yöntemi; cam elyafından çubuklar ve epoksi reçineye dayanan bir yöntemdir).

edilmiş olmalıdır.

6.2.3 Bütünleme

Binanın pencere boşluklarını çevreleyen sövelerde bozulmalar vardır (Ek pafta no: ..). Kimi alt söveler binada silme olarak devam eder (Ek pafta no:). Kırılan ve kapak atan söve ve silmeler tespit edilerek özgün malzemeye en yakın, uyumlu malzeme kullanılarak bütünlenmelidir. Aynı şekilde yapının kagir saçaklarında kırılan kısımlar da bütünlenmelidir.

6.2.4 Yenileme

Çatıdan binaya akan sular, bina için ciddi anlamda hasar yaratmaktadır. Binanın su ve nem etkisiyle çürümüş olan ve acil onarılması gereken elemanı ahşap çatısıdır.

Döşeme kaplaması olarak sıkça rastladığımız marmara mermeri de, yer yer çatlayıp, parçalandığından dolayı sağlam parçalar korunarak yenilenmelidir (Ek pafta no:).

Cepheyi örten sıva dökülmüş, tuğla doku ortaya çıkmıştır. Bu kısmen kaybolmuş sıva için, restorasyon malzeme laboratuvarında bir analiz çalışması yapılmalı, özgün sıva veya sıvaya en yakın özellikleri taşıyan yeni bir sıva hazırlanarak derzleme sonrası, bakımı yapılmış cephelere uygulanmalıdır.

Sıvalarla ilgili aynı sorun iç mekanda da karşımıza çıkar. Çatıya en yakın dördüncü kattın tuğla duvarlarında, sıvalar büyük oranda dökülmüştür. Sıvada bulunan erimiş kireç ıslaklık halinde yüzeye çıkmış ve çiçeklenmeler oluşmuştur. Bu duvarların sıvaları sökülüp, duvarda bir izolasyon çalışması yapılmalıdır. Daha sonra kireçli sıva ile duvar tekrar sıvanmalıdır.

7. DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Teze konu olan, bir 19. yüzyıl sivil mimarlık örneği Arapoğlu evi, günümüzde halen inşa edildiği dönemin üslup, mimari tasarım, malzeme ve dekorasyon özelliklerini taşımaktadır. Yapı, ilk olarak tek bir aile için tasarlanmıştır. Sonraki dönemlerde, kullanıcıları katları ayrı ayrı değerlendirilerek çok aileli hayata geçmişlerdir. Buna rağmen, Arapoğlu Evi'nin özgün planlaması ve özellikle döneminin dekorasyon zevki ve anlayışını yansıtan süslemeleri ile yapıldığı dönemden bugüne fazla değişikliğe uğramadan gelebilmiştir. Benzer yapılarla karşılaştırıldığında, bilinçli olarak olamasa da; günümüze pek çok özgün detayı kaybolmadan ulaşabilmiş şanslı yapılar arasındadır. Yine de, uzun yıllar boyunca herhangi bir onarımdan geçmemiş olması yapının malzemelerinde hasar ve bozulmaların ciddi boyutlara ulaşmasına sebep olmuştur. Acilen yapılması gereken; yapının doğru bir restorasyon sonrasında, uygun bir işlevle yeniden hayata döndürülmesidir.

Yapı, Beyoğlu'nun 19. yüzyıl konut mimarisi hakkında iyi bir örnek oluşturur. Gün geçtikçe sayıları azalsa da, Beyoğlu'nda Arapoğlu Evi'ne benzer yapılar halen mevcuttur. Fakat, şu da bir gerçektir ki; bu yapıları korumadığımız takdirde, yakında, 19. yüzyılın sivil mimarlık mirasının önemli bir bölümünü kaybetme tehlikesi ile karşı karşıya kalabiliriz.

Beyoğlu, 19. yüzyıl başından itibaren gelişen ve farklı mimarlık akımlarına ait örnekleri barındıran önemli bir yapı stoğunu barındırır. Tarih süresince gezginlerin de dikkatini çekmiş, kendi kültürünü yaratmış, bu özellikli semtin mevcut yapı birikimini kullanarak yerel kalkınmaya faydalı dönüşümü için yeni görüşler ve yöntemler geliştirilmelidir. Bölge, kentsel canlandırma projeleri için ideal bir uygulama platformudur. Tarihi yapılara sahip çıkma görevi, yerel yönetimler ve koruma kurullarının kararlarına bağlı olduğu kadar, bölgenin kullanıcılarının katılımıyla destek gören sivil toplum örgütlerinin bulunduğu yapılaşmalar ve bireylere de düşmektedir. Mimari birikimin korumasının Beyoğlu'nun sosyal ve kültürel hayatında olumlu gelişmeler yaratacağı şüphesizdir.

KAYNAKLAR

- Ahunbay, Z., (1996), Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon, YEM Yayıncılık, İstanbul.
- Akın, N., (1994), "Beyoğlu", Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Tarih vakfı yayınları, cilt 2, İstanbul.
- Akın, N., (1998), 19. Yüzyılın İkinci Yarısında Galata ve Pera , Literatür Yayınları, İstanbul.
- Arkan, K.Ö., (1989), Beyoğlu, Kısa Geçmişi, Argosu, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Arseven, C.E., (1989), Eski Galata ve Binaları, İst. Kütüphanesi Yayınları, İstanbul.
- Arseven, C.E., Eski İstanbul, İstanbul.
- Belge, M., (1993), İstanbul Gezi Rehberi, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Berk, İ., (1996), Pera, Adam Yayınları, İstanbul.
- Berk, İ., (1985), Galata, Adam Yayınları, İstanbul.
- Bilgin, İ., (1996), "Anadolu'da Modernleşme Sürecinde Konut ve Yerleşme/Tarihten Günümüze Anadolu'da Konut ve Yerleşme", Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Birsel, S., (1993), Ah Beyoğlu, Vah Beyoğlu, Pusula Yayınları, İstanbul.
- Birkiye, A., (1997), "Beyoğlu Muhabbeti" , Cumhuriyet, 23 Ekim sayısı.
- Büyükhelvacıoğlu, N., (1994), Beyoğlu Hastanesi'nin Restorasyon Projesi, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü (yayımlanmamış).
- Can, C., (1993), İstanbul'da 19. Yüzyıl Batılı ve Levanten Mimarların Yapıları ve Koruma sorunları, Doktora Tezi, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü (yayımlanmamış).
- Carbognano, C.C., (1993), 18. Yüzyılın Sonunda İstanbul, Eren Yayınları, İstanbul.
- Cephanecigil, G., (1998), İstanbul Konutunda Çıkma, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü (yayımlanmamış).
- Cezar, M., (1991), 19. Yüzyıl Beyoğlu'su, Akbank yayınları, İstanbul.
- Cezar, M., (2002), Osmanlı Başkenti İstanbul, Erol Kerim Aksoy Yayıncılık, İstanbul.
- Çapacıoğlu, M., (2000), Beyoğlu Güllabici Sokak ve Çevresinde Sıhhileştirme Çalışması, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü (yayımlanmamış).
- Çelik, Z., (1996), 19. yüzyılda Osmanlı Başkenti Değişen İstanbul, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Çelik, Z., (1989), The impact of Westernization on İstanbul's Urban Form, 1838-1908, Doktora Tezi, University of California (yayımlanmamış).
- Çelikkol, A. H., (1995), İstanbul Beyoğlu Tarlabası yöresi konutları üzerine bir inceleme, Yüksek Lisans Tezi, MSÜ Fen Bilimleri Enstitüsü (yayımlanmamış).
- De Amicis, E., (1981), İstanbul, 1874, 2 Cilt, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara.
- Deleon, J., (1993), Pera Hatıratı, Gözlem Gazetecilik, Basın ve Yayın A.Ş., İstanbul.

- Dökmeci, V., (1990), Tarihsel Gelişim Sürecinde Beyoğlu, İstanbul.
- Duhani, S.N., (1984), Eski İnsanlar, Eski Evler/19. Yüzyıl Sonunda Beyoğlu'nun Sosyal Topoğrafyası, T TOK Yayınları, İstanbul.
- Erez, S., İstanbul Nerededir, Orada Kimler Yaşar, Sel yayınları, İstanbul.
- Ergin, O.N., (1934), İstanbul Şehir Rehberi, İstanbul Belediyesi Basımevi, İstanbul.
- Enlil, S. Z., (1994), Continuity and Change: in İstanbul's 19th Century Neighborhoods: From Traditional House to Apartment House, Doktora Tezi, University of Washington (yayımlanmamış).
- Eyice, S., (1980), "Tarih İçinde İstanbul Şehrinin Gelişmesi", Atatürk Konferansları 1975, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Gülbahar, I., Taksim Meydanı Talimhane ve Ayazpaşa'da Art Deco üslubunu yansıtan Yapılar, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü (yayımlanmamış).
- Günçan, A., 19. yüzyıl Avrupa Mimarlık Hareketlerinin ve Batılılaşmanın Osmanlı Konut Mimarisine Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü (yayımlanmamış).
- Gürsel, Y., (1987), "Beyoğlu'nun Yıkımı ve Şehirlerimizin Geleceği", Mimarlık, 5.
- Hadımlı, P., (2000), Eğlence Hayatımızın Değişimi ve Mekan üzerindeki etkileri (Beyoğlu örneği), Yüksek Lisans Tezi, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü (yayımlanmamış).
- Işın, E., (1999), İstanbul'da Gündelik Hayat, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- İstanbul Ansiklopedisi, 8 Cilt , Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Karasu, B., (1999), Lağım-laranası ya da Beyoğlu, Metis Yayınları, İstanbul.
- Kayra, C., (1990), İstanbul'un Eski Haritaları, İBB Yayınları, İstanbul.
- Keyder, Ç., (2000), İstanbul: Küresel ile Yerel Arasında, Metis Yayınları, İstanbul.
- Koçu, R.E., İstanbul Ansiklopedisi, Cilt 1, 19..
- Kotaş, P., (2000), Beyoğlu-Tarlabaşı Kalyoncu Kulluğu Caddesi ve Cadde üzerindeki 91 nolu yapının Korunması için Öneriler, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü (yayımlanmamış).
- Kömürçüyan, E. Ç., (1988), İstanbul tarihi: XVII. Asırda İstanbul, Eren Yayıncılık, İstanbul.
- Kuban, D., (1988), "İstanbul'un Batılılaşması ya da Batılılığı", Tarih ve Toplum Dergisi, 59.
- Kuban, D., (1996), İstanbul, Bir Kent Tarihi, Tarih Vakfı Yayınları Yurt Serisi, İstanbul.
- Kuban, D., (1970), "İstanbul'un Tarihi Yapısı", Mimarlık, 5:26-48.
- Mansel, P., (1994), Constantinople/City of the World's Desire, 1453-1924, Penguin Books, İngiltere.
- Mintzuri, H., (1996), İstanbul Anıları 1897-1940, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Ortaylı, İlber, (1987), "Tarlabaşı'na bir Bakış", Mimarlık, 1.
- Omay, E., Ebru, (2000), Galata Kulesi Haliç Aksımı belirleyen Galata Kulesi Sokağı

Perşembe Pazarı Caddesi Arap Kayyum Sokağı üzerinde bir Sıhhileştirme Önerisi ,Yüksek Lisans Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, (yayımlanmamış).

Öğrenci, P., (1998), 19. yüzyıl Özgün Konut Tipleri Bağlamında Sarıca Ailesi Yapıları, Yüksek Lisans Tezi, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü (yayımlanmamış).

Rasim, A., (1958), Fuş-i Atik, İstanbul.

Soygeniş, M., (1995), 19. yüzyılda İstanbul Evinin Mekansal değişimi ve nedenlerinin Değerlendirilmesi, Doktora Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü (yayımlanmamış).

Scognamillo, G., (2002), Bir Levantenin Beyoğlu Anıları, Bilge Karınca Yayınları, İstanbul.

Salman, Y., İstiklal Caddesi'nde 19. yüzyıl Cephe Bezemeleri, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü (yayımlanmamış).

Şahin, H., (2003), "İstanbul Adlı Konfederasyon", Radikal Gazetesi.

Tekeli, İ., (1996), "19. Yüzyılda İstanbul Metropol Alanının Dönüşümü/Modernleşme Sürecinde Osmanlı Kentleri", Tarih Vakfı Yayınları Yurt Serisi, İstanbul.

Tezer, A., (1990), Tarihi Şehir Merkezlerinde Koruma Ulaşım Etkileşimi, Sorunları, Çözümler ve Beyoğlu Örneği, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü (yayımlanmamış).

Tutel, E., (1998), Beyoğlu Beyoğlu İken, Oğlak Yayınları, İstanbul.

Tümertekin, E., (199..), İstanbul: İnsan ve Mekan, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

Üsdiken, B., (2000), Pera'dan Beyoğlu'na, Akbank Yayınları, İstanbul.

Wiener, W.M., (2001), İstanbul'un Tarihsel Topoğrafyası, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Wiener, W. M.; Schiele, R., (1988), 19. yüzyılda İstanbul Hayatı, İstanbul.

Yücel, A., (1996), "İstanbul'da 19. yüzyılın Kentsel Konut Biçimleri", Tarihten Günümüze Anadolu'da Konut ve Yerleşme, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

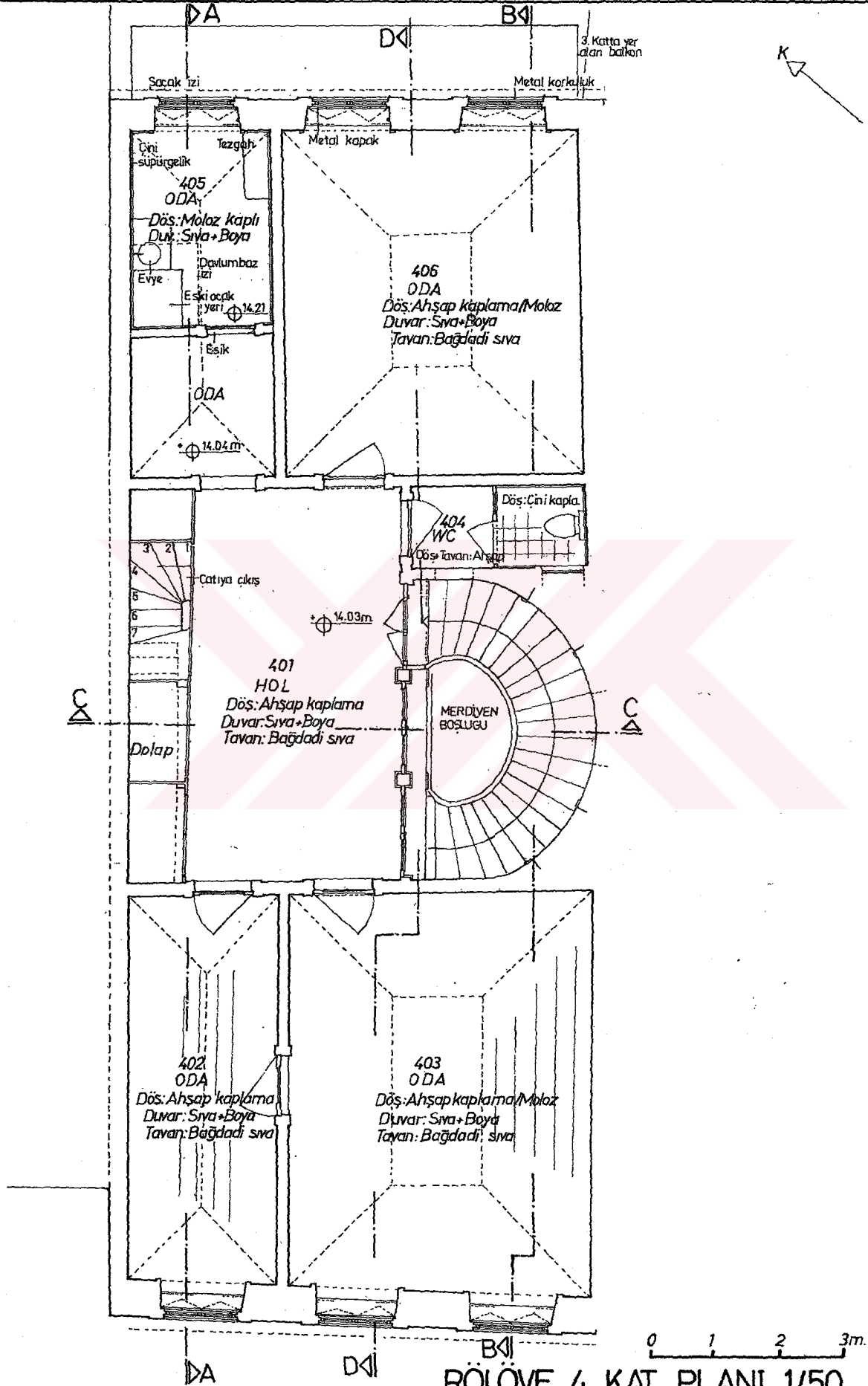
EKLER

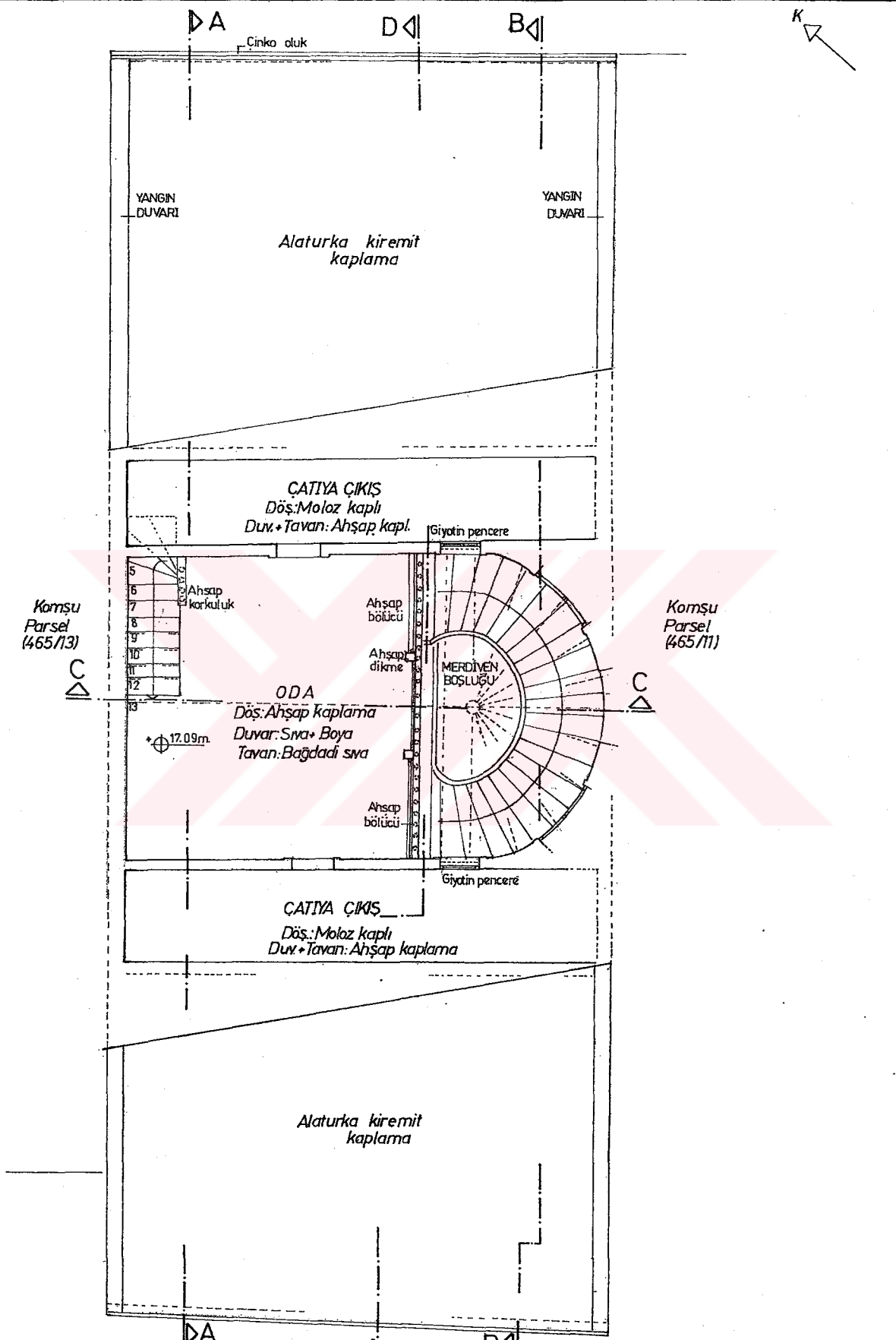
- Ek 1 AHUDUDU SOKAĞI ARAPOĞLU EVİ RÖLÖVE PAFTALARI (21 Adet)
- Ek 2 AHUDUDU SOKAĞI ARAPOĞLU EVİ RESTİTÜSYON PAFTALARI(10 Adet)
- Ek 3 AHUDUDU SOKAĞI ARAPOĞLU EVİ RESTORASYON PAFTALARI (10Adet)
- Ek 4 AHUDUDU SOKAĞI İLE İLGİLİ ANALİZ ÇALIŞMALARI (4 Adet)
- Ek 5 ARAPOĞLU EVİ'NİN HASAR TESPİT PAFTALARI
- Ek 6 ARAPOĞLU EVİ'NİN MALZEME ANALİZİ
- Ek 7 ARAPOĞLU EVİ'NDE BULUNAN MEVCUT PENCERE TİPLERİ
- Ek 8 KAYITLARDA AHUDUDU SOKAĞI'NIN GEÇMİŞ SAKİNLERİ ve
MESLEKLERİ

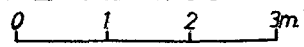
EK 1

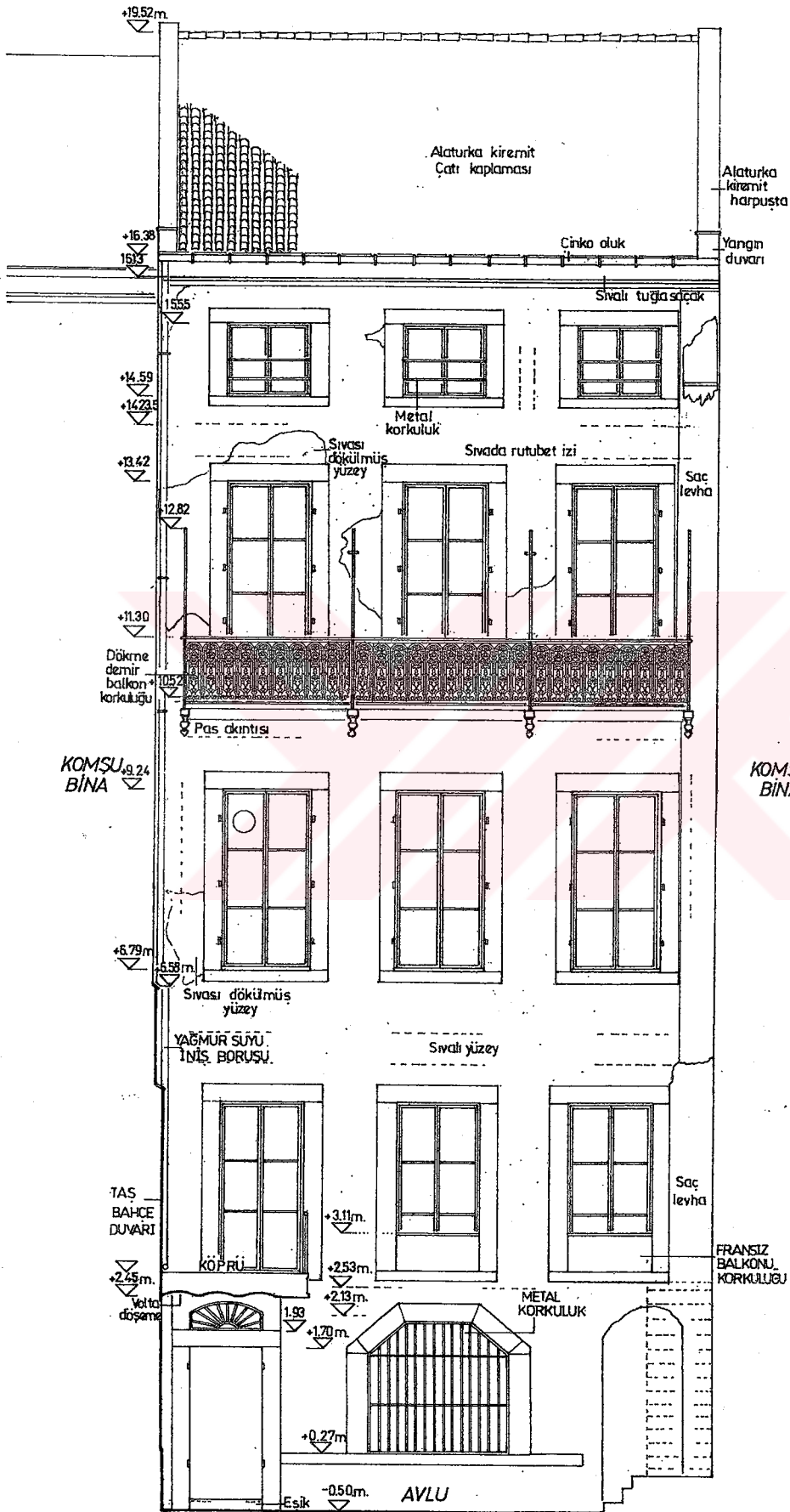
- Ek Pafta 1.1 1/200 ölçekli Vaziyet Planı
Ek Pafta 1.2 1/50 ölçekli Zemin Kat Planı
Ek Pafta 1.3 1/50 ölçekli Birinci Kat Planı
Ek Pafta 1.4 1/50 ölçekli İkinci Kat Planı
Ek Pafta 1.5 1/50 ölçekli Üçüncü Kat Planı
Ek Pafta 1.6 1/50 ölçekli Dördüncü Kat Planı
Ek Pafta 1.7 1/50 ölçekli Çatı Katı Planı
Ek Pafta 1.8 1/50 ölçekli Zemin Kat Planı(Ölçülendirilmiş)
Ek Pafta 1.9 1/50 ölçekli Birinci Kat Planı (Ölçülendirilmiş)
Ek Pafta 1.10 1/50 ölçekli İkinci Kat Planı (Ölçülendirilmiş)
Ek Pafta 1.11 1/50 ölçekli Üçüncü Kat Planı (Ölçülendirilmiş)
Ek Pafta 1.12 1/50 ölçekli Dördüncü Kat Planı (Ölçülendirilmiş)
Ek Pafta 1.13 1/50 ölçekli Birinci Kat Tavan Planı
Ek Pafta 1.14 1/50 ölçekli A-A Kesiti
Ek Pafta 1.15 1/50 ölçekli B-B Kesiti
Ek Pafta 1.16 1/50 ölçekli C-C Kesiti
Ek Pafta 1.17 1/50 ölçekli D-D Kesiti
Ek Pafta 1.18 Sokak Cephesi (Ön Cephe)
Ek Pafta 1.19 Avlu Cephesi (Arka Cephe)
Ek Pafta 1.20 1/200 ölçekli Ahududu Sokağı Kuzey Silueti
Ek Pafta 1.21 1/200 ölçekli Ahududu Sokağı Güney Silueti

RÖLÖVE ÇATI KATI PLANI 1/50

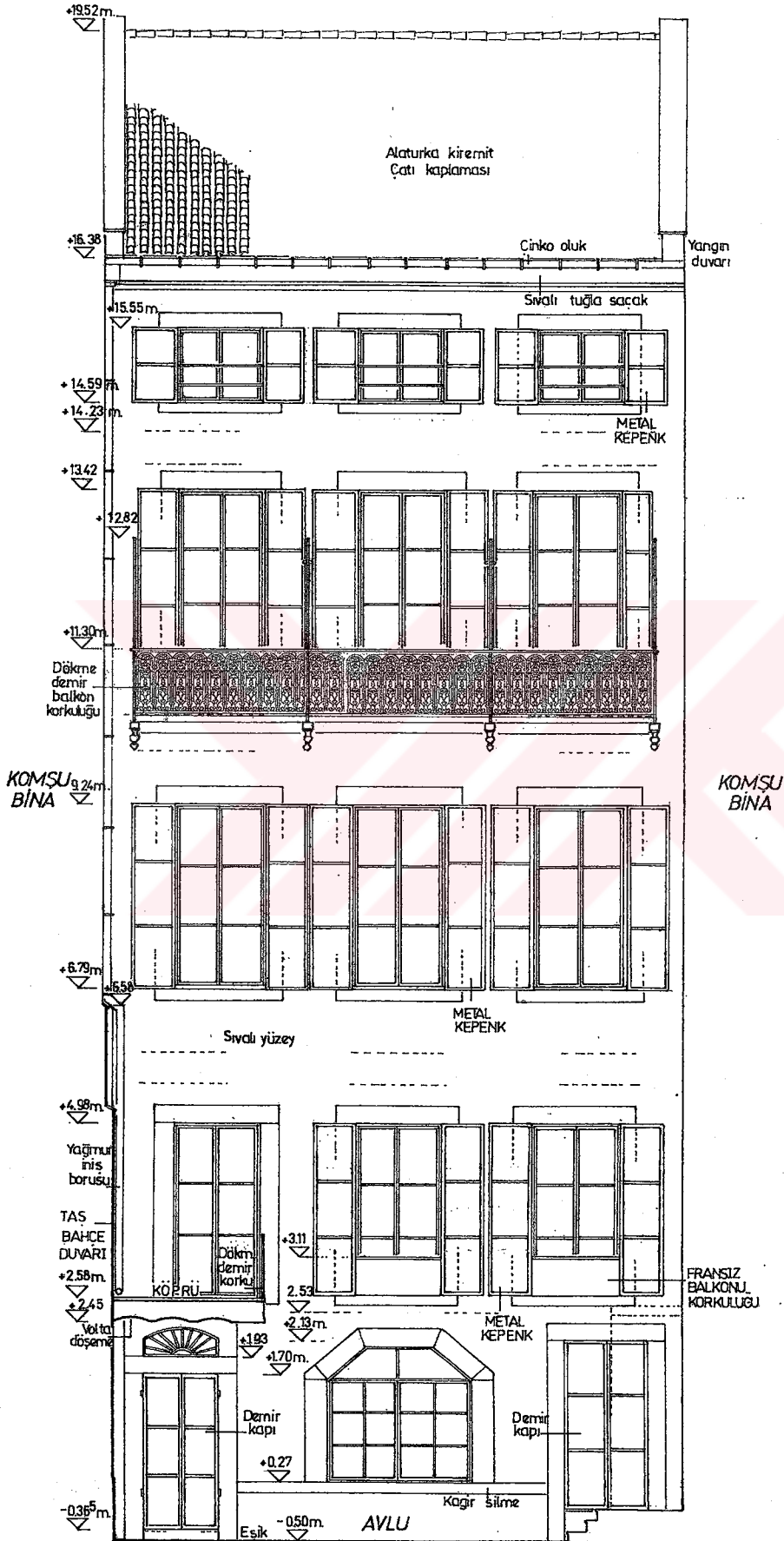

RÖLÖVE ARKA CEPHE 1/50

EK 2

- Ek Pafta 2.1 Zemin Kat Planı
- Ek Pafta 2.2 Birinci Kat Planı
- Ek Pafta 2.3 İkinci Kat Planı
- Ek Pafta 2.4 Üçüncü Kat Planı
- Ek Pafta 2.5 Dördüncü Kat Planı
- Ek Pafta 2.6 Çatı Katı Planı
- Ek Pafta 2.7 A-A Kesiti
- Ek Pafta 2.8 B-B Kesiti
- Ek Pafta 2.9 Sokak Cephesi (Ön Cephe)
- Ek Pafta 2.10 Avlu Cephesi (Arka Cephe)

RESTİTÜSYON ARKA CEPHE 1/50

EK 3

Ek Pafta 3.1 Zemin Kat Planı

Ek Pafta 3.2 Birinci Kat Planı

Ek Pafta 3.3 İkinci Kat Planı

Ek Pafta 3.4 Üçüncü Kat Planı

Ek Pafta 3.5 Dördüncü Kat Planı

Ek Pafta 3.6 Çatı Katı Planı

Ek Pafta 3.7 A-A Kesiti

Ek Pafta 3.8 B-B Kesiti

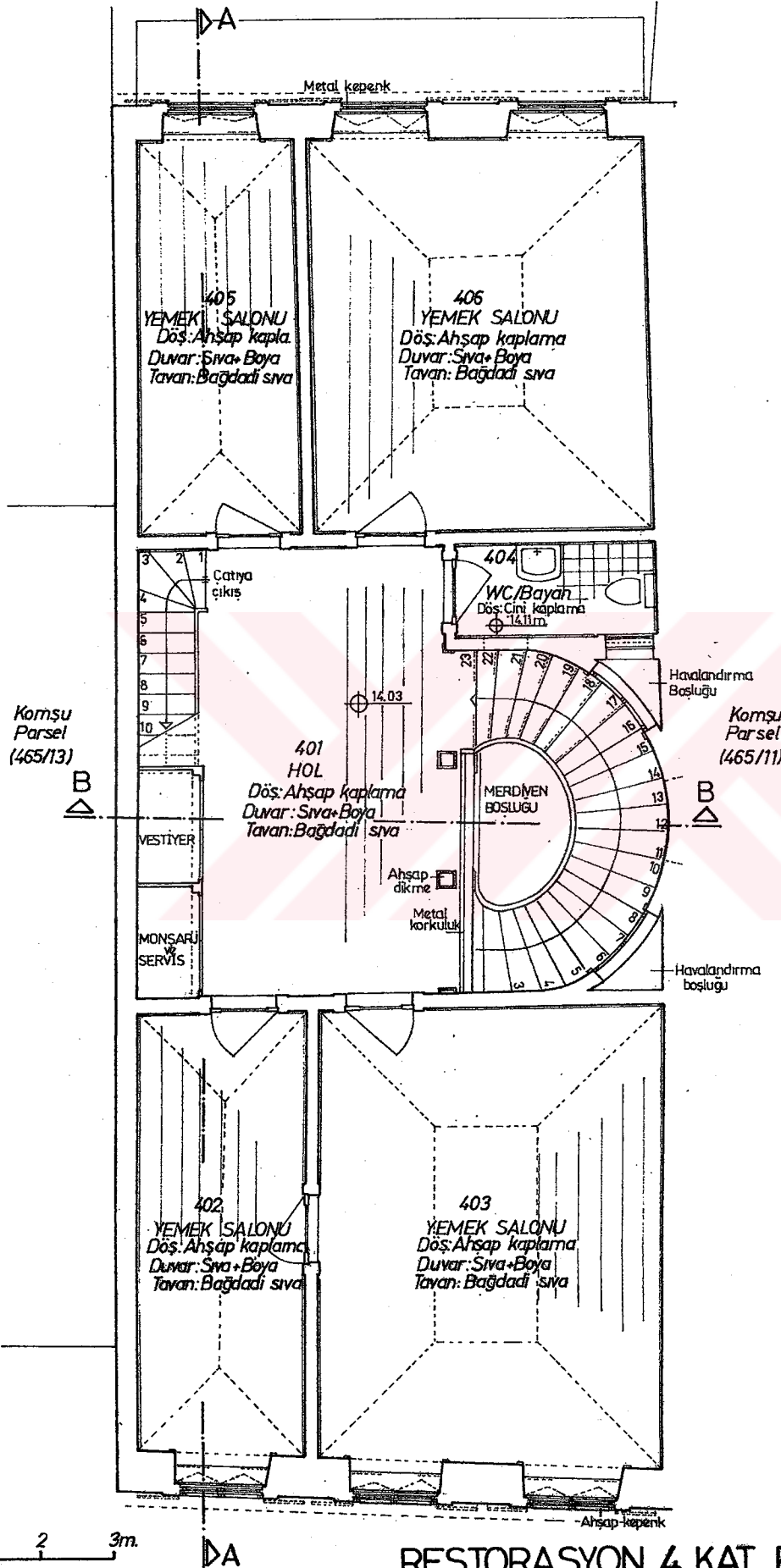
Ek Pafta 3.9 Sokak Cephesi (Ön Cephe)

Ek Pafta 3.10 Avlu Cephesi (Arka Cephe)

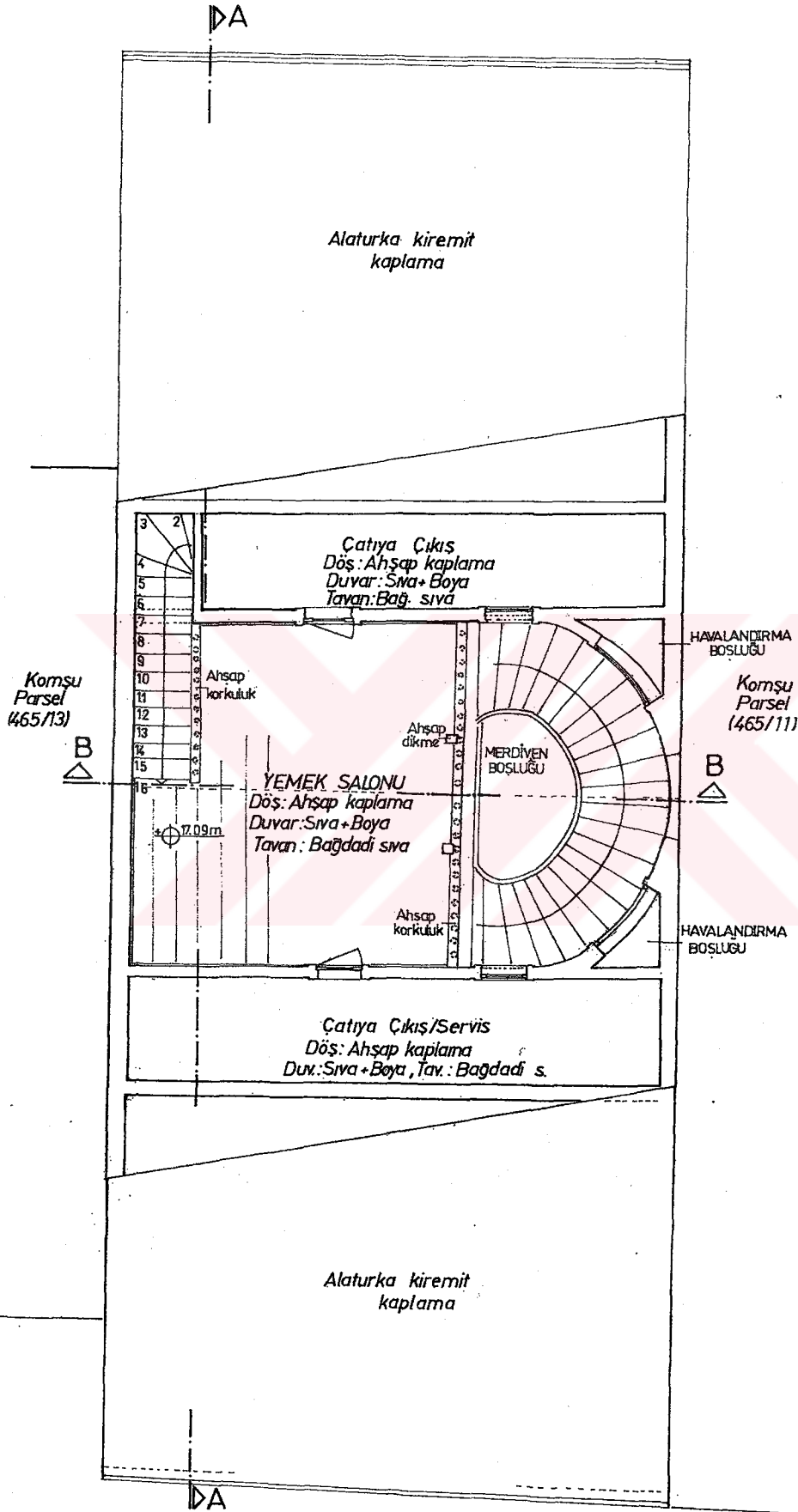
Ek Pafta 3.11 1/20 ölçekli Sistem Detayı Planları

Ek Pafta 3.12 1/20 ölçekli Sistem Detayı Kesiti ve Görüntüğü

RESTORASYON 4. KAT PLANI 1/50

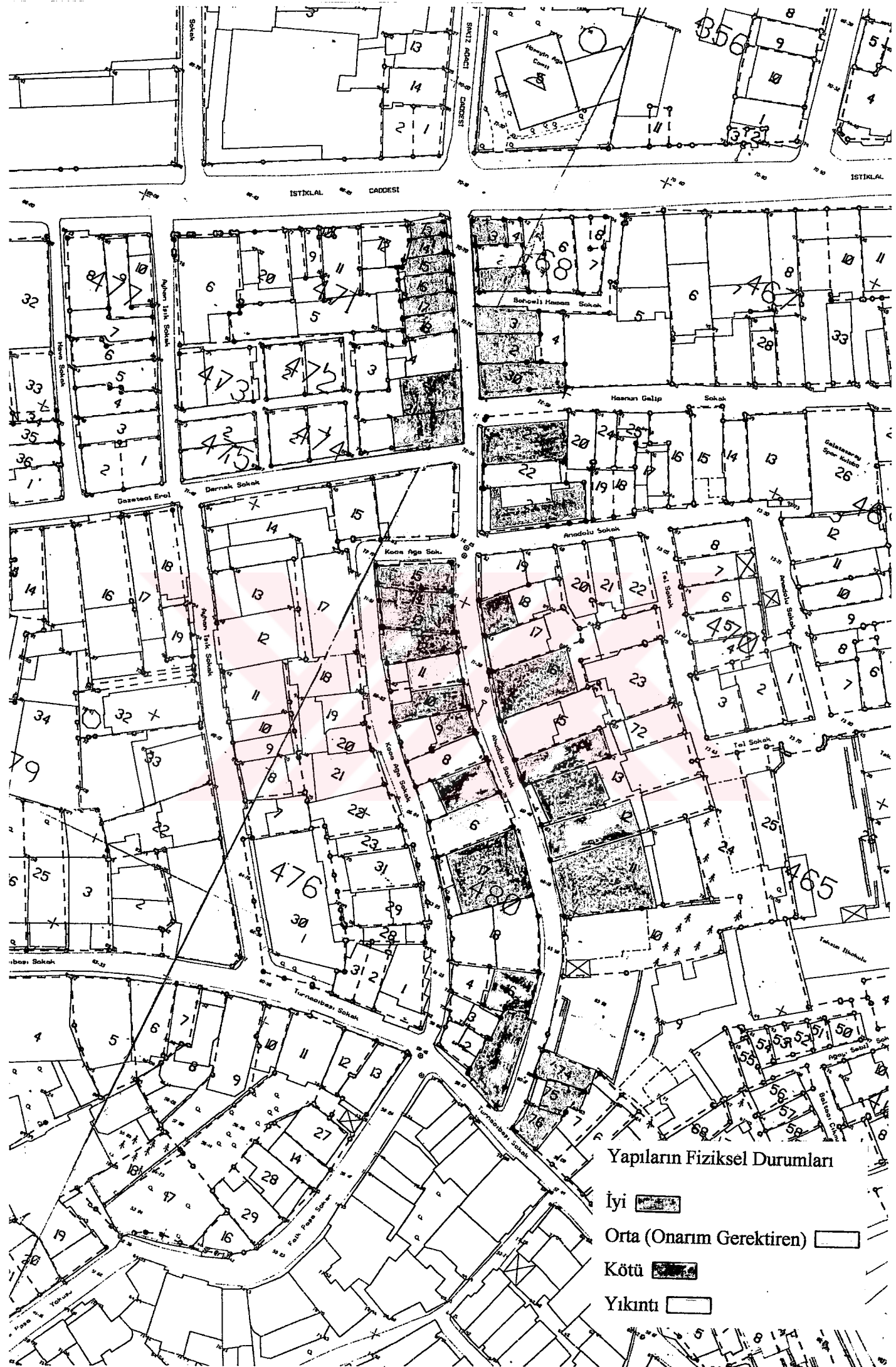
RESTORASYON ÇATI KATI PLANI 1/50

0 1 2 3m

EK 4

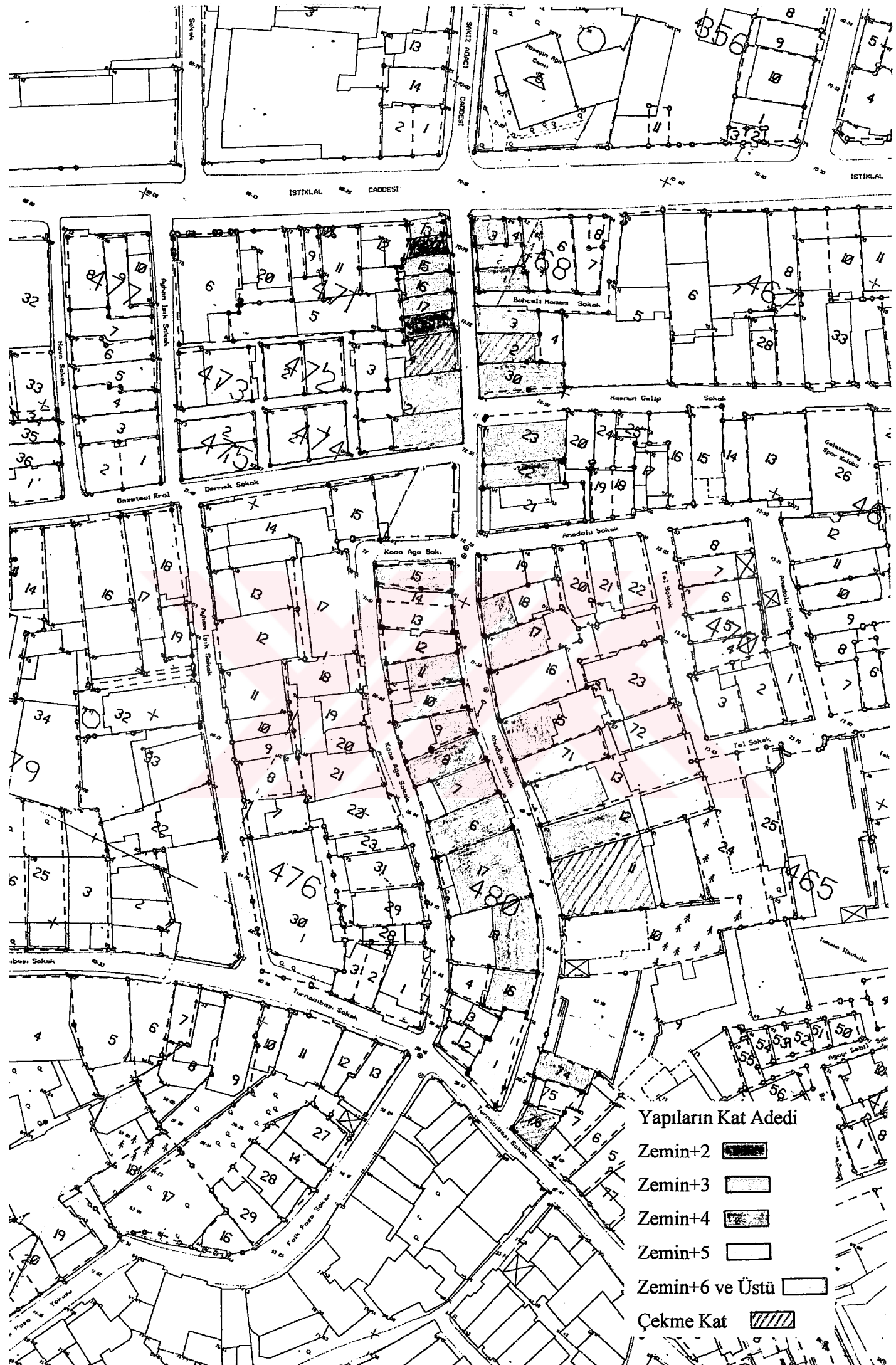
- Ek Pafta 4.1 Sokaktaki yapıların fiziksel durumları
- Ek Pafta 4.2 Sokaktaki yapıların kat adetleri
- Ek Pafta 4.3 Sokakta korunması gereken yapılar
- Ek Pafta 4.4 Sokaktaki yapıların zemin kat kullanımı

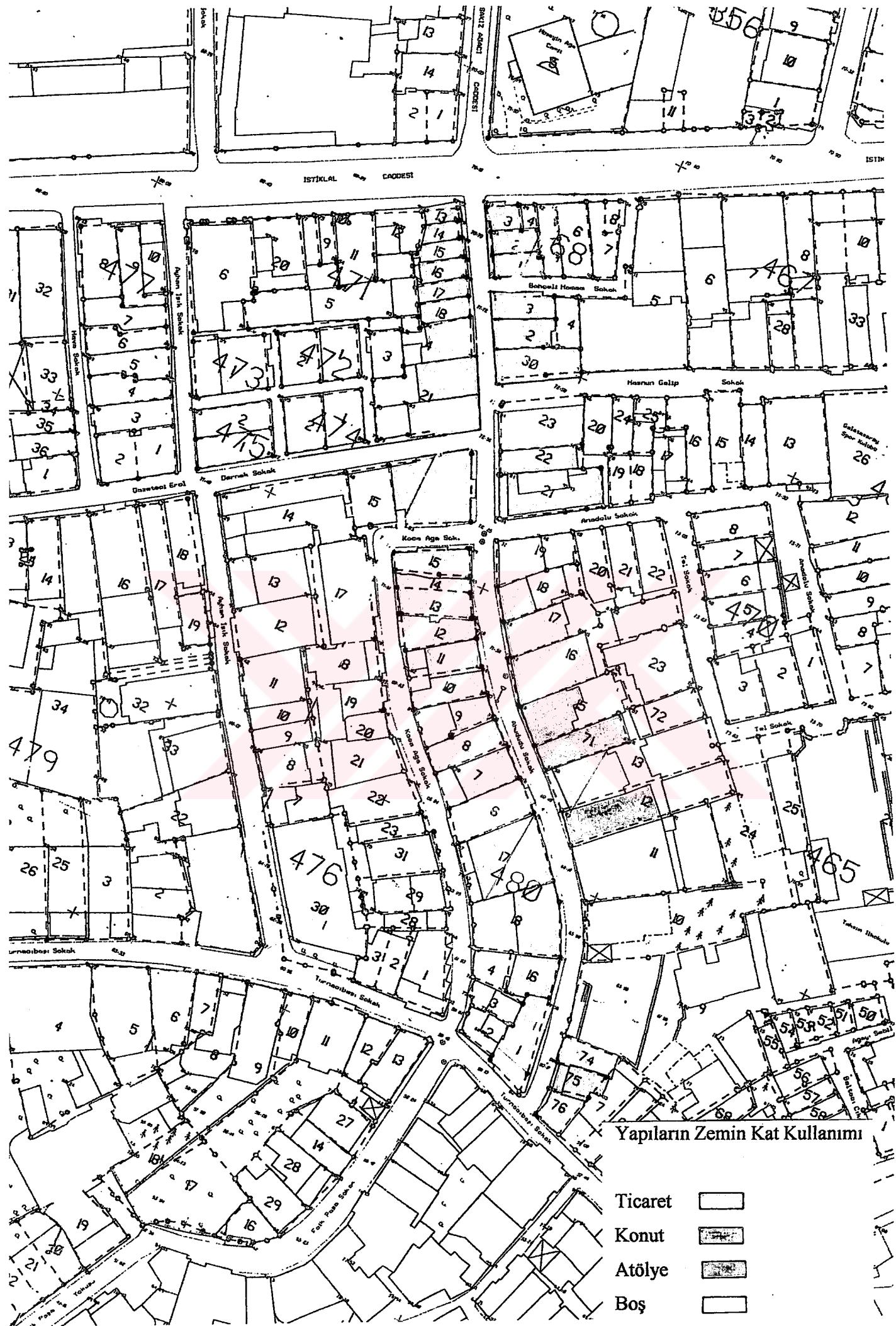
Yapıların Fiziksel Durumları

- İyi
- Orta (Onarım Gerektiren)
- Kötü
- Yıkıntı

Yapıların Kat Adedi

- Zemin+2
- Zemin+3
- Zemin+4
- Zemin+5
- Zemin+6 ve Üstü
- Çekme Kat

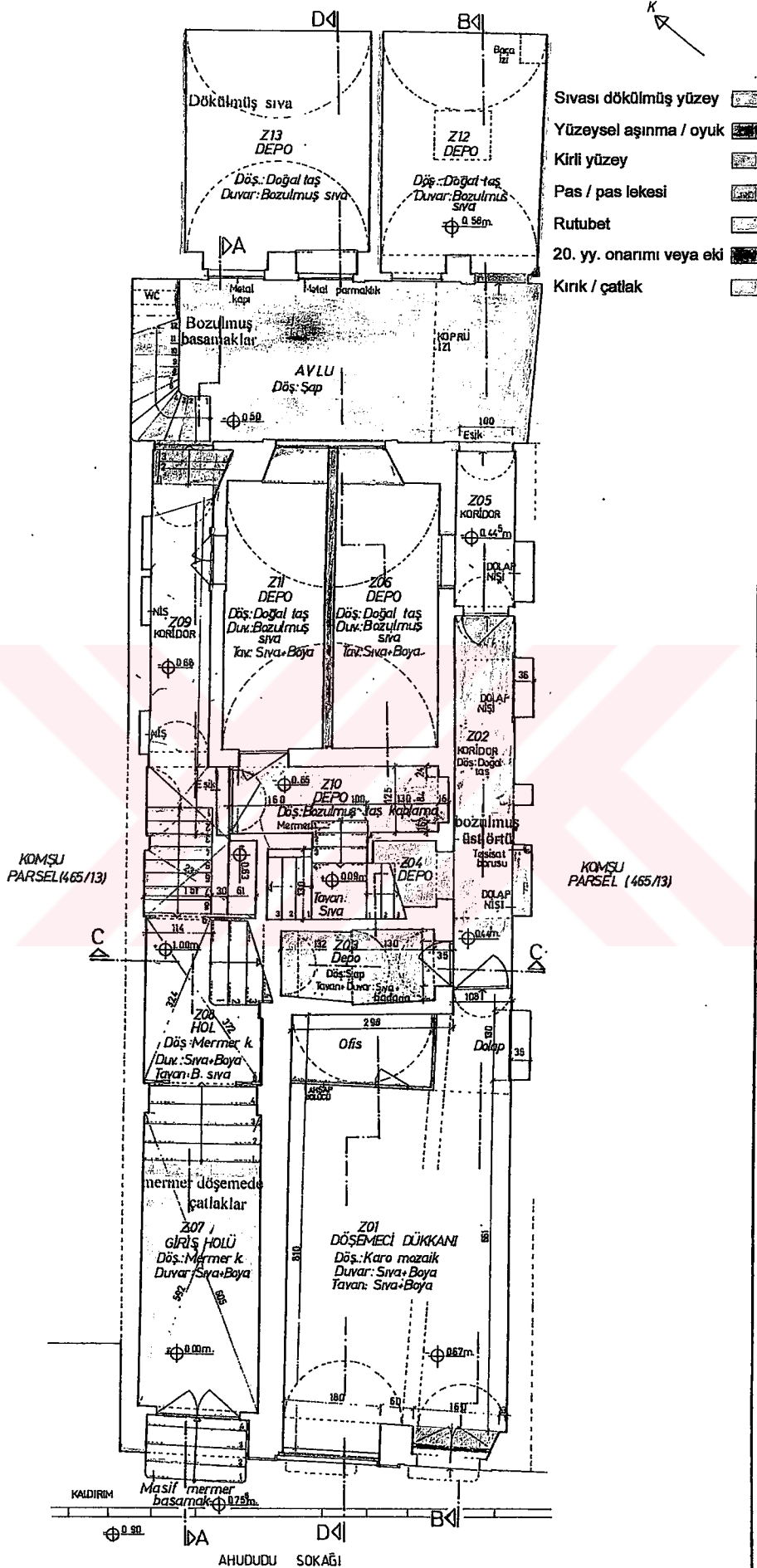
Yapıların Zemin Kat Kullanımı

- Ticaret
- Konut
- Atölye
- Boş

EK 5

- Ek Pafta 5.1 Zemin Kat Planı
- Ek Pafta 5.2 Birinci Kat Planı
- Ek Pafta 5.3 İkinci Kat Planı
- Ek Pafta 5.4 Üçüncü Kat Planı
- Ek Pafta 5.5 Dördüncü Kat Planı
- Ek Pafta 5.6 Çatı Katı Planı
- Ek Pafta 5.7 A-A Kesiti
- Ek Pafta 5.8 B-B Kesiti
- Ek Pafta 5.9 D-D Kesiti
- Ek Pafta 5.10 Sokak Cephesi (Ön Cephe)
- Ek Pafta 5.11 Avlu Cephesi (Arka Cephe)

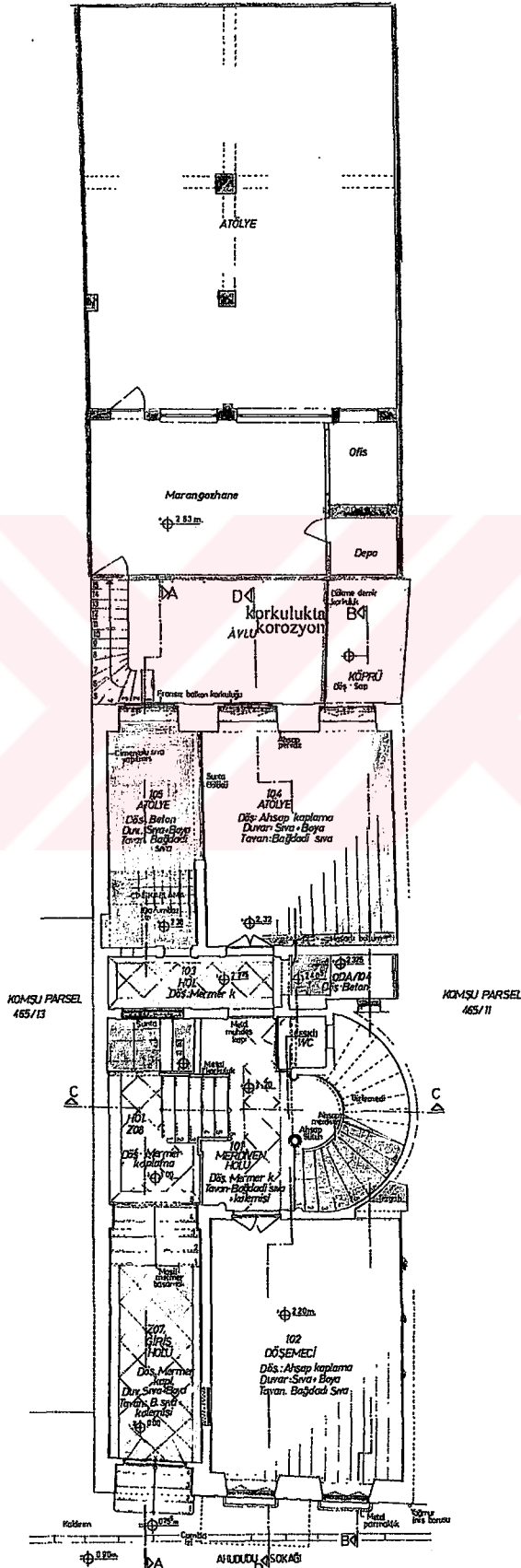

RÖLÖVE ZEMİN KAT PLANI 1/50

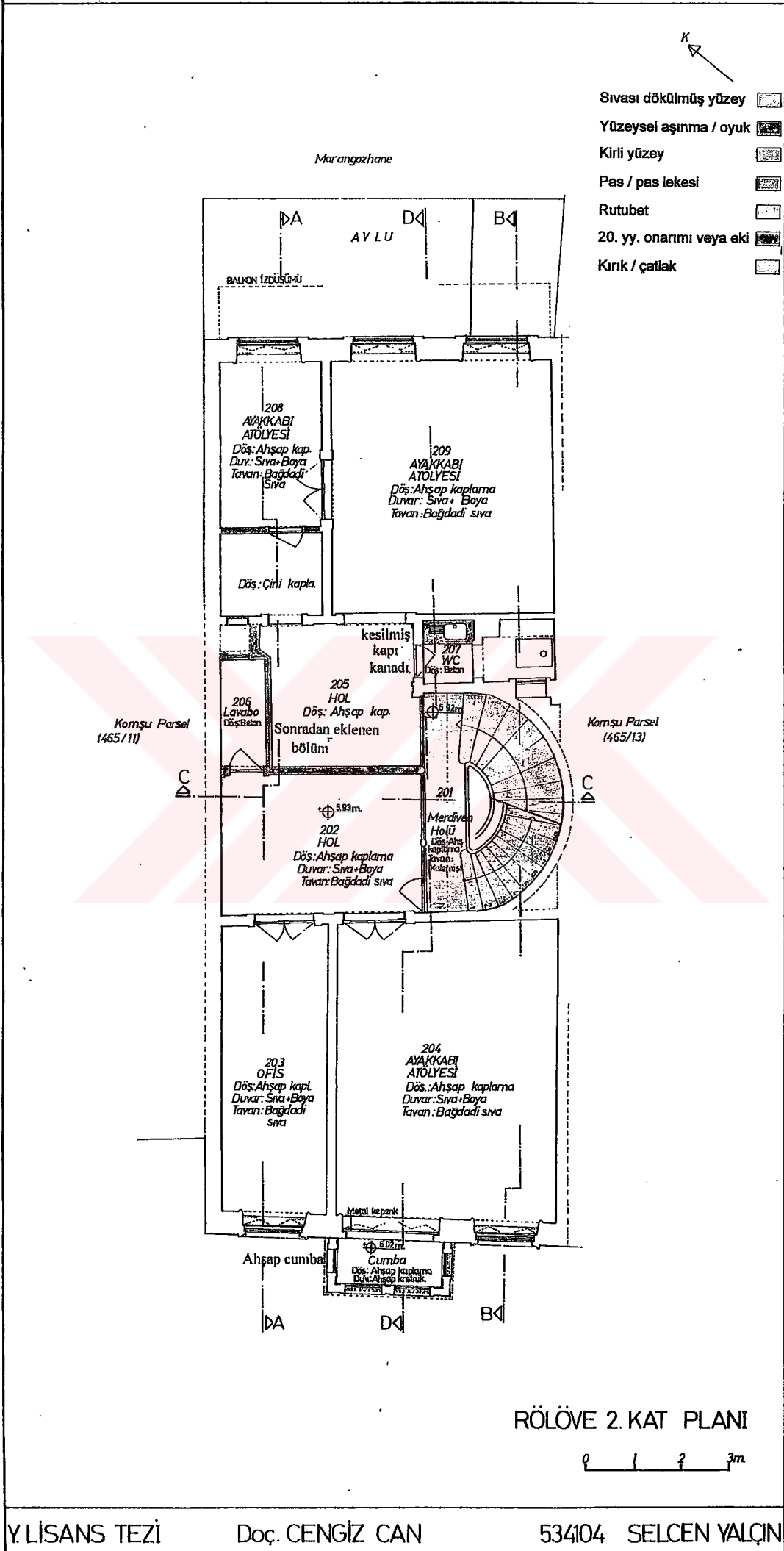
0 1 2 3m

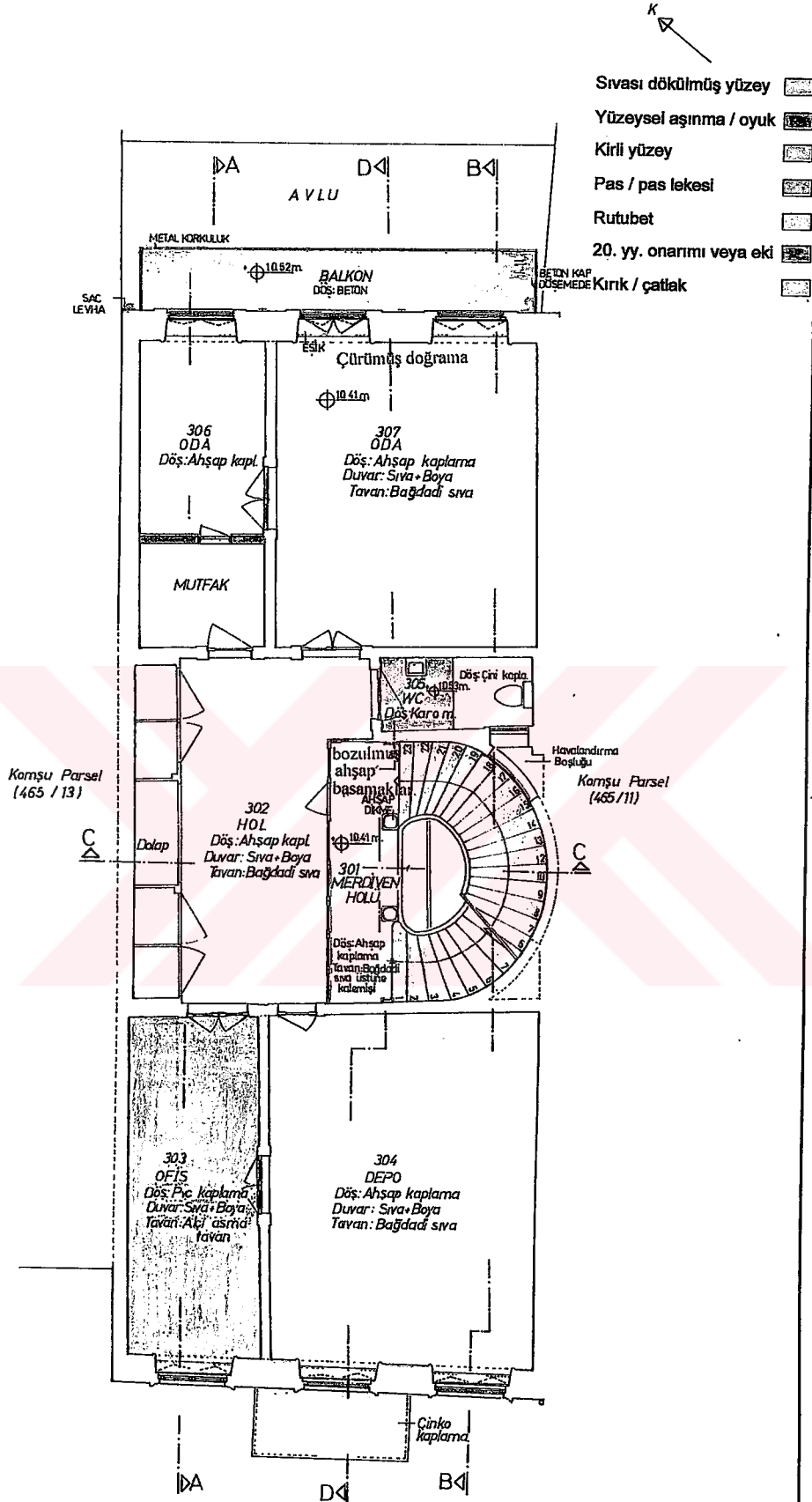
- Sıvası dökülmüş yüzey
- Yüzeysel aşınma / oyuk
- Kirli yüzey
- Pas / pas lekesi
- Rutubet
- 20. yy. onarımı veya eki
- Kırık / çatlak

RÖLÖVE 1 KAT PLANI 1/50

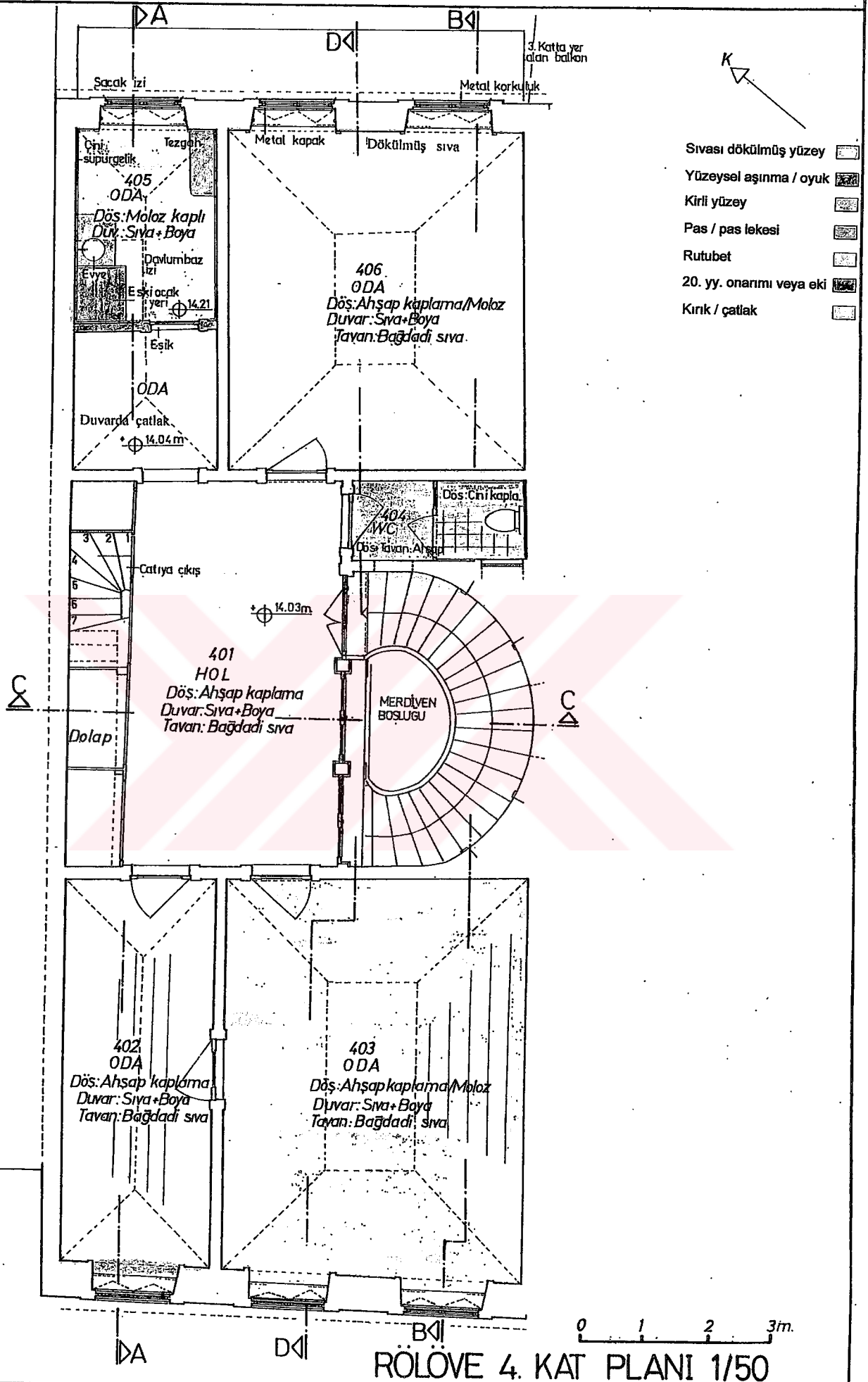
0 1 2 3m

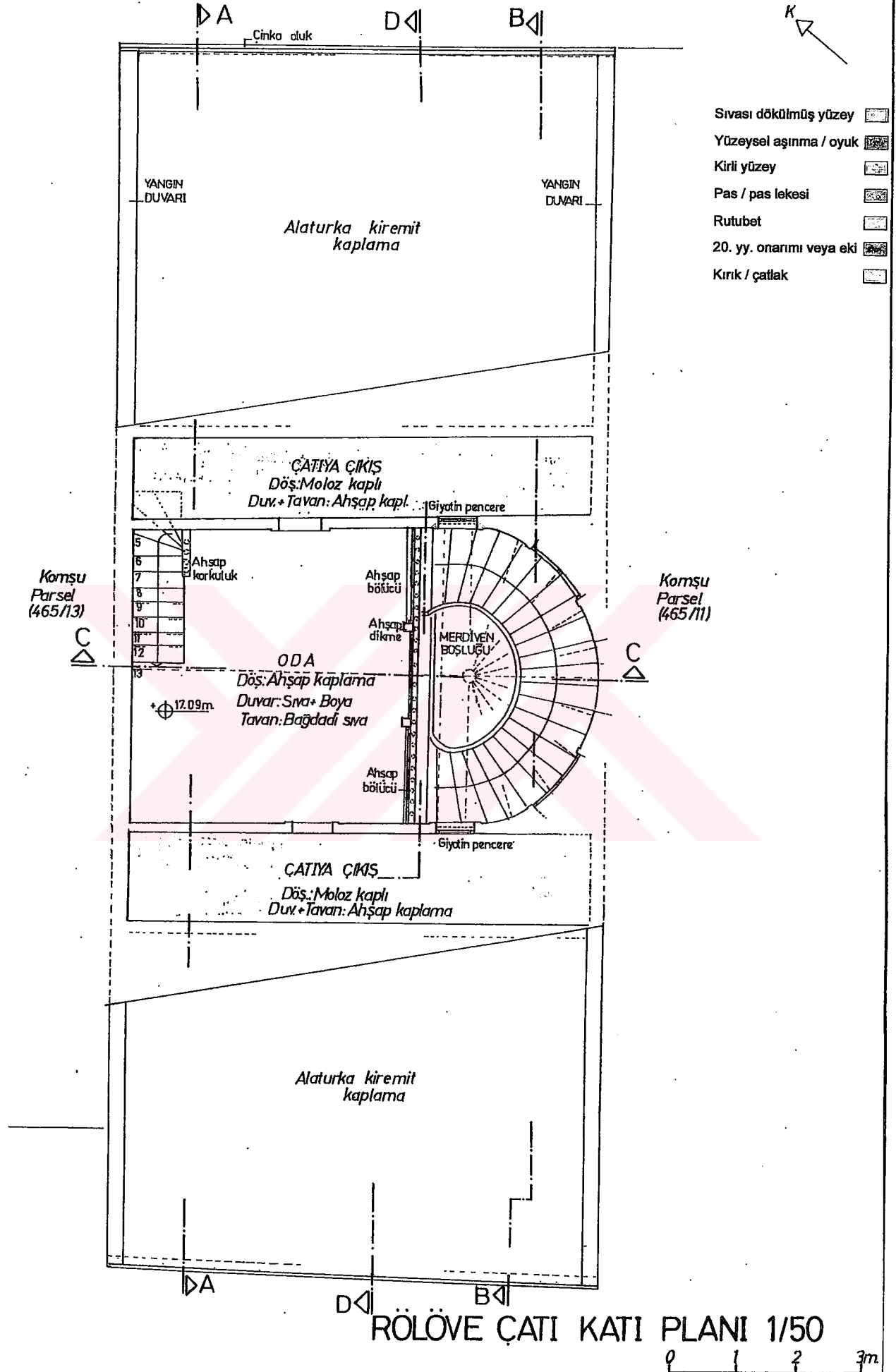

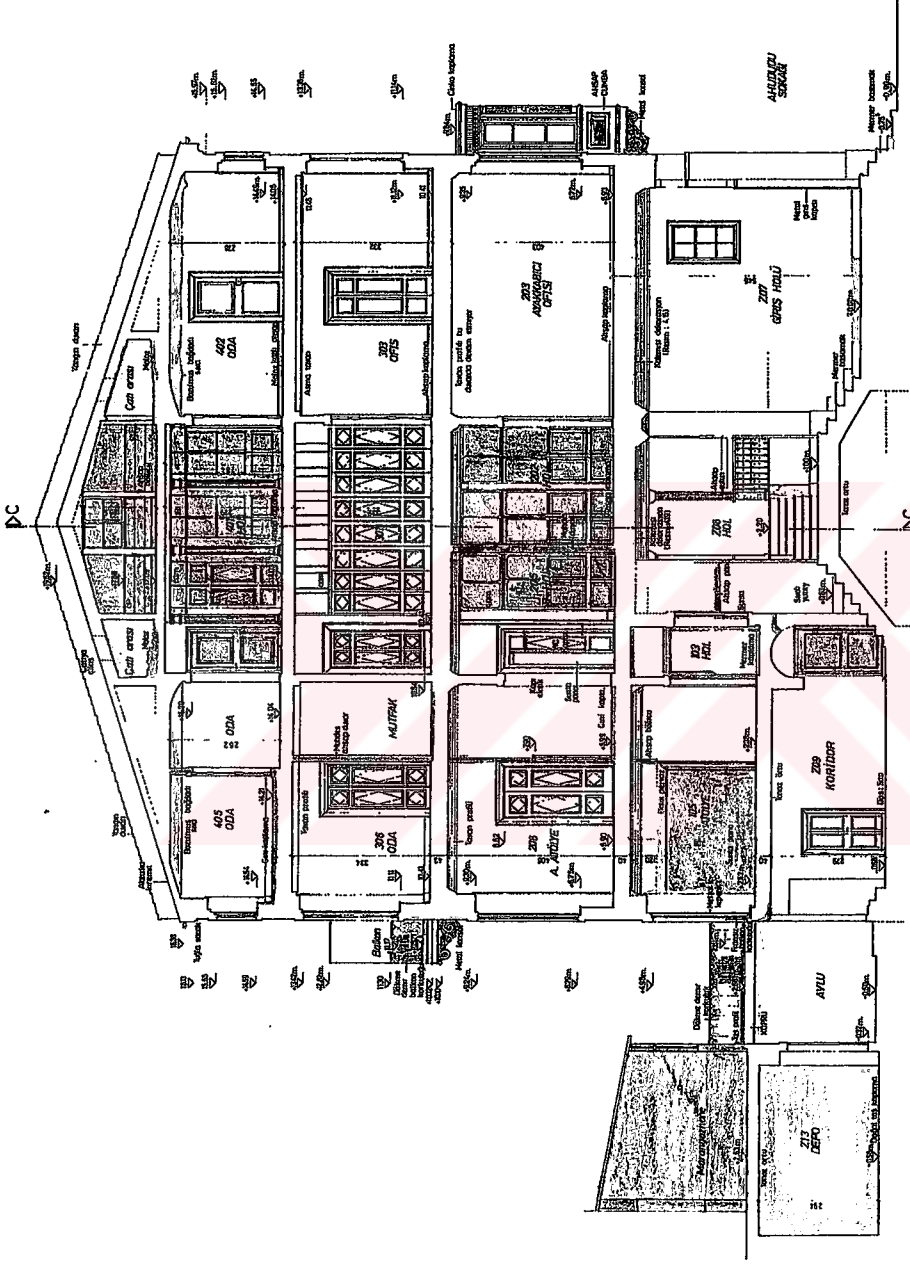
RÖLÖVE 3. KAT PLANI 1/50

0 1 2 3m.

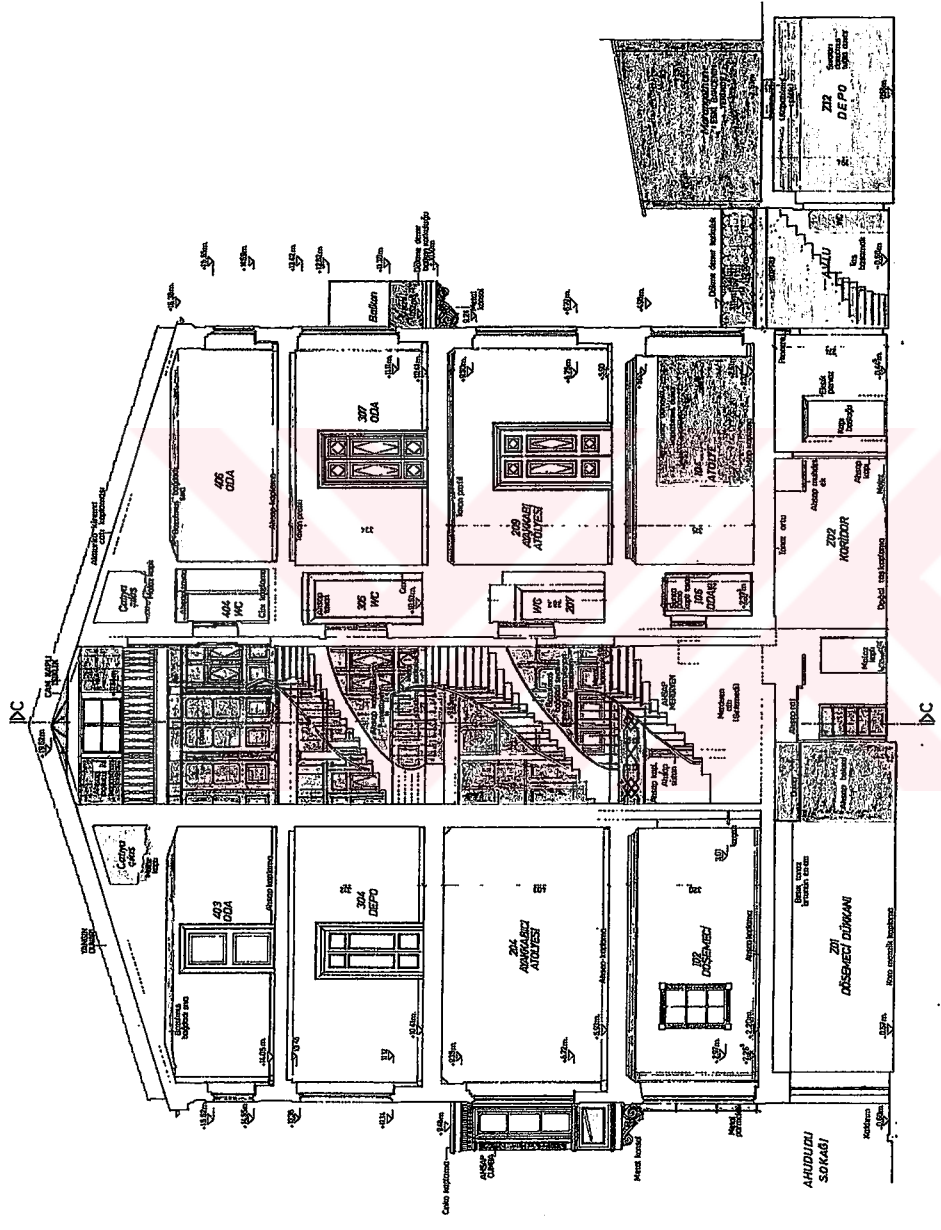
- Sivasi dökülmüş yüzey
- Yüzeysel aşınma / oyuk
- Kirlili yüzey
- Pas / pas lekesi
- Rutubet
- 20. yy. oranımı veya eki
- Kırık / çatlak

RÖLÖVE A-A KESİTİ 1/50

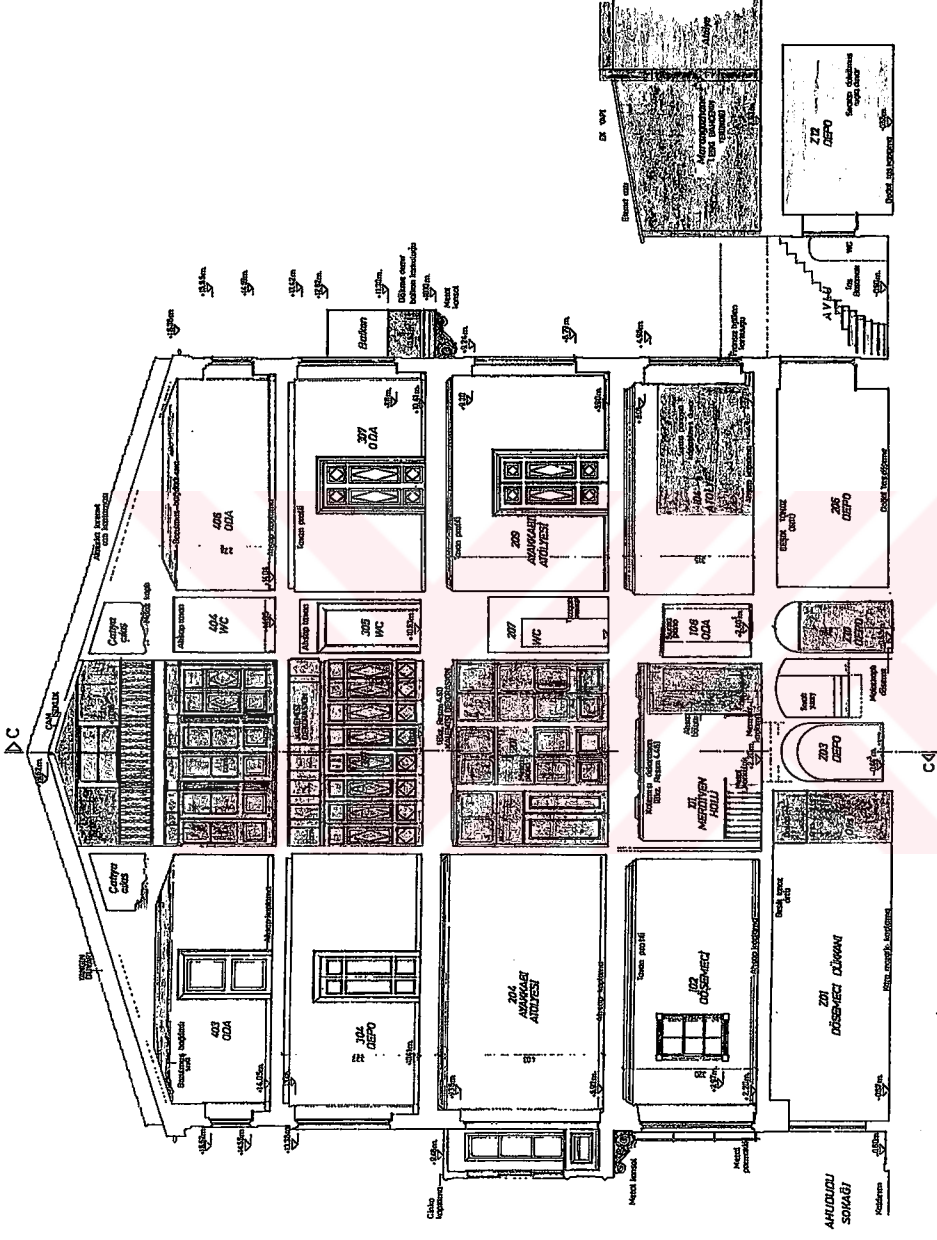
- Yüzeysel aşınma / oyuk
- Kirli yüzey
- Pas / pas lekesi
- Rutubet
- 20. yy. onarımı veya ekl
- Kırık / çatlak

RÖLÖVE B-B KESİTİ 1/50

0 1 2 3m

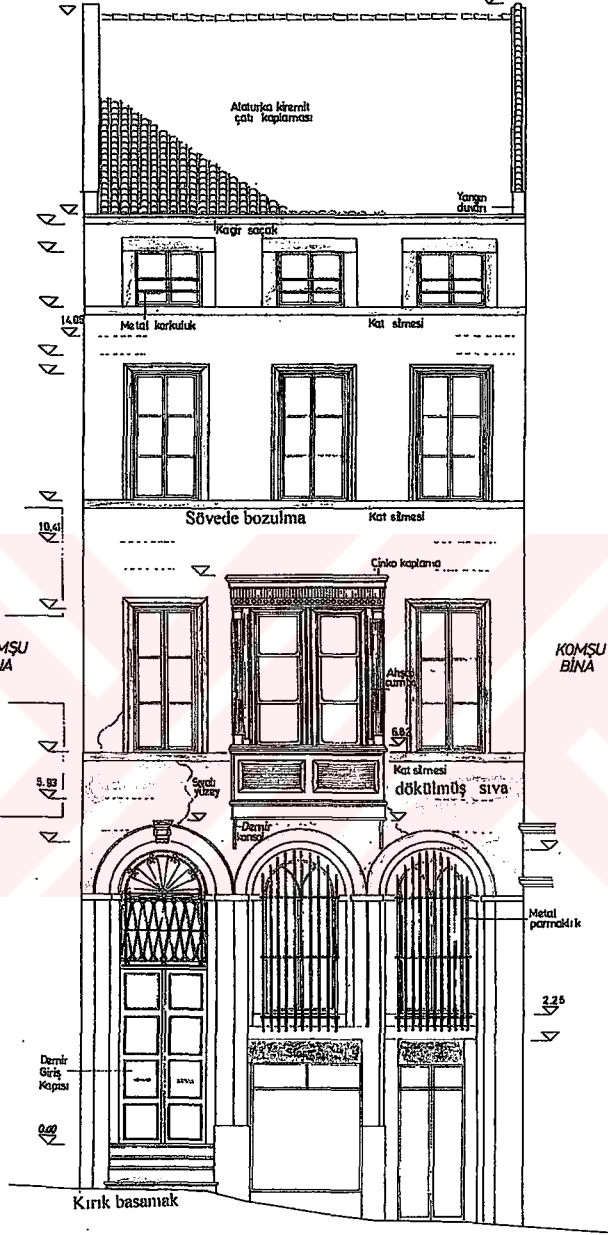
- Sıvası döklümüş yüzey
- Yüzeysel aşınma / oyuk
- Kirli yüzey
- Pas / pas lekeleri
- Rutubet
- 20. yy. onarımı veya ekleme
- Kırık / çatlak

RÖLÖVE D-D KESİTİ 1/50

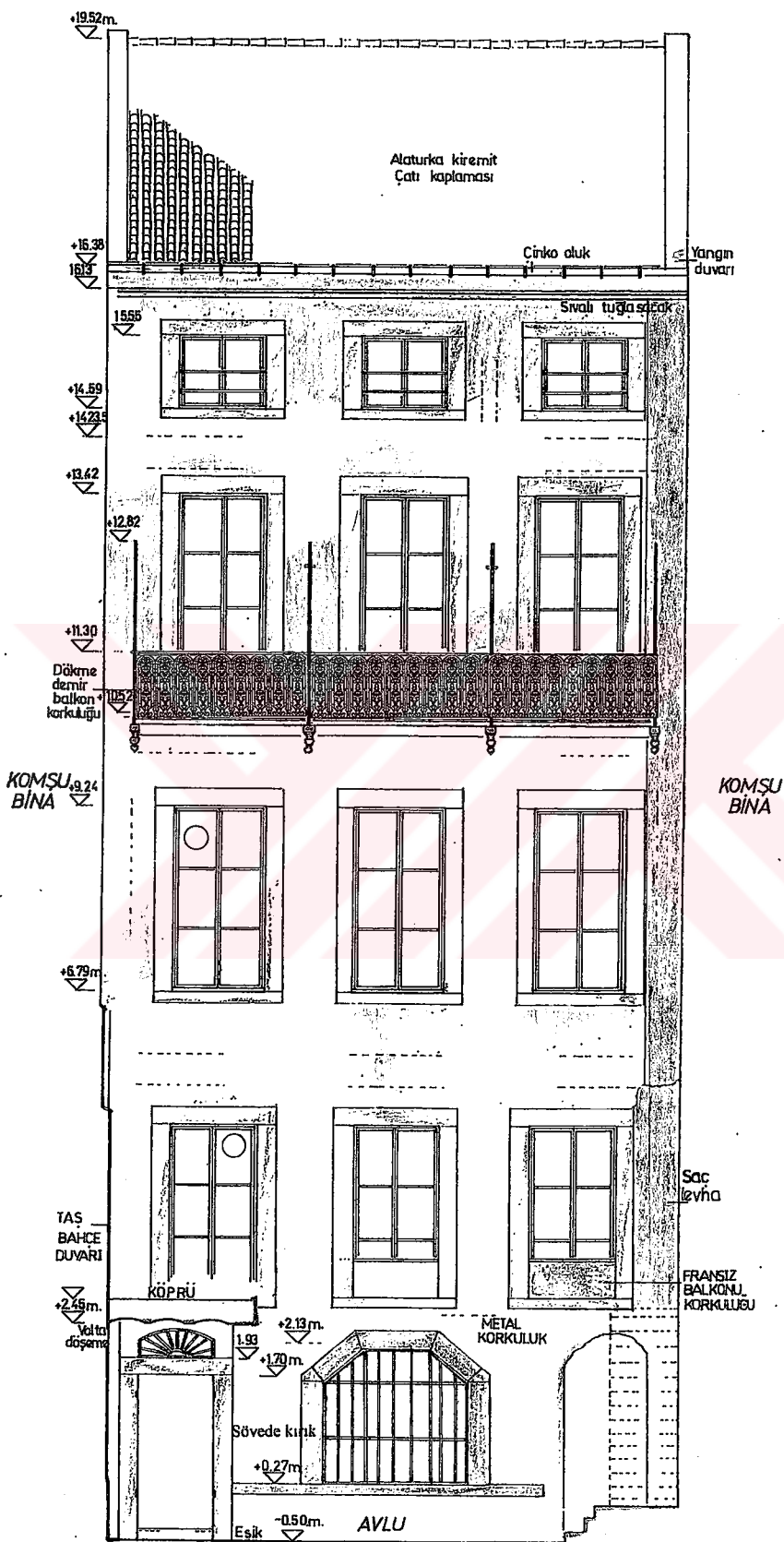

- Sıvası dökülmüş yüzey
- Yüzeysel aşınma / oyuk
- Kirli yüzey
- Pas / pas lekesi
- Rutubet
- 20. yy. onarmı veya ekle
- Kırık / çatlak

RÖLÖVE (SOKAK) GİRİŞ CEPHESİ 1/50

0 1 2 3m

- Sıvası dökülmüş yüzey
- Yüzeysel aşınma / oyuk
- Kirli yüzey
- Pas / pas lekesi
- Rutubet
- 20. yy. onarımı veya eki
- Kırık / çatlak

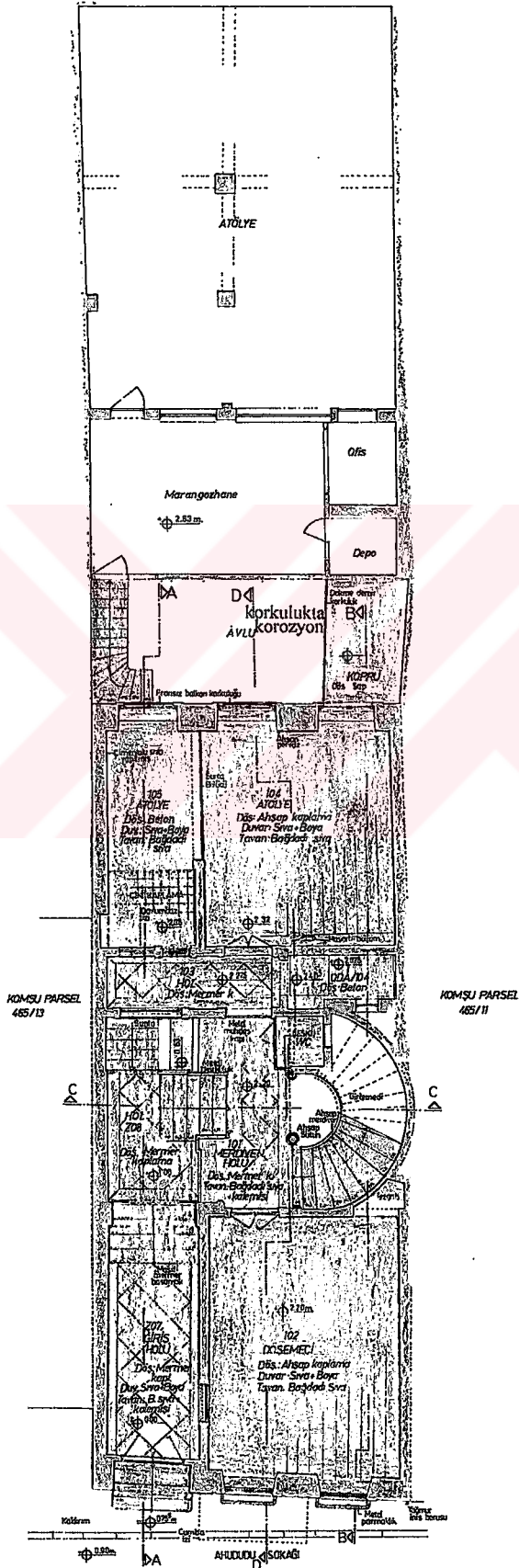
RÖLÖVE ARKA CEPHE 1/50

EK 6

- Ek Pafta 6.1 Zemin Kat Planı
- Ek Pafta 6.2 Birinci Kat Planı
- Ek Pafta 6.3 İkinci Kat Planı
- Ek Pafta 6.4 Üçüncü Kat Planı
- Ek Pafta 6.5 Dördüncü Kat Planı
- Ek Pafta 6.6 Çatı Katı Planı
- Ek Pafta 6.7 A-A Kesiti
- Ek Pafta 6.8 B-B Kesiti
- Ek Pafta 6.9 D-D Kesiti
- Ek Pafta 6.10 Sokak Cephesi (Ön Cephe)
- Ek Pafta 6.11 Avlu Cephesi (Arka Cephe)

Kagir malzeme
Ahşap malzeme
Metal malzeme

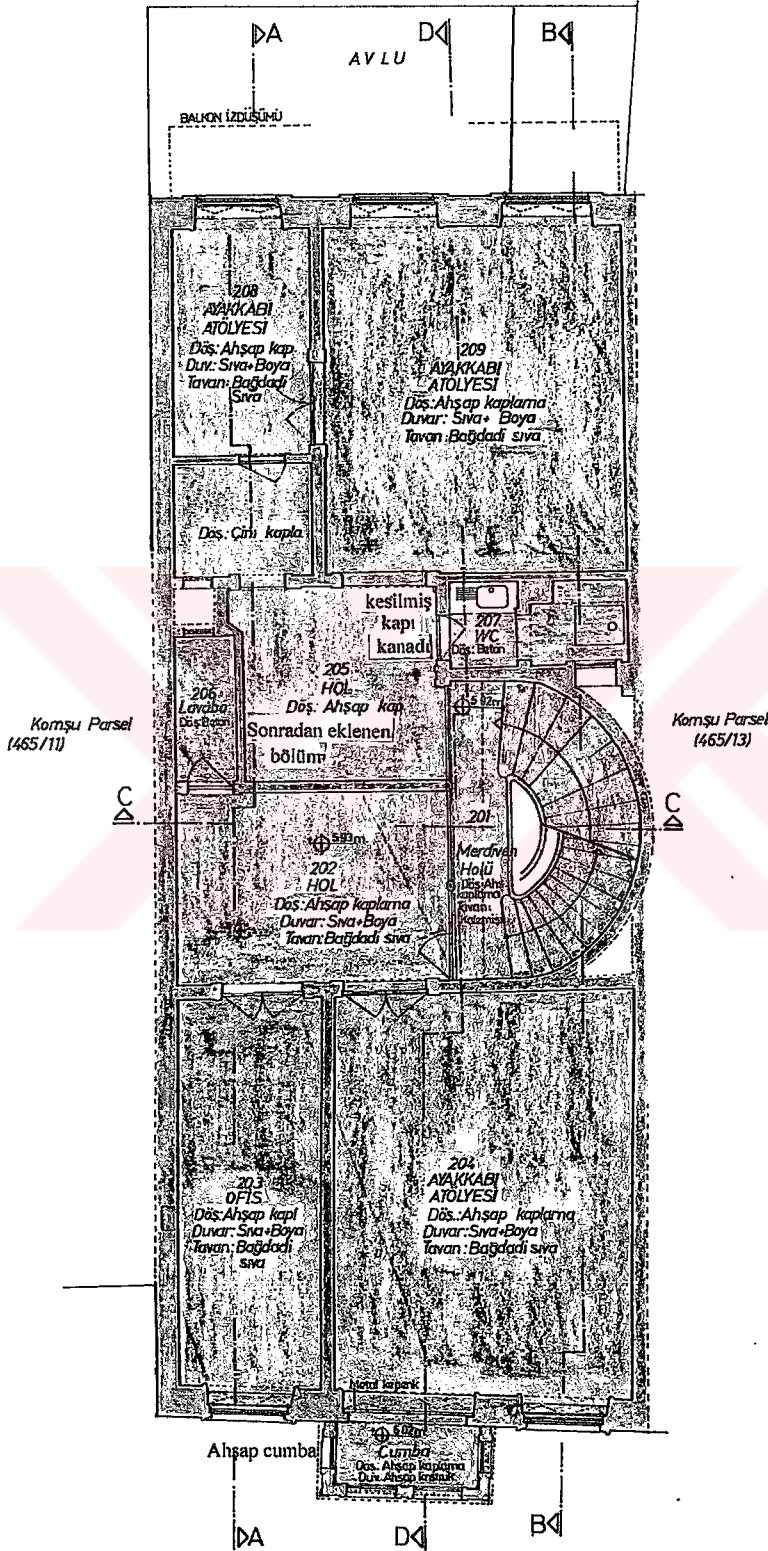
RÖLÖVE 1 KAT PLANI 1/50

0 1 2 3m

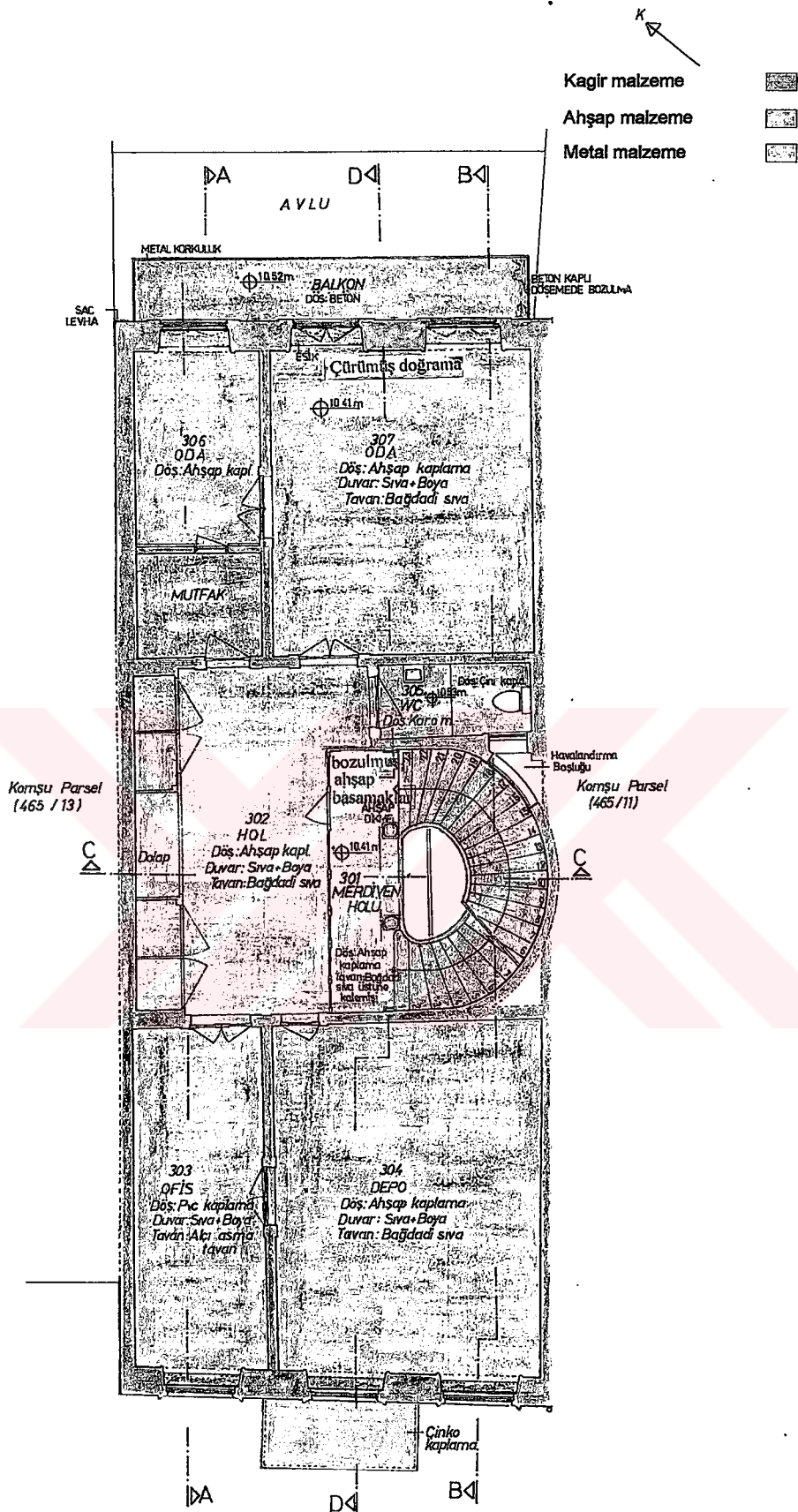
- Kagir malzeme
- Ahşap malzeme
- Metal malzeme

Marangozhane

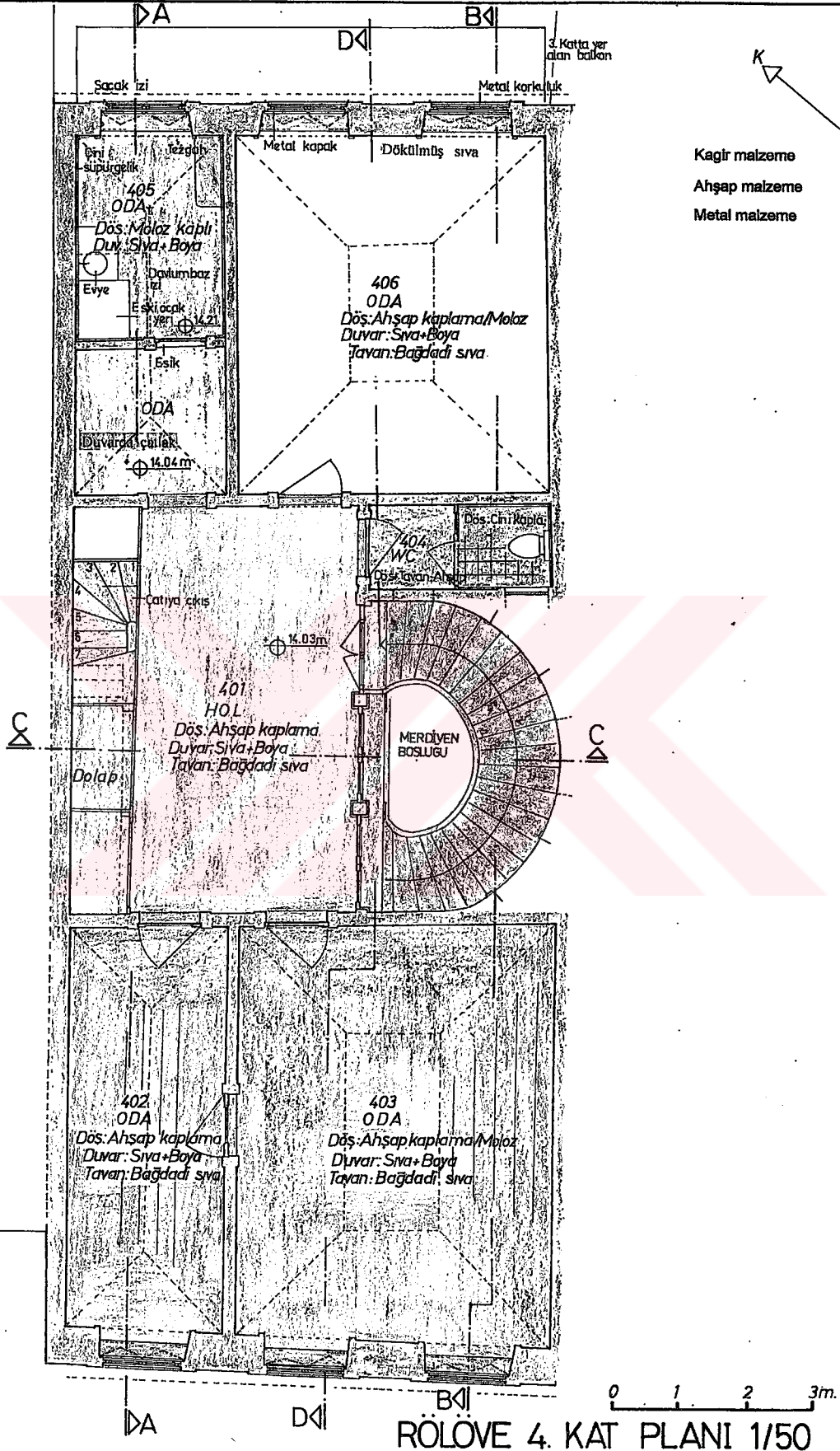
RÖLÖVE 2. KAT PLANI

0 1 2 3m

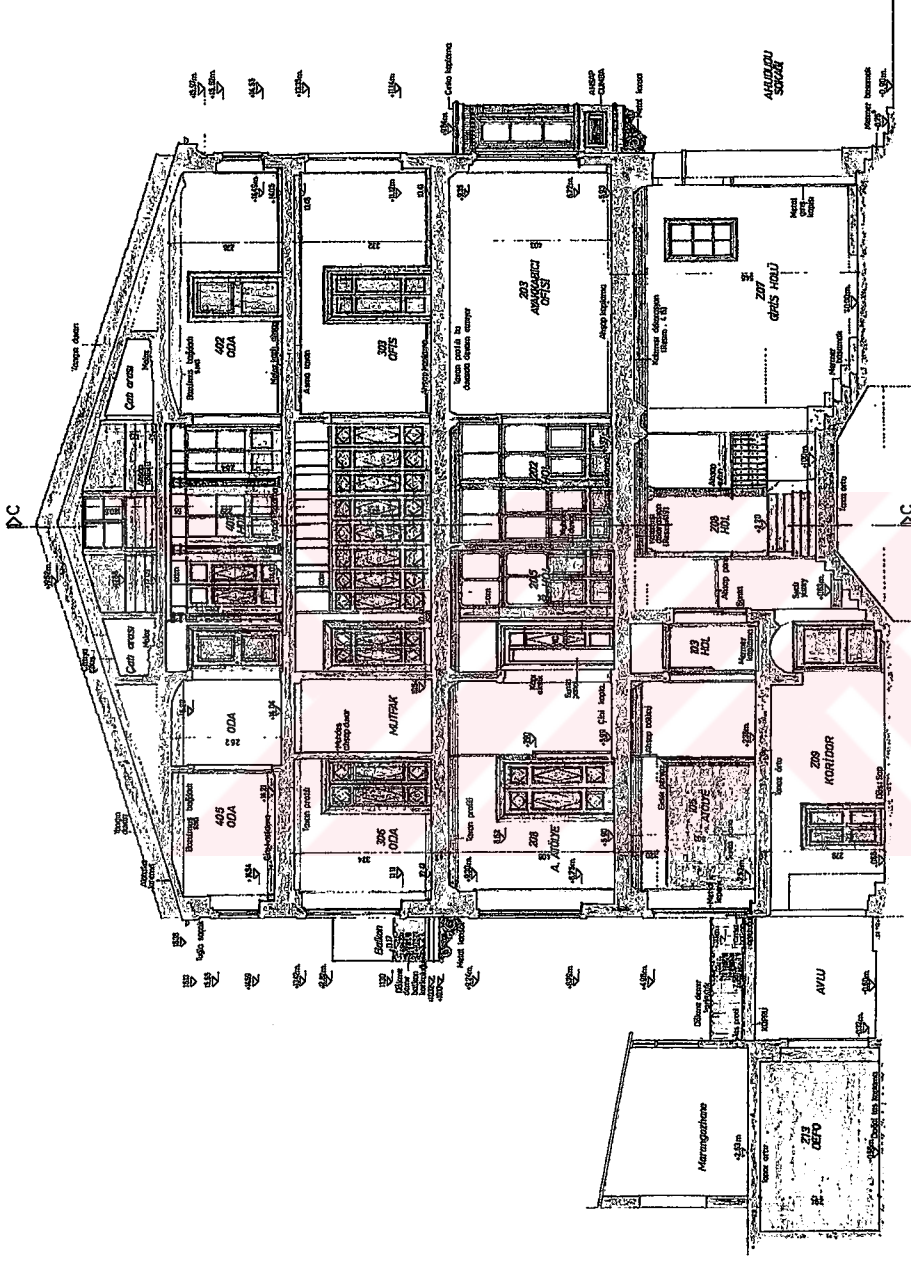

RÖLÖVE 3. KAT PLANI 1/50

0 1 2 3m

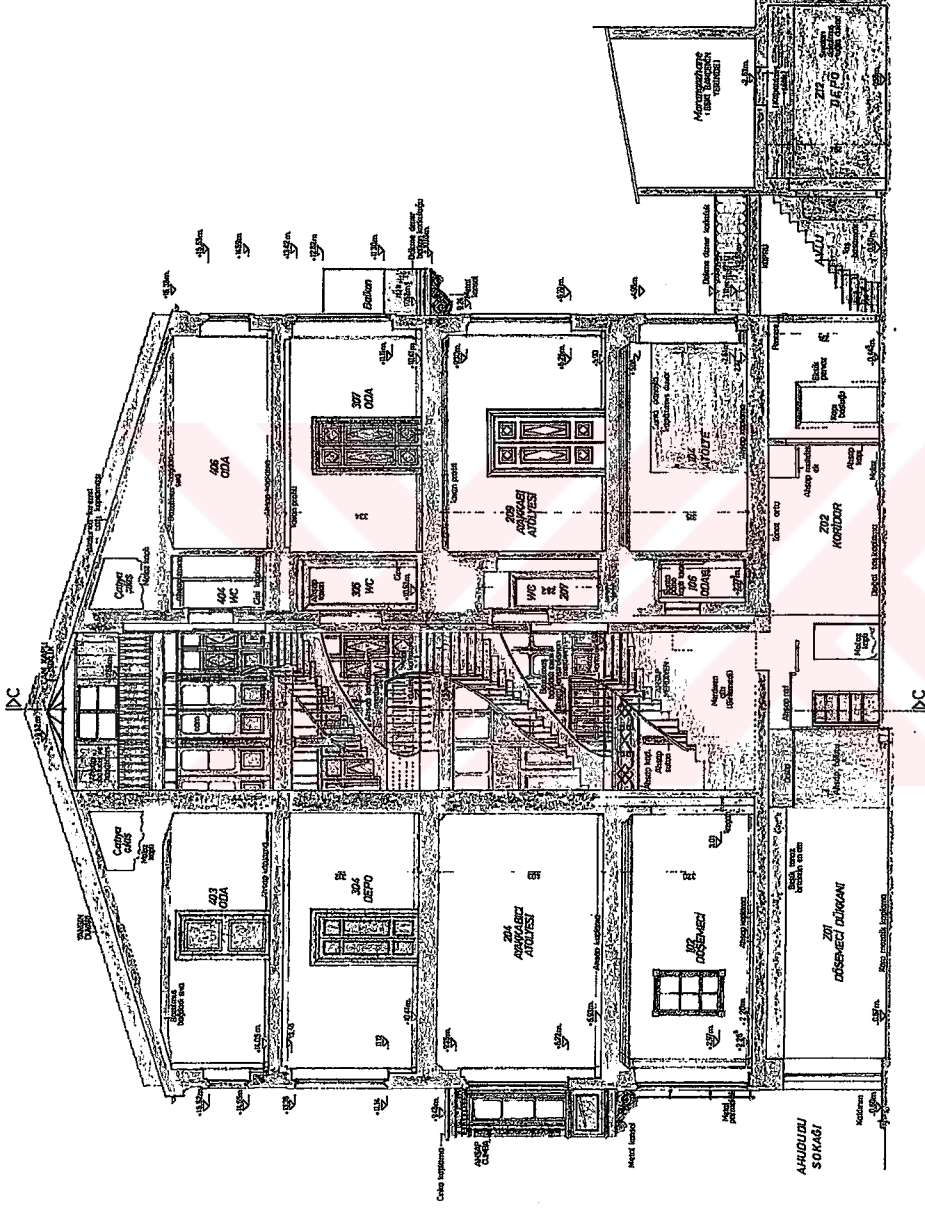
Yüksek Lisans Tezi
Anlaşılabilir
Metal malzeme

RÖLÖVE A-A KESİTİ 1/50

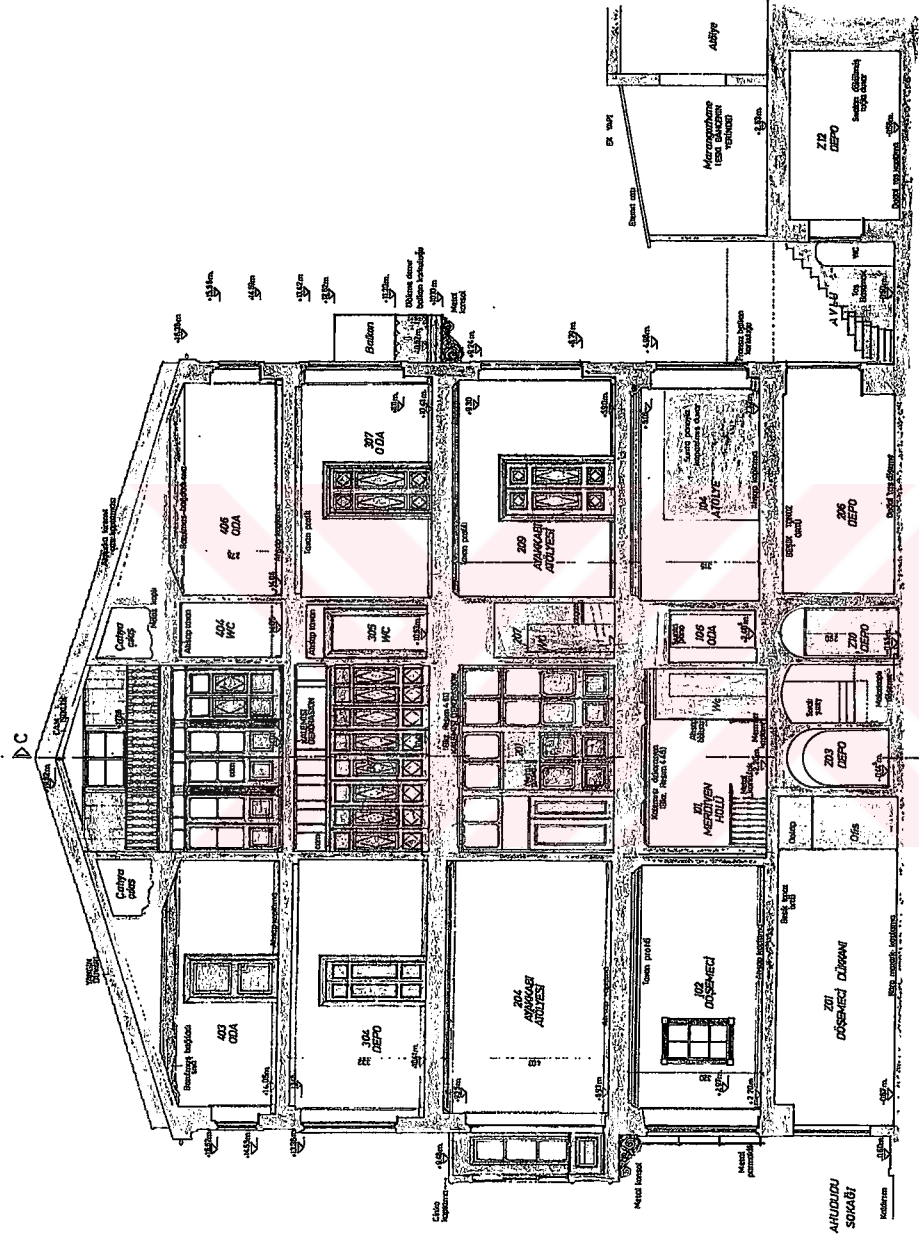
- Nağir malzeme
- Ahşap malzeme
- Metal malzeme

RÖLÖVE B-B, KESİTİ 1/50

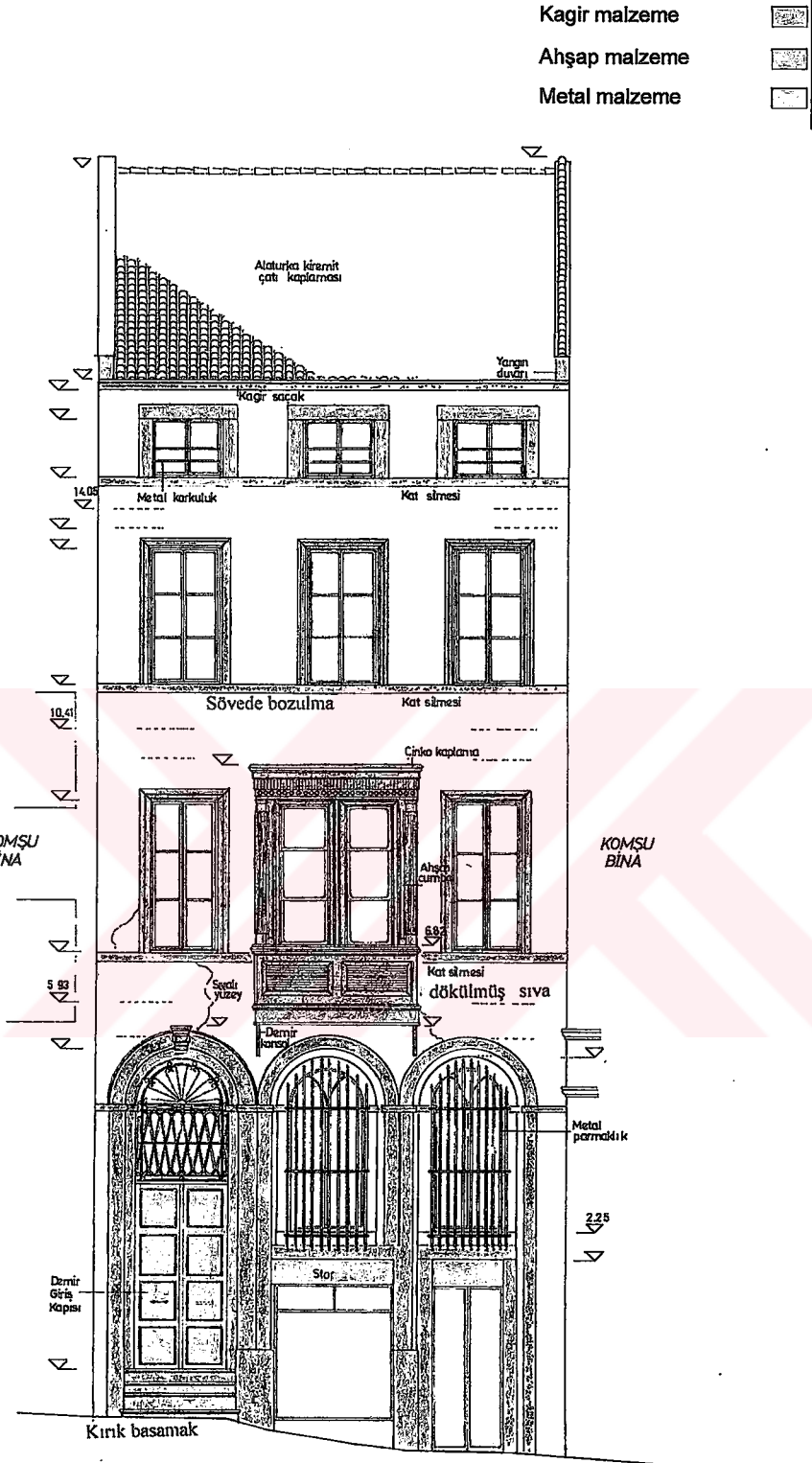

- Kagir malzeme
- Ahşap malzeme
- Metal malzeme

RÖLÖVE D-D KESİTİ 1/50

0 1 2 m

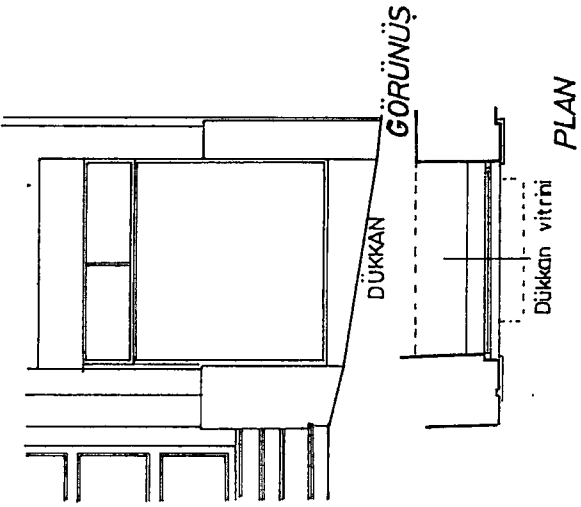
RÖLÖVE ARKA CEPHE 1/50

EK 7

Arapoğlu Evi'nde bulunan mevcut pencere tipleri.

P1

1. Kat Pencereleeri

P4

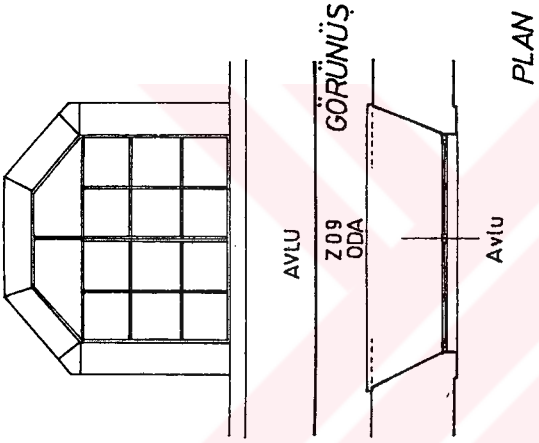
GÖRÜNÜŞ

102 ODA

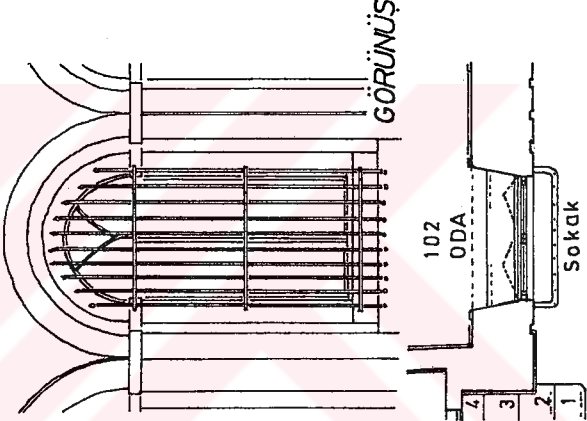
Z07

PLAN

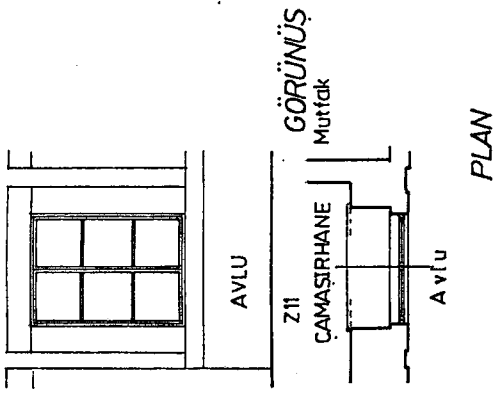
P2

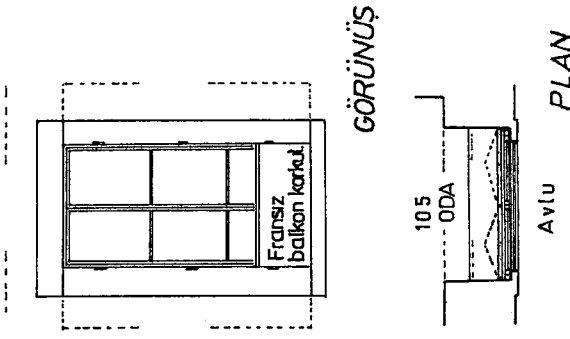
P5

P3

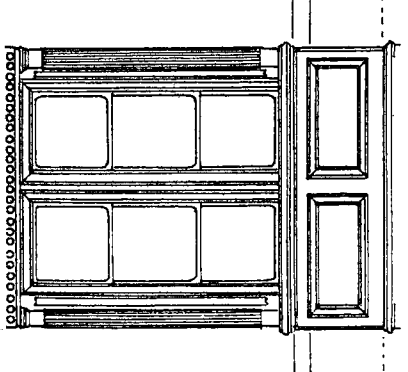

P6

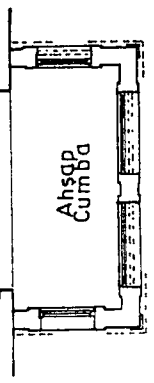
P7

AHŞAP
CUMBRA
PENCERESİ

GÖRÜNÜŞ

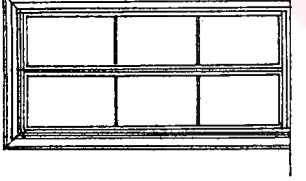
204

PLAN

P8

2. ve 3. KAT
PENCERELERİ

GÖRÜNÜŞ

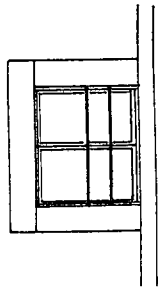
204

PLAN

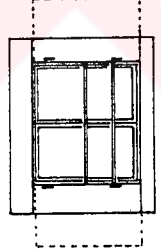
P10

4. KAT
PENCERELERİ

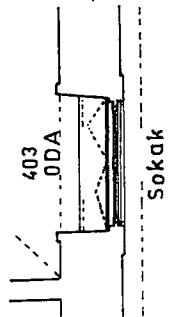
P11

Çatı

GÖRÜNÜŞ

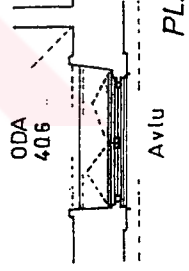
403

PLAN

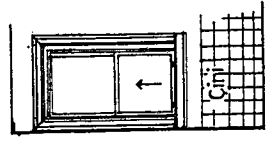
GÖRÜNÜŞ

ODA
406

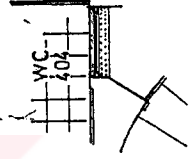

PLAN

P12

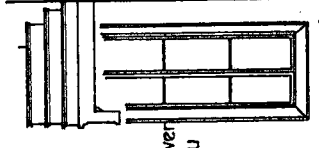
(İç) GÖRÜNÜŞ

PLAN

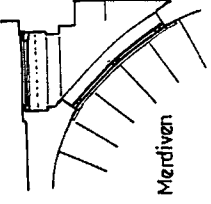
P13

Merdiven
boşluğu

GÖRÜNÜŞ

Havalandırma
boşluğu

PLAN

0 1 2 3m

EK 8

Kayıtlarda Ahududu Sokağı'nın geçmiş sakinlerinin isimleri ve meslekleri. (Jak Deleon, Pera Hatıratı, 1993)

**L'INDICATEUR OTTOMAN:
ANNUAIRE - ALMANACH
DU
COMMERCE
DE L'INDUSTRIE, DE L'ADMINISTRATION ET
DE LA MAGISTRATURE
1881**

**CERVATÍ BİRADERLER, ADA HAN 10,
GÜMRÜK SOKAK, GALATA.**

(1881 tarihli Ticaret Yılığında göre Beyoğlu'nda yaşayanların adları, adresleri, meslekleri. Adların özgün yazılışları değiştirilmemiştir. Önce soyadları verilmektedir.)

Bursa Sokakı

No:

3	Basilon (F.) : Dişçi
9	Giuliani : Tüccar
9	Sabadani : Hekim
14	Nouridjan (Joseph) : Hekim
15	Calvocoressi (J.M.) : Banker
19	Mavrogerdato (Frangouli A.) : Tüccar
22	Aujemian (Vincent) : Tüccar
25	Mariano (Georges N.) : Deri fabrikatörü
31	Caporal (Alfred) : Banker
34	Christides : Hekim
35	Coconi (D.J.) : Tüccar
36	Costaraki (Demetrius) : Tüccar
37	Servitchen : Tıp konseyi Başkanı
38	Stoyanovitch (Athanas A.) : Banker
44	Anthepaulo (Cleanthe) : Profesör
47	Milioti (Demetrius) : Muhasebeci
147	Micaelides (Johannis) : Şekerci
151	Serpanos (Aristide) : Bakkal
155	Arghiropoulo (J.) : Tüccar
159	Hogis (J.) : Kahveci
169	Deila Sudda : Eczacı

Büyük Hendek Sokakı

No:

12	Tensini (Emilio) : Resam-Dekorator
13	Asadorian (A.) : Kırıpçı
42	Fried (Simon) : Hekim
43	Franco (Abramo) : Tüccar
46	Coen (Achille) : Tüccar
47	Quintavalle (Cesare) : Vapur malzemeleri
67	Czaco (J.) : Eczacı
71	Castro (A.de) : Hekim
71	Castro (Nissim de) : Hekim
81	Brissac (Alfred) : Komisyoncu
83	Calleia (Saverio) : Tüccar
83	Violi (J.B.) : Hekim

2	Samathraky (T.) : Samathraky Şirketi
2	Kalemkarian (Mihran) : Eczacı
3	Vassiliadou (Evanthia) : Kiralık odalar
4	Callos (Joseph) : Komisyoncu Tüccar
5	Demole (Henri) : Sular İdaresi'nde mühendis
7	Bracco (Joseph) : Elektrikçi
7	Ekmedjian (Hagop) : Hekim
7	Calovidouris (A.) : Tüccar
7	Deligoudis (Nic.) : Banco di Roma'da memur
8	Guiraud (Octave) : Komisyoncu
10	Ananiadis (C.) : Fabrikalar
11	Aivadjoglou (Haral.) : Fırınlı
12	Lambros (Const.) : Lambros Şirketi
14	Artemiadis (Aretée I.) : Hekim
16	Czernogorcevitch (Aragomis) : Rus Gemi Şirketi müdürü
17	Ajamdjian (Boghos) : Tüccar
18	Cumberbatch (A.H.) : Tekel'de baş kasadar
20	Gullabian (Mikael) : Hariciye Nezareti memuru
24	Babayan (D.) : Hekim
1	Limboussaky (Achille) : Cercle d'Orient'da memur
1	Limboussaky (Jean) : Sımsar
1	Limboussaky (E.L.) : Hekim
2	Diamantopoulos (M.) : Lokanta
3	Timonelli (Efimlia) : Terzi
3	Cozzonis (Etienne) : Düyun-u Umumiye'de memur
3	Kolonian (Stepan) : Damga memurluğunda memur
3	Tchobanoglou (Rangabes) : Hekim

**ANNUAIRE ORIENTAL:
COMMERCE, INDUSTRIE
ADMINISTRATION, MAGISTRATURE
DE**

**L'EMPIRE OTTOMAN
1912**

**KAMONDO SOKAĞI 8, GALATA.
MOURKIDES FRANSIZ MATBAASI,
LÜLECI HENDEK SOKAĞI, 1-3**

Bursa Sokağı
No:

(1912 tarihli Doğu Yılığrı'na göre Beyoğlu'nda yaşayanların adları, adresleri, meslekleri. Adların özgün yazılışları değiştirilmemiştir. Önce soyadları verilmektedir.)

1	Stavas Camusso (G.) : Kasap ve marlav	44	Çanakkale (Ephesus) : Çanakkale Kurultayı
5	Athanassian (N.) : Pastacı	32	Şirketi
7	Vassilfou (Philippe) : Manav ve tavukçu	32	Papakidou (Chrissi) : Kiralık odalar
7	Niego (Isaac) : Camci	32	Pignatore (A.B.) : Avukat
8	Mihailidis (Nic.) : Bakkal	32	Catinaki (Michel) : Avukat
9	Feilerin (A.) : Kiralık odalar	32	Economidis (A.) : Pazarlamacı
9	Glavany (Ivan) : Memur	32	Canelopoulos (Efthime) : Yunanistan Sefareti'nde memur
10	Rectassis (Evang. ve E. Cotsis) : Bakkal	34	Poulounine (P.) : Gazeteci
13	Christophorides (Simon) : Hekim	36	Adamides (J.) : Hekim
14	Sambouroglou (Alexandre) : Cerrah	37	Sericein (Gabriel) : Teknik danışmanı
15	Mac Clean (Dr.John F.) : Hekim	38	Churchill (W. Sidney) : Müfettiş
16	Pirim (Joseph) : Eczane	38	Courdadji (Gregoire) : Osmanlı Bankası'nda memur
17	Maliakas (A.) : Öğretmen	39	Antoniadis (Cathina) : Konfeksiyoncu
18	Malonidis (Mihali) : Deniz ticareti komisyoncusu	40	Mizzi (A. Lewis F.) : Avukat
19	Szechenyi (Kont Edmond) : Osmanlı Tulumbaçları Umum Kumandanı	42	Zographos (Antoine P.) : Kaçuk
21	Papazian (Jacques) : Tüccar	43	Truvolo (Raphael) : Müzik öğretmeni
22	Antonacopoulos (A.N.) : Hekim	43	Leone (Leopold) : Mütahhit
23	Alexandridis (Zach.) : Komisyoncu	43	Giosimo (Victor) : Müzik öğretmeni
24	Seferian (Manouk) : Emlakçı	43	Leone (Joseph) : Tüccar
25	Churchill (O.) : Osmanlı Bankası'nda memur	44	Roux (Joseph) : Fransızca öğretmeni
25	Calvezovessi (A.C.) : İnşaat mühendisi	44	Califidis (Basile N.) : Hekim
25	Garguilo (Emile) : Mühendis	44	Chilzanidis (Alecib.) : Avukat
25	Bilezikleji (Jean) : Rus Bankası'nda memur	44	Foscoco (Ugo) : Banco di Roma'da memur
26	Lyne (Henry) : Chisnell Şirketi'nde memur	44	Grisoti (John) : Tüccar
26	Cuchet (Richard) : Osmanlı Bankası'nda memur	44	Turcani (Louis) : İtalyan Postanesi'nde memur
26	Donumoglou (Iphigenie C.) : Bayan komisyon	44	Alineti Refik Bey : Osmanlı Sigorta Şirketi'nde memur
26	Courtesse (A.) : Tüccar-komisyoncu	45	Sfakianos (Georges) : Tekel'de memur
26	Alphandjis (Conts. G.) : Tüccar	47	Chastain (Marie) : Müzik öğretmeni
		47	Baveas (Nic.) : Gazete yazarı

ÖZGEÇMİŞ

Doğum tarihi	22.03.1976	
Doğum yeri	İstanbul	
Lise	1988-1994	Kadıköy Anadolu Lisesi
Lisans	1994-2000	Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fak. Mimarlık Bölümü
Yüksek Lisans	2001-2003	Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Rölöve Restorasyon Programı
Çalıştığı kurumlar		
	2000	IPD Mimarlık İnşaat Tic.Ltd. Şti
	2001	Zeyrek Kilise Camisi Restorasyonu
	2001	Alman Arkeoloji Enstitüsü
	2002-	Dizayn İnşaat Mimarlık A.Ş.